

*Vilniaus universiteto
Skandinavistikos centras*

Egilio saga

Iš senosios islandų kalbos vertė
Svetlana Steponavičienė

Versta iš: *Egils saga Skalla-Grímssonar*, Sigurður Nordal gaf út,
Íslenzk fornrit 2, Reykjavík: Hið íslenska fornritafélag, 1933

Sagos skyrių pavadinimai paimti iš: *Borgfirðinga sögur*, Guðni Jónsson bjó
til prentunar, *Íslendinga sögur 2*, Reykjavík: Íslendingasagnaútgáfan, 1946

Knygos leidimą parėmė Kultūros rėmimo fondas

This book has been published with a financial support
of Bókmenntasjóður / Icelandic Literature Fund

Apsvarstė ir rekomendavo spaudai Vilniaus universiteto
Filologijos fakulteto taryba 2011-06-17, protokolo Nr. 7

Serijos *Scandinavistica Vilnensis* redaktorių kolegija:

Jurij K. Kusmenko, Rusijos mokslų akademijos Sankt Peterburgo

kalbotyros institutas ir Berlyno Humboldtų universitetas, Vokietija

Anatoly Liberman, Minesotos universitetas, JAV

Ėrika Sausverde, Vilniaus universitetas

Ieva Steponavičiūtė-Aleksiejūnienė, Vilniaus universitetas

Aurelijus Vijūnas, Valstybinis Gaošiongo universitetas, Taivanas

Recenzavo:

Ėrika Sausverde, Vilniaus universitetas

Simas Karaliūnas, Lietuvių kalbos institutas

Redaktorius Paulius Garbačiauskas

Dailininkas Tomas Mrazauskas

© Svetlana Steponavičienė, vertimas, pastabos, pratarmė ir straipsnis, 2012

© Leonas Petravičius, poetinės dalies vertimas, 2012

© Rasa Ruseckienė, poemos „Skaudi sūnų netektis“ vertimas ir pastabos, 2003

© Ugnius Mikučionis, straipsnis, 2012

© Aidai, 2012

ISSN 2029-2112

ISBN 978-609-450-014-5

UDK 821.113.3-3 Eg23

Profesoriui Michailui Steblin-Kamenskiui (1903–1981) atminti

Turinys

- „Egilio saga“ lietuviškai. Vertėjos pratarmė antrajam leidimui 11
Svetlana Steponavičienė. Senovės Islandija – unikalus
unikalių pasakojimų kraštas 19
Ugnius Mikučionis. „Egilio saga“ senovės skandinavų
literatūros kontekste 27

EGILIO SAGA

- I. Apie bondą Kveldulvą, Vakarinį Vilką 59
- II. Apie Olvirą ir Solveigą 61
- III. Haraldas tampa karalystės valdovu 61
- IV. Apie Haraldo keliones 62
- V. Konungas pasikviečia Kveldulvą 64
- VI. Torolvas kalbasi su Kveldulvu 65
- VII. Apie Bjorgolvą ir Hildiridą 66
- VIII. Torolvas tampa konungo vasalu 68
- IX. Havrsfiordo mūšis. Torolvo vedybos 70
- X. Apie Torolvo kelionę ir jo prašmatnumą 73
- XI. Torolvas pasikviečia konungą viešnagėn 74
- XII. Hildiridos sūnūs šmeižia Torolvą 74
- XIII. Torgilsas Rėksnys pristato duoklę 76
- XIV. Apie Torolvą ir konungą Faravidą 78
- XV. Dar apie Hildiridos sūnų šmeižtą 79
- XVI. Hildiridos sūnums suteikiamos Torolvo pareigos ir privilegijos 79
- XVII. Torolvas kaupia jėgas 81
- XVIII. Torolvas išvyksta į Angliją 83
- XIX. Apie Torolvo žygį 84
- XX. Grimo Plikagalvio vedybos 86
- XXI. Puolimas prieš Torolvą 87
- XXII. Torolvo, Kveldulvo sūnaus, žūtis 87

- XXIII. Hildiridos sūnų nužudymas 91
XXIV. Kveldulvo sielvartas 92
XXV. Grimas Plikagalvis vyksta pas konungą 94
XXVI. Apie hercogo Gutormo sūnus 96
XXVII. Kveldulvo kerštas ir mirtis 97
XXVIII. Grimas Plikagalvis įsikuria 100
XXIX. Apie Grimo Plikagalvio darbus ir jo sumanumą 101
XXX. Yngvaro išvykimas 102
XXXI. Čia pasakojama apie Grimo Plikagalvio vaikus 104
XXXII. Bjornas išsiveža Torą Nériniuotrankę 106
XXXIII. Bjornas priima kvietimą peržiemoti Pilkiemyje 107
XXXIV. Grimas Plikagalvis išsako Bjornui savo pasmerkimą 108
XXXV. Asgerdos gimimas. Torolvo išvykimas 109
XXXVI. Eirikas priima laivą 110
XXXVII. Kelionė į Bjarmalandą 112
XXXVIII. Torolvo išvyka 113
XXXIX. Geiras veda Toruną 115
XL. Apie žaidimus kamuoliu. Pirmoji Egilio kelionė 115
XLI. Apie Egilį ir Arinbjorną 119
XLII. Torolvas veda Asgerdą 120
XLIII. Apie Olviro ir Egilio kelionę 120
XLIV. Egilis užmuša Bardą Atlietį 121
XLV. Hersirui Torirui pavyksta sutaisyti Egilį su konungu 123
XLVI. Torolvo ir Egilio žygis į kuršių žemę 125
XLVII. Lundo paėmimas 128
XLVIII. Egilis praleidžia žiemą pas Arinbjorną 129
XLIX. Torvaldo Smarkuolio nužudymas ir Egilio kerštas 131
L. Apie konungą Adalsteiną 134
LI. Apie škotų konungą Olavą ir jarlus 135
LII. Surenkama kariuomenė 135
LIII. Apie mūšį 139
LIV. Dar apie mūšį. Torolvo žūtis 141
LV. Egilis laidoja Torolvą 143
LVI. Egilio vedybos ir palikimo atgavimas 147
LVII. Egilis nukauna Onundą Kalnietį ir iškelia užkeikimo kartį 156
LVIII. Grimo Plikagalvio mirtis 162
LIX. Egilio kelionė į Angliją 163
LX. Egilis sako „Galvos išpirką“ 168

- LXI. Egiliui dovanojama gyvybė 174
LXII. Egilis vyksta į Norvegiją 175
LXIII. Egilis ir Torsteinas susitinka su konungu 176
LXIV. Egilis užmuša Ljotą Išblyškėlį 178
LXV. Egilis nužudo Atlį Trumpąjį 182
LXVI. Apie Egilio ir Asgerdos vaikus 185
LXVII. Paskutinė Egilio kelionė užjūrin 185
LXVIII. Arinbjornas užmoka Egiliui už Ljoto žemes 186
LXIX. Arinbjorno ir Egilio žygis 188
LXX. Egilis ruošiasi išvažiuot į Vermalandą 190
LXXI. Egilis suranda Armodą Barzdylą 192
LXXII. Egilis pas bondą Torfiną 195
LXXIII. Egilis pas bondą Alvą 197
LXXIV. Egilis renka duoklę 198
LXXV. Egilis ir jo vyrai užmuša daugiau kaip dvidešimt penkis žmones 199
LXXVI. Egilis įteikia mokestį ir iškeliauja į Islandiją 202
LXXVII. Apie Ketilio Drimbos vergus 203
LXXVIII. Egilis kuria „Skaudžią sūnų netektį“ ir „Arinbjorno giesmę“ 205
LXXIX. Apie Torsteina, Egilio sūnų, ir jo vaikus 218
LXXX. Steinaro galvijai ganosi Torsteino žemėje 220
LXXXI. Trandas užmušamas, o Steinaras iškelia bylą 222
LXXXII. Egilio sprendimas byloje 226
LXXXIII. Steinaras pasaloje tyko Torsteino 227
LXXXIV. Torsteinas išveja Steinarą 228
LXXXV. Egilio, Grimo Plikagalvio sūnaus, mirtis 231
LXXXVI. Apie Egilio kaulus 233
LXXXVII. Apie Pelkių žmonių giminę 234
- Asmenvardžių, vietovardžių ir pavadinimų rodyklė 235

PRIEDAI

1. Ulvo Bebaimio palikuonys 255
2. Grimo Plikagalvio ir jo sūnaus Egilio šeima 256
3. Egilio laikų Islandijos žemėlapis 257
4. Egilio kelionės 258

„Egilio saga“ lietuviškai. Vertėjos pratarmė antrajam leidimui

„Egilio saga“, vienas garsiausių skandinavų Viduramžių literatūros paminklų, pirmą kartą lietuviškai pasirodė daugiau nei prieš tris dešimtmečius: 1975 m. ją išleido tuomet pati solidžiausia „Vagos“ leidykla. Nuo to laiko išaugo visiškai nauja skaitytojų karta – o galbūt net kelios kartos. Panašu, kad ir lietuvių skaitytojas, besidomintis Šiaurės kaimynų literatūra, per šį laikotarpį pasikeitė ne mažiau negu pati Lietuva.

Lietuvoje nuo seno nebuvo tradicijos perleidinėti knygas, nebent tai būtų ypač populiarius šiuolaikinis bestseleris. Kodėl gi tuomet išimtimi tapo kaip tik ši maža knygutė? Kodėl būtent ja „Aidų“ leidykla nori tęsti ką tik pradėtą ambicingą, daug žadantį ir, sakyčiau, labai nelengvą sumanymą leisti senosios islandų literatūros vertimų seriją?

Pirmą kartą pasirodžiusi, iš senosios islandų į lietuvių kalbą išversta „Egilio saga“ tikrai neliko nepastebėta. Tai liudija beveik iki skylių suskaičiuoti, nuo laiko pageltonavę kai kuriose senose bibliotekose dar išlikusių jos egzempliorių puslapiai smulkiu išblukusiu šriftu. Iš knygynų ji tuomet dingo kone žaibiškai, nors tiražas ir nebuvo labai mažas. Tik retkarčiais ji pasirodydavo ir knygų antikvariatuose. Susidomėjimas „Egilio saga“ itin pagyvėjo, kai mokslo populiarinimo spaudoje buvo vis dažniau užsimeinama, kad šis herojus kadaise (x šimtmečio pradžioje) buvo apsilankęs ir Lietuvoje, tiksliau, Kurše. Jokiam kitame senosios skandinavų raštijos paminkle Kuršas ir nebuvo taip išsamiai ir taip įdomiai aprašytas kaip „Egilio sagoje“. Apie tai daugiau galima pasiskaityti Ugniaus Mikučionio straipsnyje, lydinčiame šį antrąjį knygos leidimą.

Pirmąją lietuviškai prabilusią islandų sagą iškart pastebėjo ir entuziastingai sveikino pasaulinės literatūros žinovai, išrankūs ir subtilūs žodžio, taip pat ir šiaurietiškojo, mylėtojai – Vytautas Sirijos Gira, Tatjana Rostovaitė, Juozas Jurginis ir kiti. Tačiau ta pirmoji kregždutė, deja, tąsyk skandinaviškojo, juolab islandiškojo, pavasario į Lietuvą neatnešė. Kultūrinis ir socialinis klimatas, literatūrinis kontekstas tam nebuvo tinkami. Dar nebuvo išugdytas skaitytojas, kuris, paėmęs į rankas

kažkokio keistai skambančio žanro („saga“) knyga, pasakojančią apie tolimus ir miglotus beveik nepažįstamos šalies laikus, iškart suprastų šio lobio vertę. Senosios islandų literatūros vertimų išvis neturėjome, o ir su šiuolaikine mūsų pažintis buvo labai ribota. Visa užsienio literatūra – taip pat ir skandinavų – buvo persijojama per tankų cenzūros rėtį ir skaitytoją dažniausiai pasiekdavo iš antrų, o kartais netgi iš trečių ar ketvirtų rankų. Net ir 1955 m. Nobelio premijos laureato Halldóro Laxnesso knygos į lietuvių kalbą buvo išverstos iš rusų. Tuomet paprasčiausiai nebuvo rimtų specialistų kalbos, kurią tais laikais vartojo vos apie ketvirtį milijono žmonių – taigi mažiau nei dabartinių vilniečių. Laimei, Lietuvoje jau išaugo profesionalių vertėjų iš skandinavų kalbų, taip pat ir islandų. Svarbų vaidmenį čia atliko 1991 m. įsteigta ir iškart šia kryptimi pradėjusi veikti Vilniaus universiteto Skandinavistikos katedra (dabar Skandinavistikos centras). Šiandien Islandijos gyventojų skaičius šiek tiek didesnis nei prieš tris dešimtmečius, užtat mūsų kontaktų su šia nykštukine šalimi, išdrįsusia būti pirmąja viešai palaikiusia Lietuvos nepriklausomybę, apimtus išaugo tūkstančius kartų, ir dabar mes apie ją žinome nepalyginamai daugiau.

Dabartinis lietuvių skaitytojas jau galėjo susipažinti su nemažai islandų grožinės literatūros kūrinių: romanų ir apysakų, knygelių vaikams, pasakų ir legendų, net ir vienu kitu senovės islandų literatūrinės klasikos (ir poezijos, ir prozos) pavyzdžiu. Ši patirtis turėtų ne tik praturtinti, bet ir paruošti pažinčiai su tokiu savitu, atitiktens pasaulinėje literatūroje neturinčiu reiškiniu, kurį priimta vadinti „islandų saga / saga apie islandus“ arba „giminių saga“ ir konkrečiu jos pavyzdžiu – „Egilio, Skalagrimo (arba Plikagalvio, Plikojo Grimo) sūnaus, saga“. Islandiškai ji vadinama *Egils saga Skallagrímssons*, arba tiesiog sutrumpintai, su meilę išreiškiančiu familiarumu – „Eigla“, panašiai kaip ir kitos panašaus populiarumo sagos – „Njála“ (vietoje „Njáls saga“) ar „Laxdæla“ (vietoje „Laxdæla saga“).

„Egilio saga“ yra puikus įvadas į senovės islandų sagų vertimų ciklą. Jos vieta tarp „giminių sagų“, kurios savo ruožtu laikytinos ypatingomis tarp kitų islandų sagų (plačiau apie tai – minėtame Mikučionio straipsnyje), yra išties išskirtinė. Tai pati populiariausia ir daugeliu aspektų svarbiausia tokio tipo saga, netgi savotiška islandų sagos kvintesencija. Nė viena kita saga neapėpia tokio ilgo laikotarpio – pats Egilis nugyveno, žvelgiant tų laikų šviesoje, labai ilgą amžių, mirė pradėjęs devintą dešimtį, ir visas jo gyvenimas kruopščiai ir vaizdžiai atsekamas sagoje. Sagos laiko rėmai dar platesni: joje gyvai ir su smulkmenomis vaizduojamos net penkios Egilio

šeimos kartos, pradedant herojaus seneliu ir baigiant jo paties vaikais bei vaikaičiais. Tiesa, pastariesiems veikėjams daugiau vietos skiriama kitose dviejose sagose, kurios yra savotiškas „Egilio sagos“ tęsinys – „Žmonių iš Lašių slėnio sagoje“ ir „Gunlaugo Gyvatliežuvio sagoje“.

Sagos herojus yra galingas, nuožmus ir bebaimis vikingas, kurį lydi nepaprasta sėkmė. Egilis, ko gero, buvo žymiausias iš visų Skandinavijos vikingų, dažnai laikomas tiesiog vikingo idealu. Be to, jis buvo garsus, netgi pats garsiausias iš visų Šiaurės skaldų – jo eilės cituojamos daugelyje kitų sagų ir jo menas iki šiol laikomas skaldų poezijos etalonu. Jokioje kitoje sagoje šios dvi itin svarbios tuometinės tikrovės pusės – vikingų žygiai ir skaldų poezijos pasaulis – nėra taip išsamiai ir ryškiai atskleistos.

Egilio saga yra svarbi dar ir todėl, kad joje išsamiai ir įtaigiai vaizduojamas ilgas ir reikšmingas Norvegijos istorijos tarpsnis. Egilio šeimos priešistorė sutampa su Norvegijos valstybės kūrimosi pradžia, konungo Haraldo Gražiaplaukio pastangomis įtvirtinti savo žiaurią valią, triuškinant mažesnes karalystes ir laisvuosius bondus (ūkininkus). Būtent todėl į Islandiją bėgo Egilio senelis ir tėvas, tapdami pirmaisiais kolonistais, pradėjusiais Islandijos istoriją. Islandijos apgyvendinimas „Egilio sagoje“ aprašytas kur kas plačiau negu bet kuriame kitame šaltinyje, itin išsamiai nušviečiant šalies geografijos ir buitines, ūkinės, šeimyninės, socialinės ir politinės santvarkos detales.

Per Egilio keliones skaitytoją pasiekia Viduramžių Anglijos, Škotijos, Norvegijos, Danijos, Vokietijos (saksų žemės ir fryzų kraštas, išsidėstęs tarp šiaurinės Vokietijos ir pietvakarių Jutlandijos), Baltijos vaizdai, šių kraštų istorijos įvykiai, geografiniai ypatumai, jų gyventojų papročiai ir tikėjimai.

Vis dėlto „Egilio saga“ ypatinga visų pirma dėl pagrindinio veikėjo figūros, kuris yra tikrų tikriausias Islandijos vaikas. Kitaip nei daugelis kitų sagų herojų, dar pusiau norvegų savo kilme, Egilis ir gimė, ir mirė Islandijoje. Egilis iš tiesų buvo realus asmuo, skaldas, gyvenęs būtent ten ir tada, kaip apie tai pasakojama sagoje. Jam priskiriamų eilių autoryste neabejojama – jos cituojamos ir kitose sagose. Bet drauge jis yra kur kas daugiau nei vien tik istorinio veikėjo reprezentacija. Tai originalus literatūrinis personažas, vaizduojamas kaip veržlus, beatodairiškai siekiantis savo tikslo nuo pat pirmųjų gyvenimo metų, drąsus ir ryžtingas vyras, kuris išvaizda ir stotu vis dėlto labiau primena trolį nei žmogų. Jo gebėjimai hiperbolizuoti – pirmąjį eilėrašį Egilis sukuria būdamas vos trejų, jis vienas akimirksniu paguldo vienuolika priešininkų, o kitą kartą,

tiesa, su keliais pagalbininkais – net dvidešimt penkis, tokių pavyzdžių rasime ir daugiau. Kaip ir dievą Torą, kurį Egilis primena savo išvaizda ir būdu, jį gali nugalėti tik senatvė. Tačiau jo, kaip ir kitų sagose veikiančių „tamsiųjų herojų“, dievas yra ne Toras, bet vyriausiasis iš dievų – Odinas, rūstusis karių ir poezijos globėjas. Būtent į jį dažniausiai kreipiasi Egilis apimtas sielvarto ir melddamas pagalbos.

Sagoje Egilį dažnai gaubia pasakų ir mitų atmosfera. Štai jis išgelbėja merginą ir jos brolių nuo bjauraus berserko – tai kovos su drakonu motyvo atgarsiai. Kitame epizode jis išgydo jau kitą merginą nuo mirtinai pavojingų kerų – ir čia Egilį jau matome kone su šventojo aureole. Vaikystėje jį auklėjo vergė Torgerda Šikšnė, nepaprasto ūgio ir jėgos moteris, mokėjusi burti ir vėliau paaukojusi dėl jo gyvybę, taip apsaugodama Egilį nuo tėvo Grimo berserkiško įniršio. Šis pamotės arba auklės milžinės-trolės motyvas yra, be abejo, atėjęs iš pasakų. Egilis ir pats yra galingas burtininkas, sumaniai naudojantis savo jėgą kovoje su priešais. Beje, kai kurie iš jų taip pat moka burti, ir čia galime prisiminti epizodą, kuriame jis prakeikia norvegų konungą Eiriką Kruvinąjį Kirvį ir jo karalienę Gunhildą, pasitelkdamas stebuklingas runas, poeziją ir ant karties iškeltą žirgo galvą.

Plikagalvio Grimo sūnus Egilis yra nuo seno tapęs savo tėvynainių nacionaliniu didvyriu ir tautos simboliu. Tai epinis herojus milžinas, įkūnijantis tautos didybę ir išmonę, išreiškiantis nenumalšinamą ir nenugalimą individo laisvės troškimą, nuolat metantis iššūkį likimui ir iš bet kokios keblios padėties išeinantis nugalėtoju. Egilis tapo literatūrinio prototipu Halldóro Laxnesso, šiuolaikinio nacionalinio islandų epo tėvo, personažams, tokiems kaip Jónas Hreggviðssonas iš *Islandijos varpo* (1943) arba Steinaras Steinssonas iš *Sugražinto rojaus* (1960). O visų artimiausias Egiliui yra išdidusis Bjarturas iš Laxnesso romano *Nepriklausomi žmonės* (1934–1935).¹ Kaip ir Egilis, Bjarturas nepakenčia nė menkiausio pažeminimo ar skriaudos – ar šie būtų siųsti likimo, ar patirti iš kito žmogaus – ir iki pat gyvenimo pabaigos visomis išgalėmis kovoja už asmeninę nepriklausomybę ir žmogiškąjį orumą.

Populiarumo Egilis, Plikagalvio Grimo sūnus, neprarado savo šalyje ir šiandien. Daug sagos posakių yra virtę populiariais aforizmais, ir dažnas islandas – ypač senesnės kartos ir visai nebūtinai inteligentas – gali atmintinai padeklamuoti ištisus mylimos sagos puslapius. Štai ir alaus darykla, įsikūrusi Islandijos sostinėje, išdidžiai pavadinta *Egill Skallagrímsson*, o jos

1 Šis romanas į lietuvių kalbą išverstas 1957 m.

gaminama ištisa alaus rūšių gama vadinasi *Egils* – „Egilio [alus]“. Šis alus yra vienas populiariausių ne tik Islandijoje, bet ir kituose Šiaurės kraštuose. Kitas įdomus faktas – neopagonių draugija *Ásatrú* („Tikėjimas asais“), kontroversiškai vertinama, tačiau Islandijoje ir kitur Skandinavijoje gana populiarūs, yra net paskelbusi Egilio atminties dieną – gruodžio 9-ąją, kurią, beje, itin iškilmingai švenčia Šiaurės Amerikoje gyvenantys islandai.

Sunku suskaičiuoti, kiek Egilio gimtinėje sukurta scenos pastatymų, susukta filmų, nutapyta paveikslų, vaizduojančių Egilį ir jo gyvenimo epizodus. Sagos reminiscencijų aptinkame šių laikų romanuose ir net eilinio dienraščio puslapiuose. Islandijos televizijoje jau keletą metų rodoma populiarūs pokalbių ir aktualijų laida iškalbingu pavadinimu „Egilio sidabras“. Taip simboliškai išsipildė gudrus Egilio sumanymas, paskutinis jo žygis – išbarstyti garbingai pelnytą ir visą gyvenimą kruopščiai saugotą lobį nuo Altingo kalno, kitaip tariant, visai tautai. Sagoje Egiliui šio keisto plano įgyvendinti taip ir nepavyko, tačiau jo „sidabras“, nors ir po ilgų šimtmečių, jo gentainius (ir ne tik juos) vis dėlto pasiekė.

Nors islandai „Egilio sagą“ laiko nacionaline vertybe, ji, kaip ir daugelis kitų sagų, yra peržengusi vienos kultūros ribas ir tapusi pasaulio literatūros lobyno dalimi. Ją, pavyzdžiui, itin vertino argentiniečių rašytojas Jorge Luisas Borgesas, teigęs, kad ši Viduramžių kronika yra paženklinta didžios dvasios antspaudu, paprastos kaip ugnis ir negailėstingos kaip ugnis, ir mūsų skaitoma tarsi romanas.

Vis dėlto „Egilio sagos“, taip pat ir kitų islandų sagų skaitymas yra visai kitoks negu įprasto romano. Galima sakyti, tai esti rimtas darbas, reikalaujantis tam tikro pasiruošimo. Geriausia, jeigu jau esama pažinties su kitais šio pobūdžio kūrinių, nes visos islandų sagos sudaro bendrą visumą. Tai, kas vienoje sagoje tik paminėta, gali pasirodyti kaip kitos sagos siužetinis raktas. Sagos pasaulis panašus į milžinišką mozaikos dėlionę, kuri pamažu formuojama iš atskirų epizodų arba detalių ir kurioje bet kuriuo momentu pagrindiniu gali tapti tai vienas, tai kitas fragmentas. Neaišku, ar ji visa bus kada nors užbaigta, nes personažai keliauja iš vienos sagos į kitą.² Be to, panašu, kad ne visos sagos, kadaise islandų pasakotos ar surašytos, bus mus pasiekusios – dalis jų galėjo pranykti nepalikusios jokių pėdsakų.

2 Vėliau ši stilistinė priemonė vartojama pasaulio literatūroje – prisiminkime kad ir tokias klasikines epopėjas kaip Honoré de Balzaco *Žmogiškoji komedija* arba Williamo Faulknerio Joknapatofos ciklas.

Sagoje minima daug detalių, kurios gali pasirodyti visiškai nereikalingos, pateikiama daug, atrodytu, nieko nereiškančių vardų, genealogijos smulkmenų. Visa tai gerokai apsunkina skaitymą, nes nėra jokio įspėjimo apie paminėto fakto svarbą būtent šiai sagai ar būtinybę geriau įsiminti vieną ar kitą pristatytą personažą. Toks tekstas reikalauja ypatingo atidumo ir susitelkimo. Sagų skaitymas yra tarsi žaidimas, kurio taisykles turi gerai įsisavinti, jei nori patirti tikrą malonumą.

Sagoje labai svarbi potekstė, jos prasmė daugiasluoksnė – visai kaip, pavyzdžiui, Ernesto Hemingway'aus romanuose. Paviršiuje yra tik žodžiai ir veiksmai, o apie herojų jausmus, kartais labai audringus, galima tik spėlioti. Pasakojimas gali atrodyti sausokas, o kartais atvirkščiai – be reikalo užtęstas, perkrautas detalėmis. Sagose niekas tiesiogiai nėra nei peikiamas, nei giriamas, todėl šis žanras pasižymi dar vienu visai šiuolaikišku bruožu – naratyvine ambivalencija arba dviprasmiškumu, kai tas pats personažas arba veiksmas gali būti interpretuojamas visiškai priešingai. Atvirumas, neužbaigtumas būdingas ir sagos struktūrai: pasakojimas dažnai nutrūksta, ir nors logiška būtų laukti jo tęsinio, niekada nežinai, ar jo tikrai sulauksi. Sagose visada lieka neatskleistos paslapties, todėl kiekvienas iš mūsų skaitysime tą pačią sagą savaip.

Baigiant šį pratarėms žodį, būtina paminėti vieną ypač svarbų aspektą. Sagų vertimas į kitas kalbas turi kelių šimtmečių ilgumo tradiciją. Sagos leidžiamos dviem būdais – arba labai akademiškai, su itin išsamiais paaiškinimais ir komentarais, kurie neretai užima daugiau vietos negu pats komentuojamas šaltinis, arba priešingai, šiek tiek supaprastinus, stengiantis senąją sagą padaryti labiau prieinamą kuo gausesniam skaitytojų ratui. Pirmuoju atveju sunkiausia užduotis tenka skaldų poezijos vertėjui, ieškančiam būdų perteikti šį meną su visais jo semantiniais ir formos niuansais, paklūstant jo sudėtingoms ir labai griežtoms taisyklėms.

Šiam „Egilio sagos“ leidimui, kaip ir pirmajam, buvo pasirinktas antrasis variantas. Vertėjų tikslas buvo padaryti šią sagą suprantamą ir prieinamą skaitytojui, neatbaidant jo komentarų gausa ir sudėtingumu, neapkraunant pernelyg specifinėmis detalėmis, kurios, vertėjų manymu, yra būtinos nebent skandinavų filologijos arba islandistikos specialistams. Toks požiūris, žinoma, neturėjo tapti pretekstu išvis atsisakyti komentarų sagos tekstui – šiame leidime komentarai lydi kone kiekvieną išverstos sagos puslapį ir yra pakankamai išsamūs. Vis dėlto poezijos vertimas kai kur pateikiamas kiek palengvintu variantu, nesistengiant perteikti visų formos ir prasmės subtilybių. Taip, beje, yra įprasta versti

skaldų poeziją sagose ir į kai kurias kitas kalbas – anglų, norvegų, rusų. Kartais egzistuoja abiejų tipų vertimai į tą pačią kalbą, pavyzdžiui, rusų ir anglų kalbomis, atspindintys ir vieną, ir kitą tendenciją – jie dažniausiai būna labai aukšto lygio.

Lietuvių skaitytojas nuskriaustas tikrai neliks – greta Leono Petavičiaus Egilio skaldų poezijos eilių (vadinamųjų „visų“) vertimo knygoje pateiktas ir pilnas Egilio sukurtos poemos „Skaudi sūnų netektis“ akademinis vertimas, kurį atliko puiki vertėja ir senosios skandinavų literatūros žinovė Rasa Ruseckienė. Taigi skaitytojas turės galimybę susipažinti ir su viena, ir su kita mokykla. Pirmame leidime ši poema, kaip tai dažnai daroma sagos vertimuose į kitas kalbas, verčiant buvo gerokai sutrumpinta.

Visiems skaitytojams linkiu malonaus bendravimo su šia ypatinga knyga, kuri paruoš tolimesniems susitikimams su ne mažiau spalvingais sagų herojais, kurie, tikėkimės, ateityje taip pat prabils lietuviškai: išmintinguoju Njaliu, kilniuoju narsuoliu Šlaitgalio Gunaru, išdidžiuoju (nepaisant visų jam likimo siūstų nelaimių ir išbandymų) Gisliu ir įsimintinomis sagų moterimis, kurių paveikslai kitose sagose kur kas ryškesni negu „Eigloje“.

Labai norėčiau padėkoti dviem žmonėms, kurie man ypač padėjo parengti šį „Egilio sagos“ leidimą: dukrai Ievai ir senam bičiuliui bei mokslo draugui profesoriui Arnóruui Hannibalssonui.

Svetlana Steponavičienė

Svetlana Steponavičienė

Senovės Islandija – unikalus unikalijų pasakojimų kraštas

I

Islandija – nedidelė šalis pačioje gyvenamojo pasaulio šiaurėje, prozinio epo – vadinamųjų islandų sagų – tėvynė. Apie šio literatūrinio žanro specifiką ir įvairovę išsamiai pasakojama Ugniaus Mikučionio straipsnyje, o šiame straipsnelyje bus trumpai apžvelgtos politinės ir geografinės šios ypatingos literatūros atsiradimo aplinkybės, pristatytas vadinamasis „sagų amžius“, t. y. laikas, kai vyko „Egilio sagos“ ir kitų islandų sagų pagrindiniai įvykiai. Nežinant šio konteksto, gali būti sunku šias sagas skaityti ir jomis deramai mėgautis.

IX a. pabaiga Skandinavijoje, kaip ir visoje Europoje, buvo gentinės bendruomenės irimo ir stiprios centralizuotos valdžios įvedimo laikotarpis. Tradicija, einanti nuo pirmųjų islandų istoriografų ir ryškiai atspindinti sagose, sieja Islandijos apgyvendinimą su kunungo Haraldo Gražiaplaukio (860–940) nežabota savivale, vienijant Norvegiją.

Bėgdami nuo kunungo smurto ir priespaudos, įžymūs Norvegijos žmonės palikdavo savo žemes ir išvykdavo ištisomis šeimomis, pasiėmę turtą, darbo įrankius, stabus, galvijus ir vergus, leisdavosi nedideliais laivais per atvirą jūrą į tuomet negyvenamą Islandiją.

Be abejo, Haraldo veikla turėjo paskatinti daugelį norvegų persikelti į Islandiją ir kitur, bet ne mažiau svarbūs čia buvo ir ekonominiai veiksniai. Skandinavams reikėjo naujų derlingų žemių. Šis skandinavų kraustymasis iš vienos vietos į kitą, plačiai paplitęs vadinamojoje vikingų epochoje, buvo visai toks pat, kaip Didysis tautų kraustymasis kontinentinėje Europoje IV a. Islandijoje sąlygos kai kuriais atžvilgiais buvo netgi geresnės negu kai kuriuose Norvegijos arba Švedijos rajonuose. Ganyklos čia dar buvo nenuganytos ir pilnos geros žolės. Vienas norvegas, vardu Torolvas, grįžęs iš Islandijos, gyrė šią šalį, sakydamas, kad ten iš kiekvienos žolėlės tekąs sviestas, todėl ir buvo pramintas Torolvu Sviestu. Prie pakrančių buvo daug žuvis, paukščių ir žvėrių, o svarbiausia – buvo

galima gauti žemės. Pirmieji gyventojai ėmė žemės, kiek tik norėjo. Kai šalis buvo pusiau apgyvendinta, žemės normos pasidarė ribotos. Pagal tradiciją vyras turėjo teisę paimti tiek žemės, kiek galėjo apeiti per dieną, laikydamas rankoje deglą ir uždegdamas paribiais laužus – degančias ugnis turėjo matyti kaimynai. Moteris galėjo užimti tiek žemės, kiek spėdavo apeiti per dieną, vedina jauna karve, – vadinasi, šiek tiek mažiau. Užimtas žemės šeimininkas dalydavo savo šeimos nariams, bičiuliams ir vėliau atvykusioms giminėms. Vis dėlto žemdirbystei Islandijos žemė nebuvo tinkama, todėl pagrindine ūkio šaka tapo gyvulininkystė. Tačiau didelėms bandoms reikėjo parūpinti daug šieno. Per trumpą vasarą reikėjo apsirūpinti ir maisto atsargomis žiemai, kai nutrūkdavo laivybinis ryšys su išoriniu pasauliu.

Islandija turėjo dar vieną svarbų privalumą: žmonės čia jautėsi saugūs ir nepasiekiami. Čia jie galėjo nebijoti nei konungų, nei jūros plėšikų – vikingų, kurie, kad ir patys būdami skandinavai, siautėjo prie Skandinavijos krantų. Neatsitiktinai Islandijon žmonės bėgo slėptis nuo keršto už žmogžudystę. Ingolvas, Orno sūnus, laikomas pirmuoju naujakuriu, atplaukė Islandijon kaip tik bėgdamas nuo norvegų kunigaikščio Atlio rūstybės. Jo atvykimas 874 m. laikomas Islandijos istorijos pradžia, tačiau jis, kaip žinoma, neturėjo nieko bendra su Haraldo Gražiaplaukio veikla.

Islandijos apgyvendinimas dar ilgai tęsėsi po Haraldo laikų ir galutinai baigėsi tik XII a. Tarp pirmųjų Islandijos naujakurių greta norvegų buvo nemažai švedų ir danų, o taip pat kilusių iš Britų salų.

Neįprastos sąlygos turėjo labai greitai paveikti ir pirmųjų gyventojų socialinį statusą. Saloje nebuvo vietinių gyventojų, kuriuos būtų buvę galima priversti dirbti. Tiesa, naujakuriai atsivežė vergų, paimtų dažniausiai vikingų žygiuose. Tačiau kovoje su atšiauria gamta jų vienų darbo nebūtų pakakę. Čia galėjo padėti tik visų naujakurių atkaklus darbas ir tarpusavio pagalba. Šeimininkas turėjo dirbti kartu su vergais. Tačiau ekonomiškai buvo nelabai naudinga laikyti vergus, kurie ilgomis žiemomis neturėjo jokio darbo, tad nenuostabu, kad vergovė Islandijoje greitai išnyko. Apskritai, tokia vergų padėtis, kokia ji atsispindi sagose, duoda labai daug medžiagos šios savotiškos visuomenės ir jos dvasios supratimui. Vergas nebuvo smerkiamas, o vergų vaikai savo asmeninių nuopelnų dėka galėjo užimti net ir labai aukštas pareigas. Sagose vergai dažnai vaizduojami kaip kilnūs žmonės, kartais net kilnesni už šeimininkus.

Moterys šioje visuomenėje nebuvo teisiškai lygios vyrams, bet moteris toli gražu nebuvo beteisė. Tiesa, ji buvo priklausoma nuo tėvo arba

nuo kitų giminių, o ištekėjusi – nuo vyro, kuris privalėjo ją globoti ir rūpintis jos turtais. Už neištikimybę moters laukė griežta bausmė, ji netgi galėjo būti perduota į vergiją, kai tuo tarpu vyras galėjo turėti kiek nori sugulovių. Tačiau moteris turėjo teisę į palikimą ir buvo namų šeimininkė, turėjo teisę išsiskirti su vyru, jeigu jo elgesys buvo netinkamas. Moteris dažniausiai būdavo tuo žmogumi, kuris labiausiai rūpinasi šeimos garbe, ir būtent ji paprastai kurstė vyrą arba sūnus kerštui. Sagose labai daug ryškių valdingų moterų pavyksų, tokių, kaip Gudruna, Osvivro duktė, arba Auda Išmintingoji. Tokios moterys buvo gerbiamos ne mažiau už vyrus.

Senių ir negalinčių dirbti padėtis buvo nepavydėtina – juos išvarydavo iš namų arba tiesiog užmušdavo. Todėl dažnai seniai, jausdami besiantinant mirtį, stengdavosi žūti kovoje – šitokia mirtis buvo laikoma garbinga.

Kaip jau buvo minėta, naujakuriai ūkininkai (bondai) be tarpusavio paramos ir pagalbos negalėjo išsiversti. Todėl kiekvienas bondas stengėsi apsupti save ne tik plačiu giminių, bet ir galingų draugų ratu. Didžiąją reikšmę čia turėjo santuokos, paprastai paremtos išskaičiavimu. Kitokių santuokų senieji islandai nepripažino, ir santuokos iš meilės buvo laikomos beprotybe. Labai paplitęs buvo įbrolystės paprotys, surišdavęs žmones ne mažiau už giminybę. Vaiką dažnai atiduodavo auginti į kitą šeimą, paprastai į ne tokią turtingą ir galingą – vaikai tokiu būdu augo sunkesnėmis sąlygomis negu namie. Antra vertus, tai buvo savitarpio pagalbos ir globos forma: augintojai, būdami žemesnės padėties, galėjo tikėtis paramos iš savo auklėtinio ir jo šeimos.

Gentinėje santvarkoje didžiulės reikšmės turėjo priklausomybė genčiai, ir kiekvienas atskiras žmogus turėjo visada taikytis prie genties poreikių. Blogiausia nelaimė, kokia galėjo ištikti žmogų, buvo genties smukimas arba išnykimas.

Skaitant sagas, galima pamanyti, kad senieji islandai buvo žiaurūs ir kraujo ištroškę žmonės – tiek daug čia žudynių ir keršto. Vis dėlto žmogžudystės nebuvo norma, o greičiau nukrypimas nuo normos, ir kaip tik todėl joms skiriama tiek dėmesio sagose. Paskaičiuota, kad iš viso sagose aprašyti 297 keršto atvejai, iš kurių dauguma buvo, be abejo, susiję su užmušimu – tačiau tai įvyko visoje šalyje per ištisą šimtmetį. Žmogžudystės islandams buvo kovos už būvį – savo ir genties – priemonė ir savitarpio pagalbos forma. Nuplauti gėdos dėmę buvo galima tik padarius kitai genčiai ne mažesnę nuostolį, todėl dažnai būdavo užmušamas ne žmogžudys, o jo svarbesnis gentainis. Kerštas niekad nebuvo

atliekamas skubotai – tinkamo momento neretai būdavo laukiama ilgus metus. Be to, niekada nebūdavo keršijama iš pasalų arba naktį. Priešas paprastai būdavo įspėjamas ir turėjo galimybę gintis. Niekada nebuvo tyčiojamasi iš priešo lavono – atvirkščiai, priešas buvo gerbiamas ir dažnai būdavo išpildomas jo paskutinis prašymas.

Meilė vaikams buvo grįsta, visų pirma, jų sugebėjimu tęsti genties tradicijas. Jeigu vaikas gimdavo su fizine yda arba jei tėvas manydavo, jog jis nevertas savo giminės, jis nepakeldavo naujagimio nuo žemės, ir tai buvo ženklas, kad jį reikia išnešti į dykumą, vadinasi, pasmerkti mirčiai badu arba nuo laukinių žvėrių. Ir ligi šiol Islandijoje dainuojamos dainos apie tokius vaikus. Paėmus vaiką ant rankų, jau negalima buvo jo išnešti – tai būtų tolygu žmogžudystei. Vaikas būdavo apšlakstomas vandeniu ir pavadinamas kurio nors iš senolių vardu. Vaikai iš mažens buvo nelepunami, o auginami kaip būsimi kariai, pratinami prie sunkaus darbo, fizinės ištvermės, mokėjimo save apginti ir niekad neprašyti pagalbos.

Vis dėlto Islandijos visuomenė net pirmaisiais kolonizacijos metais jau nebuvo gentinė bendruomenė. Panaikintas buvo gentinės bendruomenės ekonominis pagrindas – bendras žemės valdymas. Žemę dabar valdė atskiros šeimos ir atskiri žmonės. Žmogus jau nebebuvo toks priklausomas nuo savo gentainių, kaip anksčiau, ir tapo savarankiškesnis. Be to, gentinės bendruomenės pagrindus smarkiai ardė naujos epochos – vikingų epochos – vėjai. Vikingų žygiai, kuriuose islandai aktyviai dalyvavo, plėtė buvusių artojų ir medžiotojų akiratį, pavojai pratino prie iniciatyvos ir mokė pasikliauti tik savimi. Tad individas pradėjo suvokti save ne tik kaip genties narį, bet ir kaip atskirą asmenybę. „Mes neturime karalių, mes visi lygūs“, – atsakė vikingas Hrolvas Pėstysis Normandijoje, paklaustas, kas jų karalius. Iš čia tokia gausybė ryškių, stiprių, individualių charakterių, atskleistų sagose.

II

Įsikurdami naujoje vietoje, islandai turėjo nelengvą, tačiau aiškų uždavinį: atstatyti visuomeninę santvarką, kuri jų akyse žlugo jų senojoje gimtinėje, patobulinus ją ir pritaikius naujoms sąlygoms. Taip jie sukūrė tą stebėtinai originalią visuomeninę organizaciją – pirmąją islandų valstybę, išsilaikiusią keturis šimtmečius.

Pirmiesiems naujakuriams reikėjo garantijų prieš smurtą, nelygybę ir neteisybę. Tokiu garantu tapo tingas, arba liaudies sueiga – institucija,

kurios sprendimams visi turėjo paklusti. Tingai buvo šaukiami ginčams spręsti ir nusikaltimams tirti, taip pat bausmėms skirti. Čia liudytojų akivaizdoje buvo sudaromos prekybinės ir turtinės sutartys, taip pat ir santuokos. Iš pradžių tingai buvo tik vietiniai – kiekviename slėnyje, kiekvienoje pakrantės dalyje buvo savas tingas. 930 m. buvo pirmąkart sušauktas visuotinis tingas, arba altingas.

Tingą, kaip savivaldos formą, islandai, be abejo, atsivežė iš savo gimtinės. Tačiau visuotinio tingo niekur kitur nebuvo. Tai buvo aukščiausias islandų demokratijos pasiekimas – faktiškai pirmasis Europos parlamentas.

Su altingo įkūrimu pirmasis istorijos etapas – žemės užėmimo laikotarpis – laikomas baigtu, ir prasideda vadinamasis sagų amžius, nes 930–1030 m. kaip tik yra tas laikotarpis, kuris vaizduojamas islandų sagose.

Altingas susirinkdavo žaliame Tingvedlire – „Tingo slėnyje“ – dviem savaitėms liepos viduryje, kai dienos Islandijoje būna ilgiausios ir gražiausios. Kartu su kelione ten ir atgal kai kurių vietovių gyventojams tam reikėjo sugaišti iki septynių savaitių. Tingo dalyviai gyveno didelėse palapinėse, dažnai su visa savo šeimyna. Kaip ir vietiniams tingams, altingui vadovavo godžiai. Jie buvo vietiniai vadai, o taikos metu – žyniai, turėję rūpintis šventyklomis ir aukų atnašavimu. Savo godį žmonės privalėjo lydėti į tingą ir palaikyti jį ten visuose reikaluose, o jis savo ruožtu turėjo rūpintis savo žmonėmis. Kas negalėjo važiuoti į tingą, turėjo mokėti išlaidas važiuojantiems. Žmonės pasirinkdavo sau godį nebūtinai pagal geografinį principą ir visada galėdavo pereiti pas kitą. Godžiai buvo renkami. Be kita ko, godžio pareigos buvo paveldimos, jos galėjo būti parduotos, paskolintos laikinai, padovanotos, pasidalintos su kuo nors pusiau.

Aukščiausias altingo organas buvo liogreta. Ją sudarė visi godžiai ir teisėjai. Šalyje nuolat veikė keturi teismai – pagal keturias apylinkes, arba ketvirčius, į kurias šalis buvo padalinta. Tuose teismuose sprendimas turėjo būti vienbalsis, todėl daug bylų likdavo neišspręsta – štai kodėl vėliau buvo įsteigtas aukščiausias – penktasis – teismas, į kurį patekdavo neišspręstos vietinių teismų bylos. Penktajame teisme sprendimui užtekdavo balsų daugumos.

Liogretos nariai išsirinkdavo iš savo tarpo „įstatymų skelbėją“, kuris trejiems metams tapdavo savotišku šalies prezidentu, tačiau, tingui pasibaigus, baigdavosi ir jo valdžia. Įstatymų skelbėjo priedermė buvo atsiminti įstatymus ir kasmet skelbti jų trečdalį nuo Įstatymo uolos, nes iš pradžių raštijos nebuvo.

Įstatymų vaidmuo islandų gyvenime buvo itin didelis. Senovės islandų kalboje „visuomenė“ vadinosi tuo pačiu žodžiu, kaip ir „įstatymai“ – *lag*. Įstatymų išmanymas užtikrindavo žmogui didelį autoritetą tarp jo žemiečių. O įstatymai buvo nepaprastai sudėtingi ir smulkūs – nuo mažiausios detalės priklausė, kaip pakryps byla ir koks bus sprendimas. Todėl sagos, kur kaip tik aprašomi žmonių ginčai ir nesusipratimai, tiek dėmesio skiria įstatymų išdėstymui. Iš sagų galima susidaryti išsamų vaizdą apie tuometinę islandų teisę.

Atingo autoritetas buvo itin aukštas, o jo sprendimai – visiems privalomi. Šaliai, kurios gyventojai didžiąją metų dalį gyveno izoliuoti, išmėtytuose po visą pakrantę vienkiemiuose, altingas buvo ne tik politinio bei ekonominio, bet ir kultūrinio gyvenimo centras. Dažnai čia būdavo pirmąsyk pasakojamos sagos, deklamuojamos skaldų eilės.

Sagų amžius buvo visapusiško progreso laikotarpis. Per taikaus gyvenimo laikotarpį šalies gyventojų skaičius padvigubėjo, intensyviai vystėsi ir gyvulininkystė. Vikingų žygiuose islandai, plaukiodami aplink visą Europą ir pasiekdami net Aziją ir Afriką, ne tik pėšikavo, bet ir plačiai prekiavo. Šių žygių metu islandai atrado Grenlandiją ir Ameriką.

1000 m. Islandijoje buvo įvesta krikščionybė, tačiau stambmeldystės atsisakymas nebuvo lydymas kruvinių karų ir socialinių perversmų. 1000 m. įstatymas, pripažįstantis krikščionybę oficialia religija, leido toliau atlikinėti kai kurias pagoniškas apeigas ir netgi slapta laikytis kai kurių senų papročių, pvz., išnešti nepilnaverčius vaikus ir valgyti arklieną. Religijos pasikeitimas nepadarė nė mažiausios įtakos šalies santvarkai: godžiai tapo kunigais, o vyskupai buvo renkami altinge. Bažnyčios buvo bondų nuosavybė. Jei bondas nenorėdavo pats būti kunigas, galėdavo pasamdyti ką nors kitą. Religijos pasikeitimas neturėjo didesnės įtakos ir islando sąmonei, jo mąstymo būdai, pvz., neprivertė atsisakyti kraujo keršto. Sagose pateikiama nemažai pažiūrėti komiškų pavyzdžių, kaip žmonių sąmoneje persipynė senosios ir naujosios religijos dogmos.

Po sagų amžiaus ateina XII–XIII a. politinio smukimo laikotarpis. Stichinės nelaimės padidino ekonominius sunkumus. Žemės seniai buvo padalytos, ganyklos nuganytos. Politinė valdžia galiausiai susikaupė dviejų kariaujančių šeimų rankose, o jų begaliniai karai grasinosi visiškai sunaikinti šalį. Norvegų konungų pretenzijos į Islandiją vis didėjo. Islandų bažnyčia jau seniai buvo tapusi pavaldi Norvegijos arkivyskupui. Ir štai 1262 m. islandai altinge sutinka mokėti duoklę norvegų konungui, o tai prilygo nepriklausomybės praradimui.

Sagose nuosekliai vaizduojamas tragiškas demokratijos žlugimas ir atskleidžiamos jo priežastys, kurių daugelis glūdi pačioje šalies istorijos pradžioje. Sagos yra neatsiejama šių procesų dalis: žlugus pirmajai islandų valstybei, žuvo ir islandų saga. Pagyvavusi dar kurį laiką, ji visiškai sunyko ir į XIV a. pabaigą, kaip žanras, visiškai išsigimė. Apie jos klestėjimą ir raidą, kaip jau minėta, skaitykite kitame šios knygos straipsnyje – „Egilio saga’ senovės skandinavų literatūros kontekste“.

Ugnius Mikučionis

„Egilio saga“ senovės skandinavų literatūros kontekste

Egilis, Grimo Plikagalvio sūnus,
ir „Egilio saga“

Egilis, Skalagrimo, arba Grimo Plikagalvio, sūnus – ištis gyvenęs asmuo, gimęs apie 910 m., o miręs apie 990 m. Apie jo gyvenimą daugiausia žinome iš „Egilio sagos“, užrašytos, kaip spėjama, apie 1220 m. Sagoje išsamiai aprašomas ne tik paties Egilio ir jo giminaičių gyvenimas, bet ir pateikiama daug informacijos apie tuometę Norvegiją, Islandiją, Angliją. Daug kas iš sagoje aprašytų dalykų yra tikri istoriniai įvykiai. Tačiau saga užrašyta praėjus daugiau nei dviem šimtmečiams nuo paties Egilio mirties, todėl negalime būti tikri, kad viskas, kas aprašyta sagoje, nėra kiek nenukrypsta nuo istorinės tiesos. Priešingai, akivaizdu, kad sagoje pasitaiko anachronizmų – pavyzdžiui, apie Egilio senelį sakoma, kad jis tapęs lendrmanu, kaip ir jo protėviai (1 skyrius), o iš tiesų tais laikais Norvegijoje lendrmanų dar nebuvo, šis titulas atsirado vėliau. Kitas pavyzdys: literatūros ir istorijos tyrinėtojai labai abejoja, ar epizodas apie Egilio kautynes su išblyškėliu Ljotu gali būti istoriškas. Vis dėlto neabejotina, kad daugelis įvykių, vaizduojamų sagoje, įvyko iš tiesų. Ko gero, išmintingiausia būtų į sagos pasakojimą žiūrėti kaip į liudijimą apie tai, kaip XIII a. islandai įsivaizdavo savo pačių tautos praeitį. Vėliau grįšime prie diskusijos apie sagų, kaip istorijos šaltinių, patikimumą ir netgi apie pačią tiesos sampratą. Bet iš pradžių susitelkime ties „Egilio saga“.

Pasak Theodore'o M. Anderssono, daugelyje sagų galima įžiūrėti tokius pasikartojančius kompozicijos elementus: įžangą, konfliktą, kulminaciją, kerštą, kontrakerštą, susitaikymą ir epilogą (Ruseckienė 2003, p. 25). Šiame straipsnyje nesistengsime pateikti vieno „teisingo“ atsakymo, kuris sagos epizodas priskirtinas kuriam iš išvardytųjų elementų, tačiau pamėginsime atkreipti skaitytojo dėmesį kai kuriuos, mūsų manymu, reikšmingus sagos epizodus. Galbūt tai paakins skaitytoją patį labiau pasigilinti į sagos kompoziciją.

Visų pirma reikia pastebėti, jog „Egilio sagoje“ galima išvengti dvi dalis, o kiekvienoje dalyje – savą įžangą, konfliktą, kulminaciją ir t. t. Pirmojoje dalyje pasakojama apie Egilio senelį, tėvą ir dėdę, jų santykius su Norvegijos vienytoju konungu Haraldu Gražiaplaukiu. Šios dalies veiksmas daugiausia vyksta Norvegijoje. Antrosios dalies pagrindinis herojus – patsai Egilis, daug pasakojama ir apie jo brolių Torolvą, apie jų santykius su Norvegijos konungu Eiriku Kruvinuoju Kirviu, jo žmona Gunhilda ir Anglijos valdovu Adalsteinu. Egilio tėvynė – Islandija, bet daug dėmesio skiriama ir Egilio žygiams į kitus kraštus, kaip antai Norvegiją, Angliją ir Kuršą.

„Egilio sagos“ pasakojimas prasideda nuo Egilio senelio Ulvo, vadinamo Kveldulvu – „Vakariniu Vilku“ – laikų. Apie Kveldulvą sakoma, kad jis buvęs geras šeimininkas, darbštus, išmintingas – bet vakarais imdavęs vengti žmonių, darydavęs mieguistas ir žmonės kalbėdavę, jog jis esąs vilkolakis. Kveldulvas turėjęs du sūnus, Torolvą ir Grimą, vadintą Skalagrimu, arba Grimu Plikagalviu. Abu jie apibūdinami kaip aukšti ir stiprūs – kaip ir tėvas. Vyresnysis brolis Torolvas buvęs panašesnis į giminaičius iš motinos pusės, gražus, protingas ir drąsus, linksmas ir energingas. Visi jį mylėję. Sulaukęs dvidešimties, Torolvas pradėjęs plaukioti į vikingų žygius ir pelnęs turtų bei šlovę. Na, o Grimas Plikagalvis buvęs juodaplaukis, negražus, ir išvaizda, ir būdu panašus į tėvą, nagingas stalius ir kalvis (1 skyrius). Toliau matysime, kad ir kitoje kartoje vėl bus du broliai (Torolvas ir Egilis), kurių išvaizda labai primins Torolvo ir Grimą Plikagalvio išvaizdą. Panašią herojų opoziciją galima pastebėti ir kai kuriose kitose islandų sagose. Rasa Ruseckienė rašo:

Dalyje sagų, sekant viduramžiais paplitusiomis teorijomis, kad individo būdą atliepia išvaizda, kuriama „šviesiųjų“ ir „tamsiųjų“ herojų priešprieša. „Šviesieji“ herojai visapusiškai teigiami, jie dažnai tampa „tamsiųjų“ sukeltų konfliktų aukomis. „Tamsieji“ herojai gyvesni, labiau kontroversiški, turintys teigiamų ir neigiamų bruožų, jų žūtį dažnai lemia pačių padarytos klaidos (Ruseckienė 2003, p. 25).

Abu Torolvas (ir vyresnįjį, ir jaunesnįjį) turbūt nedvejodami priskirsime prie „šviesiųjų“ herojų, o Kveldulvą, Grimą Plikagalvį ir jo sūnų Egilį – prie „tamsiųjų“. Prie herojų išvaizdos dar grįšime, kalbėdami apie Egilio palaikus.

Konungui Haraldui Gražiaplaukiui pakvietus, Kveldulvas ir Grimas Plikagalvis atsisako prisistatyti ir jam tarnauti. Konungas supyksta ir

pavadina Kveldulvą ir jo sūnų pasipūtėliais (arogancija – „tamsiųjų“ herojų bruožas). Tačiau Kveldulvas pasako, kad Torolvas galėsiąs tarnauti konungui, kai tik grįšiąs iš vikingų žygio, ir valdovas atlyžta (v skyrius). Torolvas išties stoja valdovo tarnybon, užsitarnauja konungo pagarbą ir tampa tikru didžiūnu. Tačiau pavyduoliai apšmeižia Torolvą konungui, ir galiausiai Torolvas žūva nuo paties konungo rankos. Tačiau net ir po šio lemtingo vaido konungas pripažįsta, kad Torolvas buvęs neeilinis karys, ir taria, kad tokio vyro žūtis – didis praradimas (xxii skyrius).

Sužinojęs apie Torolvo žūtį, Kveldulvas išsielvarto atgula į ligos patalą. Jis tada jau buvo senas. Vėliau Grimas Plikagalvis nuvyksta pas konungą Haraldą tikėdamasis gauti kompensaciją už brolio žūtį. Konungas pasiūlo jam tarnauti jo palydoje ir ilgainiui gauti kompensaciją, tačiau šis atsisako. Konungui tai tikras spjūvis į veidą. Grimas Plikagalvis išneša sveiką kailį, nepaisant to, kad konungas pasiunčia žmones jį nužudyti. Po šio nesėkmingo mėginimo taikytis su konungu Kveldulvas ir Grimas Plikagalvis apsisprendžia išvykti iš Norvegijos ir įsikurti Islandijoje. Vieną sykį, plaukdami Norvegijos pakrante, jie pastebi laivą, kuris kadaise priklausė Torolvui ir kuriuo dabar plaukė žmonės, kalti dėl Torolvo apšmeižimo ir jo žūties. Kveldulvas ir Grimas Plikagalvis užklumpa laivą, įsiveržia į jį iš skirtingų galų ir beveik visus ten buvusius išžudo.

Ypač įspūdingas pasakojimas, kaip Kveldulvas nudobia tokį Halvardą – galingu kirčiu smogia per šalmu uždengtą galvą, jog kirvis ją tiesiog perskrodžia, o tada su tokia jėga trukteli kirvį, kad iškelia Halvardą į orą ir švysteli jį per bortą (xxvii skyrius). Iš kur tokia nežmoniška seno vyro stiprybė?

Saga paaiškina: berserkai kautynių įkarštyje pasidarydavę neapsakomai stiprūs, tačiau tam įniršiui praėjus tapdavę silpnesni nei įprastai. Taigi Kveldulvas, o, ko gero, ir Grimas Plikagalvis buvo berserkai. Ką reiškia šis žodis? Dėl jo etimologijos yra dvi versijos. Pasak pirmosios, žodis „berserkas“ (sen. isl. *berserkr*) sietinas su daiktavardžiais, reiškiančiais „lokys“ ir „apdaras, marškiniai“. Pasak kitos interpretacijos – su žodžiais, reiškiančiais „vien, tik“ ir „apdaras, marškiniai“. Berserkais buvo vadinami itin stiprūs, įtūžę, nesuvaldomi kariai. Manoma, kad berserkai kaudavosi be šarvų, galbūt vien tik su marškiniais, o gal apsigobę savo nudobto lokio kailiu, nejausdavo sužeidimų. xviii–xix a. buvo mėginta spėti, kad galbūt berserkai svaigindavosi tam tikrais grybais (pvz., musmirėmis), tačiau nei šaltiniai (t. y. sagų literatūra), nei šiuolaikinis mokslas tokio spėjimo nepatvirtina.

Po šių skerdynių Kveldulvas pasijuto sergąs, o netrukus suprato, kad artinasi ir mirtis. Paskutinioji Kveldulvo valia buvo, kad jo palaikus sudėtų į karstą ir paleistų į atvirą jūrą. Grimas Plikagalvis tegu įsikuriaš kuo arčiau tos vietos, kur prie Islandijos kranto bangos atplukdys šį karstą. Taip ir atsitiko – Grimas Plikagalvis pasistatė sodybą, kurią pavadino Borgu, netoli tos vietos, kur karstas su Kveldulvo palaikais prisišliejo prie Islandijos kranto (xxviii skyrius).

Konungas Haraldas Gražiaplaukis pasivainojo visais buvusiais Kveldulvo ir Grimos Plikagalvio valdais Norvegijoje ir labai neketė visų jų giminių ir bičiulių. Daugeliui jų teko ieškotis prieglobsčio Norvegijos gilumoje arba apskritai bėgti iš šalies. Į Islandiją atsikrausto, be kitų, ir Grimos Plikagalvio uošvis Yngvaras (xxx skyrius). Taip baigiasi pirmoji sagos dalis.

Antroji sagos dalis prasideda pasakojimu apie Grimos Plikagalvio ir jo žmonos Beros (Yngvaro dukters) vaikus. Svarbiausias vaidmuo sagoje tenka Grimos Plikagalvio sūnams Torolvui ir jaunėliui Egiliui. Apie šį Torolvą, kaip ir apie jo bendravardį dėdę (t. y. Grimos Plikagalvio brolių), sakoma, kad jis buvęs aukštas, gražus, stiprus, linksmas ir visų labai mylimas. Tuo tarpu Egilio portretas primena paties Grimos Plikagalvio apibūdinimus: negražus, tamsiaplaukis, išskirtinio augumo ir fizinės jėgos. Ankstyvoje vaikystėje pasireiškia ir jo ūmus, nesuvaldomas, galima sakyti – laukinis charakteris. Prisiminkime, kas minėta apie šviesiuosius ir tamsiuosius herojus. Vos trejų metų Egilis parodo, kad nesiruošia niekam nusileisti, paklusti, kad pasieks savo tikslo bet kokia kaina. Susikivirčijęs su tėvu, kuris nenori jo pasiimti drauge viešnagėn pas senelį Yngvarą, mažasis Egilis pats vienas susiranda arklį ir nujoja visą kelią. Ten, svečiuose, atsiskleidžia ir Egilio talentas, ateityje pelnysiantis jam šlovę: Egilis sukuria ir padeklamuoja pirmuosius savo posmus (xxxI skyrius). Dar visai vaikas būdamas, Egilis pirmą kartą nužudo žmogų – kirvio smūgiu į galvą nudobia žaidimų draugą Grimą (xl skyrius).

Vyresnysis Egilio brolis Torolvas susibičiuliauja su konungo Haraldo Gražiaplaukio sūnumi Eiriku Kruvinuoju Kirviu. Po tėvo mirties šis pats tampa Norvegijos valdovu. O tarp Egilio ir Eiriko nuolat kyla konfliktų, kuriuos, beje, nuolat kursto karalienė Gunhilda. Čia, žinoma, nėra reikalo atpasakoti visų Egilio ir konungo Eiriko konfliktų, kurie aprašyti sagoje. Stabtelkime tik ties kai kuriais momentais. Po vieno tokio konflikto Egilis su broliu Torolvu išvyksta į Angliją, nes gyventi Norvegijoje jiems tampa pernelyg pavojinga.

Viename Anglijoje vykusiame mūšyje žūva Egilio brolis Torolvas (LV skyrius). Egilis gražiai palaidoja savo žuvusį brolių, uždeda jam ant rankų po auksinę apyrankę ir padeklamuoja posmą, kuriame išreiškia savo skausmą bei pagarbą narsiam kariui (LV skyrius). Nors sagose jausmai vaizduojami santūriai, iš šio laidotuvių epizodo galime suprasti, kad Egilis buvo labai prisirišęs prie brolio, mylėjo jį, nepaisydamas jų skirtumų ir nesutarimų. Toliau sagoje išpūdingai aprašoma Egilio išvaizda ir elgesys puotoje, kur anglų konungas Adalsteinas švenčia pergalę. Jau vien savo išvaizda Egilis galėjo kelti šiurpą. Jis buvo išskirtinai aukšto ūgio. Itin stambus buvo ir jo veidas, sprandas – storas, pečiai – galingi. Plaukai buvo vilko kailio spalvos ir vešlūs, tačiau Egilis anksti ėmė plikti. (Egilio tėvas irgi buvo praplikęs, todėl ir vadintas Skalagrimu, arba Plikagalviu Grimu.) Egilio akys buvo juodos, o antakiai suaugę. Sėdėdamas garbingoje vietoje tarp puotos dalyvių, jis vartė antakius, tai ištraukdavo kalaviją iki pusės asmenų iš makštų, tai vėl sugrūdavo, ir nieko negėrė. Groteskiškas vaizdas. Galiausiai konungas Adalsteinas padovanojo Egiliui didelę, brangią apyrankę, ištiesė ją užvėręs ant kalavijo. Tik tada Egilio antakiai išsitiesino ir jis ėmė gerti drauge su visais (LV skyrius). Kaip interpretuoti šį epizodą? Ar Egilis buvo toks primityvus, kad jam reikėjo tik apyrankės, jog numalšytų skausmą dėl brolio žūties? Žymus medievistas A. J. Gurevičius rašė:

Šie žmonės gali pasirodyti besą dideli vaikai: vos tik jie gauna dovanų, jų nuotaika pagerėja ir jie pamiršta patirtas netektis. Bet tai – paviršutiniškas išpūdis. Jie anaipol ne vaikai ir ne neišmanėliai. Pusiausvyros ir harmonijos jausmas, prarastas dėl giminaičio žūties, pažeistų teisių arba materialinių nuostolių, jiems grįžta kartu su gaunama kompensacija, nes dovana ir atlygis, įteikti viešai, simbolizuoja jų susigrąžintą savigarbą savo pačių ir kolektyvo akyse. Gavus apyrankę Egilio antakiai susilygino ir jis vėl galėjo gerti bei puotauti. Dar daugiau, iškart atbudo jo poeto talentas (Gurevič 1999, p. 71).

Beje, konungas Adalsteinas ne tik įteikė Egiliui apyrankę, bet ir parodė kur kas didesnę dosnumą. Jis padovanojo Egiliui dvi skrynias sidabro, prašydamas kada nors nugabenti jas į Islandiją tėvui kaip kompensaciją už sūnų, o dalį sidabro išdalinti giminaičiams, kurie Egiliui atrodys labiausiai to verti (LV skyrius). Šios sidabro skrynios dar suvaidins itin savotišką vaidmenį sagos pabaigoje.

Po kurio laiko Egilis palieka Angliją, išvyksta iš pradžių į Norvegiją, kur aplanko Torolvo našlę Asgerdą, o neilgai trukus ją pats veda. Paskui išplaukia į Islandiją ir keletą metų ten ramiai gyvena. Vėliau, sužinojęs apie uošvio mirtį, keliauja į Norvegiją reikalauti jam priklausančio palikimo. Visą uošvio turtą bando pasiglemžti kitas jo žentas, Onundas Kalnietis, kurį palaiko senieji Egilio priešai – konungas Eirikas ir karalienė Gunhilda. Onundo Kalniečio žmona yra to paties tėvo, tačiau kitos motinos duktė, kaip Egilio žmona Asgerda, ir Onundas Kalnietis tvirtina, kad tik jo žmona yra vienintelė teisėta paveldėtoja (LVI skyrius).

Šie nesutarimai priveda prie didžiulio masto konfliktų tarp Egilio ir konungo Eiriko. Eirikas paskelbia Egilį esant už įstatymo ribų, o tai reiškia, kad bet kas turi teisę nebaudžiamas jį nužudyti. Egilis nužudo savo varžovą Onundą Kalnietį, o vėliau – konungo Eiriko sūnų Riognvaldą. Galiausiai Egilis griebiasi magijos, idant galutinai sužlugdytų konungą Eiriką ir jo žmoną Gunhildą. Jis iškelia vadinamąją nido kartį – ilgą mieta su pamauta arklio galva – ir užkeikia krašto dvasias, kad šios persekiotų Eiriką ir Gunhildą, neduotų jiems ramybės, kol neišguis iš Norvegijos (LVII skyrius). Egilio prakeiksmas išsipildo – į Norvegiją atvyksta kitas pretendentas į sostą – Hakonas, Adalsteino auklėtinis. Eirikui tenka sprukti į Angliją. Ten jis įsikuria Jorvike (dab. Jorkas) ir tampa Nortumbrijos valdovu. Eiriko žmona Gunhilda buvo ne menkesnė kerėtoja už patį Egilį. Ji išbūrė, kad ir Egilis negalėtų ramiai gyventi, kol jie nesusitiksią. Išsipildo ir šis prakeiksmas. Egilis, nežinodamas apie tai, jog konungas Eirikas dabar karaliauja nebe Norvegijoje, o Jorvike, nutaria plaukti į Angliją, pas konungą Adalsteiną, – ir pakliūva Eirikui ir Gunhildai į nagus. Tik bičiulio Arinbjorno užtarimas ir skaldo talentas padeda jam išsaugoti gyvybę ir šį kartą. Per naktį Egilis sukuria šlovinamąją giesmę Eirikui, nors iš pradžių jam trukdo kažkokia burtininkė (ar tik ne pati Gunhilda, nors sagoje tai atviru tekstu ir nepasakyta?), pasivertusi paukšte ir savo čiulbėjimu neleidusi Egiliui susikaupti. Kitą dieną konungas Eirikas, išklausęs Egilio eilių, dovanuoja jam gyvybę ir leidžia išvykti, tačiau pabrėžia, kad tai nėra tikras susitaikymas, ir jeigu Egilis kada ateityje vėl pakliūsiąs jam ar jo žmonėms, keršto neišvengsiąs (LXI skyrius).

Visų Egilio žygių šiame straipsnyje atpasakoti, žinoma, nėra nei reikalo, nei galimybės. Paminėsimė tik tai, kad galiausiai Egilis išsikovojo visas valdas, kurias, jo įsitikinimu, po uošvio Bjorno mirties Norvegijoje turėjo paveldėti jo žmona Asgerda. O su naujuoju Norvegijos valdovu Hakonu, Adalsteino auklėtiniumi, bičiuliais taip ir netapo. Nors Hakonas ir buvo Eiriko

varžovas, taigi, galima sakyti, Egilio priešo priešas, tačiau neketino dovanoti Egiliui visų tų skriaudų, kurias šis buvo padaręs konungo giminei.

Atkreipkime dėmesį į vieną iš skausmingiausių Egilio gyvenimo epizodų. Per trumpą laiką Egilis neteko dviejų savo sūnų. Pačiame jaunystės žydėjime Egilio sūnus Biodvaras kartu su keliais draugais per audrą nuskendo fiorde. Be to, mirė ir kitas Egilio sūnus Gunaras. Egiliui tai buvo baisus smūgis. Sagoje minima, kaip jis buvo apsirengęs per Biodvaro laidotuves. Dėvėdamas gana ankštus rūbus, Egilis taip sunkiai atsitusęs, kad visi drabužiai, net ir kojinės, perplyšę. Sagoje neatviraujama apie vidinius herojų išgyvenimus – nesakoma, kad Egiliui iš skausmo plyšo širdis. Tačiau pasakojimas apie tai, kad Egiliui atsitusus perplyšo visi jo drabužiai, mums, šiuolaikiniams skaitytojams, palieka dar didesnę įspūdį.

Vėliau Egilis užsidarė savo kamaroje ir ketino nieko nevalgyti ir negeriti, kol numirs. Tačiau šiam fatališkam jo sumanymui gudrumu sukliudė dukra Torgerda. Ji apgaule privertė Egilį atsigerti pieno, ir visas sumanymas nuėjo perniek. Tada Egilis ėmėsi kurti giesmę sūnų atminimui, ir kuo toliau kūrė, tuo labiau grįžo jo jėgos (LXXVIII skyrius). Gurevičiaus žodžiais tariant, „sugrįžimas prie poezijos atgaivino jį, jis vėl atgavo asmenybės vientisumą“ (Gurevič 1999, p. 74).

Egilis nugyveno ilgą amžių ir sulaukė gilios senatvės. Paskutiniai gyvenimo metais buvo ligotas, silpnas, sunkiai išlaikydavo pusiausvyrą, neteko regėjimo ir skųsdavosi šalančiomis kojomis. Nepavydėtina gyvenimo pabaiga žmogui, kuris visuomet buvo neprilygstamas stipruolis ir karys. Mūsų jau minėtas Aaronas Gurevičius rašė:

Egilis senas, jis jau nugyveno savo gyvenimą, vikingų žygiai ir mūšiai, puotos, pasikeitimas dovanomis, šlovė, lydėjusi konungų rūmuose, ir pavojai, kuriuos narsiai įveikdavo, – visa tai jau praeityje. Skandinavų herojaus idealas – mirti jaunam ir pilnam jėgų, su kardu rankoje, geriausia mirtis – mūšyje, po jos jis iš karto iškeliautų į Valhalą (*Valhöll*) pas Odiną, kur vėl prasidės puotos ir dvikovos. Egiliui nebuvo skirta taip didvyriškai žūti, jis išgyveno iki gilios senatvės, visai sukriošo. Be abejonės, jis negalėjo nesijausti pažemintas – fiziškai silpnas ir nereikalingas aplinkiniams, tas nereikalingumo suvokimas sustiprėjo po ankstyvos sūnų mirties. Senio paguoda – matyti savo giminę besitęsiančią ir klestinčią, bet ir šios paguodos Egiliui likimas nesuteikė (Gurevič 1999, p. 76).

Galbūt šiame kontekste bus įmanoma suprasti ir vieną iš paskutinių Egilio „žygių“, kuris šiaip jau atrodytų beprasmiškas ir bereikalingai žiaurus. Egilis nusprendžia atsikratyti to sidabro, kurį kadaise kaip kompensaciją už brolio Torolvo žūtį jam padovanojo Anglijos konungas Adalsteinas. Iš pradžių jis podukrai (brolio Torolvo ir Asgerdos dukrai) Tordisai sakosi ketinąs sidabrą išbarstyti tinge (taip buvo vadinama visų laisvųjų gyventojų sueiga), kad žmonės pultų jo rinkti ir susimuštų. Tordisa atsako, kad tai būtų puikus pokštas, kuris ilgam išliktų žmonių atmintyje. Tačiau Tordisos vyras Grimas, išgirdęs apie šį nelemtą sumanymą, neleidžia Egiliui vykti į tingą. Nepatenkintas Egilis lieka namuose. Tada, pasiėmęs abi skrynias ir du Grimmo vergus, Egilis nakčia paslepia sidabrą. Vergus jis pasisako užmušęs. Kur paslėpė sidabrą, niekam neišduoda. Kam to reikėjo? Kodėl sidabro nebuvo galima panaudoti kaip nors naudingiau? Kam prireikė užmušti du šiaip jau nieko neprasikaltusius žmones? Gurevičius pasiūlo tokį atsakymą:

[B]rangiuose daiktuose, gautuose iš vado (monetose, žieduose, ginkluose), magiškai materializavosi, anot skandinavų tikėjimų, „sėkmė“, „pasisekimas“, „laimė“, kurie gaubia konungą, ir tas jo kariauninkas arba skaldas, kuriam jų padovanodavo, tuo pačiu įgydavo ir to „pasisekimo“. Paslėpęs Adalsteino sidabrą, padaręs jį nepasiekiamą visiems gyviesiems, Egilis laidavo sau „sėkmę“ anapusiniame pasaulyje [...]. Užsitikrinęs sau pomirtinę šlovę savo sukurtomis giesmėmis, o vietą Valhaloje – savo lobiu, Egilis galėjo ramiai laukti paskutinės dienos (Gurevič 1999, p. 76f).

Taigi net ir paskutiniaisiais savo veiksmais Egilis parodė esąs šlovės vertas karys, nuo pat mažumės garsėjęs savo nepažabojamu charakteriu ir neprilygstama jėga, o ne eilinis sukriošęs, negandų palaužtas senolis – nors šiuolaikiniam XXI a. žmogui tie veiksmai, ko gero, atrodytų tiesiog bereikalingas žiaurumas ir barbariškumas.

Egilio palaikai

Jau minėjome išskirtinę, šurpą keliančią Egilio išvaizdą ir jo fizines negales senatvėje. Paskutiniuose sagos skyriuose pasakojama, kaip perkeliant bažnyčią iš vienos vietos į kitą, po senosios bažnyčios altoriumi būvę atrasti žmogaus palaikai. Tai veikiausiai turėję būti Egilio palaikai,

sprendžiant ir iš jų radimo vietos, ir iš jų ypatingo dydžio. Šventikas, vardu Skaftis, pabandęs kirviu perskelti kaukolę. Tačiau ši buvusi tokia stora ir tvirta, kad kaulas tik pabalęs nuo smūgio, bet nei įskilęs, nei įlinkęs. Gana šiurpus vaizdas: šventikas kirviu bando suaižyti lavono kaukolę. Galbūt Egilį ir jo giminaičius (Grimą Plikagalvį, Kveldulvą) žmonės laikė ne šiaip ypatingais žmonėmis, bet netgi pusiau antgamtinėmis būtybėmis, primenančiomis trolius ar vilkolakius?

Tačiau ar pasakojimas apie Egilio išvaizdą ir palaikus nėra tik literatūrinė priemonė? Neįtikėtina, kad Egilis tikrai buvo tokios nežmoniškos išvaizdos ir tokių storų kaulų? Profesorius Jesse L. Byockas teigia, kad sagos pasakojimas galbūt yra daug tikroviškesnis, nei gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio: sagoje aprašyti dalykai gali būti Pageto ligos padarinys. Apie tai diskutuojama keliuose profesoriaus straipsniuose šia tema („Egil’s bones“, 1996 / 1997 m.; „Egil’s Bones: A Viking Warrior and Paget’s Disease“, 1995 m., „Skull and Bones in *Egils saga*: A Viking, A Grave, and Paget’s Disease“, 1993 m.). Tokią hipotezę patvirtina ir sagoje aprašyti Egilio negalavimai senatvėje – jis neteko regėjimo, sunkiai išlaikydavo pusiausvyrą, jam šaldavo pėdos... Tai irgi gali būti Pageto ligos pasekmė. Jeigu šis spėjimas teisingas, tai tuomet „Egilio sagos“ aprašymas yra ne tik išpūdingas literatūrine prasme, bet ir stebinamai tikroviškas – juk Egilio amžininkams Pageto liga buvo nežinoma (ji nustatyta ir aprašyta tik XIX a.), taigi sagą pasakoję ir vėliau ją užrašę žmonės negalėjo tyčiomis priskirti Egiliui bruožų, atitinkančių Pageto ligos požymius, jeigu Egilis tikrovėje jų nebūtų turėjęs. Byockas prieina prie išvados, kad, nors ir negalime tvirtinti, jog viskas, kas pasakojama sagoje, yra tiesa, vis dėlto negalime atmesti ir prielaidos, jog Egilio išvaizda sagoje apibūdinta labai tikroviškai, kad tai anaipol nebuvo vien tik tipiško „tamsiojo“ herojaus vaizdavimas, kaip literatūrinė priemonė (Byock 1996 / 1997).

Egilis – žiaurus vikingas, ypatingo jautrumo skaldas

Egilio smarkumas ir žiaurumas gali pasirodyti pribloškiantis. Jau vaikystėje jis užmuša kitą vaiką. Vaidijasi ir su artimiausiais giminaičiais. Dažnai konfliktuoja su tėvu, kuris, beje, irgi ne ką nuosaikesnis. Iš apmaudo, kad brolis Torolvas nesutinka pasiimti jo su savimi į žygį, išplukdo tuščią brolio laivą į atvirą jūrą (XL skyrius). O kur dar pasakojimas apie tai, kaip

Egilis nužudė Atlį, perkąsdamas jam gerklę (Lxv skyrius)! Kiek žmonių, labai ir ne taip labai jam nusikaltusių, o gal net ir visiškai niekuo dėtų, Egilis išžudė per savo gyvenimą, sunku ir suskaičiuoti.

Tad juo didesnę įspūdį mums daro Egilio, kaip skaldo, talentas ir jo ypatingas jautrumas. Galima sakyti, kad poezija ne kartą išgelbėjo gyvybę pačiam Egiliui – ir tuomet, kai jis buvo pakliuvęs konungui Eirikui Nortumbrijoje (jeigu nebūtų sukūręs šlovinamosios giesmės, būtų palydėjęs galvą, todėl giesmė taip ir pavadinta – „Galvos išpirka“), ir tuomet, kai iš sielvarto dėl sūnų netekties buvo pasiryžęs nusimarinti badu (bekuriant giesmę sūnų atminimui, grįžo ir paties Egilio jėgos). Giesmė „Skaudi sūnų netektis“ – unikali, lyginant su kitomis skaldų giesmėmis. Joks kitas skaldas taip neišsakė savo skausmo, taip neatskleidė savo sielos gelmių.

Pasitelkęs runų raizymo meną ir poeziją, Egilis galėjo išgelbėti ir kito žmogaus gyvybę. LXXII skyriuje pasakojama, kaip Egilis išgelbėjo merginą, kurią buvo įsimylėjęs kaimynystėje gyvenusio bondo sūnus. Jaunuolis išraižė runas, tikėdamasis taip išburti meilę, tačiau nepakankamai gerai išmanė runas ir sukėlė merginai sunkią ligą. Egilis sunaikino banginio ūsą su nevykusiai išraižytomis runomis, pats išraižė kitas, padeklamavo posmą – ir mergina pasveiko.

Egilio kūrybai būdinga inovacijų gausa. Jis sukūrė daug naujų, iki tol negirdėtų keningų. Giesmė „Galvos išpirka“ sukurta runhendos metru, nors dažniausiai šlovinamosios giesmės būdavo kuriamos drotkveto metru. Ko gero, Egilis ir sukūrė patį runhendos metrą. Jam būdinga gretimų eilučių galūninis rimas, tuo tarpu kitiems skaldų poezijos metrams dažniausiai būna būdingi vidiniai rimai. Beje, gali būti, kad šia giesme Egilis ne tik pašlovino savo amžiną priešą Eiriką, bet ir iš jo pasityčiojo. Paskutiniame posme sakydamas, kad padeklamavo liaupsę iš širdies (krūtinės), Egilis pavartoja savotišką krūtinės keningą: juoko buveinė. Galbūt taip Egilis duoda suprasti, kad visa ši giesmė buvo ne tikra liaupsė, o tik juokas (žr. Ruseckienė 2004, p. 11)?

Dvi kitos Egilio sukurtos giesmės – „Arinbjorno giesmė“ ir „Skaudi sūnų netektis“ – sukurtos kviduhato metru. Egilis vėlgi atsisako tradicinio drotkveto. Kviduhatas – mažiausiai įmantrus iš visų skaldiškųjų metrų formos atžvilgiu, todėl poetui lengviau duoti laisvę savo mintims, jausmams, išgyvenimams. „Arinbjorno giesmėje“ akivaizdus Egilio pasitikėjimas savimi, netgi didžiavimasis. Tuo tarpu „Skaudžioje sūnų netektyje“ visa jėga atsiskleidžia Egilio jautrumas. Joks kitas skaldas

savo skausmo neišliejo taip lyriškai ir emocionaliai. Egilis priekaištauja jūros dievams, kad šie pasigrobę jo sūnų, sviedžia kaltinimą Odinui, kad tas išdavęs jų draugystę. Tačiau galiausiai Egilis sakosi gavęs iš Odino neprilygstamą dovaną – poeto talentą – ir todėl galįs džiugiai, be baimės pasitikti mirtį.

Apibendrinant galima pasakyti, kad Egilis, kaip skaldas, buvo tikras virtuozas ir novatorius, skirtingai nuo kitų skaldų, dažnai bylojusių trafaretais. Garsiausiose savo poemose jis „atsigręžia į save: šlovina draugystę, aprauda savo giminės išnykimą, apmąsto nueitą gyvenimo kelią ir artėjančią mirtį. Egilis pirmasis skaldų poezijoje pavartojo lyrinius ir eleginius motyvus, atsisakė tradicinių keningų ir sukūrė savitą poetinį stilių“ (Ruseckienė 2004, p. 16).

Kuršas ir kuršiai „Egilio sagoje“ ir kitose skandinavų sagose

Be abejonės, lietuvių skaitytojams ypač įdomus pasakojimas apie Egilio ir jo brolio Torolvo žygį į Kuršą (XLVI skyrius). Čia pasakojama, kaip Egilis buvo pakliuvęs kuršiams į nelaisvę, tačiau galiausiai ne tik išsilaisvino pats, bet ir išlaisvino kitus kuršių belaisvius, prisigrobė nemaža turto, o pačius kuršius išžudė. Tarp prisigrobtų vertybių buvo ir puikus kalavijas, kurį Egilis pavadino Angimi. Sunku pasakyti, koku mastu istorinę tiesą atitinka šio epizodo detalės. Asaris ir kt. (2008) rašo:

Informacijos apie Kuršą randama vienoje iš garsiausių islandų sagų apie Egilį Skalagrimsoną. Jos herojus buvo realus asmuo – pavojingas nesuvaldomo ir atkaklaus būdo vikingas ir skaldas. Egilis gimė apie 910 m., mirė apie 990 m. Būdamas 14–15 metų, drauge su broliu Torolvu jis vyko puldinėti Kuršo. Sagoje yra vertingas kuršių kaimo ir jo gyventojų aprašymas, taip pat aprašoma skandinavų ir kuršių karinė taktika kilus tarpusavio konfliktui. Žinoma, kad tarp kitų Egilio grobio Kurše daiktų buvo kardas, kurį jis praminė Naðr (Angimi) ir kaip savo geriausią ginklą po dvejų metų naudojo mūšyje Anglijoje. (Čia cituojama pagal ištrauką „Seniausios rašytinės žinios apie kuršius“, lietuviškai publikuotą laikraštyje *Šiaurės Atėnai*, 2009 m. liepos 10 d., Nr. 947; vertė Daiva Murmulaitytė.)

Vis dėlto galima suabejoti, ar tikrai kuršių kaimo aprašymo nepaveikė pačios Islandijos realijos. Kaip pastebi Svetlana Steponavičienė, „X a. pradžios kuršių viensėdis, aprašomas sagoje, labai panašus į XII–XIII a. islandų sodybą“ (Steponavičienė 1975, p. 307). Kita vertus, reikia neužmiršti, kad patys islandai XIII a., kai buvo užrašyta „Egilio saga“ (ir didžioji dalis kitų sagų), veikiausiai tikėjo, jog viskas, kas pasakojama sagose – tikra teisybė. Tad ir mums pasakojimas apie Egilio bei Torolvo žygį į Kuršą visų pirma galėtų būti liudijimas, kaip XIII a. islandai įsivaizdavo kelių šimtmečių senumo įvykius. O ar kiekviena šio pasakojimo detalė atitinka istorinę tiesą – vargu ar įmanoma ir ar verta stengtis nustatyti.

Galima konstatuoti, kad kuršiai skandinavų sagose neretai minimi kaip kariai, kartais giriamas jų šaunumas ir narsa. Kaip tikras komplimentas kuršiams skamba šie žodžiai iš „Sagos apie Siorlį Stipruolį“: „Regisi man tavo vyrai, konunge, benarsiai ir veikiau tinkami tarnauti čia, tavo menėje, negu stoti į kautynes su narsiaisiais kariais iš Kuršių žemės ar Šaltojo Svitjodo.“ Keliuose sagose minima, kad kuršiai puldinėdavo Skandinavijos pakrantes. Tad gal ne be pagrindo kuršius kartais pavadiname baltų vikingais.

Kai kurios sagos mini sembus – vieną iš prūsų genčių. Skirtingai nuo kuršių, sembai labiau vaizduojami kaip pirkliai, o ne kariai. Plačiau apie kuršių ir baltų įvaizdį sagų literatūroje žr. Ugniaus Mikučionio publikacijas (Mikučionis 2003 ir 2009).

Sagų literatūra

Aptarę „Egilio sagą“ ir paties Egilio, Grimo Plikagalvio sūnaus, portretą, pažvelkime plačiau į senovės skandinavų literatūrą ir visų pirma – į sagas.

Sagos užima ypatingą vietą pasaulinės literatūros lobyne. Viena vertus, jos unikalias, būdingos tik skandinavų kraštams, o kita vertus, jos įdomios ir vertingos viso pasaulio skaitytojams. Be savo estetinės, literatūrinės vertės, jos domina mus ir kaip tam tikras istorijos šaltinis, ar veikiau, profesoriaus Vésteinno Ólasono žodžiais tariant, dialogas su vikingų epocha (plg. Ólason 1998). Kas gi tos sagos? Kada ir iš kur jos radosi?

Viduramžių (XII–XIV a.) skandinavų literatūra labai įvairi. Šiuo laikotarpiu užrašyta daug religinių bei pasaulietinių (juridinių, mokslinių, grožinių) originalių ir verstinių tekstų. Rašyta tiek lotynų, tiek gimtosios skandinavų kalbomis. Šiame straipsnyje aptarsime tik tam tikros šios raštijos dalies, vadinamųjų sagų, ypatybes ir raidą. Žodis *saga* (dgs. *sogur*)

yra susijęs su veiksmažodžiu *segja* „pasakoti, sekti, sakyti“. Taigi pirminė jo reikšmė yra „(žodinis) pasakojimas, sakmė, poringė“. Visose sagose pasakojama apie praeitį – vienose apie tolimą, netgi mitologinę praeitį, kitose – apie netolimą, apie tokius įvykius, kurių amžininkai, liudininkai ir dalyviai dar tebegyvi tuo metu, kai pasakojama pati saga. Šie pasakojimai apie praeitį – *sagos* – Viduramžiais būdavo mėgstama skandinavų pramoga (Pálsson 2000, p. 19–23). Vėliau, sagas ėmus užrašinėti, užrašytieji pasakojimai irgi imti vadinti sagomis, ir dabar išgirdę žodį saga visų pirma įsivaizduojame būtent raštijos paminklus. Kai kalbame apie sagų datavimą, irgi turime omenyje, kada viena ar kita saga buvo užrašyta. (Mėginti nustatyti, kada kuri saga buvo pradėta pasakoti, kada ji atsirado žodinėje tradicijoje – bergždžias reikalas; aišku tik tiek, kad jokia saga negali būti senesnė nei įvykiai, apie kuriuos joje kalbama. Taigi jei sagoje kalbama apie X a. pabaigos įvykius, akivaizdu, kad saga ir pradėta pasakoti ne anksčiau už šį laikotarpį. Bet jei sagoje kalbama apie legendinę-mitologinę praeitį, tai galima mėginti nustatyti tik jos užrašymo, bet ne atsiradimo datą.)

Sagų klasifikacija

Sagas įprasta grupuoti pagal tai, apie kokio laikmečio ir kokios šalies įvykius jose pasakojama, bei pagal tai, kas yra pagrindiniai vienu ar kitų sagų veikėjai. Sagos tyrinėtojų paprastai skirstomos į karalių (*konunga sögur*), islandų (*Íslendinga sögur*), amžininkų (*samtíðar sögur*), vyskupų (*biskupa sögur*), riterių sagas (*riddara sögur*), sagas apie Šiaurės kraštų senovę (*fornaldar sögur Norðrlanda*) ir kt. Visi šie pavadinimai yra sąlyginiai, kartais – ne visai tikslūs, ir, suprantama, juos vartoti ėmė ne Viduramžių skandinavai, kurie pasakojo ir užrašė sagas, o gerokai vėlesnių laikų filologai. Kaip pastebi M. I. Steblin-Kamenskis, „Viduramžių islando sąmonėje nebuvo nieko panašaus į šį skirstymą. Nei „islandų sagos“, nei kiti sagų tipai – „sagos apie senovę“, „karalių sagos“, „vyskupų sagos“ (visi šie pavadinimai atsirado tik naujaisiais laikais) – nebuvo suvokiamos kaip skirtingi literatūros žanrai“ (Стеблин–Каменский 1984, p. 31).

Bet skandinavų raštija prasidėjo ne nuo sagų. Tarp ankstyviausiųjų skandinavų raštijos žanrų – teisynei, genealogijos, istoriniai traktatai bei religinė literatūra. „Pirmojo gramatikos traktato“, datuojamo apie XII a. vid., autorius liudija: „[...] kad būtų parankiau rašyti ir skaityti, kaip dabar įprasta ir šioje šalyje, tiek *įstatymus*, tiek *genealogijas* arba *šventuosius aiškinimus*, arba tas *mokslingąsias žinias* [t. y. istoriją – U. M.],

kurias Aris Torgilsonas su išmintingu protu surašė knygose, tai ir aš parašiau mums, islandams, raidyną [...]“ (citata iš Benediktsson 1972, p. 208–209, išryškinta kursyvu mano – U. M.). Patys ankstyviausi skandinavų rašytiniai tekstai – teisynei. Manoma, kad jau XI a. pab. buvo užrašyti kai kurių Norvegijos sričių įstatymai. Aris Torgilsonas liudija, kad Islandijoje pirmieji įstatymai buvo užrašyti 1117–1118 m. žiemą. Anksčiau už bet kurias skandinavų sagas užrašomi iš užsienio atėję raštijos žanrai: religinė literatūra, ypač populiarus žanras buvo hagiografija (šventųjų gyvenimai). Kartais vartojamas ir terminas šventųjų sagos (*heilagra manna sögur*), tačiau šie kūriniai – ne pačių skandinavų sukurti, o iš lotynų kalbos versti šventųjų gyvenimai. Tai ankstyvas literatūros baras – šie vertimai ar sekimai ėmė rasti, matyt, jau XII a. pradžioje. Iš lotynų kalbos versti įvairių šventųjų gyvenimai (ar, imituojant lotyniškus kūrinius, kurti sekimai). Anksti verčiamas ir Šventasis Raštas. Peteris Hallbergas teigia: „Tikriausiai ir pačios Biblijos dalys anksti buvo išverstos į skandinavų kalbas. Spėjama, kad tokie vertimai į norvegų kalbą egzistavo prieš 1150 m., o gal ir visu šimtmečiu anksčiau“ (Hallberg 1972, p. 57).

Tokie sekimai turėjo įtakos sagų žanro atsiradimui. Kaip netrukus pamatysime, ankstyvųjų sagų kompozicija didele dalimi nusižiūrėta nuo hagiografinių pasakojimų, tik jų turinys jau ne paskolintas iš kitų Europos kraštų literatūrų, o savas, skandinaviškas. Taigi hagiografija yra ankstyvųjų sagų pirmtakas kompozicijos atžvilgiu.

Istorijos traktatai ir pirmosios karalių sagos

Dar vienas labai ankstyvas senosios skandinavų raštijos baras – istoriniai veikalai. Juose daugiausiai kalbama apie Islandijos apgyvendinimą ir pirmuosius Islandijos gyventojus. Tačiau labai anksti imama domėtis ir Norvegijos valstybės bei jos valdovų istorija, tad tematikos požiūriu istorijos veikalai yra karalių sagų pirmtakai. Žymus islandų filologas Vésteinnas Ólasonas rašo: „[Islandai] sukūrė gana daug hagiografijos paveiktų darbų, tačiau netrukus išvystė istoriografijos tradiciją, kuri dabar dažnai laikoma sagų kūrimo ištakomis“ (Ólason 1998, p. 48f). Pirmasis žinomas skandinavų istorikas – islandas Semundas Sigfusonas Išminčius (†1133). Jo darbai nėra išlikę iki mūsų dienų, tačiau žinoma, kad jis lotynų kalba rašė apie Norvegijos konungus, pradėdamas tikriausiai nuo pasaulio sukūrimo ir baigdamas, ko gero, konungo Magnuso Gerojo laikais.

XI–XII a. gyveno ir kitas islandų istorikas, mūsų jau minėtas Aris Torgilsonas, irgi vadintas Išminčiumi (+1148). Iki mūsų dienų išliko jo darbas *Íslendingabók* „Islandų knyga“ (datuojamas apie 1125 m.) – glausta islandų tautos istorija, pasakojanti apie laikus nuo krašto apgyvendinimo iki maždaug 1120 m. Aris parašė dvi *Íslendingabók* versijas. Į pirmąją, be pasakojimų apie Islandijos praeitį, įėjo ir „Norvegijos konungų gyvenimai“ (*Nóregs konungaævi*) bei genealogijos, kuriuos vėliau autorius išbraukė. Ario veikalas parašytas islandiškai, tačiau ženkli lotynų kalbos įtaka (kai kuriais atvejais tai galbūt Semundo įtaka). Sausam jo stiliui būdingas objektyvumas. Aris Torgilsonas skrupulingai nurodo savo informacijos šaltinius – tai visų pirma žodiniai liudininkų pasakojimai.

Seniausiu žinomu karalių sagų autoriumi laikomas Eirikas Odsonas. Jo veikalas *Hryggjarstykki* („Stuburo gabalas“?) nėra išlikęs, apie jį žinoma tik iš perpasakotų fragmentų Snorio Sturlusono „Žemės rate“ ar kituose šaltiniuose. *Hryggjarstykki* mokslininkų datuojamas maždaug 1150–1170 m. ir vadinamas pirmąja karalių saga, skiriančią nuo Semundo bei Ario istorijos traktatų. „Žemės rate“ *Hryggjarstykki* atpasakojamas bent šešetą kartų. Iš šių vietų sprendžiama, kad Eiriko Odsono pasakojimas buvęs kur kas gyvesnis, detalesnis negu Ario Torgilsono, nors abu šie autoriai rėmėsi iš esmės analogiškais šaltiniais – daugiausia liudininkų pasakojimais. Ypač išpūdingas konungo Sigurdo Slembrio žūties aprašymas, kurį Snoris pasiskolino iš Eiriko Odsono. Tačiau negalime būti tikri, ar tai paties Eiriko, ar jį atpasakojančio Snorio stiliaus bruožai, tad ir tiksliau ką pasakyti apie *Hryggjarstykki* vargu ar įmanoma.

XII a. pabaigoje benediktinų vienuolis norvegas Teodorikas (*Theodoricus*) lotynų kalba parašo veikalą „Norvegijos karalių senovės istorija“ (*Historia de antiquitate regum Norwagiensium*), datuojamą 1177–1180 m. Šiame darbe pasakojama apie Norvegijos valdovus nuo Haraldo Gražiaplaukio iki Sigurdo Keliautojo į Jeruzalę. Maždaug tuo pat metu, tačiau visiškai nepriklausomai, buvo sukurta nežinomo autoriaus „Norvegijos istorija“ (*Historia Norvegiæ*).

Seniausia išlikusi Norvegijos istorija, parašyta skandinavų kalba, yra vadinamasis „Norvegijos karalių sagų sąvadas“ (*Ágrip af Nóregs konunga sögum*), datuojamas maždaug 1190 m. Neišliko šio kūrinio pradžia ir pabaiga, tačiau manoma, kad jame pasakota apie Norvegijos valdovus nuo Halvdano Juodojo iki 1177 m., kai valdžios ėmė siekti Sveriras. „Sąvado“ autorius rėmėsi ankstesniais istorikų darbais: Teodoriko *Historia*, Ario *Konungaævi*, Semundo kronika, taip pat ir skaldų – Viduramžių skandinavų

poetų – eilėmis. Šio kūrinio stilius jau gerokai skiriasi nuo Ario raštų: jam būdingos antitezės, aliteracijos, autorius stengiasi pasakojimą padaryti smagų ir įdomų. Tačiau itin didelė menine verte *Ágrip* dar nepasižymi, nepaisant kai kurių įspūdingų epizodų. Spėjama, kad šis kūrinys buvo sukurtas Norvegijoje, nors vienintelis išlikęs jo nuorašas yra islandiškas.

Taigi iš aptartų žanrų – hagiografijos („šventųjų gyvenimų“) bei istorijos veikalų – išsirutulioja ir karalių sagų žanras. Jas aptarsime pirmiausia, nes jos laikomos ankstyviausiomis sagomis. (Kaip jau minėta, šį pasakymą reikia suprasti taip, kad islandai karalių sagas ima užrašyti anksčiau nei visas kitas sagas, bet tai nereiškia, kad žodinėje tradicijoje dar neklajojo kitokio turinio pasakojimai – pavyzdžiui, herojinio turinio sagos vadinamos vėlyvesnėmis, nes jos vėliau užrašytos. Kada jos imtos pasakoti žodinėje tradicijoje – nustatyti neįmanoma, bet akivaizdu, kad kai kurie siužetai yra archajiški, kai kuriais atvejais – gal net ne skandinaviški, o bendragermaniški.)

Pirmosios sagos pasakoja apie karalius-misionierius. XII a. pabaigoje ima rasti ir pirmųjų tekstų apie pačių skandinavų šventuosius. Maždaug 1180 m. datuojama „Seniausioji Olavo Šventojo saga“. Kūrinys šlovina Olavą Šventąjį, kurio kultas Skandinavijoje išplito neilgai trukus po jo žūties 1030 m. Stiklestado mūšyje. „Seniausiosios sagos“ stilius yra grakštesnis, sintaksė – sklandesnė negu Ario Torgilsono. Tačiau autoriui sunkiai sekasi suderinti įvairius šaltinius – lotyniškuosius tekstus, skaldų posmus, žodinius padavimus, – tad „Seniausiosios sagos“ kompozicija yra nevieninga, neretai pasakotojas prieštarauja pats sau. Veikėjų paveikslai nesudėtingi – jie arba teigiami, arba neigiami. Olavo gyvenimą čia nuo pat vaikystės lydi stebuklai, ženklinantys jo, kaip šventojo, misiją. Labai panaši į ją ir dešimtmečiu vėliau užrašyta „Legendinė Olavo Šventojo saga“ (datuojama apie 1190 m.).

Netrukus du Tingeiraro benediktinų vienuolyno vienuoliai parašo Olavo Trygvasono gyvenimus lotynų kalba: Odo Snorasono kūrinys (apie 1190 m.) iki mūsų dienų išliko tik išverstas į islandų kalbą, o Gunlaugo Leivsono (prieš 1200 m.) – neišliko visai. Odas Snorasonas nevengia įterpti legendinių motyvų, paimtų iš Biblijos ar kitokios krikščioniškos literatūros. Kita vertus, jis remiasi ir islandų istorikais. Tingeiraro vienuolių darbai nuo „Seniausiosios Olavo Šventojo sagos“ skiriasi ne tik tuo, kad buvo sukurti lotynų kalba, bet ir prašmatnesniu stiliumi, tobulesne kompozicija.

Šiuos kūrinius galime laikyti karalių sagomis, tačiau ir nuo šventųjų gyvenimų jie nelabai tesiskiria. Karaliai Olavas Trygvasonas bei Olavas Haraldsonas vaizduojami kaip šventieji, valdovo gyvenimui būdinga šventojo *vita* (gyvenimas), *passio* (kentėjimas), *miracula* (stebuklai).

Morkinskinna ir Fagrskinna. Pirmojoje XIII a. pusėje (1220–1230) sukuriami dar du reikšmingi sinoptiniai (t. y. apžvelgiantys ne vieno valdovo karaliavimą) istorijos veikalai: *Morkinskinna* („Tamsioji oda“) ir *Fagrskinna* („Šviesioji, ar Gražioji, oda“), taip vadinami pagal pergamento spalvą. „Tamsiojoje odoje“ pasakojama 1030–1157 m. Norvegijos istorija. Šiam kūriniui būdingos vadinamosios islandų gijos – nuo pagrindinės temos nukrypstantys kompoziciškai išbaigti pasakojimai apie islandus. „Šviesiojoje odoje“ aprėpiama ilgesnė istorijos atkarpa – čia pasakojimas, kaip ir „Sąvade“, pradedamas nuo Halvdano Juodojo, tačiau pats kūrinys yra dvigubai trumpesnis nei *Morkinskinna*. *Fagrskinna* nėra labai meniška, užtat jos autoriui būdingas blaivus, kritiškas istoriko mąstymas. Viena vertus, jis dažnai cituoja senųjų skaldų eiles, kurios tradiciškai laikomos itin patikimu šaltiniu; kita vertus, atmeta antgamtinės istorijas, būdingas ankstesnėms sagoms, ypač pasakojimams apie abu Olavus.

Brandžiosios karalių sagos. XII a. pab. ar XIII a. pr. minėtojo Tingeiraro vienuolyno abatas Karlas Jonsonas (+1213 m.) ėmėsi rašyti „Sveriro sagą“ (*Sverris saga*). Ji buvo pradėta kurti paties konungo Sveriro (+1202 m.) nurodymu ir rašyta jam diktuojant. Nėra tikrai žinoma, ar Karlas Jonsonas pats užbaigė visą sagą, o jei ne – tai kokią mus pasiekusią sagos dalį sudaro jo veikalas. Vis dėlto dauguma tyrinėtojų tvirtina, kad kūrinys pasižymi vientisumu ir veikiausiai yra sukurtas vieno autoriaus (Kristjánsson 1988, p. 153; Schach 1984, p. 59). Karalių sagų žanro raidos požiūriu ypač svarbu tai, kad šioje sagoje vaizduojamas ne prieš šimtmetį ar kelis, o autoriaus gyvenamuoju laikotarpiu valdęs karalius. Taigi pasakotojo ir herojaus neskiria „epinė distancija“, be to, Sveriras, skirtingai nuo Olavo Trygvasono ar Olavo Šventojo – ne misionierius, ne *rex iustus*, nors ir stengiasi dėtis Olavo Šventojo įpėdiniu ir pranašo Samuelio (taigi ir paties Dievo) globotiniu. Iš čia išplaukia sudėtingas konungo Sveriro paveikslas. Jis vaizduojamas tiek šalininkų, tiek priešininkų akimis, nemenkinamas nei jo, kaip valdovo, talentas, nei priešiškusis norvegų didžiūnams bei Bažnyčiai. Didžiausi Sveriro priešai – konungas Magnusas ir šio tėvas, jarlas Erlingas Kreivys, – vaizduojami objektyviai,

pabrėžiamas jų populiarumas tarp gyventojų. Dar vienas reikšmingas šios sagos, kaip literatūros kūrinio, privalumas – pirmą kartą nuosekliai naudojamas policentrinis pasakojimas, leidžiantis autoriui tuo pat metu plėtoti keletą siužetinių linijų ir vaizduoti įvykius iš skirtingų požiūrio taškų. Paulas Schachas, vadindamas „Sveriro saga“ pirmuoju literatūrinio šio žanro šedevru, tvirtina: „Būtų sunku įvertinti šio veikalo svarbą Snoriui Sturlusonui ir kitiems sagų rašytojams“ (Schach 1984, p. 70).

Vis dėlto pačiu žymiausiu karalių sagų autoriumi laikomas Snoris Sturlusonas (*Snorri Sturluson*). Jam priskiriamas veikalas „Žemės ratas“ (isl. *Heimskringla*), kaip spėjama, parašytas apie 1220–1230 m. Šį kūrinį sudaro „Prologas“ ir 16 sagų, kuriose pasakojama apie Norvegijos valdovus, pradedant mitiniais konungais ir baigiant Sveriro siekimu užimti sostą. Kiekvienam konungui skiriama atskira saga chronologine tvarka. Ilgiausia yra „Saga apie Olavą Šventąjį“, sudaranti kone trečdalią viso veikalo. Manoma, kad ji parašyta pirmiausia kaip atskiras kūrinys ir vėliau, ne ką tepakeista, įtraukta į „Žemės ratą“.

Ši ankstesnioji „Olavo Šventojo sagos“ redakcija vadinama „Atskirąja Olavo Šventojo saga“. Ji akivaizdžiai skiriasi nuo visų ligtolinių sagų apie šį karalių. Pasakojime, kaip ir „Sveriro sagos“ atveju, persipina kelios siužetinės linijos. Olavas čia iš pradžių vaizduojamas kaip vikingas, vėliau – įnirtingas misionierius ir galiausiai – kaip kankinys ir šventasis. Taigi pirmąsyk susiduriame su dinamišku veikėjo portretu. Šventajam būdingi stebuklai ima reikštis tik artinantis mirčiai ir ypač – po jos (prisimename, kad „Legendinėje Olavo Šventojo sagoje“ tokie stebuklai jį lydėjo nuo pat gimimo). Olavo priešai vaizduojami daug objektyviau, su didesne simpatija negu ankstesnėse sagose.

„Žemės ratas“ visiškai nepanašus ir į Ario istoriją. Snoris ne sausiai pasakoja apie praeities įvykius, o gyvai juos atkuria, remdamasis įvairiausiais šaltiniais ir savo paties vaizduote. Tačiau būtume neteisūs sakydami, jog Snoris nė neketino perteikti istorinės tiesos ir kad jo tikslas tebuvo sukurti įdomų, pagaulų, bet nebūtinai teisingą pasakojimą apie praeitį. Gyvas praeities atkūrimas nebuvo suvokiamas kaip falsifikacija, ir sagų pasakotojai, stengdamiesi istoriją pateikti kuo gyviau, vaizdingiau, nesistengdavo nieko prikurti ar sąmoningai pridėti nuo savęs, nukrypdami nuo tiesos.

Labai tiksliai santykį tarp istorinės tiesos, meninės išmonės ir „Žemės rato“ turinio apibūdina Steblin-Kamenskis straipsnyje „Žemės ratas“ kaip literatūros paminklas:

Viduramžių islando sąmonėje nebuvo skirstymo į pasakojimą apie praeitį, atitinkantį istorijai, kaip mokslui, keliamus reikalavimus, ir pasakojimą apie praeitį, atitinkantį grožinei literatūrai keliamus reikalavimus. Todėl pasakojimas apie praeitį buvo, taip sakant, „proistorija“. Mėginti atsakyti į klausimą, kas yra „Žemės ratas“, remiantis tokiomis sąvokomis kaip „istorija“ ir „istorinis romanas“, – pavyzdžiui, interpretuoti jį kaip kažką tarpinio tarp istorijos ir istorinio romano arba kažką, apimantį ir viena, ir kita, – reikštų Viduramžių islandui priskirti tai, kas buvo visiškai svetima jo sąmonei. Proistorija – tai kažkas labai skirtinga ir nuo istorijos, ir nuo istorinio romano, o tam tikra prasme netgi priešinga jiems.

Proistorija nuo istorijos skiriasi visų pirma tuo, jog užduotis, kurią ji sau kėlė, buvo nepalyginamai platesnė nei ta, kurią gali sau kelti istorija.

Proistorija pretendavo į tai, kad ji – teisybė, o ne išmonė, bet drauge siekė atkurti praeitį kaip gyvą, pilnakrauję tikrovę. Antai, nors „Žemės rato“ autorius neabejotinai suvokė savo pasakojimą apie praeitį kaip visiškai teisingą, jis praeities įvykius vaizdavo kaip konkrečių žmonių veiksmus ir žodžius, t. y. kaip gyvą tikrovę, kurią galima stebėti taip, kaip žmogus gali stebėti tai, kas vyksta jo regėjimo ir klausos ribose. Dalyvavimo „Žemės rate“ aprašomuose įvykiuose iliuziją stiprina dar ir tai, jog, kadangi įvykiai nekommentuojami, skaitytojui tenka pačiam susigaudyti, kas slypi už vieno ar kitų veiksmų ar žodžių, kaip dažniausiai panašiai tenka daryti tiesioginiam įvykių stebėtojui (Стеблин-Каменский 1980).

Karalių sagos po „Žemės rato“. Snorio veikalas turėjo labai didelės įtakos vėlesniems sagų autoriams. Būdinga, kad po „Žemės rato“ sukurta vos viena kita karalių saga – tarp jų „Hakono Hakonarsono saga“ ir „Kniutlingų saga“. Galima pasakyti, kad karalių sagų žanras po „Žemės rato“ kaip ir išsisėmė, viskas jau buvo pasakyta. Užtat pats „Žemės ratas“ buvo gana dažnai perrašinėjamas – nepaisant įspūdingos apimties, jo rankraščiai yra daugiau nei ankstesniųjų karalių sagų. Pavyzdžiui, kai kurių mokslininkų tvirtinama, jog imituojant „Žemės rato“ kompoziciją „Kniutlingų sagoje“ vidurinioji dalis skirta pasakojimui apie šventąjį karalių – šv. Knutą (mat „Žemės rato“ viduriniąją dalį sudaro „Saga apie Olavą Šventąjį“).

Kiek vėliau už karalių sagas pradėdamos užrašyti vad. **islandų sagos** (kartais dar vadinamos **giminių sagomis**), kurioms priskiriama ir „Egilio saga“. Čia daugiausia kalbama apie vad. „sagų amžiaus“ (apie 930–1030 m.,

pirmasis šimtmetis po Islandijos apgyvendinimo) Islandijos įvykius. Jų siužetas beveik visada rutuliojasi tragiškai, daugelis šių sagų baigiasi pagrindinio herojaus mirtimi ar žūtimi. O pagrindinis giminių sagų herojus esti iškili asmenybė – narsus karžygys ar išminčius. Pasak Steponavičienės, „[s]agų herojumi niekada nebūna menkas žmogus su nežymiu likimu. Sagos centre stovi žmogus, kuris, kad ir žūva, bet įveikia likimo siunčiamus išmėginimus“ (Steponavičienė 1975, p. 303f). Mums giminių sagų siužetas gali pasirodyti labai brutalus, žiaurus. Čia kalbama apie vaidus, nesantaiką, kruviną kerštą, žudynes. Dažnai veikėjai priversti žudyti vieni kitus netgi nenoromis, verčiami likimo užgaidos ar šventos keršto pareigos. Svarbus vaidmuo dažnoje giminių sagoje tenka moterims-kurstytojoms, raginančioms savo vyrus ar sūnus keršyti įžeidėjams. Mums gali susidaryti įspūdis, kad islandai buvo labai žiauri tauta. Tačiau tai būtų tik paviršutiniškas įspūdis. Tiesiog vaidai ir žudynės laikytos svarbiu įvykiu, apie jas pasakota, o apie taikingus laikotarpius sagose pasakoma glaustai: „Nieko svarbaus nevyko; buvo ramu.“ Turint omenyje, kad sagose, ko gero, aprašyti visi svarbūs Islandijos įvykiai (taigi – visos žudynės), nutikę per gerą šimtmetį, jų išeina ne tiek ir daug – nors, kita vertus, tai, jog sagose pasakojama būtent apie šitokius įvykius, irgi, matyt, nėra atsitiktinumas.

Sagos – unikalus žanras. Viduramžių Europai būdinga didaktinė, moralizuojanti literatūra, o sagos yra visai kitokios. Giminių sagų tikslas – ne pamokyti, ne palinksminti, o papasakoti apie svarbius praeities įvykius. Paprastai giminių sagoms būdingas toks siužetas: herojaus jaunystė, vikingų žygiai, tarnyba pas užsienio konungus ir grįžimas į Islandiją. Nūdieniam skaitytojui į akis krenta gausybė informacijos, kuri grožinės literatūros kūriniui būtų nereikalinga; bet svarbiausia ir yra tai, jog sagos – ypatinga, savotiška literatūra (ar net neliteratūra). Giminių sagose labai daug pasakojama apie veikėjų giminytės ryšius, gyvenamąsias vietas (beje, tai – visuomet realios, neišgalvotos vietovės) ir panašius sausus faktus. Meninio kūrinio kompozicijos požiūriu tai būtų tiesiog balastas. Tačiau sagų klausytojams, skaitytojams, sekėjams, užrašytojams buvo svarbu viskas, kas jų supratimu siejosi su reikšmingais praeities įvykiais. Sagų kompozicija gali pasirodyti netobula ir dėl to, kad dažnai pasakojimas jose prasideda ir baigiasi tarsi nemotyvuotai, lyg ir per daug pasakojama apie pagrindinio veikėjo protėvius bei palikuonis, kurių istorijos per silpnai susijusios su pagrindine istorija, taigi kaip ir nereikalingos. Daugelis sagų herojų sutinkami ne vienoje, o bent keliose sagose. Tad giminių sagos tematiškai yra susijusios tarpusavyje, jose veikia tie patys veikėjai,

tik įvairiose sagose pagrindinis vaidmuo tenka skirtingiems veikėjams ir skirtingiems įvykiams. Giminių sagos sudaro tarytum vieningą epopėją. Anot Gurevičiaus, „sagos autorius suvokia savo sagą kaip didesnės Sagos apie islandus dalį, ir kiekvienas autorius, sakytum, papildo šią Sagą arba, tiksliau, išsamiai paaiškina tą ar kitą jos dalį“ (Гуревич 1979).

Neretai giminių sagos vadinamos „grynės“, arba „absoliučios“, prozos paminklais. Turima omenyje, kad jose nėra jokių pagražinimų – gamtovaizdžio aprašymų, palyginimų, metaforų ar pan. Jei gamta ir aprašoma, tai ne tam, kad lyriškai ar melancholiškai nuteiktų skaitytoją, o tik tam, kad paaiškintų kokį nors konkretų įvykį. Steblin-Kamenskis rašė:

Gamtos aprašymas, kaip literatūrinė priemonė, buvo neįmanomas, kol gamta buvo aplinka, iš kurios žmogus savęs neišskirdavo. [...] Jei „islandų sagose“ kartais ir pateikiami kokie nors duomenys apie kraštovaizdį, kurio fone kažkas vyksta, tai tik tam, kad paaiškintų sagoje aprašomus įvykius. Pavyzdžiui, kai „Njalio sagoje“ pasakoma, jog „ant tako prie brastos gulėjo plokšti akmenys“, tai tik tam, kad paaiškintų, kodėl prijusieji prie brastos negalėjo pasprukti nuo Gunaro. Tik sagoje aprašomiems įvykiams paaiškinti reikalinga informacija apie tai, kas tam tikru momentu vyko gamtoje (šalo ar težo, snigo ar lijo, nusileido saulė ar patekėjo mėnulis ar pan.) (Стеблин-Каменский 1973).

Sagų kalba – santūri: tiesiogiai neaprašomi veikėjų išgyvenimai, jausmai, mintys, jų vidinis pasaulis, nejusti autoriaus požiūrio į jų veiksmus ar autoriaus vertinimo. Kaip pastebi Steponavičienė, „[f]aktai turi kalbėti patys – štai kodėl sagos tokios santūrios. Lygiai taip pat ramiai pasakojama ir apie nežymius atsitikimus, ir apie tragiškus, lemtingus įvykius, niekšiški darbai tiesiogiai nesmerkiami, didvyriški – nešlovina mi. [...] Niekad nevaizduojama sagose ir meilė, spėtina tik iš poelgių“ (Steponavičienė 1975, p. 304). Ir vėlgi – mums gali pasirodyti, jog šis santūrumas, kuomet apie jausmus paliekama spręsti pačiam skaitytojui iš herojų veiksmų, – tai subtili literatūrinė priemonė. Bet gali būti, jog Viduramžių islandams herojų jausmai paprasčiausiai nebuvo įdomūs, sagų tikslas buvo pavaizduoti įvykius (dar konkrečiau – kautynes), o ne žmones ir ne jų išgyvenimus (Стеблин-Каменский 1973). Nors, kita vertus, – argi nieko apie Egilio jausmus nesako jo veiksmų ar būsenos aprašymai brolio Torolvo arba sūnaus Biodvaro laidotuvių scenose? Tačiau sagoje išties niekur netuščiažodžiau jama apie jausmus. Būtent dėl šito

„nemeniškumo“, „nepoetiškumo“, dėl šitos savo autentikos, betarpiškumo, objektyvumo sagos ir pasižymi nepakartojama estetinė verte.

Dauguma šių sagų užrašytos XIII ar net XIV a., praėjus keletui šimtmečių nuo jose vaizduojamų įvykių (kaip jau minėjome, „Egilio saga“ datuojama maždaug 1220 m.). Dėl to labai sunku pasakyti, kurie giminių sagose pasakojami įvykiai iš tiesų yra istoriški, o kuriais atvejais galbūt pasakojimai amžių būvyje tapo iškraipyti, supainioti, apsipynė legendomis, o gal apskritai visa, kas pasakojama giminių sagose, – tik meninė išmonė. Tarp tyrinėtojų šiuo klausimu būta labai didelių nesutarimų.

Šios grupės sagos daugiausiai yra anoniminės. Žymiausi kūriniai – jūsų rankose laikoma „Egilio saga“, „Njalio saga“ (didžiausios apimties islandų saga), „Gretiro saga“, „Gislis saga“, „Lašių slėnio žmonių saga“ ir kt. Beje, kai kurie mokslininkai yra tvirtinę, jog „Egilio sagos“ autoriumi galbūt buvęs Snoris Sturlusonas, tačiau neginčijamų tokios hipotezės įrodymų nėra. Prie šios grupės šliejasi ir vad. islandų gijos (*Íslendinga þættir*) – trumpi, kompoziciškai išbaigti pasakojimai, įpinti į stambesnius kūrinius – karalių sagas ar istorijos veikalus. Islandų gijų pagrindinis veikėjas taip būna koks nors islandas, tačiau, skirtingai nuo islandų sagų, siužetas čia paprastai esti ne toks niūrus, persmelktas tragizmo, o labiau smagus ar pamokantis.

Amžininkų sagose pasakojama apie XIII a. Islandijos įvykius – daugiausia apie islandų pilietinio karo epochą. Šios sagos taip vadinamos todėl, kad jose pasakojama apie netolimą praeitį lyginant su tuo, kada jos buvo užrašytos (taip pat XIII a.). Žymiausias šio pogrupio veikalas – sagų ciklas „Sturlungų saga“. Prie amžininkų sagų priskiriamos ir vyskupų sagos – pasakojimai apie Skálholto ir Hólaro vyskopus. Amžininkų sagos laikomos gana patikimu istorijos šaltiniu, nes jų autoriai patys buvo aprašomų įvykių liudininkai ar bent turėjo patikimų informantų.

Sagose apie Šiaurės kraštų senovę pasakojama apie tolimą legendinę praeitį. Čia dažni mitologiniai motyvai, kai kurie jų pažįstami ir kitų germanų tautų tradicijoje. Pavyzdžiui, „Violsungų sagoje“ pasakojama apie Sigurdą – Favniro Žudiką, žinomą ir iš „Vyresniosios Edos“ („Poetinės Edos“) giesmių, Nibelungų ciklo bei anglosaksų poemos „Beovulfas“. Šių sagų skiriami keli pogrupiai: herojinės, vikingų, melų sagos. Nors šių sagų siužetai archajiški ir žodinėje tradicijoje, matyt, klajojo ilgai, bet užrašyti jos imtos palyginti vėlai – ko gero, į jas žiūrėta kaip į nelabai svarbias, nelabai reikšmingas, nes daugelio jų siužetas akivaizdžiai neistoriškas.

Taigi šiose sagose pateikiama mažiau istoriškai patikimos medžiagos, lyginant su, tarkime, karalių ar amžininkų sagomis, – ir vis dėlto būtent kai kuriose sagose apie senovę minimi skandinavų susidūrimai su kuršiais. Šiuolaikiniam skaitytojui nederėtų į juos visai numoti ranka. Galbūt ir juose esama istorinės tiesos grūdo – galų gale, tuose pasakojimuose atsiskleidžia bent jau XIII–XIV a. islandų požiūris į kuršius.

Riterių sagomis vadinami XIII a. vertimai iš kitų Europos kalbų. Karaliaus Hakono IV paliepimu į norvegų kalbą buvo verčiami romanai apie karalių Arturą ir jo Apvaliojo stalo riterius, apie Tristaną ir Izoldą bei kt. Šioms „sagoms“ būdingas puošnus, daugiažodis stilius – tuo jos labai skiriasi nuo giminių sagų (ką ir kalbėti apie visai kitokią tematiką). Veikiausiai būtent išpopuliarėjusios riterių sagos paskatino skandinavus imti užrašinėti ir savąsias herojines sagas.

Reikia pasakyti, kad senosios skandinavų literatūros tyrinėtojai kartais siūlo sagas skirstyti ir kitaip, tačiau čia pateikta tradicinė klasifikacija vis dar yra labiausiai paplitusi.

Taip pat reikia pastebėti, kad toks skirstymas nėra nuoseklus ir remiasi ne vienu kriterijumi. Todėl kai kurios sagos gali būti priskirtos skirtingoms grupėms. Pavyzdžiui, *Hryggjarstykki* ar „Sveriro saga“ kartais vadinamos ne tik karalių, bet ir amžininkų sagomis, nes jose pasakojama apie valdovus, valdžiusius beveik tuo pat metu, kai šios sagos buvo užrašytos. Kitas pavyzdys – „Ynglingų saga“ iš „Žemės rato“ laikoma karalių saga, bet paprastai priduriama, jog ji turi daug panašumo su sagomis apie senovę. Ir iš tiesų, pirmieji joje aprašomi karaliai – ne istoriniai skandinavų valdovai, bet Odinas, Njordas, Frėjas ir kiti, o tai – skandinavų dievybių vardai. Be to, nepamirština, kad patys senovės skandinavai, t. y. sagų pasakotojai ir klausytojai, sagų į tokias grupes neskirstė. Jiems visos sagos buvo tiesiog sagos — pasakojimai apie svarbius praeities įvykius.

Sagų autorystė

Nemaža dalis senovės islandų literatūros kūrinių yra anoniminiai. Nežinomas beveik nė vienos *islandų* (kitaip – *giminių*) sagos autorius. Apie kai kurių autorystę spėjama tik iš netiesioginių duomenų – leksikos bendrybių su kitais kūriniiais, kurių autorystė nustatyta, ar pan. Kaip jau minėta, „Egilio sagą“ kai kurie tyrinėtojai bando priskirti Snoriui Sturlusonui. Dažniau – nors irgi anaiptol ne visada – žinomi *karalių*

sagų autoriai: matyt, pats jų kūrimas laikytas svarbiu, įsidėmėtinu įvykiu. Tačiau net ir tais atvejais, kai kūrinio autorius tikrai žinomas, reikia turėti omenyje, kad autorystės samprata šiuo atveju visiškai skiriasi nuo mūsų laikais įprastos. Tekstų nesaugojo autorinių teisių įstatymai, ir vėlesni autoriai nesivaržydami naudodavosi ankstesniųjų darbais, kartais juos daugmaž pažodžiui perpasakodami, kartais paredaguodami pagal savo poreikius – priderindami prie kito konteksto, pataisydami pagal kitus šaltinius. Daugelis kūrinių yra grynai kompiliacinio pobūdžio. Antra vertus, XII–XIV a. nebuvo dar išrastos spausdinimo mašinos. Kūriniai būdavo rašomi ir perrašomi ranka. Kiekvienas raštininkas buvo – ar bent turėjo galimybę būti – drauge ir redaktorius, ir kompiliatorius. Diana Whaley rašo: „Atskiras tekstas yra ne tiek išbaigta visuma, kiek tam tikro proceso stadija, mat kol nėra spaudos, kiekvienas rankraštis gali būti bet kuo, nuo daugmaž tikslios kopijos iki visiškai naujo kūrinio, o tarp šių kraštutinumų yra visokiausios pataisytos redakcijos. Visiškai nauji tekstai yra reti, ir tai, kaip Viduramžių rašytojas naudojasi tradiciniais šaltiniais, kaip jis derina perrašytojo, redaktoriaus ir kūrybingo autoriaus vaidmenis, leidžia jo veiklą vadinti kompiliavimu [...]“ (Whaley 1991, p. 19). Atkreiptinas dėmesys, kad senovės islandų kalboje netgi nėra atskiro žodžio, reiškiančio „rašyti, kurti, būti [prozos] autoriumi“. Vartojami pasakymai *láta skrifa*, *láta rita* („parašydinti, liepti užrašyti“) ir *saman setja* („sudėti, komponuoti, kompiliuoti“) tiksliausiai atspindi tokios neįsisąmonintos autorystės pobūdį. Neretai būna ne taip paprasta pasakyti, ar turėtume kalbėti apie kelis to paties kūrinio nuorašus, ar apie skirtingus kūrinius. Taigi pati autorystės prigimtis buvo kitokia nei vėlesniais laikais. Dianos Whaley žodžiais tariant, „autorystė Viduramžiais [...] buvo nepalyginti mažiau individualios, labiau korporacinės prigimties negu poviduramžinė, ir ypač poromantinė, autorystė“ (Whaley 1991, p. 17). Pasitaiko atveju, kai egzistuoja keletas tos pačios sagos versijų. Taigi raštininko darbą nuo autoriaus dažnai teskyrė vienas žingsnis, ir neretas nuorašas gali bent iš dalies būti pavadintas nauju kūriniu.

Istorinė tiesa, meninė išmonė ar sinkretinė tiesa?

Viena iš įdomiausių ir svarbiausių problemų kalbant apie sagų literatūrą – ar sagos yra patikimi istorijos šaltiniai, t. y. ar viskas, apie ką pasakojama sagose, iš tiesų vyko, ar sagos veikiau panašios į istorinius

romanus, skirtus intelektualiai pramogai, bet su tikrąja Skandinavijos senove nedaug teturinčius bendro? Dvi pagrindinės teorijos, kalbant apie sagų – visų pirma islandų sagų, nes apie šio sagų pogrupio genezę apskritai diskutuota daugiausiai – atsiradimą, yra vadinamoji laisvosios prozos (*Freiproza*) ir knyginės prozos (*Buchprosa*) teorija. Pasak pirmosios, sagos jau žodinėje tradicijoje susiformavo tokios, kokios vėliau (XIII a.) buvo užrašytos ir pasiekė mūsų laikus. Iš to išplaukia pora išvadų: 1) jokių konkrečių autorių sagos niekada neturėjo, jos – kolektyvinės kūrybos vaisius; 2) sagos yra gana patikimi istorijos šaltiniai, nes jos susiklostė tada, kai ir vyko jose vaizduojami įvykiai arba praėjus palyginti nedaug laiko po to. Antroji teorija žodinę tradiciją laiko tik vienu iš šaltinių, kuriais naudojosi XIII a. gyvenę jų autoriai. Šios teorijos šalininkai į sagas žiūri kaip į meno kūrinius, taigi siūlo visiškai nesikliauti jomis kaip istoriniais šaltiniais – lygiai kaip istoriniais šaltiniais nelaiROME Oscaro Wilde'o ar Henryko Sienkiewicziaus istorinių romanų.

Iš tiesų, mes dabar galime į sagas žiūrėti kaip į grožinės literatūros kūrinius, meninę išmonę. Vargu, ar jos buvo taip pat suvokiamos ir Viduramžiais. Žymus rusų skandinavistas Steblin-Kamenskis teigė, kad sagų visuomenėje nebūta skirtumo tarp meninės ir istorinės tiesos. Sagų pasakotojai ir klausytojai žinojo tik vienos rūšies tiesą, kurią šis mokslininkas siūlo vadinti „sinkretine“. Juk sagose apstu tokių dalykų, kuriuos mes vadintume „menine išmone“ arba „menine tiesa“: visų pirma, tai veikėjų dialogai, kurių ne tik niekas nebuvo užfiksavęs, bet galbūt ir niekada nebuvo girdėjęs. Tačiau Viduramžių Islandijoje greičiausiai viskas, kas pasakojama sagose, laikyta tiesa. Nors sagų kūrėjai ir leisdavo sau įterpti tokius išgalvotus dialogus, kitas detales, vis dėlto jie, matyt, jautėsi tik pasakoją apie iš tiesų įvykusius įvykius, o ne kurią meno kūrinius. Tiek karalių, tiek islandų sagos nebuvo „kuriamos“, o tik pasakojamos ar užrašomos. Atitinkamai ir sagų „autorių“ (tiksliau – pasakotojų ir užrašytojų) tikslas buvo ne tiek sukurti meniškai išbaigtus kūrinius, kiek papasakoti apie svarbius praeities įvykius. Štai kodėl jose tiek daug neva balastinės informacijos (apie giminytės ryšius, vietoves ir pan.) – ne dėl to, kad jos reikėtų kūrinio išbaigtumui, o paprasčiausiai dėl to, kad visa ši informacija laikyta tiesa. Tokią autorystę Steblin-Kamenskis vadino „neįsisąmoninta“. Aišku, neįsisąmoninta autorystė nereiškia, kad sagų užrašytojai neįdėdavo jokio indėlio į galutinę sagos apipavidalinimą. Gurevičius rašo:

Akivaizdu, kad, viena vertus, autorinis aktyvumas, poveikis tekstui, jo kūrimas ir, antra vertus, autorinė savimonė, supratimas apie šį aktyvumą, jo prigimtį, apimtį ir reikšmę – skirtingi dalykai. Autoriaus aktyvumas nukreiptas į medžiagą, savęs vertinimas – į kūrėją. Epinio kūrinio prigimtis nepaneigia autoriaus kūrybinės iniciatyvos.

Apipavidalindamas žodinį pasakojimą, autorius, savaime suprantama, stengdavosi suteikti jam išbaigtumo ir įtikimumo, ir šiam tikslui pasitelkdavo visas turimas priemones, kurios sagų užrašymo laikais buvo pakankamai įvairios. Bet kadangi forma, siužetas, herojai, įvykiai, vaizduojamo veiksmo vieta ir laikas buvo jam duoti, taip pat, kaip ir pasaulėžiūrinės nuostatos, etika, patsai sagos patosas, tai jam negalėjo ateiti į galvą, kad jis ir yra autorius, kūrėjas, – jis suvokė save kaip užrašytoją, kaip sagos sudarytoją, kaip grandį ilgoje kolektyvinės tradicijos grandinėje (Гуревич 1979).

Skaldų poezija

Norėtusi atskirai pasakyti keletą žodžių apie skaldų posmus kaip istorinį šaltinį. Paprastai akcentuojamas skaldų poezijos patikimumas, lyginant su kitomis šaltinių grupėmis. Mat skaldai savo giesmėse pasakodavo apie įvykius, kuriuose būdavo patys dalyvavę arba gavę informaciją apie juos „iš pirmų lūpų“. Neretai ir šiuolaikinių mokslininkų cituojami paties Snorio žodžiai iš „Žemės rato“: „Mes laikome tiesa visa tai, kas pasakojama šiose giesmėse apie [valdovų ar jų sūnų] žygius ir mūšius. Ir nors skaldai buvo labiausiai įpratę girti tą valdovą, kurio akivaizdoje stovi, nė vienas skaldas nebūtų išdrįšęs kalbėti apie tokius jo žygdarbius, apie kuriuos visi, kas klauso, o ir pats konungas, žino, kad tai grynas melas ir nebūti dalykai. Tai būtų pajuoka, o ne pagyrimas“ (*Heimskringla*, „Prologas“, iš sen. islandų k. vertė Rasa Ruseckienė).

Teigiama, kad skaldų žodžiai dėl metrinųjų ypatybių per amžius nepakito, net ir perduodami iš lūpų į lūpas. Vis dėlto tyrinėtojai ne visuomet taip pasitiki skaldų poezijos autentiškumu kaip Snoris. Johannesas Steenstrupas netgi rašė: „Istorikas, kuris nori pasinaudoti sagų posmais kaip svarbiausiu įrodymu ir istorinio pasakojimo pagrindu, iš tikrųjų veltui švaisto laiką“ (cit. iš Moberg 1941, p. 17). Viena iš problemų, su kuriomis susiduria istorikas, besiremiantis skaldų posmais – šių posmų

(o kai kuriais atvejais gal ir pačių skaldų asmenybių) autentiškumas. Ne visada galime būti tikri, kad skaldų posmai, cituojami sagose, tikrai buvo sukurti tada ir to asmens, kaip teigia sagos. Tiesa, ši problema labiausiai liečia pavienius posmus, vadinamąsias „paskirąsias strofas“ (*lausavísur*). Žymiausių skaldų poemų apie konungus autentiškumas tokių abejonių mokslininkams paprastai nekelia (žr. Moberg 1941, p. 17f ir nuorodas į Nat. Beckmano darbus).

Kita akivaizdi problema – skaldų posmų interpretavimas. Dėl įmantrios sintaksės ir ne visuomet aiškių keningų, skaldų poeziją gali būti sunku suprasti ne tik dabarties skaitytojams bei tyrinėtojams, bet ir patiems sagų autoriams. Ne taip jau retai sagose pasitaiko atvejų, kai cituojami posmai ne patvirtina prozinį sagos tekstą, kaip įsivaizduoja autorius, o tiesiog jam prieštarauja. Tokiu atveju mūsų laikų mokslininkams gali kilti pagunda, kur tik įmanoma, „pataisyti“ skaldų posmus („atrasti pirminį jų pavidalą“), kad šio prieštaravimo nebeliktų. Šitoks „redagavimas“ labai būdingas Finnuro Jónssono parengtiems skaldų poezijos leidimams. Vėlesni tyrinėtojai labai skeptiškai žiūri į tokį metodą. Tais atvejais, kai posmo reikšmė yra mums nesuvokiama, tikslingiau ir moksliskiau yra pripažinti, kad nesuprantame, ką skaldas turėjo omenyje, negu pardedaguoti skaldo žodžius taip, kad jie atitiktų mūsų įsivaizdavimą apie tai, ką jie neva „turėtų“ reikšti.

Literatūra

- Asaris ir kt. 2008 = Jānis Asaris, Vitolds Muižnieks, Arnis Rādiņš, Ingrida Virse, Irita Žeiere, *Kurši senatnē*, Rīga: Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, 2008.
- Benediktsson 1972 = Hreinn Benediktsson (ed.), *The First Grammatical Treatise: Introduction, Text, Notes, Translation, Vocabulary, Facsimiles*, Reykjavík: University of Iceland (*Publications in Linguistics*, Vol. 1), 1972.
- Byock 1996 / 1997 = Jesse L. Byock, „Egil’s Bones“, in: *Archaeology: Annual Edition 1996/97*, Guilford: Brown and Benchmark Publishers, p. 80–85.
- Gurevič 1999 = Aaron Gurevič, *Individas viduramžių Europoje*, Vilnius: Baltos lankos, 1999.
- Hallberg 1972 = Peter Hallberg, „Kap. I. Forntid“; „Kap. II. Den äldre medeltid“, in: *Nordens litteratur. Før 1860* [1. del.], redigeret af Mogens Brønsted, København–Oslo–Lund, 1972, p. 13 – 47; 51 – 92.
- Jónsson 1907 = Finnur Jónsson, *Den islandske litteraturs historie tilligemed den oldnorske*, København: Forlagt af G. E. C. Gad, 1907.

- Kristjánsson 1988 = Jónas Kristjánsson, *Eddas and Sagas*, Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag, 1988.
- Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder fra vikingtid til reformasjonstid*, t. I–XXII, København: Rosenkilde og Bagger, 1980–1982.
- Louis-Jensen 1997 = Jonna Louis-Jensen, „Heimskringla – Et værk af Snorri Sturluson?“, in: *Nordica Bergensia*, Nr. 14, Bergen: Nordisk institutt, Universitetet i Bergen, 1997, p. 230–245.
- Malmros 1979 = Rikke Malmros, „Blodgildet i Roskilde historiografisk belyst. Knyttingsagas forhold til det tolvte århundredes danske historieskrivning“, in: *Scandia: Tidskrift för historisk forskning*, band 45, häfte 1, Lund, 1979, p. 43–66.
- Medieval Scandinavia. An Encyclopedia*, Phillip Pulsiano, Kirsten Wolf (eds.), New York & London: Garland Publishing, 1993.
- Mickevičius 2001 = Arturas Mickevičius, „Ankstyvieji skandinavų ir kuršių kontaktai“, in: *Lietuva ir jos kaimynai: nuo normanų iki Napoleono*, Vilnius: Vaga, 2001, p. 31–42.
- Mickevičius 2004 = Arturas Mickevičius, *Normanai ir baltai IX–XII a.* (monografija), Vilnius: Versus aureus, 2004.
- Mikučionis 2003 = Ugnius Mikučionis, „Kuršių ir skandinavų santykiai sagų literatūroje“, in: *Liaudies kultūra*, Nr. 2 (89), Vilnius, 2003, p. 61–70.
- Mikučionis 2009 = Ugnius Mikučionis, „Ką sagos pasakoja apie kuršius“, in: *Krantai*, Nr. 1, Vilnius, 2009, p. 8–17.
- Moberg 1941 = Ove Moberg, *Olav Haraldsson, Knut den store och Sverige: studier i Olav den heliges förhållande till de nordiska grannländerna*, Lund: Gleerup, 1941.
- Mundal 1977 = Else Mundal, *Sagadebatt*, Oslo: Universitetsforlaget, 1977.
- Ólason 1998 = Vésteinn Ólason, *Dialogues with the Viking Age: Narration and Representation in the Sagas of the Icelanders*, Reykjavík: Heimskringla, Mál og Menning Academic Division, 1998.
- Pálsson 2000 = Heimir Pálsson, *Nøkkel til islendingesagaene*, Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, 2000.
- Ruseckienė 2000 = Rasa Ruseckienė, „Skaldų poezija kaip kūrybos tipas“, in: *Literatūra*, Nr. 42 (4), Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2000, p. 7–16.
- Ruseckienė 2003 = *Mimiro šaltinis: senųjų islandų tekstų antologija*, sudarytoja, vertėja, komentarų ir įvadinio straipsnio autorė Rasa Ruseckienė, taip pat vertė Aurelijus Vijūnas, Rasa Baranauskienė, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2003.
- Ruseckienė 2004 = Rasa Ruseckienė, „Innovatory features in Egill Skallagrímsson's poetry“, in: *Literatūra*, Nr. 46 (4), Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2004, p. 7–16.

- Schach 1984 = Paul Schach, *Icelandic sagas*, Boston: Twayne Publishers, 1984.
- Steponavičienė 1975 = Svetlana Steponavičienė, „Senovės Islandija ir islandų sagos“, in: *Egilio saga*, iš islandų k. vertė Svetlana Steponavičienė, Vilnius: Vaga, 1975, p. 289–307.
- Whaley 1991 = Diana Whaley, *Heimskringla: an Introduction*, London: Viking Society for Northern Research, University College London, 1991.
- Гуревич 1979 = А. Я. Гуревич, «Эдда» и сага, Москва: Наука, 1979 (ištekliai internete: <http://norse.ulver.com/articles/gurevich/eddasaga/>, žiūrėta 2011 m. balandžio 20 d.).
- Стеблин-Каменский 1973 = М. И. Стеблин-Каменский, „Исландские саги“, in: *Исландские саги. Ирландский эпос*, Москва, 1973, p. 7–22 (ištekliai internete: <http://www.philology.ru/literature3/steblyn-73.htm>, žiūrėta 2011 m. balandžio 20 d.).
- Стеблин-Каменский 1979 = М. И. Стеблин-Каменский, *Древнескандинавская литература*, Москва: Высшая школа, 1979.
- Стеблин-Каменский 1980 = М. И. Стеблин-Каменский, „Круг Земной как литературный памятник“, in: Снорри Стурлусон, *Круг Земной*, издание подготовили А. Я. Гуревич, Ю. К. Кузьменко, О. А. Смирницкая, М. И. Стеблин-Каменский, Москва: Наука, 1980 (ištekliai internete: <http://norse.ulver.com/heimskringla/stabl.html>, žiūrėta 2011 m. balandžio 20 d.).
- Стеблин-Каменский 1984 = М. И. Стеблин-Каменский, *Мир саги. Становление литературы*, Ленинград: Наука, 1984.

EGILIO SAGA

1. Apie bondą Kveldulvą, Vakarinį Vilką

Vyras, vardu Ulvas, buvo Bjalvio ir Ulvo Bebaimio dukters Halberos sūnus. Halbera atsiėjo sesuo Ketilio Upėtakio tėvui Halbjornui Pustroliui iš Hrvanistos salos. Niekas neprilygo Ulvui stotu ir jėga – toks tvirtas ir augalotas buvo vyras.

Jaunystėje Ulvas dalyvavo vikingų žygiuose, kariavo ir plėšikavo. Tuomet jis turėjo draugą, vardu Karis Berdlietis, kilmingos giminės, nepaprastai stiprų ir narsų vyrą, kuris buvo berserkas¹. Juodu gražiai sutarė ir visu labu dalijosi per pusę. O kai jie metė žygius, Karis iškeliavo į savo tėvoniją Berdloje. Labai turtingas žmogus buvo Karis. Turėjo jis tris vaikus. Vienas sūnus buvo vardu Eivindas Ėriukas, kitas – Olviras Trumpanosis², o duktė – Salbjorga. Išvaizdi moteris buvo Salbjorga, ir darbas jai nėjo nuo rankos. Ulvas vedė ją ir taipgi iškeliavo namo. Jis turėjo daug žemės ir kitokio turto. Kaip ir jo protėviai, Ulvas tapo lendrmanu³ ir galingu žmogumi. Sakoma, kad Ulvas buvęs labai sumanus ūkininkas. Jis turėjo įprotį anksti keltis ir apeiti visą ūkį – kalvius, laukus, gyvulių bandas. Kartais, būdavo, pasišneka su žmonėmis, kurie prašo kokio patarimo. O gerai patarti galėjo kiekvienam, nes

1 Berserkas – nuožmus karys, kuris kaudamasis staugia kaip žvėris ir kandžioja skydą, nepaisydamas skausmo. Buvo tikima, kad berserkų neima ginklai, todėl jie paprastai nesivilkdavo šarvų. Berserkai buvo vertinami kaip narsūs kariai, ir konungų apsaugoje visad būdavo 12 berserkų (čia ir toliau – vertėjos pastabos).

2 Olviras Trumpanosis – žinomas skaldas, cituojamas Snorio Edoje (Snorra-Edda), pravardę veikiausiai gavęs po mūšio, kur jam nukirto nosies galą.

3 Lendrmanas – aukščiausias po jarlo (kunigaikščio) titulas Norvegijoje po jos suvienijimo. Lendrmanas valdė žemes, gautas iš konungo leno teisėmis. Čia – anachronizmas, nes aprašomuoju laiku lendrmanų dar nebuvo. Ulvas galėjo būti tik hersiras, genties karo vadas.

jam netrūko proto. Bet į dienos pabaigą imdavo vengti žmonių, tad nedaugelis turėdavo laimės su juo pasikalbėti. Vakarop jis apsnūsdavo. Sklido gandai, esą jis vilkolakis⁴, todėl žmonės praminė jį Vakariniu Vilku – Kveldulvu⁵.

Kveldulvas ir Salbjorga turėjo du sūnus: vyresnysis buvo vardu Torolvas ir jaunesnysis – Grimas. Išaugo jie abu tokie pat aukšti ir stiprūs kaip ir jų tėvas. Torolvas buvo išvaizdus ir apskritai šaunus vyras. Atsigimęs į motinos giminę, jis buvo labai linksmas ir veiklus, su užsidegimu, ir uoliai viską dirbo. Visi mylėjo Torolvą. Grimas, juodaplaukis ir negražus, savo būdu ir gyumu buvo atsidaavęs į tėvą. Jis mėgo šeiminkauti, turėjo nagus medžiui bei geležiai ir ilgainiui tapo dideliu meistru. Žiemą jis dažnai išplaukdavo su tinklais žvejoti silklių, o draug su juo ir daugelis šeimynykščių.

Kai Torolvui sukako dvidešimt metų, jis išsirengė į vikingų žygį. Kveldulvas davė jam didelį karo laivą. Kartu su juo į žygį išsirengė ir Kario Berdliečio sūnūs Eivindas ir Olviras. Jie turėjo pulką vyrų ir dar vieną laivą. Vasarą jie iškeliavo į žygį ir įsigijo turtą, o kai juos pasiskirstė tarpusavy, gavo po nemažą dalį. Taip jie ne vieną vasarą praleido vikingų žygiuose, o žiemodavo namie su tėvais. Torolvas parsivežė namo visokio labo ir padovanojo viską tėvui ir motinai. Tada buvo labai paprasta pelnyti turtus ir šlovę. Kveldulvas tuomet jau buvo senyvas, o jo sūnūs – visiškai suaugę.

- 4 Buvo tikima, kad vakarop Ulvo (pažodžiui „vilko“) dvasia virstanti vilku. Jeigu vilkolakis tuo laiku neina miegoti, jis tampa itin stiprus ir žiaurus. Ta pati savybė vakarėjant pasireiškėdavo ir Ulvo sūnui Grimui Plikagalviui.
- 5 Ir šiuolaikinėje, ir senojoje islandų kalboje tikriniai vardai dažniausiai nesunkiai etimologizuojami, kitaip tariant, yra prasminiai. Tačiau vardų vartosena dažnai įvairuoja priklausomai nuo sustabarėjimo. Antai Skalagrimas (sen. isl. Skallagrímur, dab. isl. Skallagrímur), t. y. Grimas Plikagalvis, sagoje dažnai vadinamas tiesiog Grimu, bet visi žino, kad jis yra plikas. O forma „Kveldulvas“ (sen. isl. Kveldúlfr, dab. isl. Kveldúlfur), nors ir semantiškai skaidri („Vakarinis Vilkas“), yra gana sustabarėjusi: po to, kai pradžioje paaiškinama, kodėl Ulvas gavo Kveldulvo vardą, jis sagoje kitaip ir nebevadinamas. Taip pat ir Njalia žmona Bergtora (sen. isl. Bergþóra „Kalno / Kalnų Tora“) „Njalia sagoje“ vadinama tik Bergtora ir niekada Tora, nors dabartinėje islandų kalboje „Tora“ yra vartojama kaip Bergtoros mažybinė forma. Verčiant „Egilio sagą“, į šiuos skirtumus buvo atsižvelgta, taigi Kveldulvas liko Kveldulvu, o Skalagrimas tapo Grimu Plikagalviu.

II. Apie Olvirą ir Solveigą

Tuo metu Firdiro fiulko⁶ konungas buvo Audbjornas. Konungo jarlas buvo vardu Hroaldas, o to jarlo sūnus – Troriras. Tuo pat metu Gaulare gyveno jarlas Atlis Liesasis. Halsteinas, Holmsteinas, Hersteinas ir Solveiga Gražuolė buvo jo vaikai.

Atsitiko taip, kad Gaulare į rudeninį aukojimą susirinko daugybė žmonių. Ten Olviras Trumpanosis pamatė Solveigą ir ją įsimylėjo. Vėliau jis jai pasipiršo, tačiau jarlui Olviras pasirodė per prastas, ir jis nepanorėjo išleisti už jo savo dukters. Olviras sukūrė daug meilės dainų apie Solveigą. Jis taip stipriai ją mylėjo, kad nebėjo net į vikingų žygius. Tad traukė tik Torolvas ir Eivindas Ėriukas.

III. Haraldas tampa karalystės valdovu

Haraldas, Halvdano Juodojo sūnus⁷, gavo tėvo palikimą rytuose, Vike. Jis prisiekė nesikirpti ir nesišukuoti, kol netaps vienvaldžiu Norvegijos konungu. Žmonės jį praminė Haraldu Gauruotuoju. Jis pradėjo karą su kaimyniniais konungais ir juos nugalėjo. Apie tai byloja senovės sakmės. Paskui jis užkariavo Uplandą. Iš ten Haraldas patraukė šiaurėn, į Trandheimą, ir ten laimėjo daugybę mūšių, o tada jau tapo vienvaldžiu viso Triondalago valdovu.

Vėliau Haraldas susimanė žygiuoti šiaurėn prieš brolius Herlaugą ir Hrolaugą, Naumudalio konungus. Kai tik broliai sužinojo, kad prieš juos traukia Haraldas, Herlaugas drauge su vienuolika kariauninkų įėjo į pilkapį, jau trejus metus pilamą jo įsakymu, tada pilkapis vėl buvo užpiltas. O konungas Hrolaugas išsižadėjo sosto, tapo jarlu, atsidavė Haraldo valdžion ir atsisakė savo žemių. Taip konungas Haraldas užvaldė Naumudalį ir Halogalandą. Tas žemes valdyti jis atidavė savo žmonėms.

Paskui konungas Haraldas savo karo laivais išplaukė iš Trandheimo į pietus, link Miorio. Ten jis laimėjo pergalę prieš konungą Huntjovą. Huntjovas krito mūšyje. Taip konungas Haraldas užvaldė Nordmiorį ir Raumsdalį.

6 Fiulkas – gentis. Vėliau fiulkas tapo Norvegijos administraciniu-teritoriniu vienetu.

7 Haraldas, Halvdano sūnus, arba Haraldas Gauruotasis (860–940), laikomas Norvegijos valstybės įkūrėju. Kai Haraldas įvykdė savo pažadą ir nusikirpo, jį praminė Gražiaplaukiu.

O Siolvis Kapotojas, Huntjovo sūnus, išsigelbėjo ir nuvyko į Sunmiorį pas konungą Arnvidą ir prašė pagalbos tokiais žodžiais:

– Nors dabar nelaimė ištiko mus, bet ir jums ji gresia, nes, rodos, Haraldas netrukus ir čia pasirodys. Juk jis užsimanęs pavergė Nordmiorį ir Raumsdalį, o visus žmones pavertė savo tarnais. Jums, kaip ir mums, nieko nebelieka, kaip tik ginti savo turtą ir laisvę ir pasistengti sukviesti visus, kas galėtų ateiti jums į pagalbą. Aš atsivedžiau čionai vyrus, padėsiu tau kovoti su prievarta ir neteisybe. O gal jūs ketinate sekti naumudaliečių pavyzdžiu – savo valia užsidėti jungą ir tapti Haraldo vergais? Mano tėvo nuomone, garbingiau mirti šlovingu konungu negu senatvėje paklusti kito konungo valiai. Aš manau, kad šitokia nuomonė pritinka ir tau, ir kitiems įtakingiems vyrams, kurie nori išlaikyti garbę ir orumą.

Siolvio įkalbėtas, konungas nutarė sušaukti kariuomenę ir stoti ginti savo žemių. Jis sudarė sąjungą su Siolviu ir davė žinią konungui Audbjornui, Firdiro fiulko valdovui, kad jis žygiuotų jiems į pagalbą.

Kai pasiuntiniai atvyko pas konungą Audbjorną ir perdavė, kas jiems buvo įsakyta, jis susikvietė savo draugus pasitarti. Visi laikėsi tos nuomonės, kad jis privalo sukelti savo vyrus ant kojų ir prisidėti prie mioriečių, kaip prašė konungas Arnvidas. Konungas Audbjornas įsakė išdrožti kautynių strėlę⁸ ir leisti ją po Firdiro fiulką – skelbti karą. O savo žmones išsiuntinėjo sukviesti žymius ir galingus to krašto vyrus.

Tada konungo pasiuntiniai atvyko ir pas Kveldulvą ir pranešė jam konungo norą, kad Kveldulvas atžygiuotų su visais savo vyrais. Kveldulvas atsakė šitokiais žodžiais:

– Konungas gali teisėtai reikalauti, kad aš padėčiau jam ginti savo žemes, jei karas persimes į Firdirą. Bet nemanau, kad privalau žygiuoti į Miorį ir grumtis už mioriečių žemes. Pasakykit konungui, kad Kveldulvas pasiliks namuose ir neves savo vyrų į šitą žygį prieš Haraldą Gauruotąjį. Aš manau, kad Haraldas turi laimės per akis, o mūsų konungas – nė saujelės.

Pasiuntiniai grįžo namo ir papasakojo konungui, ką sugebėję nuveikti. O Kveldulvas pasiliko namuose, savo tėvonijoje.

IV. Apie Haraldo keliones

Konungas Audbjornas patraukė su savo kariauna šiaurėn, į Miorį, ir susitiko ten su konungu Arnvidu bei Siolviu Kapotoju, ir visi kartu jie turėjo

8 Drožta medinė strėlė buvo ženklas rinktis karui.

didelę kariuomenę. Iš šiaurės taip pat atžygiavo konungas Haraldas su savo vyrais. Susirėmė jie priešais Solskelio salą. Kautynės buvo didelės, ir kiekviena pusė turėjo daug aukų. Haraldo kariuomenėje krito du jarlai, Asgautas ir Asbjornas, taipgi du jarlo Hakono Hladiriečio sūnūs, Grjotgardas ir Herlaugas, ir dar daug įžymių vyrų žuvo, o mioriečių pusėje galvas paguldė konungas Arnvidas ir konungas Audbjornas. Siolvis Kapotojas pabėgo ir vėliau pagarsėjo kaip vikingas, ir nuo jo ne kartą kentėjo Haraldo valstybė. Todėl žmonės jį praminė Siolviu Kapotoju.

Paskui konungas Haraldas užvaldė Sunmiorį. Vemudas, konungo Audbjorno brolis, vis dar tebevaldęs Firdiro fiulką, dabar tapo ten konungu.

Buvo vėlyvas ruduo, ir Haraldui niekas nepatarė žygiuoti tokiu metu į pietus, kitapus Stado rago. Tada jis paskyrė Riognvaldą Nordmiorio, Sunmiorio ir Raumsdalio jarlu, o pats su didele kariuomene pasuko atgal į šiaurę, Trandheimo link.

Tą patį rudenį Atlio sūnūs užpuolė Olvirą Trumpanosį jo namuose ir kėsinosi jį nužudyti. Jie vedėsi tokią didelę kariauną, jog Olviras negalėjo stoti kovon ir pabėgo. Tada jis nuvyko šiaurėn, į Miorį, ir ten susitiko konungą Haraldą. Olviras tapo konungo kariauninku ir rudenį su juo žygiavo į Trandheimą. Konungas buvo jam labai palankus, ir Olviras dar ilgai pas jį gyveno ir buvo jo skaldas.

Tą žiemą jarlas Riognvaldas išžygiavo sausuma per Eidą į pietus, Firdiro link, ir iš žvalgų sužinojo, kuriais keliais traukia konungas Vemundas. Naktį jis netikėtai pasirodė Naustdalyje, kur Vemundas tuo metu puotavo. Jarlas Riognvaldas užklupo konungą Vemundą ir sudegino jį kartu su namais, o su juo dar devynias dešimtis žmonių.

Vėliau pas jarlą Riognvaldą gerai apginkluotu ilglaiviu⁹ atplaukė Karis Berdlietis su savo vyrais, ir abu jie patraukė šiaurėn, į Miorį. Riognvaldas užgrobė laivus, kurie anksčiau priklausė konungui Vemundui, ir prisiplėšė tiek turto, kiek tik galėjo paimti. O Karis Berdlietis patraukė šiaurėn, į Trandheimą, ir tapo konungo Haraldo žmogumi.

Kitą pavasarį konungas Haraldas nuplaukė savo laivais į pietus, užkariavo Firdirą bei Fjalirą ir paskyrė savo žmones juos valdyti. Firdiro jarlu jis padarė Hroaldą.

Paėmęs savo valdžion šiuos naujus fulkus, Haraldas pradėjo budriai sekti, ką daro lendrmanai, įtakingi bondai ir visi tie, kurie, jo manymu, galėjo pakelti maištą. Kiekvienam jis siūlė pasirinkti arba eiti pas

9 Isl. *langskib*, toks karo laivas. Lietuvišką terminą pasiūlė Ugnius Mikučionis.

jį tarnauti, arba apleisti šalį. Priešingu atveju jis žiauriai bausdavo arba atimdavo gyvybę, o kai kuriems įsakydavo sužaloti rankas ar kojas¹⁰.

Kiekviename fiulke konungas Haraldas paėmė savo žinion visas valdas bei žemes, gyvenamas ir negyvenamas, taipgi apsiskelbė jūrų ir visų vandenų valdovu. Visi bondai turėjo tapti jam pavaldžiais žemių nuomininkais. Medkirčiai ir druskos virintojai, žvejai ir medžiokliai – visi ir žemėje, ir jūroje privalėjo paklusti jo valiai. Nepakęsdami tokios priespaudos, daugelis pabėgo iš šalies, ir tada buvo apgyvendintos plačios, dar laisvos žemės tiek rytuose – Jamtalande ir Helsingjalande¹¹, tiek vakaruose – Pietinėse salose¹², prie Dublino Airijoje, Normandijoje, Valande¹³, Škotijos Katanese, Orknio, Šetlando ir Farerų salose. Tuo pat metu buvo atrasta Islandija¹⁴.

v. Konungas pasikviečia Kveldulvą

Konungas Haraldas stovėjo su savo kariuomene Firdire. Jis išsiuntinėjo savo žmones po šalį pakviesti tų, kurie dar nesirodė, bet, jo manymu, privalėjo pareikšti jam savo prielankumą.

Konungo pasiuntiniai atvyko pas Kveldulvą, ir tas gražiai juos priėmė. Jie persakė konungo valią, kad Kveldulvas atvyktų pas Haraldą.

– Konungas sužinojo, – pasakė jie, – kad esi garsios giminės ir įtakingas žmogus. Tu galėtum pelnyti jo didžią pagarbą. Konungas geidžia suburti apie save žmones, garsius jėga ir narsumu.

Kveldulvas atsakė esąs per senas plaukti į žygius karo laivais.

– Aš dabar kojos nekelsiu iš namų ir netarnašiu konungams, – atsakė jis.

Tada pasiuntinys ir sako:

- 10 Kiti šaltiniai nemini, kad Haraldas būtų taip baudęs, tačiau būtent taip elgėsi vėlesni konungai. Iš tikro norvegų lendrmanai dar ilgai galėjo valdyti savo žemes ir priešintis konungui. Galutinis Norvegijos suvienijimas įvyko tik XIII a.
- 11 Jamtalandas ir Helsingjalandas – sritys Švedijoje.
- 12 Dab. Hebridų salos.
- 13 Dab. Prancūzija.
- 14 Islandija buvo atrasta, matyt, dar IX a. pradžioje. Pirmuoju naujakuriu laikomas islandas Ingolvas, Orno sūnus, 874 m. išsilaipinęs prie dabartinio Reikjaviko. Tačiau dar anksčiau čia pabuvojo švedas Gardaras ir norvegai Flóis ir Nadadas.

– Tai tegu tavo sūnus važiuoja pas konungą. Jis augalotas ir stiprus vyras ir geras karys. Konungas padarys tave lendrmanu, jei pageidausi jam tarnauti, – kreipėsi jis į Grimą.

– Aš nenoriu, – atsakė Grimas, – kol tėvas gyvas, tapti lendrmanu. Kol gyvas, jis turi būti viršesnis.

Pasiuntiniai išvažiavo ir, grįžę pas konungą, persakė jam Kveldulvo žodžius.

Konungas supyko ir pasakė:

– Kveldulvas ir jo sūnūs – išdidūs žmonės. Gal jie turi kažkokių kėslų?

– Buvo ten netoliese Olviras Trumpanosis, ir jis pradėjo prašyti konungą nerūstauti.

– Aš važiuosiu pas Kveldulvą, ir jis atvyks pas jus, kai tik sužinos, kad jums tai labai svarbu.

Olviras nuvyko pas Kveldulvą ir pasakė jam, kad konungas užsirūtinęs ir kad bus blogai, jei nė vienas iš jų – nei tėvas, nei sūnus – neatvyks pas konungą. Jis sakė, kad konungas juos didžiai pagerbs, jeigu jie panorės jam įsiteikti. Jis daug pasakojo – ir tai buvo tiesa, – koks konungas dosnus dovanų ir titulų savo žmonėms. Kveldulvas pasakė:

– Aš nujaučiu, kad šis konungas neatneš nei man, nei mano sūnui laimės, ir aš nevyksiu pas jį. Bet, kai Torolvas šią vasarą grįš namo, bus nesunku jį įkalbėti, kad važiuotų pas konungą ir stotų jo tarnybon. Pasakyk konungui, kad esu jam draugas ir kad visi tie, kurie klauso mano žodžių, irgi bus jo draugai. Aš čia valdysiu ir tvarkysiuos jo vardu, kaip ir anksčiau prie senojo konungo, jeigu tokia bus konungo valia. Vėliau matysim, kaip mums seksis su juo sutarti.

Tada Olviras grįžo pas konungą ir pasakė jam, kad Kveldulvas atsiųsias savo sūnų, kuris dabar išvykęs, ir kad tas sūnus labiau jam tinkas. Konungas nusiramino. Tą vasarą jis žygiavo į Sogną, o rudenį vėl susiruošė šiaurėn, į Trandheimą.

VI. Torolvas kalbasi su Kveldulvu

Torolvas, Kveldulvo sūnus, ir Eivinas Ėriukas rudenį grįžo namo iš vikingų žygio. Torolvas nuėjo pas tėvą. Ir štai tėvas su sūnum ima kalbėtis. Torolvas klausia, ko čia buvę Haraldo pasiuntiniai. Kveldulvas atsako, girdi, konungas atsiuntęs žinių, kad Kveldulvas arba vienas jo sūnų eitų jam tarnauti.

– Ką gi tu atsakei? – klausia Torolvas.

– Aš pasakiau, kaip galvoju, – kad niekada neisiu tarnauti pas konungą Haraldą ir kad lygiai taip pat pasielgtumėte jūs, jei klausytumėte mano žodžio. Manau, viskas baigsis tuo, kad šis konungas mus pražudys.

– O man nuojauta sako, kad viskas bus kitaip, – pasakė Torolvas. – Man atrodo, kad aš pelnysiu prie konungo didelę šlovę, todėl ir nutariau vykti pas jį tarnybon. Aš tikrai žinau, kad jo kariaunos vyrai – patys šauniauši. Labai norėčiau stotį į jų gretas, jeigu tik jie pageidauts mane priimti. Niekas šiame krašte nepelno tokios pagarbos, kaip jie. Pasak žmonių, už konungą nēr dosnesnio vyro, jis nešykšti paaukštšinimū ir suteikia valdžią tiems, kurie, jo galva, jos verti. Ir priešingai, girdėjau, kad nieko gero neišeina tiems, kurie nusigręžia nuo konungo ir negeidauja jo draugystės. Vieni bėga iš šalies, o kitiems tenka jam tarnauti. Man, tėve, keista, kad tu – toks protingas vyras ir, be to, garbėtroška – nepanorėjai su dėkingumu priimti konungo siūlomos garbės. Jei tu manai, kad šis konungas atneš mums nelaimę ir bus mūsų priešas, tai ko nestojai prieš jį kovon drauge su konungu, kurio anksčiau klausei? O dabar, mano galva, anaip tol nedera nebūti nei konungo draugu, nei jo priešu.

Kveldulvas atsakė:

– Aš nujaučiau, kad negrįš nugalėtojais tie, kurie kovėsi Mioryje prieš Haraldą Gauruotąjį. Taip ir buvo. Lygiai taip pat minėsite mano žodžius, kad Haraldas didžiai pakenks mano giminei. Na, o tu, Torolvai, daryk, kaip išmanai. Aš nebijau, kad tu atsiliksi nuo Haraldo karių ar nepranoksi narsa pačių narsiausių. Tik žinok saiką, nesigalynėk su stipresniais už save! Beje, juk tu vis tiek niekam nenusileisi.

O kai Torolvas susiruošė, Kveldulvas palydėjo sūnų į laivą, apkabino jį ir palinkėjo jam laimingai keliauti ir sėkmingai sugrįžti.

VII. Apie Bjorgolvą ir Hildiridą

Gyveno Halogalande, Torgaro saloje, žmogus, vardu Bjorgolvas. Jis buvo lendrmanas, turtingas ir galingas, pusiau milžinas¹⁵ jėga, stotu ir kilme. Jo sūnus, vardu Brynjolvas, buvo panašus į tėvą. Bjorgolvas tuo metu buvo jau senas, o jo pati mirusi, tad pavadė jis sūnui valdyti tėvoniją ir apvedino jį. Brynjolvo žmona buvo Helga, Ketilio Upėtakio iš Hravnistos duktė. O sūnus vardu Bardas. Jis greitai išaugo gražus ir stotingas vyras ir buvo labai sumanus.

15 Pusiau milžiniais, arba pustroliais, buvo vadinami suomių kilmės žmonės.

Kartą rudenį buvo puota, ir susirinko aibė svečių. Bjorgolvas su sūnumi buvo ten patys garbingiausi. Vakare pagal paprotį visi traukė burtus, kam su kuo poroje sėdėti. O toje puotoje buvo žmogus, vardu Hiognis. Jis turėjo namus Lekos saloje. Jis buvo turtingas, gražus, didelio proto, bet žemos kilmės vyras, savo jėgomis išėjęs į žmones. Jis turėjo labai gražią dukterį, vardu Hildiridą. Burtai lėmė jai sėdėti šalia Bjorgolvo. Jiedu tą vakarą daug kalbėjosi, ir Bjorgolvui daili mergina patiko. Netrukus puota pasibaigė.

Tą rudenį senasis Bjorgolvas pasiėmė trisdešimt žmonių ir išplaukė burlaiviu į Lekos salą, o ten su dvidešimčia žmonių patraukė link Hiognio namų, palikęs dešimt žmonių saugoti laivą. Kai jie įžengė į kiemą, Hiognis išėjo Bjorgolvo pasitikti, gražiai jį pasveikino ir pakvietė į svečius su visa palyda. Bjorgolvas sutiko užteiti, ir visi suėjo į vidų. Kai jie persirengė po kelionės, Hiognis liepė atnešti ąsotį alaus. Hildiridą, šeimininko duktę, vaišino svečius.

Ir štai Bjorgolvas pasikviečia bondą Hiognį, sodybos šeimininką, ir sako jam:

– Aš atvykau pas tave, nes noriu išsivežti tavo dukterį ir iškelti su ja nepilnas vestuves¹⁶.

Hiognis turėjo patenkinti Bjorgolvo norą, nes nematė kitos išeities. Bjorgolvas užsimokėjo už Hildiridą eirirą aukso, ir jiedu sugulė į vieną guolį. Po to Hildiridą išplaukė su Bjorgolvu į Torgarą.

Brynjolvą liko labai nepatenkintas šituo tėvo poelgiu.

Bjorgolvui ir Hildiridai gimė sūnūs, vienas vardu Harekas, o kitas – Hriorekas. Paskui Bjorgolvas mirė, o kai tik jo kūną išnešė iš namų, Brynjolvas liepė Hildiridai išvažiuoti kartu su sūnumis. Ir ji grįžo į Lekos salą pas tėvą. Ten Hildiridos sūnūs ir užaugo. Jie buvo gražaus veido, mažo ūgio, labai nekvaili ir panėšėjo į savo motinos gimines. Juos vadinta Hildiridos sūnumis. Brynjolvas nelabai juos gerbė ir nieko jiems nedavė iš tėvo palikimo. Hildiridą buvo Hiognio įpėdinė ir po tėvo mirties su sūnumis paveldėjo visą jo turtą. Gyveno jie tada Lekos saloje ir buvo labai turtingi.

Hildiridos sūnūs buvo beveik vienmečiai su Bardu, Brynjolvo sūnumi. Brynjolvas su savo tėvu Bjorgolvu ilgą laiką drauge važinėjo į Finmarką pas samius rinkti konungui duoklės.

¹⁶ Pagal senus Šiaurės įstatymus, šiuo atveju Hildiridą negalėjo būti teisėta Bjorgolvo žmona, o tik sugulovė. Sugulovės vaikai neturėjo teisių į palikimą.

Šiaurėje, Halogalande, yra toksai fiordas, vadinamas Vefsniru, o tame fiorde – Aliostos sala, didelė, su geromis žemėmis. Ir ten yra sodyba, vadinama Sandnesu. Gyveno joje žmogus, vardu Sigurdas. Visoje šiaurėje niekas jam neprilygo turtais. Jis buvo lendrmanas, didelio proto žmogus. Jo duktė, vardu Sigrida, garsėjo kaip geriausia nuotaka Halogalande. Ji buvo vienturtė ir turėjo paveldėti visą Sigurdo labą.

Bardas, Brynjolvo sūnus, pasiėmė tris dešimtis vyrų ir burlaiviu nuplaukė šiaurėn, į Aliostos salą, ir atvyko į Sandnesą pas Sigurdą. Bardas išleido į kalbas ir paprašė Sigridos rankos. Sigurdas mielai sutiko. Taip Bardas susižadėjo su Sigrida. Vestuves buvo nuspręsta iškelti kitą vasarą. Bardas tuomet turėjo vėl atplaukti į šiaurę, jau į savo vestuves.

VIII. Torolvas tampa konungo vasalu

Tą vasarą konungas Haraldas pasiuntė žinių visiems žymiausiems Halogalando vyrams, kad suvažiuotų tie, kurie dar pas jį nesilankė. Brynjolvas ryžosi keliauti pas konungą, o su juo ir sūnus Bardas. Rudenį jie nuvyko į pietus, į Trandheimą, ir atėjo pas konungą. Jis sutiko juos kuo gražiausiai. Brynjolvą tada konungas paskyrė savo lendrmanu ir suteikė jam svarbiausias teises, kokių jis anksčiau neturėjo, leido jam keliauti į Finmarką, prekiauti Finmarko kalnuose ir pavedė rinkti iš samių duoklę¹⁷. Po to Brynjolvas parvažiavo namo į savo tėvoniją, o Bardas liko prie konungo ir tapo jo kariauninku.

Iš visų savo kariauninkų konungas labiausiai mėgo skaldus. Jie sėdėdavo garbingoje vietoje ant pakyls priešais konungą. Salės gilumoje sėdėdavo Audunas Prastasis Skaldas¹⁸. Jis buvo iš visų vyriausias amžiumi ir buvo dar Haldvano Juodojo, Haraldo tėvo, skaldas. Greta jo sėdėdavo Torbjornas Varnas, toliau Olviras Trumpanosis, o šalia jo buvo paskirta vieta Bardui. Jį pavadino Bardu Baltuoju arba Bardu Stipruoliu. Visi ten jį labai gerbė. O su Olviru Trumpanosiu jis labai susidraugavo.

Tą rudenį pas konungą atvyko Torolvas, Kveldulvo sūnus, ir Eivindas Ėriukas, Kario Berdliečio sūnus. Juos svetingai priėmė. Jie atplaukė tvirtu dvidešimties irklų laivu, kuriuo anksčiau traukdavo į vikingų žygius. Jiedu su savo vyrais įsikūrė svečių namuose ir tol ten gyveno,

17 Norvegijos valstybei susidarius, samių duoklė ir prekyba su jais tapo valstybės monopolija. Duoklę didžia dalimi sudarydavo vertingi kailiai.

18 Audunas buvo taip pavadintas dėl to, kad pasisavino kito skaldo visą (eilėrašį).

kol nutarė, kad jau pats metas eiti pas konungą¹⁹. Kartu su jais nuėjo Karis Berdlietis ir Olviras Trumpanosis. Jie pasisveikino su konungu, ir Olviras Trumpanosis tarė:

– Atvyko Kveldulvo sūnus. Aš jau vasarą jums sakiau, kad Kveldulvas atsiųs jį čionai ir ištesės visus savo pažadus. Štai jums įrodymas, kad Kveldulvas nori būti jūsų tikras draugas. Juk jis atsiuntė jums tarnauti savo sūnų, patį šauniausią vyrą, kaip jūs pats dabar matote. Kveldulvas ir mes visi prašome, kad garbingai priimtum Torolvą ir jį išaukštintum.

Konungas palankiai išklausė Olviro Trumpanosio kalbą ir pasakė, kad taip ir padarysiąs, jei Torolvo narsumas iš tikrųjų prilygsiās jo vyriškai išvaizdai. Šitaip Torolvas tapo konungo kariauninku, o Karis Berdlietis ir jo sūnus Eivindas Ėriukas sugrįžo į pietus tuo pačiu laivu, kuriuo Torolvas atplaukė į šiaurę, paskui abu grįžo namo.

Torolvas liko pas konungą, ir konungas nurodė jam vietą tarp Olviro Trumpanosio ir Bardo, ir jie visi stipriai susidraugavo. Apie Torolvą ir Bardą kalbėdavo, kad jie lygūs grožiu, ūgiu, jėga ir visais kitais gerais bruožais. Tiek Torolvas, tiek Bardas buvo konungo numylėtiniai.

O kai žiema baigėsi ir atėjo vasara, Bardas paprašė konungą išleisti jį atšvęsti vestuves, dėl kurių jis susitarė praeitą vasarą. Sužinojęs, kad Bardo reikalas svarbus, konungas jį išleido.

Gavęs konungo leidimą, Bardas pakvietė Torolvą vykti su juo į šiaurę. Jis pasakė – ir tai buvo tiesa, – kad ten Torolvas sutiks daug savo kilmingų giminaičių²⁰, kurių jis anksčiau nebuvo nei matęs, nei pažinojęs. Torolvas panorio vykti su Bardu. Konungas leido, ir jie išsirengė kelionėn. Jie turėjo gerą laivą ir palydą. Pasiruošę jie tuoj pat išplaukė.

Pasiekę Torgarą, jie pasiuntė žmones pas Sigurdą su žinia, kad Bardas nori atšvęsti vestuves, kaip jie buvo susitarę praeitą vasarą. Sigurdas atsakė, kad padarys viską, ką buvo žadėjęs. Tada nuskyrė vestuvių dieną, ir Bardas turėjo atvykti šiaurėn, į Sandnesą. Kai atėjo vestuvių diena, Brynjolvas ir Bardas iškeliaavo tenai, lydimi daugybės žymių žmonių, giminių ir svainių. Kaip Bardas buvo sakęs, Torolvas sutiko čia daug giminaičių, kurių anksčiau nepažinojo. Taip jie keliaavo ir galiausiai pasiekė Sandnesą, kur įvyko prašmatniausia puota.

19 Papatrys reikalavo pagyventi kurį laiką konungo dvare ir tik po to eiti pas jį su reikalais.

20 Torolvo ir Bardo protėviai buvo iš Hravnistos salos, tačiau apie jų giminybę dar iki IX sk. nekalbama.

Pasibaigus puotai, Bardas išvažiavo su žmona į Torgarą ir vasarą gyveno namie, o su jais – ir Torolvas. O rudenį jie nuvyko į pietus pas konungą ir išbuvo pas jį antrą žiemą.

Tą žiemą Brynjolvas pasimirė. Bardas, sužinojęs, kad gauna palikimą, paprašė konungą išleisti jį namo. Konungas sutiko ir, prieš išsiskirdamas, paskyrė Bardą lendrmanu, kaip anksčiau jo tėvą, ir suteikė jam visas tas teises, kuriomis naudojosi Brynjolvas. Bardas išvyko namo į savo tėvoniją ir netrukus tapo labai įtakingas žmogus. Hildiridos sūnūs ir dabar nieko negavo iš savo tėvo palikimo. O Bardui ir jo žmonai gimė sūnus, kurį jis pavadino Grimu.

Torolvas gyvena pas konungą ir buvo labai jo gerbiamas.

IX. Havrsfiordo mūšis. Torolvo vedybos

Konungas Haraldas paskelbė didelį jūrų žygį, sutelkė savo karo laivus ir sutraukė kariuomenę iš visos šalies. Iš Trandheimo jis pasuko į pietus. Jis sužinojo, kad Agdire, Rogalande ir Hardalande stovi didelė kariuomenė ir kad ji sutelkta iš įvairiausių vietų – ir iš kalnų, ir iš rytų – iš Viko, ir kad ten suėję daug žymių vyrų, pasiryžusių ginti šalį nuo konungo Haraldo. Konungas Haraldas patraukė su savo kariuomene į pietus. Jis turėjo didžiulį laivą, o jame buvo kariauninkai. Laivo pirmagalyste stovėjo Torolvas, Kveldulfo sūnus, Bardas Baltasis bei Kario Berdliečio sūnūs Olviras Trumpanosis ir Eivindas Ėriukas. O pakyloje už jų stovėjo dvylika konungo berserkų.

Kariuomenės susitiko pietuose, Rogalande, prie Havrsfiordo²¹. Čia įvyko didžiausias Haraldo mūšis, ir daug žmonių žuvo abiejose pusėse. Konungo laivas plaukė pirmas, ir ten buvo aršiausios grumtynės. Pasibaigė jos konungo Haraldo pergale. Toriras Ilgasmakris, Agdiro konungas, žuvo, o Kjotvis Turčius pabėgo, kaip ir visi jo kariai, kurie dar laikėsi ant kojų, išskyrus tuos, kurie pasidavė po mūšio.

Kai buvo apžiūrėta Haraldo kariuomenė, pasirodė, kad buvo daug žuvusių ir daug sunkiai sužeistų. Torolvas buvo sunkiai sužeistas, o Bardas dar sunkiau, ir konungo laive nebuvo vyro, kuris būtų stovėjęs priešais priekinį stiebą nesužeistas, nebent tie, kurių geležis neėmė, o tai buvo berserkai. Tuomet konungas liepė aprišti savo vyrams žaizdas, dėkojo jiems už pergalę ir dalijo dovanas. Labiausiai pagyrė tuos, kurie, jo

21 Havrsfiordo mūšis įvyko apie 890 m. ir nulėmė Vakarų Norvegijos suvienijimą Haraldo Gražiaplaukio valdžioje.

manymu, kovėsi narsiausiai, ir pažadėjo jiems dar didesnių malonių, negu jie turėjo anksčiau. Konungas atskirai paminėjo laivų vadus ir tuos karius, kurie stovėjo laivų pirmagalioose ir priešais stiebą. Tai buvo paskutinis konungo Haraldo mūšis šalies viduje. Po to niekas jam daugiau nebesipriešino, ir jis užvaldė visą šalį.

Konungas liepė gydyti išlikusius gyvus savo žmones ir pasirūpinti, kad žuvusieji būtų palaidoti pagal papročius.

Torolvas ir Bardas gulėjo sužeisti. Torolvo žaizdos ėmė gyti, o Bardo žaizdos pasidarė pavojingos gyvybei. Tada jis paprašė pakviesti konungą ir taip jam pasakė:

– Jei man lemta mirti nuo šių žaizdų, noriu prašyti jūsų, kad leistumėte pasirūpinti savo palikimu.

Kai konungas su tuo sutiko, Bardas jam tarė:

– Noriu, kad visą mano palikimą, visas žemes ir turtus paveldėtų Torolvas, mano draugas ir giminaitis; jam aš noriu palikti savo žmoną ir sūnų, kad išauklėtų jį, nes niekam labiau negalėčiau to patikėti.

Bardas sutvarkė savo testamentą sulig įstatymais ir konungo valia. Paskui Bardas mirė ir buvo palaidotas. Jį gaudžiai apraudojo.

Torolvas išgijo nuo žaizdų. Vasarą jis lydėjo konungą kelionėse ir labai išgarsėjo. Rudenį konungas grįžo šiaurėn, į Trandheimą. Tada Torolvas pasiprašė išleidžiamas į šiaurę, į Halogalandą, apžiūrėti palikimo, kurį vasarą buvo gavęs iš savo giminaičio Bardo. Konungas leido ir liepė pasakyti, kad Torolvas gali pasiimti viską, ką jam paliko Bardas, ir įteikė jam savo valdžios ženklus. Jis dar pridūrė, kad testamentas sudarytas jo patarimu ir būtų vykdomas sulig jo valia. Po to konungas paskyrė Torolvą lėndrmanu ir suteikė jam visas tas privilegijas, kurias anksčiau turėjo Bardas. Torolvas gavo teisę važinėti į Finmarką tomis pat sąlygomis, kaip anksčiau važinėdavo Bardas. Konungas davė Torolvui gerai įrengtą karo laivą ir liepė visa kuo aprūpinti jį kelionei. Netrukus Torolvas išsiruošė į kelionę, ir jiedu atsisveikino su konungu kaip geriausi draugai. O kai Torolvas atvyko šiaurėn, į Torgarą, jį ten gražiai sutiko. Jis papasakojo, kad Bardas mirė ir paliko jam savo žemes, turtus bei savo žmoną. Po to jis perdavė konungo žodžius ir ženklus. Sigrida išklausė šią žinią, ir vyro mirtis buvo jai sunkus smūgis. Tačiau Torolvą ji ir anksčiau gerai pažinojo ir žinojo, kad tai garbingiausias žmogus ir kad geresnio testamento nė būti negalėjo. Be to, tokia buvo ir konungo valia. Tad su draugų pritarimu ji sutiko tekėti už Torolvo, jeigu jos tėvas neprieštaraus. Tuomet Torolvas ėmė tvarkytis Bardo ūkyje ir pildyti konungo pavėdimus.

Torolvas išsirengė laivu kelionėn ir pasiėmė apie šešias dešimtis vyrų. Pasirengęs jis išplaukė pakrantėmis į šiaurę ir vieną dieną, vakarop, atplaukė į Sandnesą Aliostos saloje. Jie įplaukė į įlanką, ir, kai laive buvo išstemptos palapinės ir viskas paruošta nakvynei, Torolvas su dvidešimčia vyrų nuėjo namų link. Sigurdas jį gražiai sutiko ir pakvietė pasisvečiuoti, mat jiedu buvo geri pažįstami nuo tų laikų, kai Sigurdas susigiminiavo su Bardu. Torolvas ir jo palydovai įėjo į vidų ir buvo gražiai pavaišinti. Sigurdas įsikalbėjo su Torolvu ir pasiteiravo naujienų. Torolvas papasakojo apie mūšį, vykusį vasarą šalies pietuose, ir apie daugelio Sigurdui gerai pažįstamų žmonių mirtį. Torolvas papasakojo, kad Sigurdo žentas Bardas mirė, sužeistas tame mūšyje. Jūdviejų manymu, tai esanti labai skaudi netektis. Torolvas papasakojo Sigurdui, apie ką jie su Bardu buvo susitarę prieš jo mirtį, ir perdavė konungo valią, kad šis testamentas būtų įvykdytas, ir dar parodė konungo ženklus. Paskui Torolvas kreipėsi į Sigurdą, prašydamas jo dukters rankos. Sigurdas palankiai jį iš klausė ir pasakė, kad daug kas verčia jį sutikti: pirmiausia, tokia esanti konungo valia, antra – to prašęs Bardas, o be to, ir jis pats gerai pažįstas Torolvą ir manęs, kad jis būsiąs gera pora jo dukrai. Piršlybos pas Sigurdą pasirodė nesudėtingas reikalas. Buvo patvirtintos sužieduotuvės, o vestuves nutarta iškelti rudenį Torgare. Torolvas su savo palydovais sugrižo namo ir iškėlė ten didžiulę puotą, sukvietęs į ją daugybę žmonių, tarp jų ir daug savo kilmingų giminaičių. Sigurdas plaukė iš šiaurės dideliu laivu, o su juo – geriausi vyrai. Toje puotoje buvo labai daug žmonių.

Netrukus visi pamatė, kad Torolvas – labai kilnus ir dosnus vyras. Aplink jį susibūrė didelė kariauna. Jai išlaikyti reikėjo didelių išlaidų ir gausių atsargų, bet metai buvo derlingi, ir prirėikus buvo lengva visko gauti. Tą pačią žiemą Sandnese mirė Sigurdas, ir Torolvas paveldėjo visą jo palikimą – labai didelius turtus.

Sykį pas Torolvą atvyko Hildiridos sūnūs ir pareiškė savo teises į Bjorgolvo, jų tėvo, turtus. Torolvas taip jiems atsakė:

– Aš pažinojau Brynjolvą, o dar geriau – Bardą, ir manau, kad jie, kaip teisingi žmonės, būtų atidavę jums tą Bjorgolvo palikimo dalį, kuri jums teisėtai priklauso. Aš buvau netoliese, kai jūs buvot atėję su tokiu pat reikalavimu pas Bardą²², ir supratau, kad jis laiko jūsų reikalavimus neteisėtais, nes pavadino jus Bjorgolvo sugulovės sūnumis.

22 Čia aiški klaida – Torolvas negalėjo girdėti Hildiridos sūnų pokalbio su Bardu, nes tuo metu buvo pas konungą (žr. VIII sk. pabaigą).

Harekas pasakė, kad jie gali atsivesti liudininkų ir įrodyti, kad už jų motiną buvo sumokėta reikiama išpirka. Jis pridūrė:

– Tiesa, anksčiau mes nekalbėjome apie tai su Brynjolvu, mūsų broliu. Juk tuomet mums būtų reikėję dalytis palikimą su savo giminaičiais. Iš Bardo mes tikėjomės didesnės pagarbos mūsų teisėms, nors, tiesa, neilgai teko mums su juo bendrauti. Dabar, kai mūsų tėvo palikimas atiteko svetiemiems, mes nebegalime nesakyti, ką prarandame. Bet panašu, kad ir tu, kaip ir anie anksčiau, vėlgi pranokdamas mus savo galia, nepripažinsi mūsų teisių, jei nenori net išklaudyti liudijimų, kad gimėme iš teisėtos santuokos.

Tada Torolvas supykęs tarė:

– Aš nelaikau jūsų teisėtais paveldėtojais, nes esu girdėjęs, kad jūsų motina buvo paimta jėga ir pargabenta į namus kaip belaisvė.

Tuo jų pokalbis ir pasibaigė.

x. Apie Torolvo kelionę ir jo prašmatnumą

Žiemą Torolvas išvažiavo į kalnus, vedinas didele palyda, ne mažiau kaip devyniomis dešimtimis vyrų, nors seniau duoklės rinkėjai paprastai vedavosi apie tris dešimtis vyrų, o kartais net mažiau. Jis vežėsi daug prekių. Torolvas skyrė samiams susitikimo vietas, ėmė iš jų duoklę ir kartu prekiaavo. Viskas vyko taikiai ir gražiai, o kartais ir baimė darydavo samius sukalbamesnius. Torolvas išvažinėjo visą Finmarką, o kai buvo rytinėse kalnų srityse, išgirdo, kad iš rytų atkeliavę kolbiagai²³ prekiauja su samiais, o kai kur net plėšikauja. Torolvas pavedė samiams išžvalgyti, kurlink eina kolbiagai, o pats nusekė iš paskos. Vienoje gyvenvietėje jis užtiko tris dešimtis kolbiagų ir visus išžudė – nė vienas jų neišsigelbėjo. Paskui Torolvas užklupo dar penkiolika ar dvidešimt vyrų. Iš viso jie užmušė apie šimtą kolbiagų ir paėmė didelį grobį. Pavasarį jie grįžo atgal. Torolvas parvyko į savo sodybą Sandnese ir ten ilgai gyveno. Jis paliepė pastatyti didelį karo laivą su slibino galva priekyje ir kuo geriausiai jį įrengti. Tuo laivu jis plaukiojo į pietus. Torolvas kruopščiai kaupė atsargas, kurias buvo galima surinkti Halogalande. Jo žmonės žvejojo silkes ir menkes, be to, buvo ten nemąža ruonių gulyklų ir paukščių lizdų, kur rinko kiaušinius. Viską jis liepė vežti pas save. Jis niekuomet neturėjo mažiau kaip šimto laisvųjų žmonių. Torolvas buvo kilniaširdis ir dosnus žmogus, greitai susidraugavo

23 Kolbiagai – greičiausiai viena finougrų genčių, gyvenusių prie Čiudo.

su kaimynais – žymiais ir įtakingais vyrais. Jis tapo labai galingas ir ypač rūpinosi, kad jo laivai būtų gerai įrengti ir kad būtų ginklų.

XI. Torolvas pasikviečia konungą viešnagėn

Konungas Haraldas tą vasarą išvyko į Halogalandą. Jo dvarai sutikdavo šeiminingą pokyliais, neatsiliko nuo jų lendrmanai, ir turtuoliai bondai. Torolvas surengė konungui pokylį, kuris brangiai kainavo. Buvo numatyta diena, kada konungas atvyks. Torolvas susikvietė daugybę žmonių, ir susirinko patys geriausieji. Su konungu atvyko apie tris šimtus²⁴ palydovų, o Torolvas jau buvo pasikvietęs penkis šimtus. Torolvas liepė paruošti pokyliui didelį klojimą ir sustatyti ten suolus, nes namuose nebuvo tokios seklyčios, kur tilptų tiek daug žmonių. Klojimo sienos buvo nukabinėtos skydais. Konungas atsisėdo į garbingiausią vietą, bet, kai prisirinko daug žmonių – ir priešais, ir už jo nugaros, – jis apsidairė ir išraudo. Nors jis nieko nepasakė, bet žmonėms pasirodė, kad konungas užsirūstinęs. Vaišės buvo prašmatnios, ir valgių buvo gausiai, bet konungas buvo be ūpo. Jis puotavo tris dienas ir tris naktis, kaip ir buvo numatyta. Išvykimo dieną Torolvas priėjo prie konungo ir paprašė nueiti kartu į pakrantę. Konungas sutiko. Ten, prie kranto, stovėjo tas laivas su slibino galva, kurią Torolvas buvo įsakęs pastatyti, su palapinėmis ir visais įrengimais. Torolvas padovanojo konungui tą laivą ir prašė jį teisingai suprasti jo ketinimus: jis surinkęs tokią gausybę žmonių ne varžydamasis su konungu, bet reikšdamas jam pagarbą. Konungas palankiai išklausė Torolvo žodžius, atsileido ir pralinksinėjo. Tuomet ir kiti pasakė daug gerų žodžių; jie kalbėjo – ir tai buvo teisybė, – kad puota buvusi puiki, kad atsisveikinimo dovana esanti labai brangi ir kad konungas galingas tokiais vyrais kaip Torolvas. Išsiskyrė jie kaip geri draugai.

Konungas patraukė šiaurėn, į Halogalandą, kaip ir buvo numatęs, o į vasaros pabaigą pasuko atgal į pietus ir vėl važinėjo po pokylius, kuriais visur buvo sutinkamas.

XII. Hildiridos sūnūs šmeižia Torolvą

Hildiridos sūnūs išvažiavo pasitikti konungo ir pakvietė jį pas save tris naktis pokyliauti. Konungas priėmė kvietimą ir pasakė, kada pas juos

24 Šimtas čia, kaip dažnai sagose, reiškia „didįjį šimtą“, t. y. šimtą dvidešimt.

atvyks. Sutartą dieną jis atvyko su savo palyda. Žmonių ten buvo nedaug susirinkę, bet puota nusisėkė, ir konungas buvo labai linksmas. Harekas kalbėjosi su konungu, klausinėjo apie vasaros keliones. Konungas atsakė, kad visi jį gerai priėmė, kiekvienas pagal savo išgales.

– Turbūt pokylių buvo įvairių, – pasakė Harekas. – Ar Torgare susirinko daug svečių?

Konungas pasakė, kad tikrai taip ir buvo. Tada Harekas ir sako:

– Nieko nuostabaus, nes nė vienai puotai nebuvo taip ruošiasi, ir tau, konunge, labai pasisėkė, kad išvengei mirtino pavojaus. Tu pasirodei, kaip ir reikėjo tikėtis, ypač išmintingas, ir tave lydėjo laimė, todėl tu iš karto įtarei kažką negera, kai pamatei tokią daugybę sukviestų žmonių. Man pasakojo, kad tu liepei palydai nesiskirti su ginklu ir dieną naktį turėjai patikimą sargybą.

Konungas pažvelgė į jį ir tarė:

– Kodėl tu įsileidai į tokias kalbas, Harekai, ir ką tu gali apskritai apie tai pasakyti?

Harekas tuomet ir klausia:

– Konunge, ar jūs leisite man išsakyti viską nuo širdies?

– Kalbėk, – sako konungas.

– Štai ką aš galvoju, – pradeda Harekas. – Jei jūs, konunge, išgirstumėte, ką žmonės šneka savo namuose, jums tos kalbos nelabai patiktų: esą jūs laikote priespaudoje visus žmones. Tiesą pasakius, jeigu tik šitie žmonės turėtų drąsos ir vada, jie stotų prieš jus. Nenuostabu, – toliau kalbėjo jis, – kad toks žmogus kaip Torolvas laiko save už visus pranašesniu: jam netrūksta nei jėgos, nei grožio, ir palyda jo nelyginant konungo; nors jis pats valdo didelius turtus, bet dar ir kitų gerą savinasi. Jūs suteikėte jam didžiules privilegijas, o štai dabar jis nė neketina geru už tai atsilyginti. Reikia jums pasakyti teisybę: kai žmonės čia sužinojo, kad jūs patraukėt šiaurėn, į Halogalandą, vedinas tik trimis šimtais vyrų, jie susimokė surinkti kariuomenę ir nužudyti tave kartu su visais taviškiais. Torolvas vadovavo tam sąmokslui, nes jam buvo pasiūlyta tapti Halogalando ir Naumudalio konungu. Jis skersai išilgai išvažinėjo visus fiordus ir salas ir, kur galėdamas, šaukė vyrus prie ginklo. Ir niekam nebuvo paslaptis, kad ta kariuomenė ruošiasi stoti į mūšį prieš konungą Haraldą. Tiesa ir kitkas: nors tavo, konunge, kariauna buvo ir mažesnė, kai su jais susitikot, bet tų kaimiečių širdys sudrebėjo iš baimės, kai pamatė jus atplaukiant. Tada buvo nuspręsta veikti kitaip: maloniai jus sutikti ir pakviesti į pokylį. Jie ketino užpulti jus ugnimi ir ginklu, kai jūs apsvaigę nueisite

miegoti. O štai jums įrodymas: jei teisybę man sakė, jus atvedė į klojimą, nes Torolvas nenorėjo deginti savo naujo, gražiai įrengto namo. O štai dar vienas įrodymas: ten visi namai buvo pilni ginklų ir šarvų. Kai pinklės nieko nepadėjo, jie nusprendė – kitaip nė būti negalėjo – atsakyti savo užmačių. Aš manau, jie visi slėps tuos kėslus, nes tik vienas kitas, man rodos, jaustųsi nekaltas, jei teisybė išeitų aikštėn. O dabar, konunge, patariu tau pasiimti Torolvą, tegul jis būna tavo palydoje, tegu laiko tavo vėliavą ir stovi tavo laivo pirmagalyje, nes tam nėra tinkamesnio vyro, kaip jis. O jei norėtum, kad jis būtų lendrmanas, tai siųsk jį į pietus, į Firdirą, ten, kur visa jo giminė, kur galėsi sekti, kad netaptų pernelyg galingas. O Halogalandą valdyti pavesk saikingiems vietiniams žmonėms, kurie jums ištikimai tarnaus, kaip ir jų giminaičiai, anksčiau eję tas pareigas. Mes su broliu pasiryžę visuomet jums tarnauti taip, kaip jūs to pageidausite. Mūsų tėvas ilgai čia valdė konungo pavedimu, ir jam gerai sekėsi. Jums, konunge, čia sunku bus rasti tinkamų žmonių, nes pats jūs retai čia lankysitės. Juk šis kraštas per skurdus, kad važinėtumėte čionai su visa kariuomene, o su mažu pulku jums neverta važinėti, nes čia pilna nepatikimų žmonių.

Konungas išklausė tą kalbą ir didžiai užsirūstino, bet kalbėjo ramiai, kaip paprastai kalbėdavo, sužinojęs svarbią naujieną. Jis paklausė, ar Torolvas namie, Torgare. Harekas atsakė taip nemanąs.

– Torolvas – protingas vyras ir stengsis vengti jūsų palydos. Juk jis negali būti tikras, kad visi laikysis duoto žodžio ir kad tu, konunge, nieko nesužinosi. Jis patraukė į šiaurę, į Aliostą, kai tik išgirdo, kad tu trauki į pietus.

Konungas apie tai veik nekalbėjo su kitais, bet, atrodo, patikėjo Hareko kalbomis. Tada jis nuvažiavo savo keliais. Hildiridos sūnūs išlydėjo jį su pagarba ir dovanomis, o konungas jiems pažadėjo savo draugystę. Tiedu broliai prasimanė reikalų Naumudalyje ir aplinkiniais keliais važiavo ten, kur ir konungas, tad jie šen bei ten su juo susitikdavo, ir šis visuomet atidžiai juos išklausedavo.

XIII. Torgilsas Rėksnis pristato duoklę

Vienas žmogus buvo vadinamas Torgilsu Rėksniu. Jis buvo Torolvo šeimynykštis, ir Torolvas vertino jį labiau už bet kurį kitą iš savo žmonių. Jis lydėjo Torolvą vikingų žygiuose, stovėdavo laivo pirmagalyje ir laikydavo vėliavą. Per Havrsfiordo mūšį Torgilsas buvo tarp konungo Haraldo

karių ir vadovavo Torolvo laivui, kuriuo šis anksčiau plaukiojo į vikingų žygius. Torgilsas buvo labai stiprus ir narsus. Pasibaigus mūšiai, konungas jį apdovanojo ir pažadėjo draugystę. Torgilsas tvarkė ūkį Torgare ir ten šeiminkavo, kai Torolvo nebūdavo namie. Išvažiuodamas iš namų, Torolvas paruošė visą Finmarke surinktą duoklę, priklausančią konungui, ir perdavė ją Torgilsui, kad pristatytų konungui, jei pats Torolvas nebūtų grįžęs tuo metu, kai konungas plauks pro šalį į pietus. Torgilsas paruošė didelį ir tvirtą krovinį Torolvo laivą ir sukrovė į jį duoklę. Pasiėmęs dvidešimt vyrų, jis išplaukė į pietus paskui konungą ir pasivijo jį Naumudalyje. Torgilsas susitiko su konungu, pasveikino jį Torolvo vardu ir pasakė atvežęs iš Finmarko duoklę, kurią jam siunčiaš Torolvas. Konungas pažvelgė į jį ir nieko nepasakė, bet buvo aišku, kad jis pyksta. Tuomet Torgilsas išėjo, nusprendęs pasirinkti pokalbiui su juo tinkamesnę dieną. Jis užėjo pas Olvirą Trumpanosį, papasakojo jam, kas įvyko, ir paklausė, ar tas nežinąs, kas čia galėtų būti.

– Aš nežinau, – atsakė šis, – bet aš pats pastebiu, kad po vaišių Lekoje konungas visuomet nutyla, kai išeina kalba apie Torolvą. Aš įtariu, kad Torolvas apšmeižtas. Aš žinau, kad Hildiridos sūnūs dažnai vieni kalbasi su konungu, o iš jų kalbų nesunku suprasti, kad jie – Torolvo priešai; bet aš netrukus sužinosiu viską iš paties konungo.

Tada Olviras nuėjo pas konungą ir pasakė:

– Atvyko jūsų draugas Torgilsas Rėksnys ir atvežė jums duoklę iš Finmarko. Ta duoklė daug didesnė, negu anksčiau būdavo, ir prekės daug brangesnės. Torgilsas jau norėtų keliauti; būk malonus, konunge, eik ir pasižiūrėk į surinktą duoklę, nes tu tikriausiai nesi matęs tokių kailių.

Konungas nieko neatsakė, bet vis dėlto nuėjo ten, kur stovėjo laivas. Torgilsas tuoj pat išdėliojo kailius ir parodė juos konungui, o kai šis pamatė, kad iš tiesų surinkta duoklė buvo daug didesnė ir brangesnė, negu būdavo anksčiau, jo veidas nušvito. Ir tada Torgilsas galėjo pasikalbėti su juo. Jis padovanojo konungui keletą bebrų kailių Torolvo vardu. Konungas visai pralinksėjo ir paklausė, kaip pavyko kelionė į Finmarką, ir Torgilsas smulkiai papasakojo visa, kaip buvo. Tuomet tarė konungas:

– Labai gaila, kad Torolvas neištikimas man ir netgi, atrodo, kėsলাuja mane nužudyti.

Tada daugelis ten buvusių ėmė vienu balsu sakyti, kad tai piktų žmonių šmeižtas, jei konungui pasakyta, kad Torolvas jį apgaudinėja. Galų gale konungas pasakė, kad linkęs jais patikėti; po to linksmi kalbėjo su

Torgilsu, ir jie išsiskyrė kaip geri draugai. O kai Torgilsas sutiko Torolvą, papasakojo jam viską, kaip buvo.

XIV. Apie Torolvą ir konungą Faravidą

Tą žiemą Torolvas, paėmęs apie šimtą vyrų, vėl išvyko į Finmarką. Kaip ir praėjusią žiemą, jis važinėjo po visą kraštą ir prekiaavo su samiais. Kai jis nuvyko toli į rytus ir kai ten pasklido žinia apie jo atvykimą, pas jį atėjo kvenai²⁵ ir pasivadino kvenų konungo Faravido pasiuntiniais. Jie pranešė, kad jų šalį užpuolę kareliai ir Faravidas pasiuntęs juos prašyti Torolvą pagalbos. Jie pasakė, kad Torolvas gausias tokį pat laimikį, kaip ir jų konungas, o kiekvienas iš Torolvo žmonių – tiek, kiek trys kvenai. Pagal kvenų įstatymus, konungas gaudavo trečdalį viso laimikio, be to, visus bebrų, sabalų ir kitus brangiausius kailius. Torolvas pasitarė su savo būrio vyrais ir paklausė, ar jie pageidauja eiti pagalbon. Daugelis norėjo išbandyti laimę, nes tikėjosi gero laimikio, tad buvo nuspręsta keliauti į rytus su Faravido pasiuntiniais.

Finmarkas – didelis kraštas. Iš vakarų, šiaurės ir rytų jį supa jūra ir dideli fiordai. Į pietus yra Norvegija. Sausuma Finmarkas nusidriekęs taip toli į pietus, kaip ir Halogalando pakrantė. Į rytus nuo Naumudalio yra Jamtalandas, toliau Helsingjalandas, paskui Kvenlandas, Suomija, o dar toliau karelių kraštas. Finmarkas yra į šiaurę nuo visų šių žemių. Po visą Finmarką išsimėčiusios kalnų stovyklavietės – vienos slėniuose, kitos prie ežerų. Finmarke gausu nepaprastai didelių ežerų, daugelį jų supa tamsūs miškai. Per visą kraštą eina aukštų kalnų grandinė, vadinama Kiliru (Kalnagūbriu).

Kai Torolvas atvyko į rytus, į Kvenlandą, ir susitiko su konungu Faravidu, visi ėmė ruoštis žygiui. Faravidas turėjo tris šimtus savų karių, o norvegai turėjo dar vieną, ketvirtą šimtinę. Jie patraukė sausuma per Finmarką ir nužygiavo į kalnus, kur gyveno kareliai, anksčiau užpuolę kvenus.

Kareliai, sužinoję, kad jie puolami, patys išžygiavo prieš kvenus, tikėdamiesi vėl laimėti pergalę. Bet, kai prasidėjo mūšis, norvegai ėmė karelius spausti. Jie turėjo tvirtesnius skydus negu kvenai. Kareliai krito vienas po kito. Daugelis jų žuvo mūšy, o kiti pabėgo. Konungas Faravidas ir Torolvas su dideliu grobiu grįžo į Kvenlandą. Paskui Torolvas, draugiškai atsisveikinęs su Faravidu, nusivedė savo būrį atgal į Finmarką.

25 Kvenai – greičiausiai suomių gentis, gyvenusi Botnijos įlankos pakrantėse.

Grižęs iš kalnų į Vefsnirfordą, Torolvas pirmiausia apsilankė namuose, Sandnese. Kurį laiką ten pagyvenęs, pavasariop jis patraukė su savo būriu į pietus, į Torgarą. Čia sužinojo, kad Hildiridos sūnūs visą žiemą praleido Trandheime pas konungą Haraldą ir kaip įmanydami šmeižė jį konungui. Torolvui daug pasakojo, ką Hildiridos sūnūs apie jį kalbėjo.

Torolvas taip atsakė:

– Jei konungui jie ir sakė, kad aš neištikimas, jis nepatikės tokiu melu, juk neturiu jokios priežasties jį išduoti. Konungas man yra padaręs labai daug gero ir nepadarė nieko blogo. Be kita ko, aš jam niekada nekenkiau, net ir turėdamas progą, nes man mieliau būti jo lendrmanu, negu vadintis konungu, kada šalyje yra kitas konungas, kuris užsimanęs galėtų paversti mane savo vergu.

xv. Dar apie Hildiridos sūnų šmeižtą

Tą žiemą Hildiridos sūnūs kartu su savo šeimynykščiais ir kaimynais svečiavosi pas konungą Haraldą. Broliai dažnai ištaikydavo progą pasikalbėti su konungu. Ir štai kartą jie vėl pradėjo tas pačias šnekas apie Torolvą. Harekas pasakė:

– Ar jums patiko, konunge, Torolvo atsiųsta Finmarko duoklė?

– Patiko, – atsakė konungas.

Tada Harekas tarė:

– O ką jūs pasakytumėt, jei gautumėte viską, kas jums priklauso! Juk gavote ne viską. Torolvas pasiėmė sau didžiąją dalį. Jis atsiuntė jums dovanų tris bebrų kailius, o aš tikrai žinau, kad sau pasiliko dar tris dešimtis kailių, kurie jums priklauso. Manau, kad ir su kitais kailiais taip atsitiko. Duodu žodį, konunge, jei rinkti duoklę pavesi broliui ir man, mes daugiau visko tau atvešime.

Hildiridos sūnų žodžius apie Torolvą patvirtino ir jų palydovai. Konungas perpyko.

xvi. Hildiridos sūnums suteikiamos Torolvo pareigos ir privilegijos

Vasarą Torolvas, vedinas devyniomis dešimtimis puošniai apsirengusių vyrų, iškeliavo į pietus, į Trandheimą, ir nuvežė konungui Haraldui visą duoklę ir daug kitokių gėrybių. Kai jie atvyko pas konungą, juos apgyvendino svečių troboje ir dosniai pavaišino. Kitą dieną pas Torolvą atėjo

Olviras Trumpanosis, jo giminaitis, ir jie šnekučiavosi. Olviras pasakė, kad Torolvą smarkiai apšmeižė ir kad konungas tuo patikėjęs. Torolvas paprašė, kad Olviras pasikalbėtų su konungu.

– Aš pats nieko nesakysiu konungui, jei jis mieliau tiki piktų žmonių apkalbomis negu mano sąžininga ir ištikima tarnyste.

Kitą dieną Olviras vėl atėjo pas Torolvą ir pasakė, kad kalbėjo apie jį su konungu.

– Tačiau ir dabar aš žinau ne daugiau negu anksčiau, ką galvoja konungas, – pasakė Olviras.

– Tada aš pats eisiu pas jį, – tarė Torolvas.

Taip jis ir padarė. Atėjo pas konungą per pietus. Įeidamas Torolvas pasveikino konungą. Konungas atsakė į pasveikinimą ir liepė atnešti Torolvui ragą. Torolvas pasakė, kad atvežė iš Finmarko konungui priklausančią duoklę, ir pridūrė:

– Norėčiau perduoti jums dar ir kitokio turto kaip dovaną geram prisiminimui. Aš iš paskutiniųjų stengiuosi pelnyti jūsų dėkingumą.

Konungas atsakė, kad iš Torolvo tik gero ir tikėjęsis, nes blogo nenusipelnes.

– Ir vis dėlto, – tarė jis, – žmonės įvairiai šneka apie tavo atsidavimą man.

– Jei kas sako, kad aš jums neištikimas, konunge, tas meluoja. Manau, jog žmonės, kurie taip kalba, nėra tau geresni tau draugai už mane. Ir aišku, kad tai yra mano mirtini priešai. Jie, žinoma, brangiai už visa tai sumokėtų, jei susidurtų su manimi atvirame mūšyje.

Sulig tais žodžiais Torolvas išėjo, o kitą dieną jis atidavė duoklę. Ir ten buvo pats konungas. Kai duoklė jau buvo atiduota, Torolvas padovanėjo konungui dar kelis bebrų ir sabalų kailius. Daugelis vyrų, kurie ten buvo, pareiškė, esą Torolvas gerai pasielgęs ir esąs vertas draugystės. O konungas pasakė, kad Torolvui visada atlyginama taip, kaip jis užsitarnauja. Tuomet Torolvas atsakė, kad visada buvo atsidavęs konungui ir stengėsi jam įtikti.

– Na, o jei ir dabar jūs, konunge, nepatenkintas, tai ką bepaveiksi! Jūs žinote, koks aš buvau, kariaudamas jūsų būryje, ir man keista, kad dabar mane laikote kitokiu žmogumi, nei kokį tada mane pažinojote.

Konungas sako:

– Būdamas su mumis, tu gerai elgeisi, Torolvai. Mano manymu, geriausia vėl stok į mano kariauną. Imk mano vėliavą ir būk pirmas būryje. Niekas negalės tavęs apšmeižti, jei aš dieną naktį matysiu, ką tu veiki.

Torolvas apsidairė – aplink stovėjo jo žmonės – ir tarė:

– Aš nenoriu paleisti savo būrio. Gali, konunge, daryti ką tinkamas su mano garbingomis pareigomis ir privilegijomis, kurias man suteikėi, bet savo būrio aš nepaleisiu, kol sugebėsiu jį išlaikyti, kad ir vien iš savo lėšų. Bet aš norėčiau ir labai prašau, kad jūs dar kartą apsilankytumėte pas mane ir pasiklausytumėte, ką apie mane sako tie, kuriais jūs tikite. Sužinosite, ką jie paliudys šiuo reikalu. Ir tada darykite tai, kas jums atrodys teisinga.

Konungas atsakė Torolvui, kad jis daugiau nesiruošia važiuoti pas jį į svečius. Tada Torolvas išėjo ir pradėjo ruoštis kelionei namo. Jam išvažiavus, konungas perdavė jo pareigas Halogalande Hildiridos sūnams ir pavedė jiems taip pat rinkti duoklę Finmarke. Konungas paskelbė savo nuosavybe sodybą Torgare ir visas žemes, kurios anksčiau priklausė Brynjolvui, ir atidavė jas valdyti Hildiridos sūnams. Konungas pasiuntė pas Torolvą žmones su savo ženklais, kad šie praneštų jo valią.

Tada Torolvas sukrovė į laivus visą turtą, kiek tik tilpo. Sulaipino ir visus savo žmones – laisvuosius ir vergus. Ir išplaukė jis į šiaurę, į savo sodybą Sandnese. Čia Torolvas turėjo žmonių ne mažiau negu anksčiau, ir gyveno jis plačiau, kaip gyvenęs.

XVII. Torolvas kaupia jėgas

Hildiridos sūnūs ėmė valdyti Halogalandą, ir niekas, žinodamas konungo galybę, tam neprieštaravo. Tačiau Torolvo giminėms ir draugams tai labai nepatiko.

Žiemą, vedini trimis dešimtimis vyrų, Hildiridos sūnūs išvyko į kalnus. Samiai jiems daug blogiau mokėjo duoklę negu Torolvui, nes šie rinkėjai atrodė jiems prastesni. Tą pačią žiemą ir Torolvas su šimtaine vyrų išvyko į kalnus, o iš ten – toliau į rytus, kvenų šalin, kur susitiko su konungu Faravidu. Pasitarę jie nusprendė su keturiais šimtais vyrų, kaip ir praėjusią žiemą, žygiuoti į kalnus. Jie nužygiavo į karelių žemę ir ten puldinėjo nedideles stovyklavietes, su kuriomis galėjo lengvai susidoroti. Prisiplėšę daug turto, žiemos pabaigoje jie grįžo į Finmarką.

Pavasariį Torolvas parvyko namo. Vieni jo žmonės žvejojo Vagare menkes, kiti – silkes. Į jo sodybą buvo vežamos įvairiausios maisto atsargos.

Torolvas turėjo didelį laivą, tinkamą plaukioti jūromis. Jis buvo tvirtai suręstas, o antvandeninė dalis – dailiai nudažyta. Burės buvo raudonais

ir mėlynais dryžiais. Laivas buvo labai gerai įrengtas. Torolvas liepė paruošti laivą tolimam plaukiojimui, pakrauti į jį džiovintų menkių, odų ir šermuonėlių kailių. Susodinęs į laivą savo žmones, jis pasiuntė su jais daug voverių kailiukų ir kitokių kalnuose įgytų kailių. Tai buvo didelis turtas. Torolvas liepė Torgilsui Rėksniui plaukti į vakarus, Anglijon, o ten pripirkti drabužių ir visko, ko tik reikia. Jie pasuko į pietus pakrantėmis, o paskui išplaukė į atvirą jūrą ir atplaukė į Angliją. Ten jie sėkmingai prekiaavo. Rudenį, prikrovę laivą kviečiu, medaus, vyno ir rūbų, jie pasuko atgal. Pūtė palankus vėjas, ir jie greitai pasiekė Hiordalandą.

Tą patį rudenį Hildiridos sūnūs atvežė duoklę, surinktą Finmarke. Duoklę priėmė pats konungas. Jis paklausė:

– Ar viską atidavėt, ką gavote Finmarke?

– Taip, – atsakė jie.

– Duoklė, kurią surinkote, ir mažesnė, ir prastesnė už Torolvo, o sakėte, kad jis blogai vykdo savo pareigas.

– Gerai, konunge, – tarė Harekas, – kad tu atsimeni, kokio dydžio duoklė būdavo pristatoma iš Finmarko, todėl tau bus aiškiau, kiek praradai per tą Torolvą. Šią žiemą Finmarke mūsų buvo trys dešimtys vyrų, kaip ir visada, kai renkama duoklė. Vėliau ten pasirodė Torolvas su šimtu vyrų. Mes sužinojome, kad jis giriasi užmušiąs mus abu su broliu ir visus mūsų žmones. Ir tik dėl to, kaip jis sakė, kad tu, konunge, mus paskyrei į jo vietą, kurią jis pats norėtų turėti. Mes neturėjome kitos išeities, kaip saugotis jo ir vengti susidūrimo. Todėl mes stengėmės laikytis kuo arčiau kalnų gyvenviečių. O Torolvas su savo kariais bastėsi po visą Finmarką. Jis prekiaavo, samiai jam mokėjo duoklę, ir jis jiems žadėjo, kad jūsų duoklės rinkėjai visai nepasirodysią Finmarke. Jis turi tikslų tapti Finmarko ir Halogalando konungu. Keista, kad leidžiate jam savivaliauti. Mes turime įrodymų, kad Torolvas plėšikavo Finmarke. Juk pavasarį Sandnese buvo pakrautas didelis prekybinis laivas, pats didžiausias Halogalande, ir Torolvas tvirtino, esą jam priklausančs visas laivo kroviny. Manau, kad laivas buvo beveik pilnas kailių, ir ten, ko gera, buvo daugiau bebrų ir sabalų, negu jis tau pristatydavo. Krovinį vežė Torgilsas Rėksnys. Jis, rodos, nuplaukė į vakarus, į Angliją. Jei nori teisybę žinoti, siųsk žmones paklausinėti apie Torolvo laivą, kai jis plauks atgal į rytus. Man atrodo, kad mūsų dienomis dar nėra buvę laivo su tokiu lobiu, ir aš manau, kad kiekvienas pinigėlis iš tikrųjų ten priklauso jums, konunge.

Hareko palydovai patvirtino jo žodžius, ir niekas negalėjo tam paprieštarauti.

XVIII. *Torolvas išvyksta į Angliją*

Du broliai – Sigtrygas Greitasis ir Halvardas Kietasis – tarnavo pas kunungą Haraldą. Jie buvo kilimo iš Viko. Jų artimieji iš motinos pusės gyveno Vestfolde ir atsiėjo giminė Haraldui. O giminės iš tėvo pusės gyveno abipus Gautelvos upės. Jų tėvo sodyba buvo Hisingo saloje. Tėvas buvo labai turtingas ir paliko jiems didelį turtą. Iš viso jų buvo keturi broliai. Jaunesnieji – Tordas ir Torgeiras – buvo namuose ir šeiminkavo tėvonijoje.

Sigtrygas ir Halvardas vykdė visus kunungo paliepiamus šalyje ir už jos ribų. Ne kartą jie, kunungo siunčiami, dalyvavo pavojinguose žygiuose, kai reikėjo ką nors nužudyti ar atimti iš ko nors turtą. Jie vadovavo dideliam būriui. Žmonės jų nemėgo, bet užtat kunungas juos labai vertino: niekas nebūtų aplenkęs jų nei pėsčiomis, nei slidėmis. Ir jūroje jie buvo greičiausi. Abu broliai buvo narsūs, stiprūs ir itin atsargūs. Jie buvo su kunungu tuo metu, kai visa tai nutiko.

Rudenį kunungas važinėjo po puotas Hiordalande. Kartą jis liepė pakviesti brolius Halvardą ir Sigtrygą. Kai pasirodė broliai, jis liepė jiems su savo būriu nuvykti ir išžvalgyti, kur yra laivas, kuriuo plaukia Torgilsas Rėksnys. Konungas pasakė:

– Vasarą jis plaukė į vakarus, į Angliją. Pristatykite man laivą su visu kroviniu, o žmones paleiskit. Tegu sau eina, jei tik neims ginti laivo.

Ilgai prašyti brolių nereikėjo. Jie pasiėmė kiekvienas po karo laivą ir išplaukė ieškoti Torgilso. Sužinoję, kad Torgilsas sugrįžo iš vakarų ir dabar plaukia pakrante į šiaurę, broliai nusekė iš paskos ir pavijo jį Furusunde. Jie iškart pažino laivą ir priplaukė prie jo vienu savo laivų nuo jūros. Dalis jų vyrų išlipo į krantą, o iš ten laipteliais įsigavo į Torgilso laivą.

Torgilso palydovai nelaukė užpuolimo ir buvo nepasiruošę gintis. Jie atsikvošėjo tik tada, kai jų laivą užplūdo svetimi ginkluoti vyrai, kurie juos sučiupo, išlaipino nuginkluotus į krantą ir paliko jiems tik drabužius. O Halvardo ir Sigtrygo žmonės įkėlė laiptelius, atrišo lyną ir išplaukė į jūrą. Tada jie plaukė į pietus, kol galiausiai sutiko kunungą ir atidavė jam laivą su visu kroviniu.

Kai laivas buvo iškrautas, konungas pamatė, kad ten didelis turtas ir kad Harekas jam nemelavo.

Torgilsas su draugiškais pakeleivingais laivais nukeliavo pas Kveldulvą ir Grimą ir papasakojo, kaip nesėkmingai pasibaigė jų kelionė. Kveldulvas juos svetingai priėmė. Jis pasakė, jog dabar viskas bus taip, kaip sakė jam

nuojauta – draugystė su konungu neišeisianti Torolvui į gera. Kveldulvas kalbėjo toliau:

– Man rodos, Torolvas čia nedaug ką prarado, jei tik ateityje nepraras daugiau. Kaip ir anksčiau, jaučiu, jog Torolvas negali suprasti, kad jo galybė susidūrė su didesne galybe.

Jis paprašė Torgilsą pasakyti Torolvui taip:

– Štai mano patarimas: lai išvyksta iš šalies. Gal jam geriau seksis, jeigu pabandys tarnauti anglų, danų ar švedų konungams.

Paskui Kveldulvas davė Torgilsui gerai įrengtą irkluojamą laivą, taip pat palapinių ir maisto atsargų – visko, ko jiems reikėjo kelionei. Jie išvyko ir nesustodami plaukė tol, kol atvyko į šiaurę pas Torolvą. Tada jie papasakojo jam, kas nutiko.

Torolvas ramiai išklausė žinią apie savo nuostolį, pasakė, kad turto jam užteks, ir pridūrė:

– Gera būti konungo bendraturčiu.

Paskui Torolvas prisipirko miltų, salyklo ir kitokių produktų savo vyrams maitinti. Jis pasakė, kad jo žmonės rengsis ne taip puošniai, kaip jis buvo numatęs. Torolvas pardavė dalį savo žemių, o dalį įkeitė, bet išlaidų nesumažino. Palyda jo irgi buvo ne mažesnė nei praeitą žiemą, o galbūt net kiek didesnė. Ir jis dar dažniau negu anksčiau kėlė puotas ir kvietėsi draugų. Visą tą žiemą jis gyveno namie.

XIX. Apie Torolvo žygį

Kai atėjo pavasaris ir ištirpo sniegas bei ledai, Torolvas liepė nuleisti į vandenį savo didįjį karo laivą ir paruošti jį kelionei. Jis sulaipino ten savo vyrus – daugiau kaip šimtą gerai ginkluotų karių. Tai buvo rinktinis būrys.

O kai papūtė palankus vėjas. Torolvas išplaukė pakrantėmis į pietus. Pro Byrdos salą jie išplaukė į atvirą jūrą, iš tolo lenkdami visas salas, o kartais taip nutoldavo nuo kranto, kad matydavo tik kalnų viršūnes. Taip jie plaukė į pietus, su niekuo nesusitikdami ir negaudami jokių žinių, kol atvyko į rytus, į Viką. Ten jie sužinojo, kad konungas Haraldas Vike ir vasarą ketina vykti į Uplandą. Vietiniai gyventojai nieko nežinojo apie Torolvo žygį. Pūtė palankus vėjas, ir Torolvas pasuko į pietus, Danijon, o iš ten – į Rytų žemes²⁶. Visą vasarą jis antpuoliais plėnėsi grobį, bet laimikis buvo nedidelis.

²⁶ Rytų žemėmis buvo bendrai vadinamos teritorijos į rytus ir pietryčius nuo Baltijos jūros, t. y., dabartinių Baltijos šalių ir Šiaurės Rusijos teritorijos.

Rudenį jis plaukė iš rytų į Daniją kaip tik tuo metu, kai skirstėsi laivai, kurie vasarą, kaip visada, laikėsi prie Eiro²⁷. Ten buvo daugybė laivų iš Norvegijos. Torolvas praleido visus laivus pro šalį, kad niekas jo nepastebėtų. Vieną vakarą jis įplaukė į Mostrarsundo užtakį. Ten stovėjo knoras – didelis prekybinis laivas, atvykęs iš Eiro. Laivo vedlys buvo Toriras Truma²⁸, konungo Haraldo prievaizdas ir dvaro Trumos saloje valdytojas. Tai buvo didžiulis dvaras. Konungas ilgėliau gyveno jame, kai atvykdavo į Viką. Šitam dvarui reikėjo daug maisto atsargų, todėl Toriras buvo nuplaukęs į Eirą prisipirkti salyklo, kviečių ir medaus. Laive buvo didelis turtas, kuris priklausė konungui.

Torolvas priplaukė savo laivu prie Toriro laivo ir pasiūlė jam ir jo palydovams gintis. Bet Toriras turėjo per mažai žmonių, kad galėtų priešintis gausiam Torolvo būriui, ir pasidavė. Torolvas užgrobė laivą su visu kroviniu, o Torirą išsodino vienoje saloje.

Torolvas abiem laivais nuplaukė pakrantėmis į šiaurę, o kai pasiekė Gautelvos upės žiotis, nuleido inkarą ir ėmė laukti nakties. Sutemus jie nuirklavo aukštupio link, kur buvo Halvardo ir Sigtrygo tėvonija. Apyaušriu jie priplaukė sodybą, apsupo ją iš visų pusių, tada sušuko karo šūkį. Visi, kas tik ten buvo, pabudo ir griebėsi ginklų. Iš klėties išbėgo Torgeiras. Sodybą juosė aukšta statinių tvora. Torgeiras pribėgo prie jos, stvėrėsi už baslio ir peršoko į kitą pusę. O netoliese stovėjo Torgilzas Rėksnys. Jis užsimojo kardu ir spėjo nukirsti Torgeirui ranką, kuria jis laikėsi už baslio. Torgeiras pabėgo į mišką, o jo brolis Tordas ir daugiau negu dvidešimt vyrų žuvo sodyboje. Torolvas ir jo žmonės pagrobė visas gėrybes, o trobesius sudegino.

Tada jie nuplaukė upe jūros link. Pūtė palankus vėjas, ir jie nuplaukė šiaurėn, į Viką. Ten jie sutiko didelį prekybinį miltų ir salyklo prikrautą laivą, kuris priklausė Viko gyventojams. Torolvas užpuolė laivą. Kas buvo laive, nusprendė, kad nesugebės apsiginti, ir pasidavė. Nuginkluoti jie išlipo į krantą, o Torolvas užgrobė laivą su visu kroviniu ir nuplaukė tolyn savo keliais.

Plaukdamas per Foldą²⁹ į vakarus, jis turėjo tris laivus. Jie plaukė pagrindiniu keliu link Lidandisneso kyšulio. Jie stengėsi plaukti kaip galima greičiau, bet plaukdami pro šalį, vis dėlto kyšuliuose plėšė turtą ir krante įjovė pagrobtus gyvulius. Plaukdami į šiaurę nuo Lidandisneso

27 Skonėje, Eresundo sąsiauryje.

28 Pravardė Truma reiškia „griaustinis“.

29 Oslofiordas.

kyšulio, jie pradėjo laikytis toliau nuo kranto, bet, kai kartais priartėdavo prie žemės, ir čia taip pat grobė ir plėšė.

Pasiekęs Firdirą, Torolvas pasuko į šalį ir nuvyko pas tėvą Kveldulvą. Čia juos sutiko su džiaugsmu. Torolvas papasakojo tėvui, kas atsitiko per vasaros žygį. Jis svečiavosi neilgai, ir tėvas su Grimu palydėjo Torolvą į laivą. Prieš išsiskirdami, jie šnekučiavosi, ir Kveldulvas pasakė:

– Atsitiko taip, Torolvai, kaip aš tau ir sakiau, kai tu vykai tarnauti pas konungą Haraldą: tai neatneš laimės nei tau, nei mums, tavo giminėms. O dabar tu ryžaisi tokiam žygiui, nuo kurio aš labiausiai tave atkalbinėjau – ėmei varžytis jėga su konungu Haraldu. Ir nors esi drąsus ir sumanus, tu neturi laimės, kad galėtum galynėtis su konungu. Dar niekas šalyje to nesugebėjo, netgi tie, kurie kadaise patys buvo galingi konungai ir turėjo didelę kariauną. Jaučiu, kad šis mūsų susitikimas paskutinis, ir nors pagal amžių tau derėtų už mane ilgiau gyventi, ko gero, bus kitaip.

Paskui Torolvas įlipo į laivą ir išplaukė savo keliu. Kaip jis toliau plaukė, nieko nepasakojama, kol atplaukė namo į Sandnesą. Čia jis liepė sunešti užgrobtą turtą į namus, o laivus ištraukti ant kranto.

Jam užteko atsargų išmaitinti savo žmones per žiemą. Torolvas visą laiką gyveno namie ir žmonių turėjo ne mažiau nei praėjusią žiemą.

xx. Grimu Plikagalvio vedybos

Žmogus, vardu Yngvaras, buvo didelės galios ir turtingas vyras. Ankstesniam konungui valdant, jis buvo lendrmanas, bet paskui, kai valdyti ėmė Haraldas, Yngvaras sėdėjo namie ir konungui netarnavo. Yngvaras gyveno Firdire, buvo vedęs ir turėjo dukterį Berą – vienintelę turto paveldėtoją³⁰. Kveldulvo sūnus Grimas pasipiršo Berai, ir tai buvo sutikta palankiai. Grimas vedė Berą žiemą po tos vasaros, kai jie išsiskyrė su Torolvu. Tuo metu Grimui suėjo dvidešimt penkeri, bet jis jau buvo nuplikęs. Vėliau jį praminė Grimu Plikagalviu, arba Grimu Plikagalviu. Tada jis tvarkė tėvo ūkį, rūpinosi, kad būtų visa, ko reikia, nors Kveldulvas tebebuvo toks pat stiprus ir guvus. Jų namuose buvo daug laisvųjų žmonių, daug tokių,

30 Čia aiški klaida, nes Bera nebuvo vienturtė Yngvaro duktė. Bera tekant, kita jo duktė, Tordisa (žr. LVIII sk. pradžią), Torgeiro Ėriuko žmona ir Tordo, kurį sudegino vergai, motina, turėjo būti jau gimusi. Tordas turėjo būti maždaug Egilio vienmetis, nes kai jį sudegino, jo sūnus Lambis buvo visai suaugęs (žr. LXXVII sk.).

kurie užaugo šituose namuose, – maždaug Grimo Plikagalvio vienmečių. Daugelis jų garsėjo nepaprasta jėga, nes Kveldulvas su sūnumi parinkdavo savo būrin labai stiprius vyrus ir saviškai juos auklėdavo.

Grimas Plikagalvis buvo atsigimęs į tėvą stotu, jėga ir povyza, taip pat būdu.

XXI. Puolimas prieš Torolvą

Kai Torolvas išplaukė į vikingų žygį, konungas Haraldas gyveno Vike. Rudenį jis nukeliavo į Uplandą, o iš ten – šiaurėn, į Trandheimą, kur ir pasiliko žiemai su dideliu būriu. Sigtrygas ir Halvardas taip pat buvo prie jo. Jie žinojo, kad Torolvas užpuolė jų sodybą Hisingo saloje, nužudė daug žmonių ir pasigrobė daug turto. Jie dažnai primindavo tai konungui, kaip ir tai, kad Torolvas plėšia patį konungą bei jo pavaldinius ir niokoja šalį. Halvardas ir Sigtrygas prašė, kad konungas leistų jiems vykti su būriu į šiaurę ir užpulti Torolvą jo sodyboje. Konungas jiems taip atsakė:

– Suprantama, kodėl jūs norite užmušti Torolvą, bet man atrodo, kad jums tai nepavyks. Jūs neprilygstate Torolvui, nors atrodote drąsūs ir vikrūs vyrai.

Broliai pasakė, kad tai galima labai greitai patikrinti, jei tik konungas jiems leis. Jie pridūrė, esą ne kartą jiems grėsdavęs didelis pavojus, kai jie keršydavo už menkesnes skriaudas negu Torolvo padarytoji, ir kad paprastai jie nugalėdavo.

Kai atėjo pavasaris, žmonės ėmė rengtis kelionėn. Ir tada, kaip jau buvo minėta, Halvardas su broliu vėl prispyrė konungą, kad leistų jiems plaukti ir užmušti Torolvą. Konungas pasakė, kad leidžia jiems tai padaryti, ir pridūrė:

– Žinau, jog ketinate atvežti man ne tik jo galvą, bet ir daug vertingo turto. Tačiau kai kas sako, jog į šiaurę jūs plauksite iškėlę bures, o kai nešdinsitės, tai buriuosite ir irkluosite.

Ir štai jie ėmė skubiai ruoštis, pasiėmė du laivus ir pusanatro šimto karių. Kai viskas jau buvo paruošta, jie išplaukė fiordu į jūrą, pučiant šiaurės rytų vėjui. Betgi tai priešinis vėjas, kai plauki į šiaurę pakrantėmis.

XXII. Torolvo, Kveldulvo sūnaus, žūtis

Kai Halvardas su broliu išplaukė, konungas Haraldas buvo Hladire. Jis tuoj pat kuo skubiausiai išsirengė kelionėn. Su vyrais sėdo į laivus ir

nuirklavo fiordu tolyn, o paskui Skarnsundo sąsiauriu ir Beitstadafiordu Eldueido sąsmaukos link. Ten jis paliko laivus ir keliavo per sąsmauką siaurėn, į Naumudalį, čia paėmė iš bondų laivus ir susėdo į juos su savo žmonėmis. Su juo buvo būrys – apie tris šimtus žmonių penkiuose ar šešiuose dideliuose laivuose. Pūtė stiprus priešinis vėjas, ir jie iš visų jėgų irklavo kiaurą naktį ir dieną. Naktis buvo šviesi, tad jie galėjo plaukti.

Kitą dieną, saulei nusileidus, jie priplaukė Sandnesą ir pamatė, kad prie sodybos stovi didelis laivas, o jame ištempta palapinė. Jie pažino Torolvo laivą. Torolvas liepė jį paruošti – mat, kaip tik ketino išvykti iš šalies. Jis jau liepė išvirti alaus išleistuvių puotai.

Konungo įsakymu visi kaip vienas išlipo į krantą. Jis liepė iškelti vėliavą. Iki sodybos buvo netoli, o Torolvo sargybiniai sėdėjo namuose ir gerė, ir niekas nebudėjo. Lauke nebuvo nė gyvos dvasios. Visas Torolvo būrys puotavo viduje.

Konungas liepė trobą apsupti. Pasigirdo karo šūkis ir sugaudė karo ragas. Tada Torolvas ir jo žmonės puolė prie ginklų, kurie kabėjo kiekvienam virš galvos. Konungas liepė sušukti, kad moterys, vaikai, seniai, vergai ir paleistieji gali išeiti iš trobos. Po to išėjo namų šeimininkė Sigrida, o su ja – viduje buvusios moterys ir visi tie, kuriems buvo leista išeiti. Sigrida paklausė, ar nėra čia Kario Berdliečio sūnų. Abu jie žengė į priekį ir paklausė, ko jai reikia.

– Nuveskite mane pas konungą, – pasakė Sigrida.

Jie nuvedė, o kai ji atėjo pas konungą, tai paklausė:

– Valdove, ar jau nebeįmanoma jums susitaikyti su Torolvu?

Konungas atsakė:

– Jeigu Torolvas pasiduos mano malonei, tai jis liks gyvas ir sveikas, o jo žmonės bus nubausti, kaip kas nusipelnė.

Tada Olviras Trumpanosis priėjo prie trobos ir liepė pakviesti Torolvą. Jis persakė Torolvui konungo sąlygas, o Torolvas taip atsakė:

– Aš nenoriu taikytis su konungu tokiomis sąlygomis, kokias jis pri-meta. Paprašyk konungą, kad leistų mums išeiti iš trobos. O tada tebūnie, kas bus.

Olviras grįžo pas konungą ir pasakė, ko prašo Torolvas. Konungas tarė:

– Padekite trobą. Aš nenoriu kautis su juo ir netekti savo žmonių. Aš žinau, kad Torolvas padarys mums daug nuostolių, jei mes kausimės su juo lauke. Jį bus sunku nugalėti ir viduje, nors jo karių mažiau, negu mūsų.

Tada trobą padegė. Ugnis plito greitai, nes medinės sienos buvo sausos ir smalingos, o stogas dengtas beržo tošimi. Torolvas liepė savo žmonėms išlaužti pertvarą, skiriančią seklyčią nuo prieangio. Jie greitai įvykdė įsakymą. Ištraukę pamatinę siją, visi, kas tik galėjo, ją įsitvėrė ir pradėjo taip stipriai daužyti jos galu į vieną kampą, kad nulaužė rąstų galus ties sandūrą, ir sienos tame kampe išsiskyrė. Radosi didelė pralauža. Pirmas pro ją išlindo Torolvas, paskui jį Torgilsas Rėksnys ir visi kiti, vienas paskui kitą.

Tada prasidėjo kautynės. Kurį laiką troba dengė Torolvo ir jo karių užnugarį, bet, kai ją visą apėmė liepsnos, daugelis žuvo ugnyje. Tada Torolvas puolė pirmyn ir ėmė kapoti į visas puses, verždamasis prie konungo vėliavos. Čia krito Torgilsas Rėksnys. O Torolvas prasiveržė prie skydų pilies³¹ ir pervėrė kardu vėliavnešį. Čia Torolvas tarė:

– Kad dar tris žingsnius!

Jį pervėrė durklai ir ietys, o pats konungas smogė jam mirtiną smūgį. Torolvas krito kniūbsčias prie konungo kojų. Tada konungas liepė nutraukti žudynes. Taip ir padarė. Po to liepė savo žmonėms eiti į laivus. Jis pasakė Olvirui ir jo broliui:

– Paimkite savo gentainį Torolvą ir palaidokite, kaip dera. Pasirūpinkite, kad ir kiti žuvusieji būtų palaidoti. O tiems, kurie dar gali išgyti, liepkite aprišti žaizdas. Ir nedrįskite plėšti, nes visa, kas čia yra, – mano turtas.

Po to konungas nuėjo prie laivų, o jam iš paskos – didesnė būrio dalis.

Laivuose žmonės ėmė tvarstyti savo žaizdas. Konungas vaikščiojo po laivą ir apžiūrinėjo žaizdas. Jis pamatė, kaip vienas karys tvarstosi negilia žaizdą, ir pasakė:

– Šitą žaizdą ne Torolvas padarė. Jo ginklas ne taip sužeidžia. Manau, nedaugelis perrišinėja Torolvo padarytas žaizdas. Didelis nuostolis – tokių žmonių mirtis.

Tą patį rytą konungas liepė pakelti bures ir kaip galima greičiau plaukti į pietus. O į dienos pabaigą jie pamatė daugybę irkluojamų laivų visuose sąsiauriuose tarp salų. Tais laivais žmonės plaukė Torolvui į pagalbą. Torolvo žvalgai buvo pasklidę po visą Naumudalį ir toli salose, ir jie sužinojo, kad Halvardas su broliu, dideliu būriu vedini, plaukia į šiaurę,

31 Skydų pilimi, arba skydų siena / uola (isl. *skjaldborg*) buvo vadinama iškeltų skydų užkarda, kuria kariai apsupdavo konungą mūšio metu.

ketindami užpulti Torolvą. O Halvardui su broliu visą laiką trukdė priešinis vėjas, ir jie stoviniavo čia viename, čia kitame užtakyje, kol žinia apie jų kelionę pasklido po šalį ir pasiekė Torolvo žvalgus. Todėl čia susirinko daugybė ginkluotų žmonių.

Konungas plaukė pavėjui visomis burėmis ir neilgai trukus pasiekė Naumudalį. Ten jis paliko laivus ir sausuma patraukė į Trandheimą. Jis pasiėmė savo paliktus laivus ir nuplaukė su visu būriu į Hladirą. Žinia apie kautynes greitai plačiai pasklido ir pasiekė Halvardą su broliu, kurių laivas vis dar stovėjo vienoje iš įlankų. Tada jie grįžo pas konungą, o iš jų žygio visi dar ilgai šaipėsi.

Broliai Olviras Trumpanosis ir Eivindas Ėriukas kurį laiką gyveno Sandnese. Jie liepė palaidoti žuvusius. Torolvą palaidojo pagal garsių žmonių laidojimo papročius ir pastatė paminklinį antkapį. Sužeistuosius jie liepė gydyti. Kartu su Sigrida jie sutvarkė ūkį. Visi gyvuliai sodyboje išliko gyvi, bet visi namų reikmenys, kaip ir indai bei žmonių drabužiai, sudegė. O kada broliai sutvarkė visus reikalus, jie nuplaukė į pietus pas konungą Haraldą į Trandheimą ir kurį laiką buvo ten. Jie laikėsi tyliai ir retai su kuo nors kalbėdavo. Kartą broliai priėjo prie konungo, ir Olviras pasakė:

– Mudu su broliu norime paprašyti tave, konunge, kad leistum mus namo, į mūsų giminę. Po to, kas įvyko, mes nebenorime nei gerti, nei sėdėti drauge su žmonėmis, kurie kovėsi su mūsų giminaičiu Torolvu.

Konungas pažiūrėjo į Olvirą ir trumpai atsakė:

– Ne, aš neleidžiu. Jūs turite likti pas mane.

Broliai grįžo į savo vietas.

Kitą dieną konungas sėdėjo menėje, kur sprendavo visokius reikalus, ir liepė pakviesti Olvirą su broliu.

– Klausykite, – sako konungas, – ką nusprendžiau jūsų reikalui, dėl kurio jūs į mane kreipėtės. Jūs prašėte, kad leisčiau važiuoti namo. Jūs ilgai buvote su manimi mano dvare ir visad žinojote, kaip elgtis, ir viską darėte gerai. Jūs visa kuo man patikote. Dabar aš noriu, kad tu, Eivindai, plauktum į šiaurę, į Halogalandą. Duodu tau Torolvo našlę Sigridą už žmoną, taipgi turtą, kurį jis turėjo. Aš tau pažadu savo draugystę, jei tu sugebėsi ją išsaugoti. O Olviras liks su manimi. Jo nenoriu paleisti dėl jo meno.

Broliai padėjo konungui už suteiktą garbę ir pasakė, kad mielai jam paklūsta. Eivindas susiruošė į kelionę ir pasiėmė, kaip jam ir derėjo, gerą laivą. Konungas davė jam savo ženklus, kad palengvintų piršlybas.

Eivindas laimingai atvyko šiaurėn į Sandnesą Aliostos saloje, ir Sigrida jį svetingai priėmė. Jis parodė konungo ženklus ir išdėstė Sigridai savo reikalą. Jis paprašė jos rankos ir perdavė konungo valią. Sigrida neturėjo kitos išeities, kaip paklusti konungui. Taip Eivindas vedė Sigridą. Tada jis gavo ir Sandneso sodybą, ir visą Torolvo turtą.

Eivindas tapo žymiu žmogumi. Su Sigrida jie turėjo vaikų: sūnų Finą Žvairį, Eivindo Skaldų Žlugdytojo³² tėvą, ir dukterį Geirlaugą, kuri ištekėjo už Sighvato Rudžo. Finas Žvairys vedė Gunhildą, jarlo Halvdano dukterį. Jos motina Ingibjorga buvo Haraldo Gražiaplaukio duktė.

Eivindas Ėriukas draugiškai sutarė su konungu, kol abu buvo gyvi.

XXIII. Hildiridos sūnų nužudymas

Žmogus, vardu Ketilis Upėtakis, Torkelio, Naumudalio jarlo, ir Hravnhildos, Ketilio Upėtakio iš Hravnistos dukters, sūnus, buvo žymus ir kilmingas vyras, didelis Torolvo, Kveldulvo sūnaus, draugas ir jo giminaitis. Kai Halogalande susirinko žmonės, pasiryžę eiti į pagalbą Torolvui, kaip anksčiau buvo rašyta, jis irgi buvo tarp jų. Bet kai konungas Haraldas patraukė į pietus ir paaiškėjo, kad Torolvas žuvs, visi išsiskirstė. Upėtakis tada turėjo šešias dešimtis vyrų ir pasuko į Torgarą, kur buvo Hildiridos sūnūs su nedideliu būriu. Upėtakis užpuolė juos jų sodyboje, Hildiridos sūnūs ir dauguma jų žmonių žuvo, o Upėtakis paėmė viską, ką galėjo. Po to jis paėmė du pačius didžiausius prekybinius laivus, kokius tik jam pasisekė gauti, ir liepė sukrauti visą užgrobtą, taipgi savo turtą. Su juo drauge buvo žmona ir vaikai, taip pat visi tie, kurie kartu su juo buvo užpuolę Hildiridos sūnus.

Žmogus, vardu Baugas, Upėtakio įbrolis, buvo vyras žymus ir turtingas. Jis tapo Upėtakio antrojo laivo vairininku. Kai jie susiruošė ir kai papūtė palankus vėjas, jie išplaukė į jūrą. Prieš keletą žiemų Ingolvas ir Hjorleivas persikėlė Islandijon, ir apie tai sklido daug kalbų; žmonės pasakojo, esą ten geros žemės. Ir Upėtakis išplaukė į vakarus ieškoti Islandijos. Kai pasirodė žemė, jie buvo į pietus nuo jos. Pūtė stiprus vėjas ir buvo didelės bangos. Jie nerado įlankos, kur galėtų nuleisti inkarą, todėl plaukė į vakarus pagal smėlėtą krantą. Kai vėjas aprimo ir bangos sumažėjo, prieš juos atsivėrė plačios upės žiotys, ir jie pasuko aukštupio link ir

32 Eivindas Skaldų Žlugdytojas – vienas žymiausių x a. skaldų. Šią pravadę jam davė jo priešai, tvirtindami, jog jis pasisavinęs senesnių skaldų eiles.

priplaukė prie rytinio kranto. Dabar ši upė vadinasi Jautupe; tada ji buvo kur kas siauresnė ir gilesnė. Jie iškrovė laivus, apžiūrėjo ir užėmė žemes į rytus nuo upės, ir išleido ten ganytis savo galvijus. Upėtakis pirmąją žiemą praleido vakarinio Kreivupės intako pakrantėse. Pavasarį jis išžvalgė vietas į rytus ir užėmė žemes tarp Jautupės ir Miškupės, tarp kalnų ir jūros, o vėliau įsikūrė prie rytinio Kreivupės intako, Kiemelyje. Kai jie išgyveno Islandijoje pirmą žiemą, pavasarį jo žmona Inguna pagimdė sūnų ir pavadino jį Hravnu. Kai vėliau trobesius nugriovė, tą vietą imta vadinti Hravno sodybviete. Upėtakis davė Baugui žemės Pašlaitėse, nuo Paribio upės iki upelio, tekančio pro Plačiakiemį, ir jo sodybą pavadino Šlaitgaliu. Baugas davė pradžią plačiai giminei toje vietovėje. Upėtakis apdalijo žeme tuos, kas su juo atvyko į Islandiją. Kai kuriems jis pardavė žemes palyginti nebrangiai. Visi jie buvo vadinami naujakuriais. Vienas Upėtakio sūnų buvo vardu Storolvas, jam priklausė Kalva ir Storolvlaukis. Jo sūnus buvo Ormas Stipruolis. Antrasis Upėtakio sūnus buvo vardu Herjolvas. Jo žemės buvo Pašlaitėse, tarp Baugo žemių ir Kalvos upelio. Jo sodyba vadinosi Skardžiais. Jo sūnus buvo vardu Sumarlidis, Vetrldžio Skaldo tėvas. Helgis buvo trečiasis Upėtakio sūnus, jo kiemas vadinosi Slėniu, o jo žemės ėjo nuo Kreivupės aukštupio iki jo brolių žemių. Ketvirtasis Upėtakio sūnus buvo vardu Vestaras, jam priklausė žemės į rytus nuo Kreivupės, tarp Skersupės ir Storolvlaukio žemutinės dalies. Jis vedė Moeidą, Hildiro iš Hildiro salos dukterį; jie turėjo dukrą Asnę, kuri ištekėjo už Ofeigo Paniurėlio. Vestaro sodyba vadinosi Moeidkalviu. Hravnas, penktasis Upėtakio sūnus, pirmasis pradėjo skelbti įstatymus Islandijoje. Mirus tėvui, jis apsigyveno Sodžiuje. Torlauga, Hravno duktė, ištekėjo už godžio Jorundo ir turėjo sūnų Valgardą iš Sodžiaus. Hravnas buvo pats garsiausias iš Upėtakio sūnų.

xxiv. Kveldulvo sielvartas

Kveldulvas sužinojo apie savo sūnaus Torolvo mirtį. Ta žinia jį taip nuliūdino, kad skausmas ir senatvės negalios prikaustė jį prie lovos. Grimas Plikagalvis dažnai ateidavo pas jį, padrąsindavo, sakydamas, kad nėra nieko blogiau, kaip nusiminti ir atgulti į lovą: „Geriau pasistenkime atkeršyti už Torolvą. Galbūt, mes nutversime kurį iš tų žmonių, kurie padėjo konungui nužudyti Torolvą. O jei ne, tai, galbūt, pasitaikys kiti žmonės, kurių mirtis konungui nesuteiks džiaugsmo.“ Tada Kveldulvas pasakė visą:

1. *Torolvas man žuvo,
koks žiaurus likimas!
Per anksti Odinas
pašaukė karžygi.
Man sunki senatvė
mūšin eit neduoda,
keršyt nepajėgsiu,
nors širdis taip trokšta*³³.

Tą vasarą konungas Haraldas nuvažiavo į Uplandą, o rudenį – į vakarus, į Valdresą, ir toliau – į Vorsą. Olviras Trumpanosis buvo prie konungo ir dažnai klausinėjo jį, ar jis nepageidautų duoti išpirkos už Torolvą, užmokėjęs Kveldulviui ir Grimui Plikagalviui pinigais arba titulais, kad jie būtų patenkinti. Konungas sutiko, bet tik su ta sąlyga, jei tėvas ir sūnus atvažiuos pas jį. Tada Olviras leidosi kelionėn į šiaurę, į Firdirą, ir sustojo tik tada, kai vieną vakarą atvyko pas tėvą ir sūnų. Jie padėkojo jam už apsilankymą, ir Olviras pabuvo kurį laiką pas juos. Kveldulvas nuodugniai išklausinėjo Olvirą, kas atsitiko Sandnese, kai Torolvas buvo užmuštas, kokios šlovės nusipelnė prieš mirtį ir kas nukreipė į jį ginklą, kas smogė jam mirtiną smūgį, kurion vieton gavo jis savo mirtiną žaizdą ir kaip jis krito. Olviras papasakojo, ko klausiamas, kad konungas Haraldas pats smogė mirtiną smūgį ir kad Torolvas krito prie konungo kojų kniūbsčias. Tada Kveldulvas pasakė:

– Tai gera žinia, nes, pasak senų žmonių, už tą, kas krinta kniūbsčias, bus atkeršyta, ir bus atkeršyta tam, kas stovėjo arčiausia žūstančio. Bet nepanašu, kad mums nusišypsotų tokia laimė.

Olviras ragino juos nuvažiuoti pas konungą ir paprašyti išpirkos ir įtikinėjo juos, kad tai bus garbinga kelionė. Jis ilgai įkalbinėjo juos surizikuoti. Kveldulvas pasisakė negalįs važiuoti, nes esąs per senas.

– Aš pasiliksiu namie, – pasakė jis.

– O tu, Grimai, ar nevažiuosi? – paklausė Olviras.

– Man rodos, – atsakė Grimas, – ten aš neturiu ko veikti. Aš nemo-kėsiu prieš konungą gražbyliauti ir, manau, nesugebėsiu ilgai jį prašyti išpirkos.

Olviras pasakė, kad to jam ir nereikės daryti.

33 Eiliuotus tekstus, jei nenurodyta kitaip, vertė Leonas Petravičius.

– Mes visą už tave pasakysim, kaip išmanom.

Olviras labai įkalbinėjo, tad Grimas pažadėjo vykti pas konungą, kai tik susirengs. Jie susitarė su Olviru, kada Grimui reikės atvažiuoti. Tik tada Olviras leidosi atgal ir grįžo pas konungą.

xxv. Grimas Plikagalvis vyksta pas konungą

Grimas Plikagalvis rengėsi kelionėn, apie kurią buvo pasakota anksčiau; jis išsirinko iš šeimynykščių ir kaimynų tarpo pačius stipriausius ir narsiausius. Vienas iš jų, vardu Anis, buvo turtingas bondas. Kitas buvo vardu Granis, o trečias – Grimolvas. Jis ir jo brolis Grimas buvo Grimo Plikagalvio šeimynykščiai. Buvo su jais ir broliai Torbjornas Kuprys ir Tordas Šernas. Juos vadino Torarnos sūnumis. Torarna gyveno netoliese Grimo Plikagalvio ir buvo burtininkė. Tordas Šernas užaugo užkrosny. Vienas iš Grimo Plikagalvio palydovų buvo vardu Toriras Milžinas, o jo brolis – Torgeiras Ilgšis. Taip pat su jais buvo Odas Vienišius ir Grisas Laisvasis.

Iškeliavo jų dvylika žmonių, ir jie visi buvo galiūnai, o daugelis jų – ir berserkai. Jie paėmė Grimo Plikagalvio irklinę valtį ir išplaukė pakrantėmis į pietus. Paskui perplaukė Ostrarfiordą, o iš ten keliavo sausuma į Vorsą, kol pasiekė tenykštį ežerą. Jie gavo tinkamą irklinę valtį ir persikėlė į kitą krantą. O iš ten jau buvo netoli sodyba, kur puotavo konungas. Grimas su savo palydovais atvyko tuo metu, kai konungas sėdo prie stalo. Jie užkalbino žmones ir paklausė, kas naujo, o šie atsakė į jų klausimus. Tada Grimas paprašė pakviesti Olvirą Trumpanosį, norėdamas pasikalbėti su juo. Tas, į kurį Grimas kreipėsi, įžengė į menę, priėjo prie Olviro ir tarė jam:

– Ten atėjo žmonės – dvylika vyrų, jei apskritai juos galima vadinti žmonėmis: stotu ir išvaizda jie labiau panašūs į milžinus negu į paprastus žmones.

Olviras tuoj pat atsistojo ir išėjo. Jis suprato, kas čia atvyko. Jis maloniai pasisveikino su savo giminaičiu Grimu ir pasiūlė jam kartu eiti į menę.

Grimas tarė savo palydovams:

– Čia įprasta pas konungą eiti be ginklo. Mes įeisime šešiese, o kiti šeši tegu kieme pasaugoja mūsų ginklus.

Tada jie įžengė į vidų, Olviras priėjo prie konungo, o Grimas Plikagalvis atsistojo užpakaly. Olviras pradėjo kalbą:

– Čia atvyko Grimas, Kveldulvo sūnus. Mes labai norėtume, konunge, kad jūsų dėka jo kelionė baigtųsi sėkmingai. Mes visi labai to tikimės.

Jūs didžiai pagerbiate daugelį žmonių, kurie to verti mažiau už Grimą. Beveik nė vienas negali prilygti jo šaunumui. Išpildyk mūsų prašymą, konunge, dar ir todėl, kad man pačiam tai yra labai svarbu, – jeigu bent kiek vertini mano nuomonę.

Olviras kalbėjo daug ir gerai, nes buvo labai iškalbus. Daugelis jo draugų taip pat prisiartinio prie konungo ir pritarė Olvirui. Konungas apsižvalgė ir pamatė, kad už Olviro stovi žmogus visa galva aukštesnis už kitus ir plikas.

– Ar tas augalotas vyras Grimas Plikagalvis? – paklausė konungas.

Grimas atsakė, kad konungas nesuklydo.

Konungas tarė:

– Jeigu tu prašai išpirkos už Torolvą, aš noriu, kad tu stotum man tarnauti ir būtum mano kariauninkas. Tarnauk taip, kad man įtiktum, ir aš tau užmokėsiu išpirką už brolių ir suteiksiu tau garbės ne mažiau, negu suteikdavau jam – tavo broliui Torolvui. Ir jeigu aš tave išaukštinsiu taip, kaip jį, gal tu labiau, negu jis, tai įvertinsi.

Grimas Plikagalvis atsakė:

– Visiems žinoma, kiek Torolvas buvo visu kuo už mane pranašesnis, bet tarnyba tau, konunge, jam nesuteikė laimės. Toks tavo sprendimas man netinka. Aš neisiu tau tarnauti, nes žinau, jog ir aš neturėsiu didesnės laimės, jei tarnausiu tau taip, kaip norėčiau ir kaip pridera. Aš manau, kad pasirodysiu daug prastesnis už Torolvą.

Konungas tylėjo. Jo veidas išraudo kaip kraujas.

Olviras tuo tarpu nusigrėžė ir pasakė Grimui bei jo palydovams, kad išeitų į kiemą. Jie taip ir padarė – išėjo ir pasiėmė savo ginklus. Olviras tada liepė jiems kuo greičiausiai keliauti namo. Jis palydėjo juos iki ežero, o drauge su juoėjo daugelis kitų. Prieš atsisveikindamas, Olviras tarė:

– Tavo kelionė baigėsi ne taip, kaip aš norėjau, gentinei mano Grimai. Aš visai stengiausi, įkalbinėjau tave, kad čia atvažiuotum, o dabar prašau: keliauk namo kuo skubiausiai ir, kol nebus daugiau vilčių jums susitaikyti, nesirodyk konungo Haraldo akyse. Ir saugokis konungo ir jo žmonių!

Tada Grimas su palyda persikėlė per ežerą. Olviras su kitais nuėjo prie išvilktų pakrantėn laivų ir pradėjo juos kapoti, norėdamas juos sugadinti, nes pamatė daugybę gerai apsiginklavusių žmonių, kurie tekini leidosi iš konungo dvaro ežero link. Konungas Haraldas pasiuntė juos nužudyti Grimą.

Kai Grimas su draugais išėjo, konungas prašneko. Jis tarė:

– Pažiūrėti tas plikagalvis milžinas pilnas vilkiškų užmačių, ir daug bėdos gali susilaukti tie žmonės, kurie mums ypač brangūs, jeigu tik

jis juos nutvers. Turbūt supratote, kad jis laiko jus laiko savo priešais ir nepagailės nė vieno, jei pateksite jam į rankas. Tad vykitės dabar jį ir nužudykite!

Tada jie puolė prie ežero, bet ten nerado nė vieno gero laivo. Jie sugrįžo ir papasakojo konungui, kad Grimas su draugais paspruko ežeru.

Grimas Plikagalvis su palydovais parkeliavo namo. Jis papasakojo apie savo žygį Kveldulvui. Kveldulvas buvo patenkintas, kad Grimas nepriėmė konungo pasiūlymo jam tarnauti, ir kalbėjo, kaip ir anksčiau, kad iš konungo jie gali sulaukti ne gera, o tik bloga.

Kveldulvas ir Grimas Plikagalvis dažnai svarstydavo, ką jiems daryti, ir abu sutarė, kad daugiau negali gyventi šalyje, kaip ir kiti, kurie nesutiko su konungu. Jie ryžosi išvykti, ir juos viliojo Islandija, nes jie buvo girdeję, kad ten geros žemės. Ten persikėlė jų draugai ir bičiuliai – Ingolvas, Orno sūnus, su savo šeimynykščiais. Jie užėmė Islandijoje žemes ir pasistatė ten namus. Ten galėjai gauti sau žemės už dyka ir pasirinkti gerą vietą sodybai.

Ir štai Kveldulvas su savo sūnumi tvirtai nusprendė palikti tėvoniją ir išvykti iš šalies.

Toriras, Hroaldo sūnus, vaikystėje buvo auklėjamas pas Kveldulvą. Jis ir Grimas Plikagalvis buvo vienmečiai. Įbroliai labai draugavo. Toriras tuo laiku buvo konungo lendrmanas, kai visa tai įvyko, bet jo draugystė su Grimu Plikagalviu nenutrūko.

Ankstyvą pavasarį Kveldulvas pradėjo ruošti savo laivus. Jų laivai buvo dideli ir stiprūs. Jie paruošė du didelius prekybinius laivus, ir kiekviename buvo po tris dešimtis stiprių vyrų, be to, moterų ir vaikų. Jie susikrovė visą turtą, kurį galėjo išsivežti, bet jų žemių niekas nedrįso pirkti, nes bijojo visagalio konungo.

Susiruošę jie išplaukė link salų, kurios vadinosi Solundiro salomis³⁴. Ten daug salų – didelių ir mažų, o jų krantai taip išraižyti, kad, pasak žmonių, tik nedaugeliui žinoma, kiek yra užtakių, kur galima nuleisti inkarą.

XXVI. Apie hercogo Gutormo sūnus

Žmogus, vardu Gutormas atsiėjo sūnus Sigurdui Elniui ir brolis konungo Haraldo motinai. Gutormas auklėjo konungą ir jo vardu valdė šalį, nes Haraldas tapo konungu, kai buvo dar vaikas.

34 Salos Sognefiorde.

Kada konungas Haraldas kariavo Norvegijoje, Gutormas buvo jo karvedžiu ir dalyvavo visuose konungo mūšiuose. Kai Haraldas tapo vienvaldžiu konungu visoje šalyje ir ramiai pradėjo ją valdyti, jis atidavė savo dėdei Gutormui Vestfoldą ir Rytų Agdirą, ir Hringarikį, ir visą sritį, kurią valdė Halvdanas Juodasis, konungo tėvas. Gutormas turėjo du sūnus ir dvi dukteris. Sūnūs buvo vardu Sigurdas ir Ragnaras, o dukterys – Ragnhilda ir Aslauga. Ir štai Gutormas susirgo, o kai buvo jau arti mirties, pasiuntė žmones pas konungą Haraldą ir prašė pasirinkti jo vaikais ir žemėmis. Po kiek laiko jis mirė. Sužinojęs apie Gutormo mirtį, konungas liepė pakviesti Halvardą Kietąjį ir jo brolių ir pasakė jiems, kad jie kelias kaip pasiuntiniai į rytus, į Viką. Konungas tuo metu gyveno Trandheime.

Broliai išsiruošė į kelionę su visa prabanga. Jie pasirinko sau palydovus ir paėmė geriausią laivą. Tas laivas anksčiau priklausė Torolvui, Kveldulvo sūnui, ir jie atėmė jį iš Torgilso Rėksnio. O kai jie susiruošė, konungas liepė plaukti į rytus, į Tunsbergą, kuris tuo metu buvo prekybinis miestas. Tunsberge buvo Gutormo dvaras.

– Atvežkite man Gutormo sūnus, – įsakė konungas, – o dukterys bus auklėjamos ten, kol aš jas ištekinsiu. Aš paskirsiu žmones, kurie valdys sritį ir auklės mergaites.

Kai broliai susiruošė, leidosi į kelionę, lydimi palankaus vėjo. Pavasarį jie atplaukė į Viką, o iš ten pasuko į rytus, į Tunsbergą, ir perdavė konungo valią. Halvardas pasiėmė Gutormo sūnus ir didelę turto dalį. Susiruošę jie išplaukė atgal. Pūtė silpnas vėjas. Kelionės metu iki pat Sognefiordo nieko ypatingo neįvyko. Toliau jie plaukė linksmi ir lydimi gero vėjo.

XXVII. Kveldulvo kerštas ir mirtis

Vasarą Kveldulvas ir Grimas Plikagalvis plaukiojo pakrantėmis ir žvalgė, kas darosi aplink. Grimas Plikagalvis buvo labai akylus. Jis pastebėjo Halvardo laivą ir pažino jį, nes buvo matęs jį anksčiau, kai juo dar plaukiojo Torgilas. Grimas Plikagalvis susekė, į kokią įlanką vakare įplaukė Halvardas ir jo palydovai. Tada jis grįžo pas savuosius ir papasakojo Kveldulvui, ką matė.

Jis pasakė, kad pažino Torolvo laivą, Halvardo pagrobtą iš Torgilso, ir kad juo, ko gero, plaukia žmonės, kuriuos verta būtų sučiupti. Tada jie nuleido dvi valtis ir į kiekvieną susodino po dvidešimt vyrų. Vienai valčiai vadovavo Kveldulvas, o kitai Grimas Plikagalvis. Jie nuirklavo link tos vietos, kur stovėjo Halvardo laivas. Ten jie išsilaipino į krantą. Halvardas ir tie, kas buvo su juo, miegojo laive, palapinėje. Kai Kveldulvas su savo

palydovais prisėlino prie laivo, sargybiniai, sėdintys prie laiptų, paskelbė pavojų, šaukdami, kad žmonės laive pabustų, kad artėjas priešas.

Halvardas ir visi kiti puolė prie ginklų. Kveldulvas ir jo vyrai, prisirtinę prie laivo, ėmė kopti užpakaliniais laiptais, o Grimas Plikagalvis jau lipo priekiniais laiptais. Kveldulvas rankose laikė bardišių. Atsidūręs laive, jis liepė savo žmonėms eiti palei bortą ir kirsti palapinės stiebus. Jis pats pasuko atgal į viršutinį laivugalio denį. Sakoma, jį buvo apėmęs pyktis, kaip atsitinka berserkams³⁵ ir daugelis jo palydovų siautėjo kaip berserkai. Jie žudė visus, kas pakliuvo. Žudė ir Grimas Plikagalvis, žygiuodamas laivu. Tėvas ir sūnus sustojo tik tada, kai laive neliko nė vieno Halvardo palydovo. Kai Kveldulvas priėjo prie pakylos laivugalyje, jis užsimojęs taip smogė Halvardui bardišium per šalną, kad tas sulindo į galvą iki pat koto. Tada Kveldulvas stipriai trūktelėjo bardišių, ir Halvardas, pakilęs į orą, išlėkė už borto.

Grimas Plikagalvis darbavosi pirmagaly ir nužudė Sigtrygą. Daugelis laivo gynėjų šoko į jūrą, bet Grimo Plikagalvio vyrai sulipo į valtį ir priplaukę žudė visus, kas dar laikėsi ant vandens. Žuvo daugiau kaip penkiasdešimt Halvardo žmonių. O Grimas Plikagalvis ir Kveldulvas užgrobė laivą su visu turtu.

Jie paėmė į nelaisvę du ar tris vyrus – tuos, kurie atrodė patys niekingiausi. Juos paliko gyvus, norėdami iškvosti, kas per žmonės buvo laive ir kur jie plaukė. O kai viską sužinojo, ėmė apžiūrinėti lavonus laive. Pasirodo, iššoko už borto ir nuskendo daugiau, negu žuvo laive. Gutormo sūnūs taip pat iššoko už borto ir nuskendo. Vienas buvo dvylikos, kitas dešimties metų. Tai buvo labai šaunūs berniukai.

Tada Grimas Plikagalvis paleido belaisvius, kuriems buvo dovanota gyvybė, įsakęs vykti pas konungą Haraldą ir smulkiai papasakoti jam, kas įvyko.

– Perduokite konungui, – tarė jis, – štai ši eiliūkštį:

2. *Ištiko visus*
kerštas rūstus.
Valdovo draugai
gedės dar ilgai.
Visa kariauna

35 Kveldulvas ir Grimas Plikagalvis elgėsi kaip berserkai, nes buvo nakties metas (žr. išn. 4).

*jūros dugne.
Halvardo akis
ereliai draskys.*

Paskui Grimas Plikagalvis ir jo palyda priplukdė laivą su kroviniu prie savo laivų. Jie perkėlė į jį visą krovinį iš savo mažesniojo laivo, o tuščią laivą privertė akmenų, pramušė jame skylės ir paskandino. Ir kai tik papūtė palankus vėjas, jie išplaukė į atvirą jūrą.

Pasakojama, kad berserkai išėlę tampa tokie stiprūs, jog jų niekas nei-veikia, bet užtat, kai pyktis atslūgsta, praranda visas jėgas. Šitaip nutiko Kveldulvui. Kai jam kovos įkarštis praėjo, jis pajuto didelį nuovargį ir taip nusilpo, kad net susirgo ir atgulė.

Palankus vėjas nešė juos per atvirą jūrą. Kveldulvas vadovavo laivui, pagrobtam iš Halvardo. Pūtė palankus vėjas, ir abu laivai plaukė greta, todėl ilgą laiką žinojosi vienas su kitu. Kai jie perplaukė jūrą, liga įveikė Kveldulvą, ir kai jau tapo aišku, kad jis neišgyvens, jis, sušaukęs savo įgulos žmones, tarė jiems:

– Atrodo, kad netrukus mūsų keliai išsiskirs. Niekad aš nesirgau, bet dabar, matyt, mirštu. Jei numirsiu, sukalkite man karstą ir nuleiskite į jūrą. Turbūt bus kitaip, negu maniau, ir man nepavyks nuplaukti į Islandiją ir užimti ten žemes. Perduokite labų dienų mano sūnui Grimui, kai susitiksute jį. Taip pat jam pasakykite, kad jeigu jis pasieks Islandiją ir jeigu atsidursiu ten anksčiau už jį, tai tegu apsigyvena kuo arčiau tos vietos, kur aš priplaukiau žemę.

Netrukus Kveldulvas numirė, ir jo laivininkai įvykdė jo valią: paguldė į karstą ir nuleido į jūrą.

Vyras, vardu Grimas, buvo Toriro sūnus ir Ketilio Keliaininko anūkas. Jis buvo kilęs iš geros šeimos, labai turtingas. Grimas plaukė Kveldulvo laivu. Jis buvo senas Kveldulvo ir Grimo Plikagalvio draugas ir su jais bei su Torolvu eidavo į žygius. Tuo jis užsitraukė konungo nemalonę. Po Kveldulvo mirties jis vadovavo laivui.

Jie priplaukė prie Islandijos iš pietų ir pakrantėmis pasuko į vakarus, nes buvo girdėję, kad Ingolvas įsikūręs ten. Aplenkę Dūmų ragą, jie priešais pamatė fiordą ir įplaukė į jį abiem laivais. Bet prasidėjo blogi orai: smarkiai lijo ir buvo rūkas, ir laivai išsiskyrė.

Grimo laivas plaukė tolyn į Pilkiemio fiordą, kol praplaukė visus šcherus. Paskui jis nuleido inkarą ir palaukė, kol nurims audra ir prašvis. Kai pakilo potvynis, jie įplaukė į kažkokios upės žiotis. Ši upė vadinasi Drimbupė.

Kol buvo įmanoma, jie plaukė upės aukštupio link, paskui pernešė krovinius į krantą ir pradėjo ruošti pirmą žiemai. Jie apžiūrėjo vietovę prie pat jūros ir toliau pakrantės ir netoliese, vienoje įlankoje, rado Kveldulvo karstą, kurį toje vietoje priplakė prie kranto. Jie nunešė karstą į artimiausią kyšulį ir ten jį užkasė, o kapo viršuje sukrovė akmenų kauburį.

XXVIII. Grimas Plikagalvis įsikuria

Grimas Plikagalvis pasiekė krantą netoli didelio kyšulio, kurį siaura sąsmauka jungė su sala. Čia jis iškrovė laivą. Tą kyšulį pavadino Laivo ragu. Paskui Grimas Plikagalvis apžiūrėjo vietovę. Nuo kalnų iki jūros plytėjo didelės pelkės ir miškai. Pakrantėse buvo daug ruonių gulyklų ir žuvis. Apžiūrinėjant pajūrį, prieš jų akis atsivėrė platus fiordas. Jie įplaukė į fiordą ir plaukė, kol sutiko savo bendrakeivius – Grimą Halogalandietį ir jo draugus; visi džiaugėsi susitikimu. Grimas ir jo draugai papasakojo Grimui Plikagalviui apie Kveldulvo mirtį ir kad karstas su jo kūnu atplaukė į Islandiją, ir kad jie jį palaidojo. Paskui jie palydėjo Grimą Plikagalvį prie kapo. Grimui Plikagalviui pasirodė, kad netoliese galima gerai įsikurti. Grimas sugrįžo pas draugus; ir vieni, ir kiti praleido žiemą ten, kur atplaukė.

Grimas Plikagalvis užėmė žemes nuo kalnų iki jūros: visas pelkes nuo Ruonių įlankos aukštyn iki Lavos laukų ir į pietus iki Prieplaukos kalnų – visą plotą, daugybės upių ir upeliūkščių išvagtą iki pat jūros. Pavasarį Grimas Plikagalvis perkėlė laivą į pietus, į fiordą, ir nuplaukė tolyn į tą įlanką, arčiau tos vietos, kur Kveldulvas pasiekė žemę. Ten Grimas Plikagalvis pasistatė sodybą ir pavadino ją Pilkiemiu, o fiordą – Pilkiemio fiordu, kaip ir visą apylinkę aplink fiordą. Jis apgyvendino Grimą Halogalandietį į pietus nuo Pilkiemio fiordo, o vietovę pavadino Šventagaršvės nerija. Ten netoliese į krantą įsirėžia nedidelis užtakis. Jame jis pamatė daug ančių ir pavadino Ančių užtakiu, o upę, kuri toje vietoje įteka į jūrą – Ančia. Grimso žemės plytėjo nuo tos upės iki kitos, pavadintos Grimso upe. Pavasarį, kai Grimas Plikagalvis pasiuntė žmones ganyti galvijus į pajūrį, jie išėjo į kyšulį ir sumedžiojo ten kelias gulbes. Tas kyšulys gavo Gulbių kyšulio vardą. Grimas Plikagalvis davė žemių savo bendrakeiviams. Anis gavo žemių tarp Ilgupės ir Kiemupės ir pavadino savo sodybą Anišlaičiu. Jo sūnus buvo vardu Onundas Akylasis. Grimolvas iš pradžių gyveno Grimolvo vienkiemyje; šitaip radosi vietovardžiai: Grimolvo pievos ir Grimolvo upelis. Jo sūnus buvo vardu Grimas, jis gyveno fiordo pietuose. Šio sūnus buvo Grimaras, tas gyveno

Grimarkiemyje. Dėl jo susikivirčio Torsteinas ir Odas iš Tarpupio. Granis gyveno Granio vienkiemyje, Storulio kyšulyje. Torbjornui Kupriui Grimas Plikagalvis davė žemės palei Drimbupę, kaip ir Tordui Šernui. Torbjorno sodyba vadinosi Kupriakalviu, o Tordo – Šernyne. Torirui Milžinui ir jo broliui davė žemių nuo Ežios kalvų į jūros pusę iki Ilgupės. Toriras Milžinas gyveno Milžinkiemyje. Jo duktė Tordisa Kartis vėliau gyveno Kartgiryje. Torgeiras gyveno Ilgšio vienkiemyje.

Grimas Plikagalvis žvalgė apylinkes. Iš pradžių jis keliavo į šalies gilumą Pilkiemio fiordo pakrantėmis, o paskui, kai fiordas baigėsi, į vakarus palei upę, kurią pavadino Baltupe, – mat nei jis, nei jo šeimynykščiai anksčiau nebuvo matę upių, ištekančių iš ledynų, ir juos nustebino upės spalva. Jie žygiavo Baltupės krantu, kol pasiekė upę, tekančią iš šiaurės nuo kalnų. Ją pavadino Šiaurine upe ir keliavo aukštupio link, kol užsibėdė ant dar vienos mažos upelės. Persikėlę jie keliavo toliau Šiaurinės upės pakrantėmis. Greitai jie pamatė upelį, srūvantį iš tarpeklio, ir pavadino jį Tarpeklio upe. Šiaurinės upės pakrante jie grįžo vėl prie Baltupės ir patraukė pagal ją į šalies gilumą. Netrukus jie pasiekė upę, kuri tekėjo skersai jų kelio į Baltupę, ir pavadino ją Skersupe. Jie pastebėjo, kad visur vandenyse buvo apstu žuvų. Paskui jie sugrįžo atgal į Pilkiemį.

XXIX. Apie Grimo Plikagalvio darbus ir jo sumanumą

Grimas Plikagalvis buvo labai veiklus vyras. Jis visada turėjo daug šeimynykščių, kuriuos nuolat siųsdavo rūpintis maisto, nes iš pradžių gyvulių buvo per maža šitokiai daugybei žmonių išmaitinti. Galvijai ištisą žiemą ganėsi miškuose. Grimas Plikagalvis gerai mokėjo statyti laivus, o į vakarus nuo Pelkių niekada netrūko jūros išmestų rąstų³⁶. Jis pasistatė trobesius Gulbių kyšulyje, ir tai buvo antras jo ūkis. Iš ten jis siuntė žmones žvejoti ir medžioti ruonių, taip pat rinkti paukščių kiaušinių. Taigi jiems netrūko maisto. Grimas Plikagalvis taip pat liepė vežti pas jį jūros išmestus rąstus. Tais laikais dideliais būriais plaukiojo banginiai, tad galėjai juos medžioti kiek gana, nes jie, niekada nematę žmogaus, be niekur nieko prisileisdavo medžiotojus. Trečia Grimo Plikagalvio sodyba buvo prie jūros, Pelkių vakaruose. Ten buvo dar geriau rinkti mūšos

36 Islandijoje nebuvo statybinio miško. Miškuose augo tik beržai keružiai ir gluosniai, todėl pirmieji gyventojai turėdavo rinkti Golfstrimo išplautus rąstus.

išmestus rąstus. Ten buvo ir pasėlių, ir Grimas Plikagalvis pavadinto tą vietą Arimais. Netoliese kranto buvo daug salų, kur plaukiojo būriai banginių, todėl jis pavadino jas Banginių salomis. Grimo Plikagalvio žmonės gyveno ir aukštumose, kur žvejojo upėse lašišas. Jis apgyvendino Odą Vienišių prie Tarpeklio, kad tas žvejojų lašišas, o jo sodyba buvo prie Vienišiaus kalvų. Jo vardu buvo pavadintas ir Vienišiaus kyšulys. Prie Šiaurinės upės Grimas Plikagalvis apgyvendino žmogų, vardu Sigmundas, o jo sodybą pavadino Sigmundo vienkiemiu, kuri dabar vadinama Kalvelėmis. Su jo vardu susijęs ir Sigmundo kyšulio pavadinimas. Vėliau Sigmundas persikėlė ant Paguodos kyšulio, kur jam lyg ir geriau sekėsi žvejoti lašišas. O kai Grimas Plikagalvis prakuto ir turėjo daugiau gyvulių, visai vasarai išvarydavo juos į kalnus. Jo manymu, gyvuliai kalnų ganyklose greičiau priauga svorio ir būna riebesni. Kartais ir avių nepargindavo namo ir ištisą žiemą laikydavo jas kalnų slėniuose. Vėliau Grimas Plikagalvis pasistatė sodybą kalnuose ir ten taip pat įkūrė savo ūkį. Ten laikė savo avis. Prižiūrėjo jas Grisas, todėl ir vietoje buvo pavadinta Griso tarpupiu. Gausios Grimo Plikagalvio bandos ganėsi daugelyje vietų.

Neilgai trukus po Grimo Plikagalvio atvykimo Islandijon į Pilkiemio fiordą atplaukė iš jūros laivas, o jį vedė žmogus, vardu Oleivas Rankena³⁷. Su juo buvo žmona, vaikai ir kiti artimieji. Jis atvyko į Islandiją gyventi. Oleivas buvo turtingas, didelio proto ir garsios giminės žmogus. Grimas Plikagalvis pasiūlė Oleivui pavierėti pas jį su visais šeimynykščiais. Oleivas priėmė pasiūlymą ir praleido pirmąją žiemą Islandijoje pas Grimą Plikagalvį. O pavasarį Grimas Plikagalvis davė Oleivui žemių į pietus nuo Baltupės, nuo Grimo upės iki Flokio slėnio upės. Oleivas sutiko, persikėlė ten su visu savo turtu ir pasistatė sodybą, kuri vadinosi Šiltupiu. Jis buvo žymus žmogus. Jo sūnūs buvo Ragis iš Maudyklės slėnio ir Torarinas, Ragio brolis; jis skelbė įstatymus Islandijoje iškart po Hravno, Upėtakio sūnaus. Torarinas gyveno Šiltupio vienkiemyje; už žmoną jis buvo paėmęs Tordisą, Olavo Vilkiūkščio dukterį ir Tordo Stauglio seserį.

xxx. Yngvaro išvykimas

Konungas Haraldas Gražiaplaukis paskelbė savo nuosavybe visas žemes, kurias Kveldulvas ir Grimas Plikagalvis valdė Norvegijoje, o taipgi visą

37 Turima omenyje kalavijo rankena.

turtą, kurį jam pasisėkė užgrobti. Jis ieškojo tų, kurie žodžiais ar veiksmais padėjo Grimui Plikagalviui, prieš jam išvykstant iš šalies. Konungas jautė tokią pagiežą Grimui Plikagalviui ir jo tėvui, jog pradėjo neapkęsti jų gentainių, svainių ir artimų draugų. Vienus jis baudė, o daugelis pabėgo, ieškodami prieglobsčio arba pačioje Norvegijoje, arba svetur. Vienas tokių žmonių buvo Yngvaras, Grimu Plikagalvio uošvis. Jis pavertė savo gerą į kilnojamąjį turtą, įsigijo jūros laivą, parinko žmonių ir susirengė plaukti Islandijon, nes buvo girdėjęs, kad Grimas Plikagalvis įsikūrė ten ir kad ten pas jį pakankamai žemės. Jie susiruošė ir, kai papūtė palankus vėjas, išplaukė į jūrą. Kelionė buvo sėkminga. Jie pasiekė pietinį Islandijos krantą ir nuplaukė į vakarus. Palei Dūmų ragą jie įplaukė į Pilkiemio fiordą, o paskui į Ilgupę ir plaukė aukštupio link iki krioklio. Čia jie iškrovė laivą. Sužinojęs apie Yngvaro atvykimą, Grimas Plikagalvis tuoj pat nukako pas jį ir pasikvietė į svečius drauge su visais tais, kuriuos Yngvaras norėtų atsivesti. Yngvaras priėmė kvietimą. Laivą ištraukė į krantą, ir Yngvaras su dauguma žmonių nuvažiavo į Pilkiemį ir peržiemojo pas Grimą Plikagalvį. Pavasariop Grimas Plikagalvis pasiūlė jam žemės; jis atidavė Yngvarui savo ūkį Gulbių kyšulyje ir pajūrio žemes nuo Molupio iki Srovingojo fiordo. Yngvaras persikėlė į Gulbių kyšulį ir ėmė ten šeiminkauti. Jis buvo darbštus žmogus ir turėjo daug turto. O Grimas Plikagalvis pasistatė sodybą Laivo rage ir ilgai ten ūkininkavo.

Grimas Plikagalvis buvo nagingas kalvis ir žiemai pasirūpindavo daug rūdos. Jis liepė pastatyti prie jūros kalvę, toli nuo Pilkiemio, vadinamajame Rūdų kyšulyje. Grimui Plikagalviui vieta patiko, nes netoliese buvo miškas. Bet jis ten nerado tokio tvirto ir lygaus akmens, kad galėtų ant jo kalti geležį – mat pakrantėje nėra akmenų, visur tik smulkus smėlis. Ir vieną vakarą, kai kiti jau buvo sugulę, Grimas Plikagalvis nuėjo prie jūros, nustūmė nuo kranto aštuonirklę valtį ir nuplaukė link salų fiordo vidury. Ten jis nuleido inkarą, o paskui šoko į vandenį, pasinėrė, iškėlė akmenį ir įvertė jį į valtį. Tada įsilipo į valtį ir nusiyrė prie kranto. Ten nunešė akmenį prie kalvės ir padėjo priešais duris, o vėliau kalė ant jo geležį. Tas akmuo ir dabar tebeguli, o aplinkui jį daug dzindrų. Iš akmens matyti, kad ten daug kalta ir kad jis nugludintas potvynių vandens ir nepanašus į kitus akmenis, kurių ten esama. Dabar nė keturi vyrai nepakelia to akmens. Grimas Plikagalvis buvo uolus kalvis, bet jo darbininkai purkštavo esą jiems tenka per anksti keltis. Tada Grimas Plikagalvis pasakė tokią visą:

3. *Su aušra reik kalviui
rytą atsikelti
ir, prie dumplių stojus,
dumti žaizdruvi vėją.
Žvanga mano kūjis,
dumplės staugte staugia,
iš peties kalu aš
geležį raudoną.*

XXXI. Čia pasakojama apie Grimo Plikagalvio vaikus

Grimas Plikagalvis ir Bera turėjo labai daug vaikų, bet iš pradžių visi jie mirdavo. Paskui jiems gimė sūnus, kurį pašventino vandeniu ir pavadino Torolvu. Jis greitai užaugo aukštas ir gražus vyras, ir visi vienu balsu kalbėjo, esą jis labai panašus į Torolvą, Kveldulvo sūnų, kurio vardą ir gavo. Torolvas pranoko savo bendraamžius jėga, o užaugęs išmoko daugelio amatų, kuriais tada vertėsi nagingi ir sumanūs žmonės. Torolvas buvo linksmo būdo žmogus, greitai tapo toks stiprus, kad galėjo dirbti visus darbus lygiai su visais. Visi jį greitai pamėgo, o tėvas ir motina jį taip pat labai mylėjo. Grimas Plikagalvis ir Bera taip pat turėjo dvi dukteris: vieną vardu Seuna, kitą – Toruna. Jos taip pat gražiai augo teikdamos daug vilčių. Vėliau jiems gimė dar vienas sūnus, kurį taip pat pašventino vandeniu ir davė Egilio vardą. O kada jis paaugo, tapo aišku, kad jis atsigimęs į tėvą: labai negražus ir tamsiaplaukis. Trijų žiemų jis buvo toks augus ir stiprus, kaip kiti berniukai šešių ar septynių žiemų. Jis pradėjo anksti kalbėti ir kalbėjo sklandžiai, o žaisdamas su kitais berniukais, niekam nenusileisdavo.

Tą pavasarį į Pilkiemį atvyko Yngvaras pasikviesti į svečius Grimą Plikagalvį. Kvietė ir savo dukterį Berą ir jos sūnų Torolvą, ir visus, kuriuos tik Grimas Plikagalvis norėtų pasiimti. Grimas Plikagalvis pažadėjo atvažiuoti. Tada Yngvaras grįžo namo ir pradėjo ruošti puotai. Jis liepė daryti alų. Tą dieną, kai Grimas Plikagalvis su Bera turėjo važiuoti į svečius, kartu su jais į kelią išsiruošė Torolvas ir kiti šeimynykščiai. Iš viso turėjo važiuoti penkiolika žmonių. Egilis pasakė tėvui, kad ir jis norįs važiuoti.

– Jie man tokie pat giminės, kaip ir Torolvui, – sako jis.

– Tu nevažiuosi, – sako Grimas Plikagalvis, – nes tu nemokėsi elgtis žmonėse, kur bus daug gėrimo, o juk su tavimi sunku sutarti net tada, kai esi blaivus.

Grimas Plikagalvis sėdo ant žirgo ir išjojo, o Egiliui nepatiko, kad jo nepasiėmė. Jis išėjo pro vartus, susirado važiuojamą Grimą Plikagalvį arklį, sėdo raitas ir nujojo aniems pavymui. Jam nebuvo lengva joti per pelkes, nes jis nežinojo kelio, bet iš tolo beveik visą laiką matė Grimą Plikagalvį ir kitus, kai jų neužstodavo krūmai ir medžiai. Apie jo kelionę reikia pasakyti tiek, kad vėlai vakare jis atjojo į Gulbių kyšulį, kur žmonės sėdėjo ir gėrė alų. Jis įėjo į seklyčią. Yngvaras, pamatęs Egilį, labai apsidžiaugė ir paklausė, kodėl tas taip vėlai atvykęs. Egilis pasipasakojo, ką Grimas Plikagalvis jam kalbėjęs. Yngvaras pasisodino Egilį šalia savęs, priešais Grimą Plikagalvį ir Torolvą. Žmonės linksminosi, gėrė alų ir sakė visas, tad ir Egilis pasakė savąją:

4. *Drąsiai aš atjojau
Yngvaro viešnagėn.
Jis kariams nešykšti
slibino gulyklos³⁸.
Tu, dosnūs vyre,
atvirai sakyki,
ar matei geresnį
trejų metų skaldą?*

Yngvaras pagyrė jo visą ir padėkojo Egiliui, o kitą rytą davė Egiliui dovanų už visą tris jūros kriaukles ir anties kiaušinį. O kitą dieną puotos metu Egilis pasakė dar vieną visą apie dovaną, kurią gavo kaip skaldas:

5. *Dovaną karžygys
Egiliui paskyrė –
už eiles šmaikščiausias
davė jam tris kriaukles,
iš širdies pridėjo
dar kiaušinį anties –
dovaną ketvirtą –
Egilį pradžiugint.*

38 Slibino gulykla – auksas.

Visi labai dėkojo Egiliui už jo visas. Daugiau nieko ypatingo neatsitiko, ir Egilis parjojo drauge su Grimu Plikagalviu.

xxxii. Bjornas išsiveža Torą Nėrinuiotrankę

Aurlande, Sogno krašte, gyveno galingas hersiras, vardu Bjornas. Brynholvas, jo sūnus, gavo visą palikimą, tėvui mirus. Brynholvas turėjo du sūnus, Bjorną ir Tordą, o tada jie buvo dar jauni vyrai. Bjornas daug plaukiojo jūromis, kartais kaip vikingas, o kartais kaip pirklys, ir buvo jis labai žymus žmogus.

Vieną vasarą Bjornas buvo didelėje puotoje Firdire ir ten pamatė gražią merginą³⁹, kuri jam labai patiko. Jis paklausė, kokios ji giminės, ir sužinojo, kad tai hersiro Toriro, Hroaldo sūnaus, sesuo ir vardu Tora Nėrinuiotranke⁴⁰. Bjornas pasipiršo ir paprašė Torią jos rankos, bet tas nesutiko, ir taip jiedu išsiskyrė. Tą patį rudenį Bjornas surinko būrį, paėmė gerai apginkluotą laivą ir išplaukė šiaurėn, į Firdirą, o ten nuėjo pas Torią, ištaikęs progą, kai to nebuvo namie. Bjornas pasiėmė Torą ir išsivežė ją savo tėvonijon į Aurlandą; ten jie peržiemojo, ir Bjornas ketino atšvęsti vestuves. Brynholvas, jo tėvas, buvo nepatenkintas Bjornu, kad tas įžeidė Torią, jo seną draugą.

– Ir nesitikėk, Bjornai, – pasakė Brynholvas, – kelti šičia vestuves su Tora be Toriro, jos brolio, sutikimo. Čia į ją žiūrės kaip į mano dukrą ir kaip į tavo seserį.

Brynholvo žodis būdavo šventas jo namuose, nesvarbu, ar patikdavo tai Bjornui, ar ne. Brynholvas pasiuntė žmones pas Torią, siūlydamas susitaikyti ir atlyginti Toriui už įžeidimą, kurį jam padarė Bjornas. Toriras pareikalavo atsiųsti Torą, sakydamas, jog kitaip susitaikymo nebus. Bet Bjornas jokiu būdu nenorėjo jos paleisti, nors Brynholvas ir reikalavo.

Taip praėjo žiema, o pavasarį Brynholvas ir Bjornas kartą įsikalbėjo, ką jie ketina daryti. Brynholvas paklausė, kaip mano pasielgti Bjornas. Bjornas atsakė, kad jis turbūt išvažiuos iš Norvegijos.

– Labiausiai norėčiau, – pasakė jis, – kad duotum man karo laivą ir vyrų, tada aš išplaukčiau į vikingų žygi.

39 Čia prasideda svarbi siužetinė linija. Bjorno duktė taps Egilio žmona, o jos gimimo aplinkybės taps svarbios iškilus ginčui dėl palikimo.

40 Tokia pravardė Torai buvo duota tikriausiai todėl, kad jos drabužio rankovės buvo papuoštos auksinių gijų nėriniais.

– Ir nesitikėk, – atsakė Brynjolvas, – nei karo laivo, nei vyrų aš tau neduosiu, nes nesu tikras, ar tu nepasirodysi ten, kur aš mažiausiai norėčiau, kad pasirodytum. Tu jau ir taip pridarei man pakankamai rūpesčių. Aš tau duosiu prekybinį laivą ir prekių, plauk į pietus, į Dubliną, žmonės daug gero pasakoja apie keliones į tuos kraštus. Gausi ir gerų palydovų.

Bjornas pasakė padarysiąs taip, kaip Brynjolvas nori. Tada jis liepė paruošti gerą prekybinį laivą kelionei ir davė žmonių. Bjornas pradėjo ruoštis kelionėn ir ruošėsi ilgai. O kai susiruošė ir papūtė palankus vėjas, jie sėdo į valtį su dvylika žmonių ir nusiyrė fiordu į Aurlandą, o ten nuėjo į motinos namus. Ji buvo namie, ir su ja – daug kitų moterų, tarp kurių buvo ir Tora. Bjornas pasakė, kad Tora privalo plaukti su juo, ir išsivedė ją, o motina pasakė moterims, kad jos nedrįstų apie tai kalbėti. Esą Brynjolvas būtų labai nepatenkintas, jei sužinotų, ir tada tėvas ir sūnus tikriausiai smarkiai susipyktų. Visi Toros drabužiai ir brangenybės buvo jau sudėti į dėžes, ir Bjornas viską išsinešė. Paskui, kai atėjo naktis, jie atplaukė į savo laivą, pakėlė bures ir išplaukė į Sognefiordą, o paskui į jūrą. Pūtė nepalankus vėjas, ir bangų nešami, jie ilgai klaidžiojo po jūrą, bet buvo tvirtai nusprendę nebegrįžti į Norvegiją. Kai pagaliau, stipriam vėjui pučiant, jie priplaukė iš rytų prie Hjaltlando⁴¹ ir mėgino išsilaipinti Mosėjaus salon⁴², jų laivas sudužo. Jie iškėlė iš laivo krovinį ir nuėjo į pilį, kuri buvo netoliese, pernešė ten visus savo turtus, paskui ištraukė laivą ant kranto ir pradėjo taisyti skyles.

xxxiii. Bjornas priima kvietimą peržiemoti Pilkiemyje

Prieš pat žiemą į Šetlando salas iš pietų, iš Orknio salų, atplaukė laivas. Jūreiviai pasakojo, esą rudenį į tas salas pas jarlą Sigurdą atplaukę karo laivu konungo Haraldo pasiuntiniai ir perdavę konungo nurodymą nužudyti Bjorną, Brynjolvo sūnų, ten, kur pavyks jį nutverti. Esą tokie pat nurodymai išsiuntinėti į Hebridų salas ir visur kitur, net į Dubliną. Ši žinia pasiekė ir Bjorną. Jis taip pat sužinojo esąs ištremtas iš Norvegijos.

Vos atplaukęs į Šetlando salas, Bjornas tuoj pat atšventė vestuves su Tora; tą žiemą jie praleido Mosėjaus pilyje. Pavasarį, kai tik jūra nurimo,

⁴¹ Dab. Šetlando salas.

⁴² Dab. Musa, viena iš Šetlando salų, kurioje iki šiol stovi priešistorinė pilis-bokštas (ang. *Broch of Mousa*).

Bjornas nuleido savo laivą į vandenį ir pradėjo skubiai ruoštis kelionėn. Kai tik susiruošė ir papūtė palankus vėjas, išplaukė į jūrą. Vėjas buvo stiprus, ir po neilgos kelionės jūra jie priplaukė prie pietinės Islandijos pakrantės. Jie patraukė į vakarus palei krantus, nes vėjas pūtė nuo jūros į salą. Paskui jie vėl atsidūrė atviroje jūroje, o kai pasikeitė vėjas, ir vėl pasuko prie krantų. Laive nebuvo nė vieno žmogaus, kuris būtų kada nors buvęs Islandijoje. Jie įplaukė į kažkokį be galo platų fiordą ir plaukė pagal jo vakarinį krantą, bet ten buvo vien povandeninės uolos ir jokio užtakio. Tada jie perplaukė skersai fiordą ir plaukė toliau pakrante į rytus, kol prieš juos pasirodė dar vienas fiordas. Jie įplaukė į jį ir plaukė tolyn, kol visi šcherai ir bangų mūša liko kažkur užpakaly. Tada jie priartėjo prie vieno kyšulio. Prieš tą kyšulį už gilaus sąsiaurio buvo salelė. Ten jie nuleido inkarą. Kyšulio vakaruose plytėjo užtakis, o jo gale, virš pakrantės, matėsi didelė sodyba ant kalvos. Bjornas perspėjo savo palydovus, kad jie būtų atsargūs ir per daug nepasakotų apie savo kelionę, kad nekiltų kokių nemalonumų. Bjornas su palydovais priplaukė prie sodybos, o ten susitiko keletą žmonių ir užkalbino juos, visų pirma klausdami, kur jie patekė. Žmonės atsakė, jog čia esąs Pilkiemio fiordas, sodyba vadinama Pilkiemiu, o šeimininkas vardu Grimas Plikagalvis. Bjornas iš karto suprato, pas ką pateko, ir nuėjo pas Grimą Plikagalvį. Jie įsikalbėjo, ir Grimas Plikagalvis paklausė, kas jie tokie esą. Bjornas pasisakė savo vardą ir kieno jis sūnus. Grimas Plikagalvis gerai pažino jo tėvą Brynjojvą ir pasisiūlė Bjornui padėti, kuo tik reikės. Bjornas padėkojo jam. Tada Grimas Plikagalvis paklausė, ar yra dar kokių nors žymių žmonių laive. Bjornas atsakė, kad dar yra Tora, Hroaldo duktė, hersiro Toriro sesuo. Grimas Plikagalvis labai apsidžiaugė ir pasakė, kad jo pareiga ir teisė iš paskutiniųjų padėti Toriro, savo įbrolio, seseriai visame kame. Jis pasikvietė ją ir Bjorną su visais palydovais į svečius. Bjornas priėmė kvietimą. Tada visą krovinį perkėlė iš laivo į pievą prieš Pilkiemį, pasistatė ten palapines, o laivas įplaukė į upelį, kur tekėjo pro sodybą. Vieta, kur jie buvo pasistatę palapines, vadinosi Bjorno pieva. Bjornas su palydovais apsigyveno pas Grimą Plikagalvį; prie jo visada būdavo ne mažiau kaip šešios dešimtys stiprių vyrų.

xxxiv. Grimas Plikagalvis išsako Bjornui savo pasmerkimą

Buvo jau ruduo, kai Islandijon iš Norvegijos atplaukė laivai, ir tada pasklido gandas, esą Bjornas išsivežęs Torą prieš jos giminaičių valią, ir

konungas paskelbęs jį ištremtu iš Norvegijos. Kai Grimą Plikagalvį pasiekė tos kalbos, jis pasišaukė Bjorną ir paklausė, kaip įvyko jo vedybos ir ar Toros giminės davė joms sutikimą.

– Aš nesitikėjau, – pasakė jis, – kad Brynjolvo sūnus nepasakys man teisybės.

Bjornas atsakė:

– Aš tau sakiau teisybę, Grimai, ir nekaltink manęs, kad nepasakiau daugiau, negu tu klausei. Naujiena, kurią tu dabar sužinėjai, teisinga – Toriras, Toros brolis, nedavė sutikimo mūsų vedyboms.

Tada Grimas Plikagalvis, didžiai supykęs, pasakė:

– Kaip tu drįsai pas mane atvykti, argi tu nežinėjai, kokie mes buvome su Toriru draugai?

Bjornas atsakė:

– Aš žinojau, kad jūs įbroliai ir dideli draugai. O į tavo namus atėjau todėl, kad mus čia atpūtė prie kranto, ir aš žinojau, kad beprasmiška nuo tavęs slėptis. Mano likimas tavo rankose, bet aš laikiu kilniaširdiško sprendimo, nes dabar esu tavo šeimynykštis.

Tada į priekį žengė Torolvas, Grimo Plikagalvio sūnus, ir ilgai prašė tėvą, kad jis nesmerktų Bjorno, jeigu jau priėmė jį į savo namus. Kiti irgi užtarė Bjorną. Galų gale Grimas Plikagalvis atlyžo ir nusileido Torolvui.

– Priimk jį, – pasakė Grimas Plikagalvis, – ir svetink, kaip tau atrodo tinkama.

xxxv. *Asgerdos gimimas. Torolvo išvykimas*

Vasarą Tora pagimdė mergaitę. Ją pašventino vandeniui ir pavadino Asgerda. Mergaitei prižiūrėti Bera davė moterį.

Bjornas peržiemojo pas Grimą Plikagalvį su savo palydovais. Torolvas labai prisirišo prie Bjorno, ir jie visur būdavo drauge. O kai atėjo pavasaris, kartą Torolvas išikalbėjo su tėvu ir paklausė, ką tas ketina daryti su savo žiemos svečiu Bjornu ir kaip jam žada padėti. Grimas paklausė Torolvą, ką jis pats apie tai galvoja.

– Aš manau, – sako Torolvas, – kad Bjornas mielai grįžtų į Norvegiją, jei ten galėtų ramiai gyventi. Aš tau patarčiau, tėve, pasiųsti žmonių į Norvegiją ir pasiūlyti Torirui susitaikyti su Bjornu. Tavo žodžiai Torirą turėtų paveikti.

Torolvas galų gale įtikino Grimą Plikagalvį, ir tasai tą pačią vasarą pasiuntė žmones Norvegijon. Gavę šį pavedimą ir Grimo Plikagalvio

ženklus, tie žmonės nuvažiavo pas Torirą, Hroaldo sūnų, ir įkalbinėjo jį susitaikyti su Bjornu. O kai apie tą žygį sužinojo Brynjolvas, jis irgi visokeriopai stengėsi padėti Bjornui susitaikyti. Pagaliau Toriras sutiko taikytis su Bjornu, nes matė, kad Bjornui nėra ko bijoti. Tada Brynjolvas susitaikė su Toriru Bjorno vardu. Tą žiemą Grimą Plikagalvio pasiuntiniai gyveno pas Torirą, o Bjornas – pas Grimą Plikagalvį. Vasarą Grimą Plikagalvio pasiuntiniai išplaukė atgal, o rudenį parvežė žinią, kad Bjornas gali ramiai grįžti į Norvegiją. Bjornas praleido trečią žiemą pas Grimą Plikagalvį, o pavasarį pradėjo ruošti namo, o drauge su juo – ir visi jo palydovai. Kai Bjornas susiruošė į kelionę, Bera pasakė norinti pasilikti savo auklėtinę Asgerdą. Bjornas ir Tora sutiko, mergaitė ten pasiliko ir augo. Bjornas apdaliavo Grimą Plikagalvį ir Berą brangiomis dovanomis. Torolvas, Grimą Plikagalvio sūnus, išsirengė kelionėn drauge su Bjornu, ir Grimą Plikagalvis davė jam visa, kas reikalinga kelionei, ir vasarą jis išplaukė kartu su Bjornu. Kelionė buvo sėkminga, ir jie priplaukė prie Sognefiordo. Bjornas parvyko namo, į Sogną, pas savo tėvą. Torolvas buvo drauge su juo. Brynjolvas priėmė juos abu, labai nudžiugęs. Paskui jie davė žinią Torirui, Hroaldo sūnui, ir Brynjolvas sutarė su juo susitikti. Bjornas patvirtino savo susitaikymą. Paskui Toriras atidavė tą turtą, kuris priklausė Torai, ir tarp Toriro ir Bjorno, kaip ir dera giminaičiams, užsi-mezgė draugystė. Paskui Bjornas gyveno pas Brynjolvą Aurlande, savo tėvonijoje, o Torolvas gyveno su jais ir buvo visų gerbiamas.

xxxvi. Eirikas priima laivą

Konungas Haraldas praleisdavo daug laiko Hiordalande arba Rogalande savo dideliuose dvaruose – Utsteine, Ogvaldsnese, Fitjare, Alrekstadire, Lygroje, Seheime. Tą pačią žiemą, apie kurią čia pasakojama, konungas buvo šalies šiaurėje. O Bjornas ir Torolvas, peržiemoję Norvegijoje, pavasarį parengė laivus ir parinko sau žmonių. Vasarą jie patraukė vikingų žygį į Rytų žemes, o rudenį grįžo su dideliu grobiu. Grįžę namo, jie sužinojo, kad konungas Haraldas yra Rogalande ir ketina ten žiemoti.

Į tą laiką konungas Haraldas spėjo gerokai susenti, o daugelis jo sūnų buvo jau visai suaugę. Jo sūnus Eirikas, vadinamas Kruvinuoju Kirviu, tada buvo dar jaunas. Jį auklėjo hersiras Toriras, Hroaldo sūnus. Konungas mylėjo Eiriką labiau už kitus savo sūnus. Tada jis buvo labai palankus Torirui. Grįžę Norvegijon, Bjornas ir Torolvas iš pradžių nuvažiavo į Aurlandą, o paskui iškeliavo šiaurėn, į Firdirą, aplankyti hersiro Toriro.

Jie turėjo nedidelį dvylikos ar trylikos irklų laivą ir apie trisdešimt žmonių. Tą laivą jie buvo užgrobę vasarą vikingų žygyje. Antvandeninė laivo dalis buvo labai gražiai išmarginta. Toriras nuoširdžiai juos priėmė ir ilgokai sveikino. O jų laivas su palapine stovėjo prieplaukoje prie sodybos.

Kartą Torolvas ir Bjornas nusileido pakrantėn prie laivo. Jie pamatė Eiriką, konungo sūnų, čia įlipantį į laivą, čia vėl išlipantį į krantą ir iš ten apžiūrinėjantį laivą. Tada Bjornas pasakė Torolvui:

– Konungo sūnus susižavėjęs laivu. Padovanok jam laivą, nes aš žinau, kad mums bus labai paranku, jei Eirikas gins mus prieš konungą. Kaip girdėjau, konungas pyksta ant tavęs dėl tavo tėvo.

Torolvas pasakė, kad patarimas esąs geras. Tada jie priėjo prie laivo, ir Torolvas pasakė:

– Tu labai atidžiai apžiūrinėji laivą, konungo sūnau. Ar jis tau patinka?

– Labai, – sako tas, – Tai gražiausias laivas.

– Tada aš tau padovanosiu šį laivą, – pasakė Torolvas, – jei tu malonėsi jį priimti.

– Aš mielai noru priimsiu tavo dovaną, – atsakė Eirikas, – bet tau, ko gero, pasirodys, kad aš per mažai atsilyginsiu, jei pažadėsiu tau savo draugystę. Tačiau tu gali tikėtis geresnio atlyginimo ateityje, jei aš būsiu gyvas.

Torolvas pasakė, kad jam toks atlyginimas esąs daug brangesnis už laivą. Paskui jie išsiskyrė, ir nuo to laiko konungo sūnus buvo labai palankus Torolvui.

Bjornas ir Torolvas įsikalbėjo su Toriru ir paklausė jį, ar tai tiesa, kad konungas pyksta ant Torolvo. Toriras neslėpė girdėjęs tokius gandus.

– Aš norėčiau, – pasakė Bjornas, – kad tu važiuotum pas konungą ir užstotum Torolvą. Tegul mudu su Torolvu ištinka tas pats likimas. Juk jis užstojo mane, kai aš buvau Islandijoje.

Toriras pažadėjo nuvažiuoti pas konungą ir paprašė juos sužinoti, ar Eirikas, konungo sūnus, važiuos drauge su juo.

Tada Torolvas ir Bjornas pradėjo apie tai kalbą su Eiriku, ir tas pažadėjo tarpininkauti. Paskui Torolvas ir Bjornas nuvažiavo savo keliu į Sogną, o Toriras su Eiriku, konungo sūnumi, parengė dovanotą laivą ir išplaukė į pietus pas konungą, ir rado jį Hiordalande. Jis juos džiaugsmingai priėmė. Jie pagyveno tenai tam tikrą laiką, laukdami, kada konungas bus gerai nusiteikęs.

Pagaliau jie išdėstė jam savo bylą ir pasakė, kad į Norvegiją atvažiavęs žmogus, vardu Torolvas, Grimo Plikagalvio sūnus. Toriras tarė:

– Mes norime tave, konunge, prašyti, kad tu prisimintum tą gerą, kurią jo gentinei tau padarė, ir neverstum jo mokėti už tai, ką padarė jo tėvas, keršydamas už brolių.

Toriras kalbėjo įtaikiai, bet konungas jam šaltai atsakė, esą Kveldulvas ir jo sūnus padarę jam didelę žalą ir kad Torolvas savo būdu tikriausiai esąs panašus į savo gimines.

– Visi jie labai išdidūs žmonės, – sakė jis. – Nežino saiko ir negalvoja, su kuo rungiasi.

Paskui kalbėjo Eirikas. Jis pasakė, kad Torolvas pasielgęs su juo kaip su draugu ir padovanojęs jam nuostabią brangenybę – laivą, kuriuo jie čia atplaukė.

– Aš jam pažadėjau savo tikrą draugystę. Mažai kas norės draugauti su manimi, jei neturės iš to jokios naudos. Tu neleisi, tėve, kad būtų nubaus tas žmogus, kuris pirmas davė man tokią vertingą dovaną.

Galų gale konungas pažadėjo jiems, kad nelies Torolvo.

Ir jis pridūrė:

– Bet aš nenoriu matyti Torolvo, nors tu, Eirikai, gali sau mylėti jį kiek tinkamas, kaip ir kitus jo giminaičius. Gal jie bus tau palankesni, nei buvo man, arba tu gailėsies, kad juos gynei ir kad taip ilgai su jais bendravai.

Paskui Eirikas Kruvinasis Kirvis ir Toriras grįžo namo į Firdirą ir davė žinią Torolvui, ką išgavę iš konungo. Torolvas ir Bjornas peržiemojo pas Brynjolvą. Ne vieną vasarą traukdavo jie į vikingų žygius, o žiemodavo čia pas Brynjolvą, čia pas Torirą.

xxxvii. Kelionė į Bjarmalandą

Tuo metu Eirikas Kruvinasis Kirvis pradėjo dalyvauti šalies valdyme. Jam buvo pavesta važinėti į Hiordalandą ir Firdirą. Jis ėmėsi šitų pareigų ir gavo sau palydą. Vieną pavasarį Eirikas Kruvinasis Kirvis rengėsi žygiuoti į Bjarmalandą ir tam žygiui kruopščiai rinko karius. Torolvas panoro vykti su Eiriku. Jis stovėjo jo laivo pirmagalyje ir laikė jo vėliavą. Torolvas pranoko kitus ūgiu ir jėga ir tuo panėšėjo į savo tėvą. To žygio metu atsitiko daug įvykių. Bjarmalande⁴³ buvo didelis mūšis prie Vinos upės. Eirikas laimėjo pergalę, kaip sakoma giesmėse, sukurtose jo garbei. To žygio metu Eirikas paėmė už žmoną Gunhildą, Osuro Barzdylos

43 Apie šį jaunojo Eiriko, Haraldo sūnaus, žygį į Rytų žemes pasakojama Snorio Sturlusono „Žemės ratė“ (isl. *Heimskringla*).

dukterį⁴⁴, ir parsivežė ją namo. Gunhilda buvo visų moterų gražiausia bei protingiausia ir mokėjo burti. Tarp jos ir Torolvo užsimezgė didelė draugystė. Torolvas tada visad žiemodavo pas Eiriką, o vasarą traukdavo į vikingų žygius.

Netrukus atsitiko taip, kad Tora, Bjorno žmona, susirgo ir pasimirė. O truputį vėliau Bjornas vedė kitą žmoną, vardu Alova, Erlingo Turtuolio iš Ostro salos dukterį. Jiems gimė duktė, ir ją pavadino Gunhilda.

Žmogus, vardu Torgeiras Dygliakojis, gyveno Hiordalande, Fehringo saloje, Asko vienkiemyje. Jis turėjo tris sūnus. Vienas buvo vardu Hadas, kitas – Onundas Kalnietis, o trečias – Atlis Trumpasis. Onundas Kalnietis, aukšto ūgio ir didelės jėgos vyras, buvo labai godus ir nesukalbamas. Atlis Trumpasis buvo neaukšto ūgio, kresnas ir labai stiprus. Torgeiras buvo labai turtingas žmogus. Jis uoliai garbino dievus ir mokėjo burti. Hadas žygiuodavo į vikingų žygius ir retai būdavo namie⁴⁵.

XXXVIII. Torolvo išvyka

Torolvas, Grimu Plikagalvio sūnus, vieną vasarą išsiruošė prekiauti. Jis tada susimanė nukeliauti Islandijon ir aplankyti savo tėvą, nes seniai jau nebuvo namie. Taip jis ir padarė. Jis turėjo sukrovęs didelį turtą ir įsigijęs daugybę vertingų daiktų. Prieš kelionę jis aplankė Eiriką. Atsisveikindamas konungas įdavė Torolvui kovos kirvį ir pasakė, kad nori padovanoti jį Grimui Plikagalviui. Jo ašmenys buvo riesti, pentis papuošta auksu, o kotas sidabru. Tai buvo labai vertingas daiktas. Torolvas išplaukė į kelionę, kai tik susiruošė, ir kelionė praėjo sėkmingai. Jis atplaukė laivu į Pilkiemio fiordą ir nuskubėjo pas tėvą. Abu jie džiaugėsi susitikimu. Paskui Grimas Plikagalvis su Torolvu nuėjo prie laivo ir liepė ištraukti jį krantan. Torolvas nuėjo į Pilkiemį su dvylika vyrų. Namie jisai perdavė Grimui Plikagalviui konungo Eiriko linkėjimus ir įteikė konungo dovaną – kovos kirvį. Grimas Plikagalvis paėmė kirvį, pakėlė jį, kurį laiką apžiūrinėjo, ir, netaręs nė žodžio, pakabino virš savo galvūgalio.

44 Osuro Barzdylos dukterimi (kitai sakant, ne karališko kraujo) Gunhilda vadinama tik islandų sagose. Norvegų šaltiniai ją atkakliai laiko danų konungo Gormo Senojo dukterimi.

45 Šie žmonės, kurių paminėjimas būtent čia atrodo neaiškus, yra susiję su Egiliu svarbia siužetine gija – ginču dėl palikimo (žr. LVI sk.).

Kartą rudenį Grimas Plikagalvis liepė suvaryti į Pilkiemio kiemą daug jaučių, kuriuos ketino pjauti. Jis liepė atvesti du jaučius ir pastatyti trobos pasienyje vieną priešais kitą, kad kaklai būtų greta. Tada pasiėmė didelį lygų akmenį, padėjo jį po jaučių kaklais, užsimojo konungo padovanotu kirviu ir vienu smūgiu nukirto abiem jaučiams galvas. O kirvis atsimušė į akmenį, ašmenys sutrupėjo ir visa pentis sueižėjo. Grimas Plikagalvis tik pasižiūrėjo į ašmenis ir nieko nepasakė. Paskui jis įėjo į vidų, užsilipo ant suolo ir užkišo kirvį už durų staktos. Ten jis kyšojo visą žiemą. O pavasarį Torolvas pareiškė manąs vasarą išplaukti. Grimas Plikagalvis jį atkalbinėjo, sakydamas:

– Reikia džiaugtis, kad grįžai namo gyvas ir sveikas. Ir šiaip jau dalyvavai daugelyje šaunių žygių. Betgi ne veltui sakoma, kad visaip atsitinka tam, kas daug keliauja. Pasiimk čia kiek reikia turto, kad tave laikytų įtakingu žmogumi.

Torolvas atsakė, kad nori išplaukti dar kartą, ir pridūrė:

– Dabar aš turiu svarbų reikalą, bet sugrįžęs gyvensiu šičia nuolatos. Su manimi važiuos pas savo tėvą Asgerdą, tavo auklėtinė. Jis prašė, kad ją parvežčiau, kai važiauvau į vakarus.

Grimas Plikagalvis pasakė, kad Torolvas gali elgtis kaip tinkamas, ir pridūrė:

– Bet aš jaučiu, kad jeigu mes dabar išsiskirsime, tai daugiau jau niekad nebespasimatysime.

Paskui Torolvas nuėjo prie savo laivo ir pradėjo rengtis kelionėn. O kai Torolvas susirengė, jie nuplaukė laivu prie Storulio kyšulio, ir jis stovėjo tenai, laukdamas palankaus vėjo. Asgerdą įlipo į laivą drauge su Torolvu.

Prieš išplaukiant Torolvui iš Pilkiemio, Grimas Plikagalvis ištraukė iš už durų kirvį – konungo dovanotąjį – ir išėjo su juo laukan. Kirvio kotas buvo pajuodęs nuo suodžių, o pats kirvis surūdijęs. Grimas Plikagalvis pasižiūrėjo į kirvio ašmenis, padavė jį Torolvui ir pasakė visą:

6. *Šiam grėsmingam kirviui*

ašmenys suguro,

jo pajuodęs kotas

rūdimis nusėdo.

Noriu sugrąžinti

tą niekingą ginklą, –

dovanos karaliaus

nieko nebevertos.

xxxix. Geiras veda Toruną

Vieną vasarą, kai Torolvas dar nebuvo grįžęs į Islandiją, o Grimas Plikagalvis gyveno Pilkiemyje, į Pilkiemio fiordą atplaukė prekybinis laivas iš Norvegijos. Tais laikais prekybiniai laivai sustodavo įvairiose vietose – upių ir upelių žiotyse arba protakose. Laivo savininkas buvo vardu Ketilis, pramintas Ketiliu Miegaliumi. Jis buvo norvegas, įžymus ir turtingas vyras. Kartu su juo atplaukė sūnus Geiras, kuris tada buvo jaunas ir pilnas jėgų. Ketilis sumanė apsigyventi Islandijoje. Jis atvažiavo į vasaros pabaigą. Grimas Plikagalvis gerai žinojo, kas toksai Ketilis, ir pasiūlė pastogę jam ir jo bendrakeleiviams. Ketilis priėmė kvietimą ir Pilkiemyje peržiemojo.

Tą pačią žiemą Geiras, Ketilio sūnus, pasipiršo Torunai, Grimu Plikagalvio dukteriai, ir gavo sutikimą. Geiras vedė Toruną, o vėliau, pavasarį, Grimas Plikagalvis paskyrė Ketiliui žemes prie Baltupės greta Oleivo Rankenos – nuo upės Flokio slėnyje žiočių iki upės Dūmų slėnyje žiočių, taip pat visą tarpupį iki Raudonojo tarpeklio ir visą Flokio slėnį iki kalnų šlaitų.

Ketilis gyveno Trandgiry, o Geiras – Geirašlaity. Geiras turėjo dar vieną sodybą Dūmų slėnyje, prie Aukštutinių karštųjų šaltinių. Jį vadino Geiru Turtuoliu. Jo sūnūs buvo Ketilis Snaudalius, Torgeiras Miegalius ir Torodas Beržynkiemio Miegalius, kuris pirmas apsigyveno Beržynkiemio sodyboje.

xl. Apie žaidimus kamuoliu.
Pirmoji Egilio kelionė

Grimui Plikagalviui labai patiko imtynės ir žaidimai. Jis mėgdavo ir pakalbėti apie tai. Tada buvo paplitęs žaidimas kamuoliu. Tais laikais apylinkėse buvo daug stipruolių, bet niekas negalėjo lygintis su Grimu Plikagalviu, nors jis buvo jau senstelėjęs. Tordas, Granio iš Granio vienkienio sūnus, buvo daug žadantis jaunuolis, o Egilis, Grimu Plikagalvio sūnus, buvo prie jo labai prisirišęs. Egilis labai mėgo imtynes. Jis visur norėjo pirmauti ir buvo didelis karštuolis. Visi patarinėjo savo sūnums nusileisti Egiliui. Vieną kartą žiemos pradžioje Baltupės slėnyje vyko didelis žaidimas kamuoliu. Susirinko žmonių iš visos plačios apylinkės. Į žaidimus suvažiavo daug Grimu Plikagalvio šeimynykščių. Mikliausias jų buvo Tordas, Granio sūnus. Egilis paprašė Tordą priimti ir jį į žaidimus. Jam tada ėjo septinta žiema. Tordas sutiko ir pasisodino jį ant arklio už

nugaros. Kai jie atėjo į vietą, ten žmonės jau rikiavosi žaidimui. Susirinko taip pat daug berniukų, ir jie ėmė žaisti skyrium. Kai žaidėjai išsirikiavo, Egilis atsidūrė prieš berniuką, vardu Grimas, Hego iš Heglaukio sūnų. Grimui buvo vienuolika, o gal dešimt metų, ir jis buvo stiprus pagal savo amžių. Žaidimo metu Egilis pasirodė silpnėsiu, o Grimas, be to, dar stengėsi iš paskutiniųjų jį pranokti. Tada Egilis supyko, pakėlė lazdą ir užsimojo. Bet Grimas sugriebė jį ir trenkė žemėn. Jis prikūlė Egilį ir pasakė, kad primuš dar smarkiau, jei tas neišmoks dorai elgtis.

Egilis atsistojo ir paliko žaidimą, o berniukai šaipėsi iš jo. Egilis nuėjo pas Tordą, Granio sūnų, ir papasakojo jam, kas įvyko. Tordas pasakė:

– Aš eisiu su tavim, ir mes jam atkeršysim.

Tordas davė jam kirvuką, kurį laikė rankose. Tada buvo įprasta nešiotis tokį ginklą. Ir štai jie nueina ten, kur žaidė berniukai. Grimas laikė kamuolį, o kai metė jį, kiti berniukai nubėgo jį vyti. Egilis puolė prie Grimos ir smogė jam kirvuku per galvą, iki pat smegenų. Paskui Egilis su Tordu nuėjo pas saviškius. Pelkių žmonės šoko prie ginklų, kaip ir jų priešininkai. Oleivas Rankena užpuolė su savo vyrais Pilkiečio žmones. Jų buvo žymiai daugiau, negu priešininkų, ir visi išsiskirstė. Tada ir prasidėjo nesantaika tarp Oleivo ir Hego. Vėliau jie kovėsi Lašių pievoje prie Grimos upės. Ten žuvo septyni vyrai, Hegas gavo mirtiną žaizdą, o Kvigas, jo brolis, irgi žuvo⁴⁶.

Kai Egilis grįžo namo, Grimas Plikagalvis nebuvo labai juo patenkintas, o Bera pasakė, kad jis apsigimęs vikingu ir užaugęs gaus karo laivą. Egilis pasakė visą:

*7. Motina žadėjo
man nupirkti laivą,
plauksiu aš pasaulin
vikingų kariaunoj.
Pirmgaly stovėsiu,
vesiu gražų laivą
ir krantan iššokęs
drąsiai priešus kirsiu.*

Kai Egiliui sukako dvylika metų, jis buvo toks augalotas ir stiprus, kad žaidimuose nedaug kas įstengdavo jį nugalėti. Tą žiemą, kai jam suėjo

46 Apie šį epizodą niekur kitur nėra pasakojama.

dvylika, jis dažnai žaisdavo namie. Tordui, Granio sūnui, tuo metu buvo dvidešimt; jėgų jam irgi netrūko.

Žiemos pabaigoje Egilis ir Tordas dažnai stodavo drauge prieš Grimą Plikagalvį.

Kartą žiemos pabaigoje vyko žaidynės kamuoliu į pietus nuo Pilkiemio, Smėlio užtakyje. Egilis su Tordu žaidė prieš Grimą Plikagalvį, ir Grimas Plikagalvis pavargo, nes jiems buvo lengviau žaisti negu jam. Bet vakare, saulei nusileidus, Egiliui ir Tordui pradėjo nesisekti. Grimas tapo toks stiprus, kad pagriebė Tordą ir taip trenkė jį žemėn, kad sulaužė jam visus kaulus, ir tas iš karto numirė. Paskui jis stvėrė Egilį.

Viena Grimo Plikagalvio vergių buvo vardu Torgerda Šikšnė. Ji prižiūrėjo Egilį, kai tas buvo mažas. Ji buvo stambi ir stipri kaip vyras ir mokėjo burti. Torgerda sušuko:

– Pasiutai tu, Grimai Plikagalvi, savo sūnų puoli!

Tada Grimas Plikagalvis paleido Egilį ir puolė jį. Jinai ištrūko ir leidosi bėgti, o Grimas Plikagalvis ją nusivijo.

Tada jie pribėgo Storulio kyšulį, ir jį šoko nuo uolos į sąsiaurį. Grimas Plikagalvis metė jai įkandin didelį akmenį ir pataikė tarp menčių. Ir ji nebeišplaukė. Dabar tas sąsiauris vadinamas Šikšnės sąsiauriu.

O vakare, kai jie sugrįžo į Pilkiemį, Egilis buvo labai perpykęs. Kai Grimas Plikagalvis ir jo šeimynykščiai susėdo už stalų, Egilis nesisėdo į savo vietą. Jis įėjo į seklyčią ir priėjo prie žmogaus, kuris buvo Grimo Plikagalvio prievaizdas ir išdininkas. Grimas Plikagalvis jį labai mylėjo. Egilis smogė jam kirviu ir mirtinai sužeidė, o paskui nuėjo ir atsėdo į savo vietą. Grimas Plikagalvis nepasakė nė žodžio, ir viskas baigėsi ramiai, bet tėvas su sūnumi daugiau nesikalbėjo nei draugiškai, nei piktai. Ir taip visą žiemą.

O kitą vasarą išplaukė Torolvas, kaip jau buvo pasakota anksčiau. Peržiemojęs Islandijoje, pavasarį jis ruošė savo laivą Šikšnės sąsiauryje. Kai jis susiruošė, vieną dieną Egilis atėjo pas tėvą ir paprašė, kad duotų jam visa, kas reikalinga kelionei.

– Aš noriu, – sakė jis, – išvažiuoti su Torolvu.

Grimas Plikagalvis paklausė, ar jis jau kalbėjęs apie tai su Torolvu. Egilis atsakė, kad ne. Grimas Plikagalvis liepė jam pirmiausia atsiklausti Torolvo. Bet, kai Egilis užsiminė apie tai Torolvui, tas tarė:

– Nesulauksi, kad aš tave imčiau kelionėn. Jei tėvas negali susitvarkyti su tavimi namuose, tai kaipgi aš vešiuos tave į svetimas šalis? Ten tau tavo išdaigos nepraeitų veltui.

– Tada gali būti taip, – pasakė Egilis, – kad nė vienas mudviejų neišplauks.

Naktį papūtė pietryčių vėjas, kilo pašėlusį audra. Nakties tamsoje per potvynį Egilis įlipo į laivą ir, nuėjęs už palapinių, nukirto virves prie išorinio laivo šono. Tada jis kuo greičiausiai nulipo laipteliais, nustūmė juos į vandenį ir nukirto virves krante. Laivą nunešė į fiordą. Kai tik Torolvas ir jo žmonės pastebėjo, kad laivą neša į jūrą, jie puolė į valtį⁴⁷, bet vėjas buvo stiprus, ir jie negalėjo nieko padaryti. Laivą nunešė į Ančių užtakį ir ten išmetė ant smėlio, o Egilis parėjo namo į Pilkiemį.

Žmonės netrukus sužinojo, kad čia Egilio darbas, ir daugelis ėmė jį gėdyti. Jis atsakė, kad neilgai trukus Torolvas turės dar daugiau žalos ir nuostolių, jei nepanorės jo pasiimti. Tada žmonės ėmė brolius taikyti, ir galų gale Torolvas nusileido Egiliui, ir vasarą jie išplaukė kartu.

Įlipęs į laivą, Torolvas paėmė kirvį, kurį Grimas Plikagalvis davė jam išvažiuojant, ir metė į jūros gelmes, tad niekas jo daugiau nematė.

Vasarą Torolvas praleido kelionėje. Jie laimingai atvyko į Hiordalandą. Torolvas iš karto nuvyko šiaurėn, į Sogną, o žiemą, kai Brynjolvas susirgo ir numirė, jo sūnūs pasidalijo palikimą.

Tordas gavo Aurlandą, tą sodybą, kur gyveno tėvas. Jis ėmė tarnauti konungui ir tapo lendrmanu. Tordo dukra buvo vardu Ranveiga, o jos

47 Lieka neaišku, kur ir kokia buvo čia minima valtis – ant kranto ar laive. Antruoju atveju tai būtų buvusi didelė atsarginė valtis, kuri paprastai buvo tvirtinama prie laivagalio. Istorikas ir filologas Sigurðuras Nordalis, vienas autoritetingiausių sagų leidėjų, įsitikinęs, jog šiame epizode žmonės miegojo laive palapinėje ir pastebėjo, kad laivą neša į jūrą, nieko nebegalėjo padaryti (*Egils saga Skalla-Grímssonar*, i Sigurður Nordal (ritstjóri), *Íslenzk fornrit* (II bindi), Reykjavík: Hið íslenzka bókmenntafélag, 1933, p. 103). Įdomu, tačiau nė viename kitame šios pačios populiariausios islandų sagos leidime, taip pat jos vertime į kitas kalbas šios pastabos nerasime. Šių dienų islandai, paklausti, kaip, jų manymu, vyko šis epizodas, probėgšmais minimas sagoje, tik truktelė pečiais – kas gi bežino? Gal taip buvo, o gal kitaip... Tačiau jei Nordalis teisus, šis epizodas tampa sagose labai dažnai pasitaikančio ambivalentiško, neretai itin svarbaus siužetui nutylėjimo ir netgi tam tikro paslėpto humoro, taipogi gana būdingo sagoms, pavyzdžiu. Juk iš tikrųjų, jeigu Torolvas ir jo žmonės kietai miega laive, ruošdamiesi kitądien leistis į vikingų žygį, ir staiga prabunda vidurnaktį, nešami vėjo į atvirą jūrą, desperatiškai bėgioja po denį, bandydami sugrąžinti laivą į užtekį, scena tampa ganėtinai komiška, ir jau nojo užsispyrėlio išdaigininko Egilio portretas įgauna dar ryškesnių spalvų.

sūnūs – Tordas ir Helgis. Tordas atsiėjo tėvas Ranveigai, Ingiridos, konungo Olavo žmonos, motinai. Helgio sūnus buvo vardu Brynjalvas, o jo sūnūs – Serkas iš Sogno ir Sveinas.

XLI. Apie Egilį ir Arinbjorną

Bjornui atiteko kita Brynjalvo sodyba – geras ir didelis ūkis. Jis nustojo tarnauti konungui, todėl jį praminė Bjornu Nepriklausomuoju. Jis buvo turtingas ir įtakingas žmogus.

Parplaukęs Torolvas iš karto nuvyko pas Bjorną ir nuvežė jam jo dukterį Asgerdą. Čia juos džiaugsmingai sutiko. Asgerda buvo labai graži, sumani ir protinga, o be to – darbšti ir naginga mergina.

Paskui Torolvas nuvyko pas konungą Eiriką ir perdavė jam linkėjimus nuo Grimo Plikagalvio ir dar pasakė, kad tas su dėkingumu priėmęs konungo dovaną. Torolvas davė konungui gerą burę karo laivui, sakydamas, kad tai esanti Grimo Plikagalvio dovana konungui. Konungas Eirikas apsidžiaugė dovana ir pasiūlė Torolvui pas jį peržiemoti. Torolvas padėkojo už pasiūlymą ir tarė:

– Iš pradžių aš nuvažiuosiu pas Torirą. Į jį aš turiu svarbų reikalą.

Paskui Torolvas, kaip ir sakęs, išvyko pas Torirą, kur buvo gražiausiai priimtas. Toriras pasiūlė jam pasisvečiuoti pas jį, ir Torolvas atsakė, kad priima kvietimą. Jis dar pridūrė:

– Su manimi atvyko žmogus, kuris turi gyventi drauge su manimi. Tai mano brolis, jis dar niekada anksčiau nebuvo išvykęs iš namų, tad aš privalau juo rūpintis.

Toriras mielai sutiko ir pasakė, kad Torolvas gali pasiimti ir daugiau žmonių.

– Aš manau, – tarė Toriras, – kad tavo brolis tik puoš mūsų draugiją, jeigu jis nors truputį panašus į tave.

Tada Torolvas nuėjo prie savo laivo, liepė ištraukti jį į krantą ir paruošti žiemai. O pats su Egiliu iškeliavo pas hersirą Torirą. Toriras turėjo sūnų, vardu Arinbjornas, truputį vyresnį už Egilį. Arinbjornas anksti suaugo, tapo stiprus ir nagingas. Egilis labai pamėgo Arinbjorną ir su juo bendravo.

O tarp brolių draugystės nebuvo.

XLII. Torolvas veda Asgerdą

Torolvas, Grimu Plikagalvio sūnus, paklausė Torirą, ką jis pasakytų, jei Torolvas pasipirštų jo dukterėčiai Asgerdai. Toriras pritarė ir pasakė, kad tarpininkaus Torolvui jo piršlybose. Paskui Torolvas nuvažiavo su didele palyda šiaurėn, į Sogną. Jis nuėjo pas Bjorną ir buvo ten gražiai priimtas. Bjornas pasiūlė viešėti pas jį, kiek tik jis panorės.

Neilgai trukus Torolvas išdėstė Bjornui savo reikalą. Jis pasipiršo ir paprašė, kad Bjornas leistų už jo savo dukterį Asgerdą. Bjornas palankiai priėmė pasipiršimą, ir su juo lengva buvo susitarti. Jie paskelbė sužadėtuves ir paskyrė vestuvių dieną. Vestuvių puota buvo numatyta rudenį pas Bjorną.

Paskui Torolvas sugrįžo pas Torirą ir papasakojo, kaip nusisekė kelionė. Toriras džiaugėsi, kad Torolvas ves Asgerdą.

Kai reikėjo vykti į vestuves, Torolvas ėmė kviesti svečius. Pirmus jis pakvietė Torirą ir Arinbjorną su šeimynykščiais ir įtakingais bondais. Į kelionę susiruošė daug kilmingų žmonių. Bet paskirtą dieną, kai Torolvas jau turėjo išvykti iš namų ir kai atėjo pabroliai, Egilis susirgo ir negalėjo važiuoti.

Torolvas turėjo didelį, tvirtą, gerai įrengtą karo laivą, ir jie išplaukė, kaip ir buvo numatyta.

XLIII. Apie Olviro ir Egilio kelionę

Vyras, vardu Olviras, buvo Toriro šeimynykštis ir valdė jo ūkį. Olviras buvo iždininkas ir rinko mokesčius. Jis buvo jau pagyvenęs žmogus, bet labai miklus. Ir štai kartą Olviras turėjo važiuoti rinkti skolų, likusių Torirui dar nuo pavasario. Jis pasiėmė irklinę valtį ir dvylika Toriro šeimynykščių. Tuo metu Egilis pasveiko ir atsikėlė iš lovos. Jam buvo nuobodu likti namie, kai visi išvažiavo, ir jis pasakė Olvirui, kad norėtų plaukti drauge su juo. Olviras pagalvojo, kad bus ne pro šalį turėti gerą bendrakeivį, o vietos valtyje buvo pakankamai. Taip Egilis išplaukė su Olviru, pasiėmęs ginklus – kalaviją, ietį ir skydą. Jie išplaukė, kai tik baigė ruoštis.

Pūtė stiprus vėjas, kilo audra, valtis buvo pilna vandens, ir jiems buvo nelengva varytis į priekį, bet jie irklavo iš visų jėgų. Vakare jie pasiekė Atlėjaus salą ir ten prisiyrė prie kranto. Netoliese saloje buvo didelis dvaras, kuris priklausė konungui Eirikui. Jį valdė žmogus, vardu Bardas, vadinamas Bardu Atliečiu. Jis gerai ėjo savo pareigas ir buvo labai ūkiškas.

Bardas buvo kilęs iš nežymios giminės, bet pelnęs konungo Eiriko ir jo žmonos Gunhildos palankumą.

Olviras su draugais ištraukė valtį į krantą ir nuėjo prie namo, kur jie susitiko Bardą. Jie papasakojo apie savo kelionę ir paprašė nakvynės. Bardas matė, kad jie kiaurai peršlapę, ir palydėjo juos į nuošalią trobą su ugniakuru. Jis liepė užkurti jiems didelę ugnį, ir jie galėjo išsidžiovinti drabužius. O kai jie vėl apsirengė, Bardas atėjo pas juos ir tarė:

– Dabar mes kuo greičiau duosime jums pavalgyti. Aš žinau, kad labiausiai jums norėtusi atsigulti. Juk esate labai pavargę po sunkios kelionės.

Olviras buvo labai patenkintas. Tuoj įnešė stalus, apkrovė valgiais, duona ir sviestu ir pastatė didelius dubenis rūgštaus pieno. Bardas tarė:

– Labai gaila, kad nėra alaus, ir aš negaliu pavaišinti jus taip, kaip norėčiau. Vaišinkitės tuo, kas yra.

Olviras ir jo palydovai buvo labai ištroškę ir godžiai gėrė rūgpienį. Paskui Bardas liepė atnešti išrūgų, ir jie jas taip pat gėrė.

– Aš tikrai pavaišinsčiau jus geresniu gėrimu, jei turėčiau.

Šiaudų ten buvo pakankamai, ir Bardas pasiūlė jiems gulti.

XLIV. Egilis užmuša Bardą Atlietį

Tą patį vakarą į Atlėjaus salą atvyko konungas Eirikas su Gunhilda. Bardas suruošė jiems puotą. Ten turėjo atnašauti deivėms aukas, ir puota buvo kuo prašmatniausia. Konungas paklausė:

– Kurgi Bardas? Aš jo nematau.

Vienas žmogus jam atsakė:

– Bardas išėjęs pasirūpinti savo svečiais.

– Kas čia per svečiai, – sako konungas, – jei Bardui svarbiau būti su jais, negu čia su mumis.

Žmogus jam atsakė, kad atvykę hersiro Toriro šeimynykščiai. Tada konungas pasakė:

– Eik kuo greičiausiai ir pakviesk juos čionai.

Tas taip ir padarė, pasakęs, kad konungas nori juos matyti. O kai jie atėjo, konungas Olvirą maloniai pasveikino ir pasiūlė garbingą vietą priešais save, o jo palydovams – kiek toliau. Jie visi susėdo. Egilis sėdėjo greta Olviro. Paskui jiems atnešė alaus. Daug kartų minėjo dievus ir kiekvieną kart reikėjo išgerti iki dugno. Į vakaro pabaigą daugelis Olviro palydovų jau nesilaikė ant kojų. Kai kurie vėmė čia pat viduje, o kiti bėgo už durų. Bardas ir toliau juos uoliai vaišino.

Tada Egilis paėmė ragą, kurį Bardas atnešė Olvirui, ir išgėrė. Bardas pasakė, kad Egilis, ko gero, labai ištroškęs, ir tuoj pat atnešė jam pilną ragą. Egilis paėmė ragą ir pasakė visą:

8. *Nuo svečių garbingų
paslėpei tu alų,
nors buvai suruošęs
vaišes deivių šventei.
Tiesiai pasakysiu:
suktas tu ir piktas
ir niekšingų kėslių
net paslėpt nemoki.*

Bardas ragino jį gerti ir baigti tyčiotis.

Egilis gavęs išgerdavo kiekvieną ragą, išgerdamas dar ir už Olvirą.

Tada Bardas nuėjo pas konungo žmoną ir pasakė jai, esą ten sėdįs žmogus, kuris daro jiems gėdą: kad ir kiek jis gertų, vis tiek šaukia neva esąs ištroškęs. Tada Gunhilda ir Bardas įmaišė nuodų į gėrimą ir atnešė į menę. Bardas peržegnojo ragą⁴⁸ ir padavė tarnaitėi, kuri nešiojo alų. Ji atnešė ragą Egiliui ir pasiūlė išgerti.

Bet Egilis paėmė peilį ir įsmeigė sau į delną. Paskui paėmė ragą, išpjaustė jame runas ir nudažė jas savo krauju. Jis tarė:

9. *Runas aš ant rago
su peiliu išrėžiau,
šiuos žodžius lai kraujas
raudonai nudažo.
Linksmąjį gėrimą
aš mielai išgersiu,
jeigu neklastingos
šeimininko vaišės.*

Ragas suskilo į šipulius, ir gėrimas išsiliejo ant šiaudų.

Olvirui tuomet pasidarė visai bloga, ir tada Egilis atsistojęs nuvedė jį prie durų, laikydamas rankoje kalaviją. Prie durų juos pasivijo Bardas ir pasiūlė Olvirui išgerti atsisveikinimui. Egilis paėmė ragą, išgėrė ir pasakė visą:

48 „Bardas peržegnojo ragą“, t. y. pažymėjo specialiu ženklu, skirtu Torui.

10. *Nuo alaus gausybės
Olviras nublyško.
Duoki man šį ragą,
aš išgersiu godžiai.
Tu, narsus kariūne,
nejauti nelaimės,
tad dabar klausyki
Odino lietučio⁴⁹.*

Paskui jis metė ragą, stvėrėsi kalavijo ir juo užsimojo. Prieangyje buvo tamsu. Egilis kiaurai pervėrė Bardą kalaviju, net smagalyis išlindo pro nugarą. Tas krito negyvas, o iš žaizdos pliūptelėjo kraujas. Olviras parpuolė ir pradėjo vėmti. Egilis iššoko už durų. Lauke buvo tamsu, nors į akį durk. Jis leidosi bėgti. Žmonės pamatė, kad Bardas ir Olviras guli prieangyje. Konungas liepė atnešti šviesos ir nuėjo prie jų. Tada žmonės pamatė, kad Olviras guli be sąmonės, Bardas negyvas, o visa asla užlieta krauju. Konungas paklausė, kur tas aukštas vyras, kuris tą vakarą daugiausiai gėrė. Jam pasakė, kad jis išėjo.

– Suraskite jį, – įsako konungas, – ir atveskite pas mane.

Apieškojo visą sodybą, bet Egilio niekur nerado. Nuėjo ir į trobą su ugniakuru, kur gulėjo beveik visi Olviro žmonės. Konungo žmonės paklausė, ar nebuvo atėjęs Egilis. Šie atsakė, kad tas atbėgęs, pasiėmęs savo ginklus, o paskui išėjęs. Tai ir buvo pasakyta konungui. Konungas įsakė savo žmonėms kuo greičiausiai užimti visus laivus, kur buvo saloje.

– O rytą, kai prašvis, mes apieškosim visą salą ir užmušim tą žmogų.

XLV. *Hersirui Torirui pavyksta sutaikyti Egilį su konungu*

Egilis ėjo tamsoje, verždamasis prie laivų. Bet kur tik jis išeidavo į krantą, visur buvo žmonių. Jis klaidžiojo visą naktį ir nerado nė vienos valtės. Auštant jis atsidūrė prie kažkokio kyšulio ir kitapus plataus sąsiaurio pamatė kitą salą. Tada Egilis nusiėmė šalmą ir kalaviją ir atlaužė ieties antgalį. Kotą jis ėmetė į jūrą, o ginklus suvyniojo į apsiaustą, sumezgė jį ir prisirišo prie nugaros. Paskui šoko į vandenį ir plaukė, kol pasiekė salą.

Tai buvo Saudėjaus sala, visai mažytė ir apaugusi krūmais. Čia ganėsi galvijai – karvės ir avys – iš Atlėjaus salos. Išlipęs į krantą, Egilis išsigrėžė rūbus. Buvo jau šviesu, ir saulė aukštai pakilusi.

Auštant konungas Eirikas liepė apieškoti Atlėjaus salą. Paieškos truko gana ilgai, nes sala buvo didelė. Egilio joje nerado. Tada visi susėdo į valtis ir išplaukė ieškoti į kitas salas. Vakarop dvylika žmonių pasuko kaip tik į Saudėjaus salą paieškoti Egilio, nors netoliese buvo daug kitų salų. Egilis pamatė valtį, plaukiančią link salos. Devyni žmonės išsikėlė į krantą ir išsisklaidė į visas šalis. Egilis pasislėpė kūmuose, kai valtis dar buvo tolokai nuo kranto. Pasiskirstę po tris, vyrai nuėjo į salos gilumą, o kiti trys pasiliko saugoti valtį.

Kai persekiotojai dingo už kalvos, Egilis atsistojo ir nuėjo prie valtį. Valties sargyba jį pastebėjo tik tada, kai jis buvo jau visai arti. Vieną jų Egilis sužeidė mirtinai kalaviju, kitas puolė bėgti ir jau ropštėsi šlaitu, bet Egilis užsimojo ir nukirto jam koją. Trečias išoko į valtį ir ėmė irklų stumtis nuo kranto. Tada Egilis, griebęs už virvės, prisitraukė valtį ir išoko į vidų. Po trumpų grumtynių Egilis užmušė tą žmogų ir įmetė į vandenį. Jis ėmėsi irklų ir nuplaukė tolyn nuo salos. Jis plaukė nesustodamas visą naktį ir kitą dieną, kol atplaukė pas hersirą Torirą.

Olvirą ir jo bendražygius konungas paleido gyvus ir sveikus, o vyrai, išsilaipinę Saudėjaus saloje, išbuvo ten daug naktų. Jie pjovė galvijus maistui ir degino laužus. Jie metė į ugnį daug šakų, kad žmonės iš namų galėtų pastebėti jų laužą. Kai jų laužą pamatė atliečiai, atplaukė jų paimti. Konungo tuo metu saloje jau nebuvo. Jis buvo išvykęs į kitą puotą.

Olviras ir jo bendražygiai parvažiavo namo anksčiau, negu Egilis. Toriras ir Torolvas ką tik buvo grįžę iš vestuvių. Olviras papasakojo visus įvykius – kaip žuvo Bardas ir kaip viskas buvo. Bet jis nežinojo, kad atsitiko Egiliui. Torolvas ir Arinbjornas labai nusiminė. Jie manė, jog Egilis jau nebegriš.

Bet kitą rytą Egilis grįžo. Gavęs tą žinią, Torolvas atsikėlė, nuėjo pasitikti Egilio ir paklausė, kaip jis išsigelbėjo ir kas buvo nutikę. Tada Egilis pasakė visą:

11. *Už savuosius darbus
konungą norvegų
aš palikt turėjau.
Pasigirt nenoriu,
bet nuo mano kardo*

*trys karaliaus žmonės
į vėlių pasaulį
greitai iškeliauo.*

Arinbjornui Egilio žygdarbiai labai patiko. Jis paprašė tėvą sutaikyti Egilį su konungu. Toriras tada sako:

– Žmonės, aišku, sutiks, jog Bardas buvo vertas mirties. Vis dėlto Egilis, kaip ir kiti jo giminės, ne itin paiso konungo rūstybės. Daugeliui tokie darbai nepraeina veltui. Vis dėlto šį kartą aš pasistengsiu sutaikyti konungą su Egiliu.

Toriras išvyko pas konungą, o Arinbjornas liko namie, pasiryžęs drauge su Egiliu dalytis likimu.

Atvykęs pas konungą, Toriras prašė priimti iš Egilio išpirką. Jis prašė konungą pačiam paskirti išpirką ir laidavo, kad išpirka bus sumokėta. Konungas Eirikas degė didžia rūstybe, ir nelengva buvo su juo susitarti. Jis pasakė, kad išsipildė jo tėvo žodžiai, esą nevalia pasitikėti šia gimine.

Paskui konungas tarė Torirui:

– Kad ir atleisiu Egiliui, vis vien negeidauju, kad jis gyventų mūsų šalyje. Tik dėl tavęs, Torirai, priimu išpirką už žuvusius žmones.

Konungas paskyrė tokią išpirką, kokia jam atrodė reikalinga. Toriras viską apmokėjo ir išvyko namo.

XLVI. Torolvo ir Egilio žygis į kuršių žemę

Torolvas ir Egilis gyveno pas Torirą didžiai gerbiami ir godojami. Pavasarį jie paruošė didelį ilglaivį, surinko žmonių ir vasarą išplaukė kariauti į Rytų žemes. Jie laimėjo ne vieną mūšį ir įsigijo didelių turtų.

Atplaukę jie ir kuršių žemėn, sustojo prie kranto ir pusę mėnesio taikiai prekiavo. Paskui jie pradėjo žygius į įvairias vietas, kur žudė ir plėšikavo.

Kartą jie išsilaipino didelės upės žiotyse. Ten buvo didelė giria. Jie išlipo į krantą ir, pasiskirstę būriais po dvylika, nužygiavo į girią. Netrukus jie užėjo kaimą. Čia jie pradėjo plėšti ir žudyti žmones, kurie bėgo nuo jų nesipriešindami. Į dienos pabaigą Torolvas įsakė pūsti raga, kad visi trauktųsi atgal. Visi pasuko iš girios atgal prie laivo. Tik pakrantėje buvo galima suskaičiuoti vyrus, bet kai Torolvas išėjo į krantą, Egilio tenai nebuvo. Pradėjo temti, ir jie nusprendė, kad ieškoti jo neįmanoma.

Egilis su dvylika vyrų perėjo per girią ir pamatė plačius laukus, o juose – trobesius. Netoliese buvo sodyba, ir jie patraukė link jos. Atėję jie įsilaužė

į vidų ir pradėjo vogti grobti, nesutikę nė vieno žmogaus. Ten buvo daug trobesių, ir jie ilgokai užtruko. Išėję iš sodybos, jie pamatė didelį būrį žmonių, kurie pastojo kelią į girią ir puolė prie jų.

Nuo sodybos girios linkėjo aukšta tvora. Egilis įsakė savo bendražygiams eiti paskui jį pagal tvorą, kad priešas negalėtų užpulti iš visų pusių. Egilisėjo pirmas, o iš paskos – kiti vyrai, taip glaudžiai vienas prie kito, kad pro juos niekas negalėtų prasmukti. Kuršiai juos įnirtingai puolė, daugiausia laidydami ietis ir strėles, bet laikėsi atokiau, kad Egilio vyrai nepasiektų kalavijais.

Slinkdami patvoriu, nei Egilis, nei jo vyrai iš pradžių nematė, kad kita tvora įžambiai kerta jiems kelią. Kuršiai prirėmė juos prie tvoros, kai kurie pro plyšius badė juos ietimis ir kardais, o kiti jiems užmetė ant ginklų drabužius. Egilio vyrai buvo sužeisti, paskui paimti į nelaisvę, surišti ir nuvesti į sodybą.

Sodybos šeimininkas buvo galingas ir turtingas žmogus. Jis turėjo suaugusį sūnų. Jie ėmė tartis, ką daryti su Egiliu ir kitais. Šeimininkas pasakė, kad reikia išžudyti visus vieną po kito. Bet sūnus atkirto, esą jau naktis, o tamsoje nebūsią jokio malonumo kankinti belaisvius. Jis pasiūlė palaukti ryto. Tada juos suvarė į vieną trobesį ir kietai surišo. Egilį pri-rišo prie stulpo už rankų ir už kojų. Paskui užrėmė duris ir nuėjo namo, o ten valgė, gėrė ir linksminosi.

Egilis užgulė stulpą ir traukė tol, kol išlupo iš aslos. Stulpas išgriuvo, ir Egilis numetė jį į šalį. Paskui dantimis atrišo rankas, o kai rankos buvo laisvos, nusiėmė pančius ir nuo kojų. Paskui išlaisvino ir savo draugus.

Kai visi buvo laisvi, ėmė žvalgytis, ar nepamatys kokios landos. Sienos buvo suręstos iš storų rąstų, o vienas galas atitvertas lentine pertvara. Įsibėgėję jie užgulė pertvarą, sulaužė ją ir atsidūrė kitoje patalpoje. Čia taip pat buvo rąstų sienos. Staiga apačioje, po kojomis, jie išgirdo žmonių balsus.

Jie viską apžiūrėjo, grindyse aptiko dangtį ir atkėlė jį. Apačioje buvo gili duobė. Kaip tik iš ten ir sklido žmonių balsai. Egilis paklausė, kas jie tokie. Tas, kuris atsiliepė, pasivadino Akiu. Egilis paklausė, ar jis nenorėtų iš tos duobės išsikepurnėti. Akis atsakė, kad jie visi to ir tenori. Tada Egilis su draugais nuleido į duobę virvę, kuria buvo surišti, ir ištraukė į viršų tris vyrus. Akis pasakė, kad tai esą du jo sūnūs, kad jie danai ir pakliuvę nelaisvėn praeitą vasarą.

– Žiemą su manimi elgėsi gerai, – pasakė jis, – ir aš prižiūrėjau čionykščio bondo ūkį. Na, o vaikus pavertė vergais, ir jiems buvo nelengva. Pavasarį mes pabėgome, bet mus greitai sugavo ir pasodino štai į šitą duobę.

– Tu turbūt, gerai pažįsti šiuos namus, – sako Egilis, – Kaip mums išeiti iš čia?

Akis pasakė, kad čia esanti dar viena pertvara.

– Išlaužkite ją, tada pateksite į svirną, o iš ten lengva išeiti.

Egilis su draugais taip ir padarė. Jie išlaužė pertvarą ir atsidūrė svirne, o iš ten ištrūko į lauką. Buvo naktis be mėnulio. Egilio draugai ragino kuo greičiau skubėti į girią. Egilis tarė Akiui:

– Jei gerai žinai šiuos namus, parodyk, kur čia esama turto.

Akis pasakė, kad turto esama į valias.

– Štai didelė palėpė, kur miega čionykštis bondas. Ten pilna ginklų.

Egilis liepė nuvesti juos į palėpę, o kai jie užlipo į viršų, pamatė, kad palėpė atidaryta. Viduje degė šviesa, o tarnai klojo patalus. Egilis paliko kelis vyrus lauke sergėti, kad niekas neišeitų, o pats įsiveržė į vidų ir griebėsi ginklų, kurių ten buvo apstu, ir užmušė visus, kurie ten buvo. Jie visi gerai apsiginklavo.

Akis nuvedė juos prie dangčio grindyse, atidengė jį ir pasiūlė nusi-leisti į sandėlį rūsyje. Jie pasiėmė žibintą ir nulipo žemyn. Ten buvo bondo lobiai – brangūs daiktai ir daug sidabro. Jie pasiėmė, kiek galėjo panešti, ir išėjo. Egilis pasiėmė skrynią su brangenybėmis ir pasikišo sau po pažastimi.

Jie patraukė girios link, o kai atsidūrė girioje, Egilis sustojo ir tarė:

– Mūsų žygis išėjo visai prastas. Mes pasielgėme taip, kaip karžygiams nedera: prisigrobėme bondo lobių, o jie apie tai nė nežino. Mes negalime užsitraukti sau tokios nešlovės. Grįžkime atgal į sodybą – tegul jie sužino, kas atsitiko.

Visi prieštaravo Egiliui ir ragino jį greičiau grįžti į laivą.

Tada Egilis pastatė skrynią ant žemės ir tekinas pasileido atgal. Pri-bėgęs prie sodybos, jis pamatė, kad tarnai neša iš virtuvės į kitą trobą padėklus su valgiais. Žaide skaidriai degė ugnis, o viršum jo kabojo katilai. Egilis įėjo į vidų. Čia, kaip įprasta toje šalyje, degė ištisi rąstai, vis toliau ir toliau kišami į žaidą. Egilis pagriebė rąstą, nubėgo prie trobos, kur valgė žmonės, ir pakišo degantį galą po šelmeniu. Beržo tošimi dengtas stogas beregint užsiplieskė, bet žmonės viduje valgė ir gėrė, ir tik tada pastebėjo gaisrą, kai liepsna pro lubas įsimetė į vidų. Tada jie šoko prie durų, bet išeiti buvo ne taip lengva: durys buvo užremtos rąstais, be to, jas saugojo Egilis. Jis žudė ir tuos, kurie pasirodydavo tarpduryje, ir tuos, kurie spėdavo išbėgti. Bet ugnis akimirksniu apėmė visą trobą, ir ji sugriuvo. Visi, ten buvę, žuvo.

Egilis grįžo į girią pas savo bendražygius. Ir jie visi nuėjo prie laivo. Egilis pasakė, kad skrynią, kurią nešėsi, pasiliksiąs sau. O skrynia buvo pilna sidabro.

Torlvas ir visi kiti labai nudžiugo, pamatę Egilį. Kai tik prašvito, jie išplaukė į jūrą.

Akis su sūnumis liko Egilio būryje.

Į vasaros pabaigą jie priplaukė Daniją, tykojo ten prekybinių laivų ir plėšikavo visur, kur tik galėjo.

XLVII. Lundo paėmimas

Tuo metu Daniją ėmė valdyti Haraldas, Gormo sūnus. Jo tėvas Gormas⁵⁰ jau seniai buvo miręs. Šalis kentėjo nuo antpuolių – aplink plaukiojo vikingų laivai.

Akiui buvo pažįstama visa Danija – tiek jūra, tiek ir sausuma. Egilis dažnai klausinėdavo jį, kur būtų galima daugiau pasipelnyti. Kai jie priplaukė Eirarsundą, Akis pasakė, kad netoliese, krašto gilumoje, esąs didelis prekybinis miestas, vadinamas Lundu⁵¹. Akis sakė, kad ten esą daug turtų, bet miesto žmonės, ko gero, stosią į kovą. Taip ir buvo pasakyta visam būriui, kad vyrai nuspręstų, ar verta pulti miestą, ar neverta. Nuomonių būta įvairių: vieni ragino pulti, kiti – stojo prieš. Tada buvo nuspręsta, kad paskutinį žodį tars vadai. Torlvas buvo už puolimą. Tada paklausė Egilį, ką jis nusprendęs. Ir Egilis atsakė visa:

12. *Lai kardai švytruoja!*

Mes – vilkų šėrikai,

vasarą šią daugel

žygių mūsų laukia.

Kuo greičiau į Lundą!

Mes laivus pasuksim,

kad kova užvirtų

dar prieš saulės laidą.

Tada žmonės pasiruošė mūšiui ir patraukė Lundo link. Miestelėnai, sužinoję apie pavojų, irgi pasiruošė kovai. Miestą juosė medinė siena.

⁵⁰ Gormas Senasis, danų karalius, mirė apie 936 m.

⁵¹ Dabartinis švedų miestas Lundas tada buvo Danijos teritorijoje.

Ten gynėjai ir įsitvirtino. Prasidėjo mūšis. Egilis pirmas prasiveržė pro įtvirtinimus. Tada miestelėnai leidosi bėgti. Žuvo daug vyrų. Vikingai apiplėšė miestą, o išeidami sudegino jį ir grįžo į savo laivus.

XLVIII. Egilis praleidžia žiemą pas Arinbjorną

Torolvas su savo būriu plaukė į šiaurę Halando⁵² pakrantėmis. Kai oras pablogėjo, jie įplaukė į vieną užtakį. Čia jie neplėšikavo.

Kiek toliau nuo kranto gyveno jarlas, vardu Arnfinas. Sužinojęs, kad šalyje pasirodė vikingai, jis pasiuntė pas juos savo žmones pasiteirauti, ko jie atvykę – karo ar taikos.

Kai pasiuntiniai atėjo pas Torolvą, jis pasakė jiems, kad neketina čia kariauti. Jis sakė, kad jam ir jo vyrams neverta plėšti šios šalies, nes vietovės čia nėra turtingos. Pasiuntiniai grįžo pas jarlą ir perdavė jam Torolvo žodžius. Kai tik jarlas sužinojo, kad kovai prieš vikingus jam nereikės šaukti kariuomenės, jis sėdo ant žirgo ir vienas nujojo pas juos. Jie susitiko ir išisnekėjo. Jarlas pasikvietė į puotą Torolvą ir tuos iš jo būrio, kuriuos jis panorės vestis. Torolvas pažadėjo atvykti.

Paskirtą dieną jarlas pasiuntė jiems joramų arklių. Torolvas ir Egilis susiruošė kelionėn ir pasiėmė tris dešimtis vyrų. Jarlas svetingai juos priėmė. Nusivedė į menę ir tuoj pat pavaišino alumi. Jie sėdėjo ten ligi vakaro. Kai dar nebuvo sustatyti stalai, jarlas pasiūlė traukti burtus, kas su kuo sėdės. O porų turėjo būti tiek, kiek buvo moterų, kiti vyrai, negavę poros, sėdėdavo patys vieni. Visi sudėjo savo burtus į jarlo apsiausto skverną, ir jis juos traukė.

Jarlas turėjo dukterį – gražią, jau suaugusią merginą. Egiliui burtai lėmė sėdėti su ja. Jarlo duktė linksminosi, vaikščiodama tarp stalų. Egilis nuėjo ir atsisėdo ten, kur jarlo duktė sėdėjo dieną. O kai žmonės pradėjo sėstis, jarlo duktė atėjo prie savo vietos ir pasakė:

13. *Ne vieta, vaikine,
tau prie mano šono.
Nedavei vilkams dar
grobio po kautynių,
negirdėjai varno
krankiant kraujo puotoj,*

*nematei, kaip aštrūs
ašmenys žaibuoja.*

Egilis prisitraukė ją prie savęs, pasisodino šalia ir pasakė:

14. *Su kardu grėsmingu,
su aštriąja ietim
daugel keliavau aš,
varnų pulkas sekė.
Vikingai įnirtę
deginu sodybas.
Dar lavonų kalnas
miesto vartuos guli.*

Jie visą vakarą gėrė ir linksminosi. Puota nusisėkė ir tęsėsi dar kitą dieną. Paskui vikingai sugrįžo į savo laivus. Su jarlu jie atsiveikino kaip draugai ir apsikeitė dovanomis.

Torolvas su savo vyrais nuplaukė prie Brenejaro salų⁵³. Tuomet ten suplaukdavo daug vikingų, nes pro salas ėjo prekybinių laivų kelias.

Akis su sūnumis nuplaukė namo. Jis buvo didelis turtuolis ir Jutlandijoje turėjo daug dvarų. Egilis su Akiu išsiskyrė kaip geri draugai. O rudenį Torolvas su savo vyrais nuplaukė šiaurėn, į Norvegiją, ir, atvykę į Firdirą, nuvažiavo pas hersirą Torirą. Jis gerai juos priėmė, o Arinbjornas, jo sūnus, – dar geriau. Jis pasiūlė Egiliui peržiemoti pas jį. Egilis sutiko ir padėjojo Arinbjornui. Tačiau Toriras, sužinojęs apie Arinbjorno pasiūlymą, pasakė, kad tas paskubėjęs.

– Aš nežinau, – pasakė Toriras, – kaip į tai pažiūrės konungas Eirikas. Juk žuvus Bardui jis sakė nepageidaujās, kad Egilis pasiliktų šalyje.

– Tu, tėve, – pasakė Arinbjornas, – žinoma, gali numaldyti konungo rūstybę, ir jis nepyks, kad Egilis apsistojo pas mus. Pasiūlyk savo žentui Torolvui viešnagę, o mes peržiemosim kartu su Egiliu.

Iš tų kalbų Toriras suprato, kad Arinbjornas vis tiek padarys savo. Tada tėvas ir sūnus pasiūlė Torolvui peržiemoti pas juos, ir Torolvas sutiko. Žiemą jie gyveno pas Torirą – iš viso dvidešimt žmonių.

Du broliai, Torvaldas Smarkuolis ir Torfinas Rūstusis buvo artimi giminės Bjornui Nepriklausomajam ir išaugo kartu su juo. Torvaldas ir

53 Netoli dab. Geteborgo.

Torfinas buvo stiprūs augaloti vyrai, drąsūs ir garbėtroškos. Broliai traukdavo su Bjornu į vikingų žygius, o kai Bjornas pradėjo ramų gyvenimą, jie nuvyko pas Torolvą ir plaukiojo į žygius su juo. Jų vieta per mūsų būdavo laivo pirmagalyje. Kai Egilis išigijo laivą, Torfinas perėjo pas jį ir užėmė vietą jo laivo pirmagalyje. Broliai nuolat lydėdavo Torolvą, ir jis vertino juos labiau, negu kitus savo laivo įguloje.

Tą žiemą broliai irgi buvo Torolvo būryje ir sėdėdavo šalia jo ir Egilio. Torolvas sėdėdavo aukštasuolyje ir gerdavo su Toriru, o Egilis sėdėdavo priešais Arinbjorną ir gerdavo su juo. Geriant į kiekvieno garbę, reikdavo atsistoti ir prieiti vienam prie kito.

Rudenį hersiras Toriras nuvyko pas konungą Eiriką. Konungas jį labai svetingai priėmė. O kai jie įsikalbėjo, Toriras ėmė prašyti konungą nepykti, jei Egilis peržiemos jo namuose. Konungas atsakė Torirui leidžias viską, ko tasai pageidauja. Ir pridūrė:

– Tačiau bet kam kitam stipriai atsirūgtų, jei priimtų Egilį po savo stogu.

Tuomet Gunhilda išgirdo jų kalbą ir pasakė:

– Man rodos, Eirikai, kad tu pernelyg lengvai pasidavei įkalbamas, kaip yra buvę anksčiau. Tu jau neprisimeni, kiek blogo tau yra padarę. Tu turbūt liausiesi užstojęs Grimo Plikagalvio sūnus tik tada, kai jie nužudys dar kurį nors iš tavo artimųjų. Ir nors tu neimi galvon Bardo nužudymo, aš į tai žiūriu kitokiomis akimis.

Konungas sako:

– Tu, Gunhilda, labiausiai kurstai mane būti žiauriam. O juk anksčiau judu su Torolvu buvote dideli draugai. Šiaip ar taip, kalbant apie abudu brolius, aš neatsiimsiu Torirui duoto žodžio.

– Torolvas buvo geras, – sako Gunhilda, – kol jo nesugadino Egilis. O dabar aš nematau, kad jie skirtųsi vienas nuo kito.

Susiruošęs Toriras parvažiavo namo ir papasakojo broliams konungo ir jo žmonos žodžius.

XLIX. Torvaldo Smarkuolio nužudymas ir Egilio kerštas

Gunhildos broliai buvo vardu Eivindas Kinkadrebyš ir Alvas Vikingas. Jų tėvas buvo Osuras Barzdyla. Broliai buvo augaloti, labai stiprūs ir karingi vyrai. Konungas Eirikas ir Gunhilda buvo jiems labai palankūs, bet žmonės jų nemėgo. Tada jie buvo dar jauni, bet jau pilni jėgų.

Pavasariį paaiškėjo, kad vasarą Gaulare vyks didelis aukojimas. Ten buvo garsi šventovė. Į Gaularą patraukė daugybė žmonių ir iš Firdiro, ir iš Fjaliro, ir iš Sogno – daugiausia kilmingi žmonės. Konungas Eirikas taip pat nuvyko į Gaularą. Tuomet Gunhilda pasakė savo broliams:

– Aš noriu, kad toje žmonių daugybėje pasistengtumėte nužudyti vieną kurį Grimo Plikagalvio sūnų, o dar geriau – abu.

Broliai pažadėjo pasistengti.

Hersiras Toriras ruošėsi į kelionę. Jie pasikvietė Arinbjorną ir pasakė:

– Aš važiuoju į aukojimo šventę, bet nenoriu, kad Egilis važiuotų drauge. Aš žinau, kokias kalbas skleidžia Gunhilda, žinau atkaklų Egilio būdą ir išmanau konungo galybę. Nelengva bus juos visus sužiūrėti. O Egilio nenulaukysi namie, jei tavęs nebus su juo. Torolvas važiuos su manimi, o kartu – ir jo palydovai. Tegu Torolvas paaukoja aukas ir už save, ir už savo brolių.

Paskui Arinbjornas pasakė Egiliui, kad jis pasilieka namie.

– Mes abu pasiliksimė, – tarė jis.

Egilis sutiko.

O Toriras ir kiti išvažiavo į aukojimo šventę. Ten susirinko daugybė žmonių, daug valgė, gėrė.

Torolvas visur lydėjo Torirą, ir jie nesiskyrė nei dieną, nei naktį. Ir štai Eivindas pasakė Gunhildai, kad jis niekaip negali priėti prie Torolvo. Tada ji liepė nužudyti kurį jo šeimynykščių.

– Tai vis geriau negu nieko, – pasakė Gunhilda.

Vieną vakarą konungas nuėjo gulti, kaip ir Toriras su Torolvu. O Torfinas ir Torvaldas dar puotavo su kitais. Tada atėjo broliai Eivindas ir Alvas ir atsisėdo prie jų, ir visiems buvo linksma. Iš pradžių gėrė, leisdami ragą ratu. Paskui ėmė gerti ragą po du, per pusę. Eivindas gėrė su Torvaldu, o Alvas su Torfinu. Vėliau prasidėjo pagyrūniškos kalbos, apsižodžiavimai, kilo ginčai. Tuomet Eivindas staiga pašoko, išsitraukė kalaviją ir mirtinai sužeidė Torvaldą. Visi pašoko ant kojų – ir konungo žmonės, ir Toriro šeimynykščiai. Bet nė vienas neturėjo ginklo, nes ten buvo šventa vieta. Vyras įsiterpė tarp labiausiai įsikarščiavusių ir juos išskyrė. Tą vakarą nieko daugiau neįvyko.

Eivindas nužudė žmogų šventoje vietoje ir atsidūrė už įstatymo ribų. Jis privalėjo tuoj pat išvykti. Konungas pasiūlė išpirką už nužudytąjį, bet Torolvas ir Torfinas pasakė, kad jie niekada neėmė išpirkos už žmogų ir dabar nenorį jos imti. Taip jie ir išsiskyrė. Toriras ir jo palydovai išvyko namo.

Konungas Eirikas ir Gunhilda išsiuntė Eivindą į pietus, Danijon, pas konungą Haraldą, Gormo sūnų, nes Eivindas negalėjo ilgiau gyventi Norvegijoje. Konungas Haraldas gerai priėmė jį ir jo palydovus. Eivindas atplaukė į Daniją dideliu ilglaiviu. Vėliau konungas paskyrė Eivindą ginti šalį nuo vikingų. Eivindas buvo puikus karys.

Kai po tos žiemos atėjo pavasaris, Torolvas ir Egilis vėl susiruošė į vikingų žygį. Viskuo apsirūpinę, jie vėl patraukė į Rytų žemes. Bet ties Viku jie pasuko į pietus, nuplaukė Jutlandijos pakrantėmis ir ten ėmė plėšikauti. Paskui jie nuplaukė į Fryzų šalį ir vasarą ten ilgai buvojo, o paskui vėl patraukė Danijon.

Ir štai, kai jie priplaukė Danijos ir Fryzų šalies sieną ir sustojo prie kranto, vieną vakarą, kai žmonės laivuose taisėsi gulti, į Egilio laivą atėjo du žmonės ir pasisakė turį reikalą į Egilį. Juos nuvedė pas jį, ir jie pasakė:

– Mus atsiuntė Akis Turtuolis. Mes privalome tau pranešti, kad Eivindas Kinkadrebys plaukioja prie vakarinių Jutlandijos pakrančių ir tykoja, kada jūs plauksite į šiaurę. Jis surinko didelę kariuomenę, ir jūs neatsilauksite prieš visas jo pajėgas, jei su jais susidursite. O Eivindas su dviem greitais laivais jau sukiojasi netoliese.

Tai išgirdęs, Egilis liepė tuojau pat sudėti palapines ir tyliai išplaukti į jūrą. Jie taip ir padarė. Apyaušriu jie priplaukė prie Eivindo laivų, kurie stovėjo nuleidę inkarus, ir, umaru juos užpuolę, paleido į darbą ginklus ir akmenis.

Daugelis Eivindo žmonių žuvo, o pats Eivindas šoko į vandenį ir plaukte priplaukė krantą, kaip ir tie jo vyrai, kuriems pavyko išsigelbėti. Egilis užgrobė Eivindo laivus su visu krovinium ir visais ginklais. Dieną jie grįžo pas savuosius ir susitiko Torolvą. Tada Torolvas paklausė, kur Egilis buvęs ir kur gavęs tuos laivus, kuriuos atplukdęs. Egilis atsakė, kad laivai anksčiau priklausę Eivindui Kinkadrebiui ir kad jie paimti per mūšį. Paskui Egilis pasakė:

15. *Smarkiai mes užpuolėm
danų krašto sargą,
Eivindas kovojo
drąsiai ir garbingai,
bet turėjo šokti
bangosna narsuolis,
jūrų žirgą metęs,
greit krantan skubėti.*

Torolvas atsakė:

– Jūs, rodos, padarėte tokį darbą, kad ši rudenį kelias Norvegijon mums bus užkirstas.

Egilis atsakė, kad tuomet būtų ne pro šalį paieškoti kokios kitos vietos.

L. Apie konungą Adalsteiną

Elvradas Galingasis⁵⁴ valdė Angliją. Jis pirmas iš savo giminės tapo vienvaldžiu šalies konungu. Tai buvo dar Haraldo Gražiaplaukio, Norvegijos konungo, laikais. Po Elvrado Anglijos konungas buvo jo sūnus Jatvardas⁵⁵, Adalsteino Nugalėtojo⁵⁶, Hakono Gerojo⁵⁷ auklėtojo, tėvas. O tuo metu, tėvui mirus, Angliją ėmė valdyti Adalsteinas. Jis turėjo keletą brolių, jie taip pat buvo Jatvardo sūnūs.

Kai Adalsteinas tapo konungu, prieš jį sukilo tie vadai, iš kurių jo tėvas ir senelis buvo atėmę valdžią. Jiems atrodė, kad dabar, kai šalį valdo jaunas konungas, pats laikas pareikšti savo reikalavimus. Tai buvo britai, škotai ir airiai. Ir tuomet konungas Adalsteinas pradėjo rinkti kariuomenę, ir ėmė visus, kurie troško šitaip pralobti, nepaisydamas, ar jie Anglijos gyventojai, ar svetimšaliai.

Torolvas ir jo brolis Egilis plaukė į pietus pro Saksų ir Flamanų žemes. Ir štai jie išgirdo, kad Anglijos konungui reikia karių ir kad jam tarnaujant galima prisigrobti daug gero. Tada jie nusprendė plaukti su savo vyrais Anglijon. Rudenį jie nuplaukė Anglijon ir atėjo pas konungą Adalsteiną. Jis juos gerai priėmė ir, matyt, tikėjosi didelės paramos iš jų būrio. Netrukus jis pasiūlė stoti pas jį tarnybon ir ginti jo šalį. Broliai sutiko tarnauti Adalsteinui.

Anglija buvo apkrikštyta jau seniai prieš tuos įvykius. Konungas Adalsteinas buvo krikščionis ir buvo vadinamas Adalsteinu Pamaldžiuoju. Konungas pasiūlė Torolvui ir jo broliui nepilnai apsikrikštyti. Tas paprotys buvo paplitęs tarp pirklių ir tarp tų, kurie ėjo tarnauti krikščionims, nes, nepilnai apsikrikštiję, jie galėjo bendrauti ir su krikščionimis, ir su pagonimis, o tikėjimą pasirinkdavo, koks patikdavo. Torolvas ir Egilis

54 Elvradas Galingasis – Anglijos karalius Alfredas Didysis (871–899).

55 Jatvardas – Anglijos karalius Edvardas (901–924).

56 Adalsteinas Nugalėtojas – Anglijos karalius Etelstanas (924–940).

57 Hakonas Gerasis – Norvegijos karalius (945–960).

paklausė konungo, ir abu nepilnai apsikrikštijo. Savo žinioje jie turėjo tris šimtus karių, kuriems atlyginimą mokėjo konungas.

LI. Apie škotų konungą Olavą ir jarlus

Škotų konungas buvo vardu Olavas Rudaplaukis. Pagal tėvą jis buvo škotas, o pagal motiną – danas, kilimo iš Ragnaro Kailiakelnio⁵⁸ giminės. Tai buvo labai galingas vadas.

Škotų žeme vadinama šalis, triskart mažesnė už Angliją. Penktadalį Anglijos užima Nortumbrija, kuri yra pačioje šiaurėje, į rytus nuo Škotijos. Anksčiau Nortumbriją valdė danų konungai. Nortumbrijos sostinė – Jorvikas⁵⁹. Nortumbrija priklausė Adalsteinui, ir jis ten pasodino valdyti du jarlus, vieną vardu Alvgeiras, o kitą – Godrekas. Jie turėjo ginti šalį nuo škotų arba danų ir norvegų antpuolių. Šie niokojo šalį, tardamiesi turį teisių į Nortumbriją, nes visi bent kiek įtakingesni žmonės ten buvo danų kilmės iš tėvo arba iš motinos pusės, o daugelis ir iš tėvo, ir iš motinos.

Britų šalį tuo metu valdė du broliai – Hringas ir Adilsas. Jie mokėjo konungui Adalsteinui duoklę, o kilus karui, su savo pulku privalėjo stovėti pirmose gretose priešais konungo vėliavą. Abu broliai buvo puikūs kariai ir jau nebejauni. Elvradas Galingasis atėmė titulus ir valdžią iš visų konungų, kurie mokėjo jam duoklę. Ir tie, kurie anksčiau buvo vadinami konungais arba konungų sūnumis, dabar turėjo jarlų vardą. Taip buvo ir Elvrado, ir jo sūnaus Jatvardo laikais. O Adalsteinas paėmė valdžią visai jaunas, ir jo mažiau bijota. Tada tapo neištikimi ir tie, kurie anksčiau ištikimai tarnavo konungui, ir jų buvo daug.

LII. Surenkama kariuomenė

Olavas, škotų konungas, surinko didelę kariuomenę ir nuvedė ją į pietus, Anglijon. Jis atėjo į Nortumbriją ir ėmė ten kariauti. O kai sužinojo apie tą žygį Nortumbrijos jarlai, jie surinko savo pulkus ir išėjo pasitikti konungo Olavo. Kariuomenės susitiko, ir įvyko didelis mūšis, kuris baigėsi konungo Olavo pergale. Jarlas Godrekas žuvo, Alvgeiras pabėgo, o su juo – ir didelė dalis jų kariuomenės – visi tie, kurie nepadėjo galvos mūšyje. Paskui Alvgeiras nebepajėgė daugiau priešintis, ir konungas Olavas

58 Ragnaras Kailiakelnis – garsusis danų vikingas, kariavęs IX a. Anglijoje.

59 Jorvikas – Jorkas.

užvaldė visą Nortumbriją. Alvgeiras nuvyko pas konungą Adalsteiną ir papasakojo apie savo nesėkmę.

Kai tik konungas Adalsteinas išgirdo, kad į jo šalį įsiveržė tokia didelė kariuomenė, jis tuoj pat išsiuntinėjo žmones šaukti vyrus prie ginklo. Jis davė žinią jarlams ir kitiems galingiems vyrams. O pats patraukė prieš škotus su ta kariuomene, kurią turėjo.

Kai pasklido žinia, jog Olavas, škotų konungas, laimėjo pergalę ir užvaldė nemažą Anglijos dalį ir kad jo kariuomenė daug didesnė už Adalsteino, pas jį pradėjo plaukti daug kilmingų žmonių. Sužinojo tai ir Hringas su Adilsu, kurie jau turėjo surinkę didelę kariuomenę, ir taip pat prisidėjo prie konungo Olavo. Visi kartu jie buvo didelė jėga.

Kai Adalsteinas tai sužinojo, jis sušaukė savo karvedžius bei patarėjus ir klausė jų, kaip protingiausia būtų pasielgti. Jis smulkiai jiems papasakojo, ką sužinojo apie škotų konungo veiksmus ir jo gausią kariuomenę. Visi kaip vienas tada ėmė kaltinti Alvgeirą ir reikalauti, kad iš jo atimtų jarlo vardą. Buvo nuspręsta, kad konungas Adalsteinas grįš atgal į Anglijos pietus ir rinks kariuomenę po visą šalį, nes niekas kitas, išskyrus patį konungą, negalėtų greitai surinkti tiek daug žmonių, kiek reikia. Toje kariuomenėje, kurią jau konungas turėjo, jis paskyrė vadais Torolvą ir Egilį; jie turėjo vadovauti tai daliai, kurią sudarė vikingai. Alvgeiras vadovavo savo žmonėms. O pulkams vadovauti konungas paskyrė vyrus, kuriuos laikė vertais vadų vardo.

Kai Egilis po pasitarimo grįžo pas draugus, jie paklausė, ką jis sužinojo apie škotų konungą. Egilis pasakė:

16. *Olavo užpultas,
jarlas bėgt turėjo,
kitas žuvo mūšy
nuo karaliaus rankos.
Olavas galingas,
kovose patyręs,
Adalsteino žemę
grobia anglų priešas.*

Paskui pas konungą Olavą nusiuntė pasiuntinius, pavedę jiems pasakyti, kad konungas Adalsteinas norįs su juo susikauti ir siūlųs susigrumti Vinheido lygumoje⁶⁰ prie Vinuskogo miško. Jis norįs, kad Olavas kol

60 Spėjama, kad čia aprašomas Brunanburgo mūšis (934). Iš tikro vikingai kovėsi škotų pusėje prieš anglus. Sagoje mūšio aplinkybės iškraipomos.

kas liautųsi siaubęs jo šalį, o Angliją valdysiąs tas, kas laimėsias mūsų. Konungas Adalsteinas pasiūlė susitikti mūsų lauke po savaitės, o jei kuris ateis pirmas, tai palauks kito. Tada buvo toks paprotys: kai tik konungui paskiria mūsų lauką, jis negali niokoti šalies, kol mūsų nepasibaigs, jei nenori pelnyti nešlovės. Konungas Olavas sulaukė kariuomenę ir daugiau nesiaubė šalies, laukdamas paskirtos dienos. Kada atėjo laikas, jis nusivedė kariuomenę į Vinheidą.

Į šiaurę nuo lygumos buvo pilis. Konungas Olavas apsistojo toje pilyje su diduma savo žmonių, manydamas, kad ten busią lengviau aprūpinti kariuomenę iš kaimyninių kaimų. Jis pasiuntė savo žmones lygumon, kur pagal susitarimą turėjo įvykti mūsų, kad parinktų vietas palapinėms ir paruoštų, kas reikalinga, iki atžygiuos kariuomenė.

Kai konungo Olavo žmonės atvyko lygumon, ten jau buvo pribėdžiota gairių mūsų laukui pažymėti. Laukas visada būdavo kruopščiai parenkamas: jis turėjo būti lygus ir tinkamas išdėstyti didelei kariuomenei. Ir iš tikrųjų, lyguma tiko mūsų. Iš vienos pusės tekėjo upė, o iš kitos dunksojo miškai. Ten, tarp miško ir upės, gan dideliame plote, konungo Adalsteino vyrai buvo pasistatę palapines. Palapinių eilės driekėsi nuo pat upės ligi miško. Jie padarė taip, kad kas trečia palapinė būtų visai tuščia, o kitose – visai nedaug karių. Ir štai, kai ten atėjo konungo Olavo žmonės, prie kiekvienos palapinės būriavosi daug karių ir nėjo vidun. Adalsteino žmonės pasakė, kad visos jų palapinės perpildytos ir kad ten nebelikę vietos. Palapinės buvo tokios aukštos, kad pro jas nebuvo matyti, ar toliau jų daug, ar mažai. Konungo Olavo žmonės tarė sau, kad čia esanti visa Adalsteino kariuomenė.

Jie pasistatę palapines į šiaurę nuo gairių. Ten buvo nedidelė pašlaitė. Adalsteino žmonės diena dienon kalbėjo, kad jų konungas atvyksias arba jau atvykęs į pilį, kur į pietus nuo lygumos. Dieną ir naktį pas juos traukė naujos jėgos. O kai numatytas terminas pasibaigė, Adalsteino žmonės nusiuntė pas konungą Olavą pasiuntinius pranešti, kad konungas Adalsteinas pasiruošęs mūsų ir kad jis turįs didelę kariuomenę, bet nenorįs kraujo praliejimo, tad ir siūlųs konungui Olavui grįžti namo, Škotijon, o jis duosias jam draugystės dėlei po skilingą sidabro nuo kiekvieno savo karalystės plūgo. Jis norįs konungui Olavui būti draugas. Kai pasiuntiniai atvyko pas konungą Olavą, tasai jau rikiavo savo kariuomenę ir ruošėsi joti į mūsų. Bet, išklausęs pasiuntinius, konungas tą dieną neišžygiavo. Jis sėdėjo ir tarėsi su karo vadais. Tie visaip siūlė. Kai kurie ragino priimti pasiūlytas sąlygas ir sakė, kad tai būtų labai garbingas

žygis, jeigu jie grįžtų namo, gavę iš Adalsteino tokią didelę išpirką. Kiti prieštaravo ir sakė, kad Adalsteinas pasiūlys daugiau, jeigu jie šį kartą atsisakys. Taip ir nusprendė padaryti.

Tada pasiuntiniai paprašė konungą Olavą, kad tas duotų jiems laiko nuvykti pas konungą Adalsteiną ir paklausti, ar jis nesutiktų duoti didesnės išpirkos, kad būtų išsaugota taika. Jie prašė trijų dienų paliaubų: vienos – joti pas saviškius, kitos – tartis ir trečios – grįžti. Konungas Olavas sutiko. Ir štai pasiuntiniai vyksta pas saviškius, o trečią dieną grįžta, kaip anksčiau buvo susitarę, ir praneša konungui Olavui, kad Adalsteinas sutinka duoti viską, ką anksčiau siūlė, ir dar po skilingą kiekvienam konungo Olavo kariuomenės laisvam vyrui, po markę kiekvienam vadui, kurio būryje ne mažiau kaip dvylika žmonių, po markę aukso konungo apsaugos viršininkams ir po penkias markes aukso kiekvienam jarlui. Konungas Olavas liepė apskelbti tai visai kariuomenei. Kaip ir pirmą kartą, vieni siūlė priimti šias sąlygas, o kiti prieštaravo. Galų gale konungas nusprendė priimti išpirką, jeigu konungas Adalsteinas, be to, atiduos Nortumbriją su visomis duoklėmis ir pajamomis. Pasiuntiniai vėl paprašė trijų dienų ir pasiūlė konungui Olavui nusiųsti ir savų žmonių, kad jie, išklausę konungo Adalsteino žodžius, sužinotų, ar jis priims šias naujas sąlygas, ar ne. Jie pasakė, kad konungas Adalsteinas, kaip jiems atrodo, ryšis daug kam, kad tik būtų išsaugota taika. Konungas Olavas sutiko ir pasiuntė savo žmones pas konungą Adalsteiną.

Nujojo pasiuntiniai visi kartu ir rado konungą Adalsteiną pilyje, kuri buvo į pietus nuo lygumos. Konungo Olavo pasiuntiniai išdėstė savo pavedimą konungui Adalsteinui ir paskelbė taikos sąlygas. O konungo Adalsteino žmonės papasakojo, su kokiais pasiūlymais jie važiavo pas konungą Olavą, pridurdami, kad jiems protingi žmonės patarė tol vilkinti mūšio pradžią, kol atvyks pats konungas. Konungas Adalsteinas greitai apsisprendė ir taip pasakė pasiuntiniams:

– Perduokite konungui Olavui, kad aš jam duosiu laiko grįžti su savo kariuomene į Škotiją. Ir tegul jis grąžina gėrybes, kurių neteisėtai prisi-grobė čia šalyje. Paskui mes užmegsime taiką tarp mūsų šalių ir neka-riausime vienas prieš kitą. Be to, konungas Olavas turi atsiduoti mano valiai, valdyti Škotiją mano vardu ir būti man pavaldus konungas. Dabar važiuokite, – sako Adalsteinas, – ir viską papasakokite savo konungui.

Pasiuntiniai tą patį vakarą leidosi kelionėn atgal ir apie vidurnaktį atvyko pas konungą Olavą. Jie pažadino konungą ir tučtuojau perdavė jam konungo Adalsteino žodžius. Konungas liepė tuoj pat sukviesti

jarlus ir kitus karo vadus, o pasiuntiniams liepė ateiti ir papasakoti, kaip jie įvykdė savo pavedimą ir ką pasakė konungas Adalsteinas. Kariai, sužinoję Adalsteino atsakymą, vienu balsu pradėjo kalbėti, kad reikia ruošti mūšiui. Pasiuntiniai taip pat pasakė, kad Adalsteinas turi didelę kariuomenę ir kad jis atvyko į pilį tą pačia dieną, kaip ir pasiuntiniai. Tada jarlas Adilsas pasakė:

– Išaina, konunge, aš sakiau teisybę, kad jūs dar permanysite tuos gudruolius anglus. Mes sėdėjom čia tiek laiko ir laukėm, o jie telkė kariuomenę. Jų konungo nebuvo nė kvapo, kai mes čia atėjome. Ir štai, kol mes čia stovėjom, jie turbūt surinko didelę kariuomenę. Štai koks mano patarimas, konunge: mudviem su broliu reikia išjoti tuoj pat, naktį, su mūsų žmonėmis. Galbūt jie dabar nelabai saugosis žinodami, kad jų konungas netoliese su didele kariuomene. Mes užpulsime juos ir, jeigu jie pabėgs, pakirsim visos jų kariuomenės galybę ir drąsą stoti prieš mus į kovą.

Konungui toks patarimas pasirodė vykęs. Jis pasakė:

– Kai tik išauš, mes išrikiuosime savo kariuomenę ir žygiuosime jums iš paskos.

Pasitarimas tuo ir baigėsi.

LIII. Apie mūšį

Jarlas Hringas ir jo brolis Adilsas išrikiavo savo karius ir iškart, naktį, nužygiavo pietų link, į Vinheido lygumą. Auštant Torolvo sargybiniai pamatė artėjančią kariuomenę. Tada nuskardėjo kovos ragai, ir kariai griebėsi ginklų. Kariuomenė išsirikiavo dviem pulkais. Vienam pulkui vadovavo jarlas Alveigas, ir jo priešaky plevėsavo jo vėliava. Tą pulką sudarė jo kariai, taipgi pašauktiniai, surinkti iš visos šalies. Pulkas buvo daug didesnis už Torolvo pulką. Torolvas buvo apsiginklavęs šitaip: didelis ir storas skydas, ant galvos – tvirtas šalmas, prie diržo – kalavijas, kurį jis vadino Ilguoju. Tai buvo didelis ir geras ginklas. Rankoje Torolvas laikė ietį. Ieties antgalis buvo dviejų uolekčių ilgumo su keturbriauniu smaigaliu. Smaigalys buvo platus, o užmova – ilga ir stora. Kotas buvo tokio ilgumo, kad stačias galėjai ranka pasiekti tik užmovą. Jis buvo labai storas ir apkaustytas geležimi. Užmova buvo prismeigta prie koto geležiniu smaigu. Tokios ietys buvo vadinamos kaustytais basliais.

Egilis apsiginklavo taip pat, kaip Torolvas. Jis prisijusė kalaviją, kurį vadino Angimi. Egilis gavo jį kuršių žemėje. Tai buvo puikus ginklas. Nė vienas jų neapsivilkio šarvų.

Buvo iškelta vėliava. Ją nešė Torfnas Rūstusis. Visi Torolvo kariai turėjo norvegiškus skydus ir norvegiškus ginklus. Jo pulke buvo vieni norvegai. Torolvas išrikiavo savo pulką prie miško, o Alvgeiro pulkas žygiavo paupiu.

Jarlas Adilsas ir jo brolis pamatė, kad jiems nepasisėkė užklupti Torolvo netikėtai. Tada ir jie išrikiavo savo kariuomenę į du pulkus. Kiekvienas jų turėjo savo vėliavą. Adilsas išrikiavo savo karius prieš jarlą Alvgeirą, o Hringas – prieš vikingus.

Prasidėjo mūšis. Abi pusės narsiai grūmėsi. Jarlas Adilsas atkakliai puolė ir galų gale prirėmė Alvgeirą. Tada Adilso žmonės ėmė pulti dar ryžtingiau. Praėjo nedaug laiko, ir Alvgeiras leidosi bėgti.

Apie Alvgeirą reikia pasakyti, kad jis nujojo į lygumos pietus, o iš paskos – ir jo žmonės. Jis jojo tol, kol prijojo pilį, kurioje buvo konungas.

Tada jarlas pasakė:

– Aš manau, kad mums neverta joti į pilį. Mes susilaukėm užtektinai priekaištų ir praeitą kartą, kai atvykome pas konungą nugalėti konungo Olavo. Ir dabar mūsų padėtis pasirodys konungui ne geresnė, kaip tada. Man nėra ko laukti iš jo malonių.

Paskui Alvgeiras nujojo į šalies pietus, ir tiek reikia pasakyti apie jo kelionę, kad jis jojo dieną ir naktį, kol nusigavo iki Jarlsneso kyšulio. Ten jarlas persikėlė per jūrą į Prancūziją, kur buvo pusė jo giminių. Anglijon daugiau jis nebegrižo.

Adilsas iš pradžių persekiojo bėglius, bet neilgai, o paskui grįžo atgal – ten, kur vyko mūšis – ir vėl pradėjo pulti. Kai Torolvas tai pamatė, jis pasuko pulkus prieš jarlą ir liepė nešti ten vėliavą, o savo kariams liepė sekti iš paskos suglaustomis gretomis.

– Laikykimės miško, – pasakė Torolvas, – tada jis dengs mus iš užnugario, ir jie negalės prieiti prie mūsų iš visų pusių.

Torolvo kariai taip ir padarė ir išsirikiavo pamiškėje. Prasidėjo žiaurios kirstynės. Egilis stoji prieš Adilsą, ir jie įnirtingai kovėsi. Jėgų skirtumas buvo labai didelis, bet vis dėlto Adilso žmonių krito daugiau. Torolvas taip įsiuto, kad užsimetė skydą sau ant nugaros ir suėmė ietį abiem rankom. Jis metėsi į priekį, kirto ir smaugstė priešus po kairei ir po dešinei. Žmonės bėgo nuo jo į visas puses, bet daugelį jis suspėdavo užmušti.

Taip jis prasiskyrė kelią prie jarlo Hringo vėliavos, ir niekas negalėjo prieš jį atsilaikyti. Jis užmušė jarlo Hringo vėliavnešį ir perkirto vėliavos kotą.

Paskui jis persmeigė ietimi jarlui krūtine, kad ji pervėrė kiaurai jo šarvus ir kūną ir išlindo tarp menčių. Jis pakėlė jarlą ant ieties virš savo

galvos ir įbedė kotą į žemę. Jarlas ant ieties ir numirė, ir visi tai matė – tiek jo kariai, tiek ir priešai. Paskui Torolvas išsitraukė kalaviją ir ėmė kapoti abiem rankom. Jo žmonės irgi puolė. Tada žuvo daug britų ir škotų, o kai kurie pabėgo.

Jarlas Adilsas, pamatęs, kad jo brolis užmuštas ir dauguma jo karių krito, o kiti bėga, suprato, kad jam bus riesta, ir metėsi bėgti į mišką. Jis pasislėpė miške, o kartu – ir jo kariai. Visa jų kariuomenė pradėjo bėgti. Dauguma bėgančių buvo užmušti, o kiti išsisklaidė po visą lygumą. Jarlas Adilsas metė savo vėliavą, ir niekas nežinojo, ar ten jis bėga, ar kas kitas. Netrukus pradėjo temti, ir Torolvas su Egiliu pasuko atgal stovyklon. Po kurio laiko į lygumą atžygiavo konungas Adalsteinas su visa kariuomene. Vyrai ėmė statytis palapines ir ruoštis nakvynei.

Truputį vėliau atvyko ir konungas Olavas su savo kariuomene. Jie statėsi palapines, taip pat kūrėsi jau anksčiau jų žmonių pastatytose palapinėse. Konungui Olavui tada buvo pasakyta, kad abu jo jarlai, Hringas ir Adilsas žuvo, o drauge – ir dauguma jo karių.

LIV. Dar apie mūšį. Torolvo žūtis

Konungas Adalsteinas nakvojo jau anksčiau minėtoje pilyje ir ten sužinojo, kad lygumoje vyksta mūšis. Nedelsdamas jis pakėlė savo kariuomenę ir patraukė šiaurėn, lygumos link. Čia jis smulkiai išsiklausinėjo, kaip vyko mūšis. Broliai Torolvas ir Egilis atėjo pas konungą, ir jis padėjo jiems už jų narsą ir iškovotą pergalę. Jis pažadėjo jiems ištikimą draugystę. Naktį jie praleido kartu.

Anksti rytą konungas Adalsteinas pakėlė savo kariuomenę. Jis kalbėjo su karvedžiais ir nurodė jiems, kaip išrikiuoti kariuomenę. Priekyje jis liepė pastatyti savo pulką, kurio pirmose gretose stovėjo patys narsiausi būriai. Jis pasakė, kad šitoms pajėgoms vadovaus Egilis.

– O Torolvas, – tarė jis, – ves savo karius ir tuos būrius, kuriuos aš ten pasiųsiu. Jis vadovaus mūsų kariuomenės antrajam pulkui, – juk škotai niekuomet nekariauja suglausta rikiuote, – jie čia pribėga, čia nubėga ir pasirodo tai vienur, tai kitur. Jie dažnai smogia, jeigu jų nesisaugai, bet puolami jie išsisklaido po lauką.

Egilis atsakė konungui:

– Aš nenoriu mūšio metu skirtis su Torolvu, tegu mus abu siunčia ten, kur labiausiai reikia ir kur bus pačios įnirtingiausios grumtynės.

Torolvas tarė:

– Tegu konungas pats sprendžia, kur mus siųsti. Darysim taip, kaip jam atrodo geriau, bet jeigu tu nori, aš galiu stoti ten, kur tau įsakyta.

Tada Egilis atsakė:

– Tebūnie taip, kaip jūs norite, bet aš labai apgailėstausiu, kad mus šitaip paskirstė.

Kariai išsirikiavo sulig konungo įsakymu, ir suplevėsavo vėliavos. Konungo pulkas plačiai išsiskleidė lygumoje palei upę, o Torolvo pulkas sustojo pamiškėje.

Pamatęs, kad Adalsteinas jau išrikiavo savo pajėgas, konungas Olavas irgi ėmė rikiuoti karius. Jis taip pat padalijo kariuomenę į du pulkus ir liepė nusiųsti savo vėliavą į tą pulką, kuriam jis vadovavo, – prieš konungą Adalsteiną ir jo pulką. Abu jie sutelkė tiek daug kariuomenės, kad sunku buvo pasakyti, kas turi daugiau. Antrasis konungo Olavo pulkas išsidėstė netoli miško priešais Torolvo pulką. Karvedžiais ten buvo škotų jarlai, ir karių daugumą sudarė škotai. Tame pulke buvo didelė gausybė žmonių.

Paskui pulkai patraukė vienas prieš kitą ir netrukus užvirė aršus mūšis. Torolvas ryžtingai puolė ir liepė nešti vėliavą pirmyn palei mišką. Jis sugalvojo išeiti į priekį ir smogti konungo Olavo pulkui iš šono, kad jo kariai negalėtų prisidengti skydais. Jo vyrai laikė atkišę skydus, o iš dešinės juos dengė miškas.

Torolvas atsidūrė taip toli priekyje, kad tik nedaugelis jo karių ėjo priešais jį. O kai jis mažiausiai saugojosi, iš miško išbėgo jarlas Adilsas su savo vyrais. Jie apsvaidė Torolvą daugybe iečių, ir jis krito ten pat pamiškėje. Torfinas, vėliavnešys, šoko atgal, ten, kur kariai stovėjo susiglaudę. Adilsas juos puolė, ir prasidėjo žiaurios grumtynės.

Škotai sušuko pergalės šūkį, kai tik pamatė, kad priešų vadas krito. Egilis, išgirdęs tą šūkį ir pamatęs, kad Torolvo vėliava pajudėjo atgal, suprato, kad pats Torolvas tikriausiai jau neina paskui savo vėliavą. Ir jis puolė bėgti tarp abiejų kovojančių pulkų. Netrukus jis sutiko savų žmonių ir sužinojo, kas įvyko. Jis ragino karius pulti ir pirmas metėsi į kovą. Rankoje jis laikė savo kalaviją Angį. Verždamasis į priekį, jis kapojo į abi puses ir daugelį užmušė. Torfinas nešė vėliavą jam iš paskos, o paskui vėliavą žygiavo visas antrasis pulkas. Prasidėjo žiauriosios kirstynės.

Egilis veržėsi pirmyn, kol sutiko jarlą Adilsą. Jie keliskart sukryžiauvo kalavijus, ir jarlas Adilsas krito, o aplink jį – didelė daugybė žmonių. Tada jo kariuomenė leidosi bėgti. Egilis su savo vyrais persekiojo bėglius

ir žudė visus, ką tik pavydavo. Tad neverta buvo prašyti malonės. Kai škotų jarlai pamatė bėgančius savo draugus, jie irgi, nieko nelaukdami, leidosi bėgti.

O Egilis su savo vyrais priėjo vietą, kur stovėjo konungo Olavo pulkas, užpuolė jį iš užnugario ir nužudė didelę daugybę priešų. Tada pulkas suskilo į būrelius, o paskui ir visai išsisklaidė. Dauguma Olavo žmonių pabėgo, o vikingai sušuko pergalės šūkį.

Kai tik konungas Adalsteinas pamatė, kad konungo Olavo pulke kilo sąmyšis, jis paragino karius ir liepė nešti pirmyn savo vėliavą. Jis taip veržliai puolė Olavo kariuomenę, kad ji pasitraukė, palikdama daugybę užmuštų. Ten žuvo ir konungas Olavas, ir didesnė dalis jo kariuomenės, nes visus, ką tik pavijo, išžudė. Konungas Adalsteinas laimėjo didelę pergalę.

LV. Egilis laidoja Torolvą

Konungas Adalsteinas paliko mūšio lauką, o jo kariai ir toliau persekiojo bėglius. Jis nujojo atgal į pilį ir niekur nesustojo nakvynei, kol neatvyko į vietą.

Egilis persekiojo bėglius. Jis ilgai juos vijosi, žudydamas, ką prisivijęs. Paskui su savo būriu jis vėl pasuko į mūšio lauką. Čia jis užėjo savo brolio Torolvo kūną, paėmė jį, numazgojo ir pašarvojo pagal ano meto papročius. Jie iškasė kapą ir nuleido į jį Torolvą su visais ginklais ir drabužiais. Prieš išsiskirdamas, Egilis užmovė ant abiejų brolio rankų po auksinę apyrankę. Paskui užritino ant kapo akmenų ir užpylė žemėmis.

Tada Egilis tarė visą:

*17. Drąsiai brolis veržės
į Odino audrą,
bet nuo iečių krito
Vinheido laukymėj.
Jau žolė sužėlė
ant Torolvo kapo.
Šią nelaimę skaudžią
aš tylom pakelsiu.*

Ir dar taip pasakė:

18. *Kur ėjau, ten liko
vien lavonų krūvos,
kalavijas Angis
Adilsą nukovė.
Kovoje su anglais
Olavas sukėlė
liūtį geležinę, –
juodvarniam bus maisto.*

Paskui Egilis su savo vyrais patraukė pas konungą Adalsteiną. Atvykęs jis tuoj pat nuėjo pas konungą, kuris tuo metu puotavo. Ten buvo didelis šurmulyš. Kai tik konungas pamatė Egilį, jis liepė užleisti Egiliui ir jo žmonėms žemutinius suolus. Ir pasakė, kad Egilis turi sėdėti aukštasuolyje priešais konungą. Egilis atsisėdo, o skydą pasidėjo prie kojų. Ant galvos jis turėjo šalną, o kalaviją pasidėjo ant kelių ir tolydžio traukė jį iš makštų iki pusės. Jis sėdėjo tiesus ir paniuręs.

Egilio veidas buvo stambus, kakta plati, antakiai tankūs, nosis neilga, bet labai drūta, smakras irgi stebėtinai platus, jį dengė plati ilga barzda. Žandikauliai buvo nepaprastai platūs ir dideli, kaklas itin storas, o pečiai – galingi, tad savo išvaizda jis skyrėsi iš kitų žmonių. O pykčio pagautas, jis atrode baisus ir žiaurus. Jis buvo stotingas ir labai aukštas. Plaukai buvo vešlūs, vilko kailio spalvos, bet anksti pradėjo slinkti. Taip besėdint, kaip buvo sakyta, vienas jo antakis nusileido iki skruostikaulio, o kitas pakilo iki plaukų šaknų. Egilio akys buvo juodos, o antakiai suaugę. Kai jam atnešė alaus, jis negėrė, o tik raukė antakius, tai viršun, tai apačion.

Konungas Adalsteinas sėdėjo savo soste. Jis, kaip ir Egilis, laikė kalaviją ant kelių. Taip jie pasėdėjo kurį laiką, paskui konungas išsitraukė kalaviją iš makštų, nusimovė nuo rankos didelę ir brangią apyrankę ir užmovė ant kalavijo smaigalio. Paskui jis atsistojo, perėjo per salę, priėjo prie židinio ir atkišo Egiliui per ugnį kalaviją su apyranke. Egilis atsistojo, išsitraukė kalaviją ir nuėjo per salę prie konungo. Jis įkišo kalaviją į apyrankę, prisitraukė jį ir sugrįžo į savo vietą. Konungas vėl atsisėdo į savo sostą. Egilis irgi atsisėdo, užsimovė ant rankos apyrankę, ir tada jo antakiai išsilygino. Jis padėjo į šalį kalaviją ir šalną, paėmė atneštą elnio ragą ir ištuštino jį. Jis pasakė:

19. *Man karys paskyrė
skambančią gyvatę,*

*kad rankas galėčiau
dailiai pasipuošti.
Aš ginklu priimsiu
dovaną garbingą,
dosnųjį karalių
iš širdies pagirsiu.*

Paskui Egilis gėrė, nepraleisdamas nė vieno karto, ir kalbėjosi su kitais žmonėmis.

O konungas liepė atnešti dvi skrynias. Abi jos buvo pilnos sidabro, ir kiekvieną jų nešė po du vyrus. Konungas tarė:

– Egili, priimk šias skrynias ir, jeigu tu vyksi Islandijon, nuvežk šį turtą savo tėvui. Aš siunčiu jį kaip išpirką už sūnų. Dalį šio turto atiduok tiems savo ir Torolvo giminaičiams, kuriuos tu labiausiai vertini. O tu gausi išpirką už brolių čia, pas mane, – žemėmis ar pinigais, ko labiau pageidaisi. Jei panorėsi likti pas mane visam laikui, tau bus reiškiamą tokia pagarba, kokios tu pageidaisi.

Egilis paėmė sidabrą ir padėkojo konungui už dovanas ir draugiškus žodžius. Jis palinksmėjo ir tarė:

*20. Antakiai man rūščiai
buvo nusileidę,
tarsi sunkios uolos
ant akių užgriuvo.
Dovanos karaliaus
man raukšles išlygins,
praskaidrės ir žvilgsnis,
veidas nusigiedrins.*

Vėliau pasveiko tie, kurie buvo sužeisti mūšyje ir išlikę gyvi.

Egilis peržiemojo pas konungą Adalsteiną po Torolvo mirties, ir konungas jį didžiai gerbė. Kartu su juo buvo visi jo ir Torolvo kariai, išlikę gyvi po mūšio. Čia Egilis sukūrė šlovinamąją giesmę konungo Adalsteino garbei, kurioje yra toks posmas:

*21. Štai kilmingo kraujo
išdidus karalius
ir karys garbingas,*

*tris vadus parbloškęs.
Vienas visą šalį
valdo Adalsteinas,
didis jo dosnumas,
žygiai jo be galo.*

O šios dainos priedainis yra toks:

*22. Lig kalnų aukštųjų
Adalsteino valdos.*

Atsidėkodamas už giesmę, Adalsteinas davė Egiliui dvi auksines apyrankes, kurių kiekviena svėrė po markę, be to, dar brangų apsiaustą, kurį anksčiau pats nešiojo.

Pavasariį Egilis pareiškė konungui, kad jis sumanęs vasarą plaukti Norvegijon ir sužinoti, kaip gyvena Asgerda, Torolvo žmona. Egilis sakė:

– Ten liko didelis turtas, ir aš nežinau, ar gyvas kuris iš jo vaikų. Aš turiu jais pasirūpinti, jeigu jie gyvi, bet jeigu Torolvas mirė bevaikis, tada visas jo palikimas priklauso man.

Konungas atsakė:

– Tu, Egili, gali išvažiuoti, jei manai, kad tai būtina. Bet man vis dėlto atrodo, jog tau geriausia būtų gyventi pas mane, o sąlygas siūlyk, kokių tik pageidautai.

Egilis padėkojo konungui už jo žodžius ir pasakė:

– Iš pradžių aš nuvažiuosiu ten, kur privalau važiuoti, bet visai galimas dalykas, kad aš dar grįšiu ir pasinaudosiu tavo pažadais, jei tik viskas bus gerai.

Konungas prašė jį būtinai sugrįžti.

Egilis išsiruošė į kelionę su savo būriu, bet daugelis pasiliko tarnauti konungui. Egilis turėjo didelį ilglaivį ir daugiau kaip šimtą žmonių. Jis pasiruošė kelionei ir, kai papūtė palankus vėjas, išplaukė į jūrą. Egilis ir konungas Adalsteinas išsiskyrė kaip geri draugai. Konungas prašė Egilį kuo greičiausiai sugrįžti. Egilis pažadėjo, kad taip ir padarys.

Egilis nuplaukė Norvegijos link ir, kai pasiekė šalį, nuskubėjo į Firdirą. Jis sužinojo, kad hersiras Toriras mirė, o Arinbjornas gavo jo palikimą ir tapo lendrmanu. Egilis nuvyko pas Arinbjorną ir buvo ten gerai priimtas. Arinbjornas prašė Egilį pasisvečiuoti pas jį. Egilis sutiko. Jis liepė ištraukti laivą ant kranto ir pasirūpinti, kad jo žmonės turėtų pastogę.

Egilis ir dar vienuolika žmonių apsistojo pas Arinbjorną. Ten Egilis ir peržiemojo.

LVI. Egilio vedybos ir palikimo atgavimas

Onundas Kalnietis, Torgeiro Dygliakojo sūnus, vedė Gunhildą, Bjorno Nepriklausomojo dukterį, kuri ir apsigyveno su juo Aske. Asgerda, Grimo Plikagalvio sūnaus Torolvo žmona, gyveno tada pas savo gimnaitį Arinbjorną. Asgerda ir Torolvas turėjo dukrelę, vardu Tordisa, kuri gyveno kartu su motina.

Egilis papasakojo Asgerdai apie Torolvo mirtį ir pasisiūlė rūpintis ja. Žinia apie Torolvo mirtį labai nuliūdino Asgerdą, o Egilio pasiūlymą ji priėmė draugiškai, bet santūriai.

Atėjo vėlyvas ruduo. Egilis visai paniuro ir dažnai sėdėdavo liūdnas, nuleidęs galvą. Kartą prie jo priėjo Arinbjornas ir paklausė, kodėl tasai toks nelinksmas.

– Nors brolio mirtis tau didelė nelaimė, – pasakė Arinbjornas, – vyrui nedera pasiduoti skausmui. Vienas miršta – kiti lieka gyventi. Ką tu dabar kuri? Aš norėčiau pasiklaudyti.

Egilis atsakė, kad visai neseniai jis sukūrė šitokią visą:

23. *Dievų dukrai*⁶¹ *žodžio*
tarti nesiryžtu,
nors be baimės jaunas
į akis žiūrėjau.
O dabar, tik vardą
josios prisiminęs,
aš akis nuleidžiu,
nedrąsus lyg vaikas.

Arinbjornas paklausė, kokią moterį Egilis taip gražiai apdainuoja, ir pridūrė:

– Tu turbūt nuslėpei jos vardą šioje visoje.

Tada Egilis atsakė:

61 Asgerdos vardą sudaro dvi dalys: *As* „asų, dievų, dieviškas“ ir *Gerd* – moteriško apdangalo pavadinimas, apskritai moteris.

24. *Eilėse aš vardo*

*neslepiu tarp žodžių,
 aukso beržui⁶² skausmas
 pamažu praeina.
 Kas pažįsta skaldų
 svaigujį gėrimą,
 greit užčiuops teisybę
 išmaningais pirštais.*

– Dažnai sakoma, – toliau kalbėjo jis, – kad draugui galima viską papasakoti. Tegul bus taip ir ši kartą. Tu klausi, kokią moterį aš apdainavau savo visoje. Aš tau atsakysiu – tai Asgerda, tavo pusseserė. Aš noriu, kad tu man padėtum laimėti jos ranką.

Arinbjornas atsakė:

– Tu gerai sugalvojai. Aš, aišku, užtarsiu tave, kai tu jai pasipirši.

Tada Egilis pasipiršo Asgerdai. Ji atsakė, kad tam turi pritarti jos tėvas ir jos giminaitis Arinbjornas. Paskui Arinbjornas kalbėjo su Asgerda, bet ir jam ji lygiai taip pat atsakė. Arinbjornas pritarė šioms vedyboms ir su Egiliu nuvyko pas Bjorną. Egilis paprašė Bjorną jo dukters rankos. Tas su džiaugsmu priėmė Egilio piršimąsi, bet pasakė, kad reikia ir Arinbjorno pritarimo. Kadangi ir Arinbjornas labai norėjo, kad Egilis vestų Asgerdą, sužadėtuvės įvyko. Buvo nuspręsta kelti vestuves pas Arinbjorną. Numatytu laiku įvyko šauni vestuvių puota, ir po to Egilis visą žiemą buvo labai linksmas.

Pavasariį Egilis paruošė prekybinį laivą plaukti Islandijon, nes Arinbjornas patarė jam nepasilikti Norvegijoje, kol Gunhilda, konungo žmona, turi čia tokią didelę valdžią.

– Ji tavo priešė, – pasakė Arinbjornas, – ir jos priešiškus tau dar labiau padidėjo po tavo susitikimo su Eivindu prie Jutlandijos.

Kai buvo pasiruošta ir kai papūtė palankus vėjas, Egilis išplaukė į jūrą. Kelionė buvo sėkminga. Rudenį jis pasiekė Islandiją ir pasuko į Pilkiemio fiordą. Jis nebuvo lankęsis Pilkiemyje jau dvylika metų. Grimas Plikagalvis per tą laiką suseno, ir Egilio sugrįžimas jį labai nudžiugino. Egilis apsigyveno Pilkiemyje, o su juo – Torfinas Rūstusis ir dar daug kitų jo bendražygių. Žiemą jie gyveno su Grimu Plikagalviu. Egilis turė-

62 Aukso beržas – moteris.

jo daug visokio turto, bet niekur nepasakojama, kad jis būtų pasidalijęs Adalsteino sidabru su Grimu Plikagalviu arba su kuo kitu.

Tą žiemą Torfinas vedė Seuną, Grimo Plikagalvio dukterį, o pavasarį Grimas Plikagalvis davė jam sklypą sodybai prie Ilgupės krioklio, taip pat žemę tarp Ilgupės ir Gulbių upės nuo Molupio iki pat kalnų.

Torfino ir Seunos duktė, vardu Tordisa, buvo ištekėjusi už Arngeiro iš Aukštasalio, kuris buvo Bersio Bedievio sūnus. Arngeiro ir Tordisos sūnus buvo Bjornas, Karštaslėnio Karžygys.

Egilis pragyveno Pilkiemyje keletą žiemų. Jis pradėjo šeiminkauti ir ūkininkauti lygiai kaip ir Grimas Plikagalvis. Per tą laiką Egilis dar daugiau nupliko.

Tuo metu kraštas buvo vis tankiau apgyvendinamas.

Pašlaitkiemyje prie Skersupės gyveno Hromundas, Grimo Halogalandiečio brolis, ir tie, kurie atplaukė jo laivu. Hromundas buvo Gunlaugo tėvas, o Gunlaugas atsiėjo tėvas Turidai Usnei. Jos sūnus buvo vardu Ilugis Juodasis.

Žiema sekė žiemą, o Egilis tebegyveno Pilkiemyje. Ir štai vieną vasarą Islandijon atplaukė norvegų laivas, ir žmonės sužinojo, kad Bjornas Nepriklausomasis mirė. Be to, pasakojo, esą visas Bjorno gėrybes sugrobęs jo žentas Onundas Kalnietis. Visą kilnojimąjį turtą jis persivežęs pas save, o žemėse apgyvendinęs žmones ir imas iš jų mokesčius. Jis paskelbė visas Bjorno žemes savo nuosavybe. Kai Egilis apie tai išgirdo, jis ėmė klausinėti, ar Onundas Kalnietis tai padarė savo jėgomis, ar jam kas galingesnis padėjo. Egiliui papasakojo, kad Onundas labai draugavo su konungu Eiriku, o dar labiau su Gunhilda. Tą rudenį Egilis nieko nesiemė, bet, kai atėjo pavasaris, liepė nuleisti į vandenį savo laivą, kuris stovėjo pastogėje prie Ilgupės krioklio. Jis paruošė laivą kelionei jūra ir surinko žmones. Jo žmona Asgerda išsiruošė į kelionę kartu su juo, o Tordisa, Torolvo duktė, pasiliko.

Susiruošęs Egilis išplaukė. Apie jo kelionę nėra ko pasakoti iki tol, kol jis atplaukė į Norvegiją. Ten jis tuoj pat nuėjo pas Arinbjorną. Tas gražiai jį priėmė ir pakvietė pas save apsistoti. Egilis sutiko. Jis ir Asgerda, o su jais dar keli žmonės, apsigyveno pas Arinbjorną.

Netrukus Egilis užsiminė Arinbjornui apie palikimą, į kurį jis manė turįs teisę. Tada Arinbjornas ir sako:

– Kažin ar tau pasiseks. Onundas Kalnietis užsispyręs ir nenuolaidus, suktas ir gobšus. Be to, jį dabar palaiko konungas ir jo žmona. O Gunhilda,

kaip tu seniai žinai, tavo mirtina priešė. Ji, aišku, nė piršto nepajudins, kad priverstų Onundą spręsti šį reikalą pagal įstatymus.

Egilis tarė:

– Konungas nekliudys mums siekti teisėto ir teisingo šios bylos sprendimo. Ir jeigu tu mane palaikysi, aš nepabijosiu bylinėtis su Onundu Kalniečiu.

Jie susitarė, kad Egilis paruoš nedidelį laivą. Ir štai plaukia jie su maždaug dvidešimčia žmonių. Jie nuplaukė į pietus link Hiordalando ir atvyko į Aską. Ten jie nuėjo į Onundo namus. Egilis išdėstė savo norą ir pareikalavo Onundo atiduoti jam pusę Bjorno palikimo. Jis pasakė, kad pagal įstatymus abi Bjorno dukterys turinčios gauti po lygią palikimo dalį.

– Nors man atrodo, – pridūrė Egilis, – kad Asgerda daug aukštesnės kilmės negu tavo žmona Gunhilda.

Tada Onundas jam įžūliai atsakė:

– Tu akiplėša, Egili! Konungas Eirikas išvijo tave iš Norvegijos, o tu grįžti į jo šalį ir dar kėsėjai stoti prieš jo žmones. Nepamiršk, Egili, kad tokius kaip tu aš šalindavau iš kelio, net jeigu tam būdavo mažiau priežasčių negu dabar, kai tu reikalauji palikimo savo žmonai, kai tuo tarpu visi žino, kad ji sugulovės duktė.

Jis dar ilgai taip kalbėjo, ir Egilis suprato, kad Onundas jokių būdu nesutiks teisėtai spręsti šio reikalo. Tada jis pasakė, kad kviečia Onundą į teismą ir kad Gulatingas spręs jų bylą.

Onundas atsakė:

– Aš atvažiuosiu į Gulatingą, bet manau, kad tu iš ten sveikas negrįši.

Egilis atsakė:

– Aš vis dėlto ryšiuosi šitam pavojui. Atvažiuosiu į tingą, ir ten matysim, kaip išsispręs mūsų ginčas.

Ir Egilis su savo palydovais išvažiavo. Grįžęs namo, Egilis papasakojo Arinbjornui apie savo kelionę ir apie Onundo atsakymą. Arinbjornas labai supyko, kad Torą, jo tėvo seserį, pavadino sugulove. Arinbjornas nuvyko pas konungą Eiriką ir viską jam papasakojo.

Konungas buvo labai nepatenkintas ir pareiškė, kad Arinbjornas jau seniai tapo Egilio užtarėju.

– Anksčiau tik tavo padedamas jis pasiliko šalyje. O dabar tu jį palikai, kai jis eina prieš mano draugus.

Arinbjornas pasakė konungui:

– Vis dėlto tu leisk, kad byla būtų sprendžiama pagal įstatymus.

Per pokalbį konungas buvo labai susierzinęs, o jo žmona, kaip pastebėjo Arinbjornas, visai neslėpė savo priešišškumo.

Grįžęs namo, Arinbjornas pasakė Egiliui, kad laimėti yra maža vilties.

Prabėgo žiema, ir atėjo laikas važiuoti į Gulatingą. Arinbjornas iškeliavo su didele palyda. Egilis važiavo kartu su juo.

Konungas Eirikas irgi buvo tingė su daugybe žmonių. Onundas Kalnietis buvo konungo palydoje, kaip ir jo broliai. Jų buvo didelis būrys.

Kai tingė spręsdavo byla, abi pusės priedavo prie vietos, kur sėdi teisėjai, ir kiekviena pusė pateikdavo savo teismo įrodymus. Onundas čia pasakė ilgą kalbą. Teismo vieta buvo lygus laukas, aplink apsmaigstytas lazdynų gairėlėmis. Tarp lazdynų gairių buvo įtempta virvė, vadinama teismo riba. Viduje ratu sėdėjo teisėjai: dvylika iš Firdiro fiulko, dvylika iš Sogno fiulko ir dvylika iš Hiordalando fiulko. Šie teisėjai nagrinėjo bylas. Nuo Arinbjorno priklausė, kokius teisėjus atsiųs Firdiras, o kokius atsiųs Sognas – priklausė nuo Tordo iš Aurlando. Ir vieni, ir kiti veikė išvien.

Arinbjorną į tingą lydėjo daugybė žmonių. Jis plaukė dideliu laivu, pilnu žmonių, ir dar turėjo daug mažesnių laivų ir irklinių valčių, kur sėdėjo bondai. Konungas Eirikas atvyko su didelėmis pajėgomis: šešiais ar septyniais karo laivais. Tingė taip pat susirinkdavo daug bondų.

Egilis išdėstė savo bylą ir pasakė, kad teisėjai turi pripažinti jo teisybę. Jis įrodinėjo savo teises į Bjorno, Brynjolvo sūnaus, palikimą. Jis taip pat pasakė, kad Asgerda, Bjorno duktė ir jo teisėta žmona, turi gauti tą palikimą. Juk pagal savo kilmę ji turi teisę į paveldimas žemes, be to, jos giminaičiai iš abiejų pusių buvo lendrmanai, o jos protėviai buvo dar kilmingesni. Egilis pareikalavo, kad teisėjai priteistų Asgerdai pusę Bjorno palikimo – žemių ir kilnojamojo turto. Kai jis baigė, prabilo Onundas Kalnietis.

– Mano žmona Gunhilda, – pasakė jis, – yra Bjorno ir Alovos, teisėtos Bjorno žmonos, duktė. Gunhilda pagal įstatymus yra Bjorno įpėdinė. Aš paėmiau visą Bjorno turtą, nes žinojau, kad antroji duktė neturi jokių teisių į palikimą: jos motina buvo išvežta iš namų smurtu, o paskui ji tapo Bjorno sugulove. Jos giminės nedavė sutikimo santuokai, ir Bjornas vežiojosi ją iš vieno krašto į kitą, o tu, Egili, manai čia, kaip ir visur kitur, laimėti įžulumu ir savivale. Bet dabar tau nepavyks, nes konungas Eirikas ir jo žmona Gunhilda man pažadėjo, kad visos bylos – ten, kur galioja jų valdžia – bus išspręstos mano naudai. Aš galiu atvesti tikrų liudininkų, kurie konungui ir teisėjams paliudys, kad Tora Nėrinuiotrakė, Asgerdos motina, buvo smurtu išvežta iš jos brolio Toriro namų, o antrą kartą – iš

Aurlando, nuo Brynjolvo. Ją išvežė iš mūsų šalies konungo ištremti vikingai, ir Asgerda, Toros ir Bjorno duktė, gimė ištremtyje. Tiesiog keista, kaip Egilis nepaiso konungo Eiriko žodžių. Pirmiausia, Egili, tu gyveni čia, mūsų šalyje, nors konungas Eirikas tave ištrėmė iš Norvegijos. Be to, tu vedei vergę ir dar vadini ją įpėdine. Aš reikalauju, kad teisėjai priteistų visą palikimą man, o Asgerdą, kaip vergę, – konungui, nes ji gimė tuo metu, kai jos tėvas ir motina buvo beteisiai tremtiniai.

Tada prabilo Arinbjornas:

– Konunge Eirikai, mes atvesime liudininkus, kurie gali prisiekti, jog mano tėvas Toriras ir Bjornas Nepriklausomasis taikydamiės susitarė, kad Bjorno ir Toros duktė Asgerda bus savo tėvo Bjorno įpėdinė. Be to, konunge, tu pats žinai, kad tu leidai Bjornui gyventi šalyje ir kad tada buvo pašalintos kliūtys, trukdžiusios susitaikymui.

Konungas delsė atsakyti. Tada Egilis tarė:

25. *Onundas godusis*
sau naudos tetrokšta,
mano žmoną šmeižia,
ją vergę vadina.
Ji duktė teisėta
ir paveldėt turi
tėvo palikimą, –
tuo galiu prisiekti.

Arinbjornas pakvietė dvylika liudininkų. Visi jie buvo gerai parinkti. Visi jie girdėjo, kaip Toriras susitaikė su Bjornu, ir pasisiūlė prisiekti konungo ir teisėjų akivaizdoje. Teisėjai norėjo juos prisaikdinti, atsiklausę konungo. Tačiau konungas atsakė, kad jis nesikiš į šią bylą: jis esąs nei už, nei prieš tas priesaikas.

Tada įsiterpė Gunhilda, konungo žmona. Ji sakė:

– Aš tiesiog stebiuosi, konunge, kaip tu leidi tam garsiajam Egiliui viską pakreipti savo naudai. Galbūt tu nė neprieštarautum, jeigu jis pareikštų teises į tavo karalystę. Jei tu nenori padėti Onundai, tai aš nepakęsiu, kad Egilis pamintų po kojų mano draugus ir neteisėtai atimtų iš Onundo jo turtą. Kur tu, Vikinge⁶³? Skubėk su savo būriu ten, kur sėdi teisėjai, ir neleisk, kad įvyktų neteisybė.

63 Gunhilda kalba apie Alvą Vikingą.

Tada Vikingas su savo kariais pribėgo prie teismo lauko, perpjovė virves, išlaužė gaires ir išgainiojo teisėjus. Tinge kilo baisus triukšmas, bet žmonės ten buvo be ginklų. Tada Egilis sušuko:

– Onundai Kalnietai, ar girdi mane?

– Girdžiu, – atsiliepė Onundas.

– Aš kviečiu tave į dvikovą. Kausimės čia, tinge. Tegu nugalėtojas gauna visą turtą – žemes ir kilnojamąją nuosavybę. Visi vadins tave menkysta, jei tu atsisakysi kautis.

Čia įsikišo konungas Eirikas:

– Jeigu tu, Egili, taip veržies kautis, mes tau galim suteikti tokią galimybę.

Egilis atsakė:

– Aš nenoru kautis nei su tavimi, nei su tavo didžia kariauna. Bet nuo lygaus priešo nebėgsiu, kad ir kas jis būtų.

Tada Arinbjornas tarė:

– Keliaujam. Vis tiek šį kartą mes nieko nelaimėsime.

Jis pasisuko išeiti, o su juo – ir visi jo žmonės. Tada Egilis atsigręžęs tarė:

– O tave, Arinbjornai, ir tave Tordai, ir visus, kurie dabar girdi mano žodžius, ir lendrmanus, ir įstatymų žinovus, ir visus žmones prašau būti liudininkais. Aš draudžiu apgyvendinti ir dirbti žemes, kurios priklauso Bjornui. Draudžiu tau, Onundai Kalnietai, ir visiems kitiems mūsų šalies žmonėms, svetimšaliams, kilmingiems ir nekilmingiems. Kiekvieną, kuris neklausys, aš paskelbsiu įstatymų ir tvarkos laužytoju ir šauksiuos dievų rūstybės.

Tada Egilis kartu su Arinbjornu paliko tingą. Jie nuėjo prie savo laivų, kurie stovėjo už kalvos, nematomi nuo tingo lauko. Priėjęs prie savo laivo, Arinbjornas tarė:

– Visiems aišku, kuo baigėsi tingas: mes nieko nelaimėjome. O konungas taip užsirūstino, kad, galimas daiktas, mums neišeis į gera, jei mes jam įkliūsime. Todėl noriu, kad kiekvienas iš mūsų eitų į savo laivą ir plauktų namo.

Paskui jis pasakė Egiliui:

– Eik į savo laivą kartu su savo žmonėmis. Kuo greičiau plaukite iš čia ir būkite atsargūs, nes konungas stengsis jus pasivyti. Paskui atvažiuok pas mane, ir mes pagalvosime, kaip čia tave sutaikius su konungu.

Egilis padarė taip, kaip jam patarė Arinbjornas. Jis nuėjo į savo laivą su trimis dešimtimis žmonių ir skubiai išplaukė. Laivas buvo nedidelis,

bet greitas. Tada išplaukė iš uztakio ir daugybė Arinbjorno laivų, buri-
nių ir irklinių valčių, o Arinbjorno karo laivas plaukė iš paskos, nes buvo
pats sunkiausias. Egilio laivas greit nuskriejo į priekį. Tada Egilis pasakė
šią visą:

26. *Onundas teisėtą
mano palikimą
paveržė klastingai
ir grasint man drįsta.
Aš dar atmokėsiu
Dygliakojo sūnui,
didį Bjorno turtą
skirstysim iš naujo.*

Konungas Eirikas girdėjo paskutinius Egilio žodžius tinge ir labai
įniršo. Bet tinge niekas neturėjo ginklų, konungas negalėjo iškart pulti
Egilio. Tada jis liepė visiems savo žmonėms eiti į laivus, ir jie taip pada-
rė. Konungas surinko savo artimuosius patarėjus ir papasakojo jiems,
ką sumanęs:

– Dabar nuimsime palapines nuo laivų. Aš noriu plaukti paskui Arin-
bjorną ir Egilį. Taip pat noriu jums pareikšti, kad nusprendžiau nužudyti
Egilį, jei tik jį pavysime, ir vargas tiems, kas bandys mums trukdyti.

Paskui jie nuėjo į laivus, paskubomis susiruošė ir išplaukė. Pirmiausia
jie nusiyrė ten, kur anksčiau stovėjo Arinbjorno laivai. Paskui konungas
liepė irtis sąsiauriu į šiaurę. Ties Sognefiordu jie pamatė Arinbjorno lai-
vus, plaukiančius į Saudungsundo sąsiaurį. Ten pat pasuko ir konungas.
Sąsiauryje jis pasivijo Arinbjorno laivą. Konungas iškart priplaukė prie
jo, ir jie persitarė keliais žodžiais. Konungas paklausė, ar nėra jo laive
Egilio.

– Mano laive jo nėra. Jūs, konunge, pats galite tuo įsitikinti. Čia, denyje,
visi jums pažįstami, o Egilis nesislėptų po deniu netgi nuo jūsų.

Konungas paklausė, ką Arinbjornas paskutinį kartą girdėjo apie Egilį,
ir šis atsakė, kad Egilis su trimis dešimtimis vyrų nuplaukė nedideliu
greitu laivu į Steinsundo sąsiaurį.

Konungas ir jo žmonės jau anksčiau pastebėjo, kad daug laivų yrėsi į
Steinsundą. Konungas įsakė irkluoti iš kitos pusės ir plaukti pasitikti Egilio.

Konungas Eirikas turėjo kariauninką, vardu Ketilis. Jis rodė kelią
konungo laive ir pats jį vairavo. Ketilis buvo aukštas ir gražus vyras. Jis

atsiėjo konungui Eirikui artimas giminaitis, ir daugelis kalbėjo, kad jis panašus į konungą.

Prieš vykdamas į tingą, Egilis sukrovė visą turtą į vieną laivą ir paliko tą laivą prie salos. Dabar Egilis plaukė ten, kur stovėjo pakrautas prekybinis laivas. Visi sulipo į jį, o savo greitą laivą paliko prie kranto su paruoštu vairu ir įkabintais irklais.

Rytą, vos išaušus, sargyba pastebėjo, kad prie jų plaukia dideli laivai. Tai išgirdęs, Egilis atsikėlė ir pamatė, kad juo nori užpulti. Prie jų plaukė šeši karo laivai. Tada Egilis liepė visiems sulipti į greitą laivą ir pasiėmė dvi konungo Adalsteino padovanotas skrynias, kurias visur vežiojosi. Jie įsėdo į laivą, greitai apsiginklavo ir nusiyrė tarp kranto ir to laivo, kuris plaukė arčiausiai kranto. Tai buvo konungo Eiriko laivas. Viskas įvyko labai greitai, be to, dar buvo ne visai prašvitę, todėl laivai prasilenkė. Bet tą akimirka, kai laivai susilygino Egilis sviedė ietį ir pataikė tiesiai į varininką, o tai buvo Ketilis Hadalandietis.

Tada konungas Eirikas sušuko savo žmonėms, kad irtųsi paskui Egilį. Tuo metu konungo laivai priplaukė prie prekybinio Egilio laivo, ir konungo vyrai išsoko į jį. Iš Egilio žmonių, kurie buvo tame laive, vieni pabėgo į krantą, kiti žuvo. Ten žuvo ir dešimt vyrų iš Egilio pulko.

Vieni konungo laivai nusivijo Egilį, o kiti pasiliko prie prekybinio laivo. Visą turtą iš laivo išgraibstė, o patį laivą sudegino. Tie, kurie plaukė paskui Egilį, yrėsi iš paskutiniųjų. Jie sėdėjo po du prie kiekvieno irklo: vyrų ten buvo pakankamai. O Egilis turėjo nedaug irkluotojų – iš viso aštuoniolika žmonių. Atstumas tarp laivų ėmė mažėti. Bet štai jie pasiekė vietą, kur tarp dviejų salų buvo seklaus sąsiauris. Buvo kaip tik atoslūgio metas. Egilis ir jo palydovai perplaukė savo laivu, o dideli konungo laivai ten įstrigo, ir taip jie atsiskyrė. Tada konungas pasuko atgal į pietus, o Egilis nuplaukė į šiaurę pas Arinbjorną. Tuomet Egilis pasakė tokią visą:

27. *Mūsų laivą vijos
konungas galingas,
dešimt mano vyrų
spėjęs nužudyti.
Aš mirties išvengiau,
sunkią ietį sviedęs,
Ketiliui krūtinėn
tiesiai ji įsmigo.*

Egilis atvyko pas Arinbjorną ir papasakojo jam, kas nutiko. Arinbjornas pasakė, kad nieko gero ir nesitikėjęs iš konungo Eiriko ir jo žmonių.

– Bet tau, Egili, – pridūrė Arinbjornas, – turto užteks. Už laivą, kurio netekai, aš tau atlyginsiu: duosiu tau kitą, ir juo tu nuplauksi Islandijon.

Asgerda, Egilio žmona, gyveno pas Arinbjorną tuo metu, kai jie buvo išvykę į tingą. Arinbjornas davė Egiliui laivą, tinkamą plaukioti jūromis, ir liepė pakrauti jį rąstais. Egilis paruošė laivą kelionei jūra. Su juo buvo apie trisdešimt žmonių. Egilis ir Arinbjornas išsiskyrė kaip geri draugai. Egilis pasakė:

28. *Jūs, dievai, išstremkit
konungą iš krašto,
Odinai, nubauski
vagį ir klastūną.
Njordas⁶⁴ tepražudo
piktą mūsų priešą,
kurs sulaužė tingo
šventąją ramybę.*

LVII. Egilis nukauna Onundą Kalnietį ir iškelia užkeikimo kartį

Kai Haraldas Gražiaplaukis ėmė senti, jis pradėjo valdyti Norvegiją kartu su savo sūnumis, o Eiriką paskyrė vyriausiuoju. Išbuvęs konungu septynias dešimtis metų, Haraldas perdavė visą valdžią šalyje savo sūnui Eirikui. Tuo metu Gunhilda pagimdė sūnų, Haraldas pašlakstė jį vandeniu, davė jam savo vardą ir pasakė, kad berniukas turi tapti konungu po savo tėvo, jeigu tik jam bus lemta išgyventi iki to laiko.

Konungas Haraldas išėjo tada poilsio ir daugiausia gyveno Rogalande arba Hiordalande. Po trijų žiemų jis mirė Rogalande, ir jam supylė pilkapi prie Haugasundo sąsiaurio. Po jo mirties tarp jo sūnų kilo dideli vaidai, nes Viko gyventojai išrinko konungu Olavą, o trandheimiečiai – Sigurdą. Bet konungas Eirikas nužudė abu savo brolius Tunsberge, praėjus metams po konungo Haraldo mirties. Tai atsitiko tą vasarą, kada konungas Eirikas išplaukė su savo kariuomene iš Hiordalando į rytus,

64 Jūros ir jūros vėjų dievas.

į Viką, kautis su savo broliais. O prieš tai įvyko ginčas Gulatinge tarp Egilio ir Onundo Kalniečio, apie kurį jau buvo pasakota.

Kai konungas išsiruošė į žygį, Onundas Kalnietis liko namie: jis manė, kad būtų neatsargu išvykti iš namų, kol Egilis dar Norvegijoje. Su juo tada buvo jo brolis Hadas.

Vienas konungo Eiriko giminaitis ir kartu jo auklėtinis buvo vardu Frodis. Jis buvo nepaprastai gražus, labai augalotas, nors dar visai jaunas. Konungas Eirikas paliko jį Onundai Kalniečiui pagalbininku. Frodis buvo apsistojęs Alrekstadire, konungo dvare, o su juo – karių būrys.

Vienas konungo Eiriko ir Gunhildos sūnų buvo vardu Riognvaldas. Jam tada buvo dešimt ar vienuolika metų. Tai buvo gražus ir daug žadantis berniukas. Kai visa tai įvyko, Riognvaldas gyveno Alrekstadire su Frodžiu.

Prieš išvykdamas į žygį, konungas Eirikas paskelbė Egilį visiems laikams už įstatymo ribų, ir bet koks žmogus Norvegijoje turėjo teisę jį užmušti. Arinbjornas buvo kartu su konungu žygyje. Dar prieš palikdamas namus, Egilis išplaukė laivu į jūrą ir nuplaukė į žuvavietę prie Aldžio salos, vadinamą Vitaro šcherais. Jos yra nuošalyje nuo įprastinio laivų kelio. Ten buvo žvejai, ir iš jų nesunku buvo sužinoti naujienas. Egilis sužinojo, kad konungas paskelbė jį už įstatymo ribų. Tada jis pasakė tokią visą:

29. *Man gėdingą tremtį
konungas paskyrė,
papročius sulaužęs.
Brolžudis pakluso
Gunhildos suktybėms.
Aš nedovanosiu
kieto jos žiaurumo,
keršysiu už skriaudą.*

Oras buvo beveik be vėjo. Naktimis pūtė kalnų vėjas, o dieną – silpnas vėjelis nuo jūros. Vieną vakarą Egilis su savo žmonėmis išplaukė į jūrą, o žvejai, kuriems buvo paskirta sekti Egilį, nusiyrė į krantą. Jie pranešė Onundai Kalniečiui, kad Egilis išplaukė į jūrą ir nuplaukė tolyn. Kai Onundas Kalnietis gavo tą žinią, jis paleido visus žmones, kuriuos anksčiau laikė savo apsaugai. Jis nuplaukė į Alrekstadirą ir pasikvietė į svečius Frodį, nes namuose Onundas Kalnietis turėjo daug alaus. Frodis

nuvažiavo su juo, pasiėmęs dar keletą žmonių. Ten jie šauniai papuotavo ir pasilinksmino. Jie manė, kad jiems nėra ko bijotis.

Riognavaldas, konungo sūnus, turėjo nelabai didelį dvylikairklį laivą. Dalis, pakilusi virš vandens, buvo puošniai nudažyta. Riognavaldą visad lydėdavo dešimt arba dvylika žmonių. Ir kai Frodis išvažiavo iš namų, Riognavaldas pasiėmė savo laivą, ir jie nuplaukė Herdlos salos link. Jų buvo dvylika. Tenai buvo didelis konungo dvaras, kurį valdė žmogus, vardu Toriras Barzdyla. Tame dvare Riognavaldas buvo auklėjamas vaikystėje. Toriras su džiaugsmu sutiko konungo sūnų. Alaus netrūko.

Naktį Egilis, kaip jau buvo aprašyta, išplaukė į vandenyną, bet rytą vėjas susilpnėjo, ir pasidarė ramu. Keletą naktų bangos juos nešiojo po jūrą. Bet, kai papūtė vėjas nuo vandenyno, Egilis tarė savo vyrams:

– Dabar plaukiam prie kranto, nes nežinia, kur mus išneš, jei jūros vėjas ims stiprėti. Juk mūsų visur laukia toli gražu ne draugiškas sutikimas.

Egilio vyrai pasakė, kad jis pats nuspręstų, kur plaukti. Jie pakėlė bures ir nuplaukė Herdlos šcherų link. Čia jie rado patogų užtakį, pastatė laive palapines ir pernakvojo. Jų laive buvo valtis. Egilis sėdo į ją, pasiėmęs tris žmones, ir naktį jie nuplaukė į Herdlos salą. Ten jis pasiuntė vieną iš savo palydovų į krantą pasižvalgyti. Šis grįžęs pasakė:

– Sodyboje konungo sūnus Riognavaldas su savo žmonėmis. Jie ten sėdi ir geria. Aš sutikau vieną iš šeimynykščių, jis buvo girtas ir pasakė, kad čia geria ne mažiau nei pas Onundą Kalnietį, nors pas jį puotauja Frodis, o su juo dar keturi žmonės. Jis pasakė, kad dabar pas Onundą Kalnietį, be šeimynykščių, yra tik Frodis ir jo žmonės.

Tada Egilis sugrįžo į laivą ir liepė žmonėms keltis ir ginkluotis. Jie taip ir padarė. Laivas išmetė inkarą. Dvylika žmonių Egilis paliko saugoti laivą, o pats su septyniolika žmonių valtele nuplaukė sąsiauriu. Vakarop jie pasiekė Fenhringo salą. Čia jie priplaukė prie kranto nuošaliame užtakyje. Tada Egilis tarė:

– Aš vienas išlipsiu į salą ir pasižvalgysiu, gal pavyks ką sužinoti, o jūs palaukite manęs šičia.

Egilis turėjo pasiėmęs ginklus, kuriuos paprastai nešiojosi: šalmą ir skydą, prie diržo – kalaviją, rankoje – ietį. Jis išlipo į krantą ir nuėjo pamiške. Šalmą jis apsigaubė apsiausto gobtuvu. Jis atėjo į tokią vietą, kur sėdėjo keletas tarnų su dideliais aviganiais šunimis. Egilis ėmė šnekėtis su tarnais ir paklausė, iš kur jie ir kodėl čia sėdi su tokiais dideliais šunimis. Tie atsakė:

– Matyt, tu visai kvailas. Ar negirdėjai, kad po salą bastosi lokys? Tai didžiausias žaladarys, drasko ir žmones, ir gyvulius, ir už jo galvą

paskirtas apdovanojimas. Mes čia, Aske, kasnakt saugom savo gyvulius aptvaruose. O ko tu vaikštai naktį ginkluotas?

Jis sako:

– Aš bijausi lokio. Man rodos, dabar mažai kas vaikšto be ginklo. Šiąnakt lokys ilgai vijosi mane. Dabar aš jį mačiau pamiškės krūmuose. Ar sodyboje visi žmonės miega?

Vienas tarnas pasakė, kad Onundas Kalnietis ir Frodis veikiausiai dar geria.

– Jie sėdi ištisas naktis, – pridūrė jis.

– Pasakykite tada jiems, – sako Egilis, – kur lokys, o aš skubu namo.

Jis nuėjo, o tarnas nubėgo į tą trobą sodyboje, kur jie gėrė. Tuo metu visi jau miegojo, išskyrus trijulę – Onundą, Frodį ir Hadą. Tarnas jiems pasakė, kur lokys. Jie pasiėmė ginklus, kabančius šalia, nedelsdami išbėgo iš namų ir – tiesiai į mišką. Pamiškėje kai kur augo krūmokšniai. Tarnas jiems pasakė, kur brūzgynuose lindi lokys. Jie pamatė kažką judant, ir jiems pasirodė, kad tai lokys. Onundas Kalnietis liepė Hadui ir Frodžiui bėgti tenai, kur baigiasi krūmai, ir pasaugoti, kad lokys nepaspruktų į mišką, ir puolė tiesiai į krūmus. Jis buvo su šalmu ir skydu, prie diržo turėjo kalaviją, rankoje – ietį.

Krūmuose buvo ne lokys, o Egilis, kuris, pamatęs Onundą Kalnietį, išitraukė kalaviją iš makštų. Per kalavijo rankenos vidurį buvo žiedas, ir Egilis užsimovė jį ant rankos, palikdamas kalaviją kyboti ant žiedo. Jis čiupo į ranką ietį ir nubėgo pasitikti Onundo Kalniečio. Kai Onundas Kalnietis pamatė Egilį, jis irgi paspartino žingsnį ir prisidengė skydu. Prieš susitikdami, jie metė vienas į kitą ietis. Egilis atstatė savo skydą šonu prieš ietį, tad ietis nuslydo skydu ir nukrito ant žemės. O Egilio ietis pataikė į skydo vidurį, įsibėdė iki užmovos ir ten įstrigo. Onundui tapo sunku laikyti skydą. Tada Egilis greitai nutvėrė kalaviją už rankenos. Onundas taip pat ėmė traukti savo kalaviją iš makštų, bet vos spėjo ištraukti iki pusės, Egilis smogė jam kalaviju. Onundas nuo smūgio parakrito, o Egilis trūktelėjęs išplėšė kalaviją ir smogė Onundui dar kartą. Jis beveik nukirto jam galvą. Paskui Egilis ištraukė savo ietį iš skydo.

Hadas ir Frodis matė, kaip buvo užmuštas Onundas Kalnietis, ir nubėgo tenai. Egilis atsigrėžė į juos. Jis metė į Frodį ietį, ir ji persmeigė jo skydą ir krūtinę taip, kad smaigalys išlindo per nugarą. Frodis krito aukštiekninkas negyvas. Tada Egilis paėmė kalaviją ir atsigrėžė į Hadą. Jie apsikeitė vos keliais smūgiais, ir Hadas buvo užmuštas. Tuomet priėjo tarnai, ir Egilis jiems pasakė:

– Saugokite savo šeimnininką Onundą ir jo draugus, kad žvėrys ir paukščiai nesudraskytų jų lavonų.

Egilis nuėjo savo keliu, ir netrukus vienuolika draugų išėjo jo pasitikti. Šešetas jų tuo metu saugojo valtį. Jie paklausė, ką jis veikė, ir jis atsakė:

30. *Vyro šio suktybes
aš ilgai kentėjau,
pagaliau už skriaudą
užmokėjau dosniai.
Kalno vyras krito
nuo galingo kirčio,
Hado, Frodžio kraujas
juodą žemę girdo.*

Paskui Egilis tarė:

– Dabar grįžtam į sodybą ir, kaip dera kariams, užmušam visus, kas mums paklius, ir paimam viską, ką įstengsime.

Jie nuėjo sodybon, įsiveržė į trobą ir užmušė ten penkiolika ar šešiolika žmonių. Kai kam pavyko pabėgti. Jie išgrobstė visą turtą ir sunaikino tai, ko negalėjo pasiimti su savimi. Gyvulius jie nuginė į pakrantę, papjovė ir pasiėmė į valtį tiek mėsos, kiek tilpo. Paskui jie išplaukė ir plaukė tol, kol išplaukė iš sąsiaurio tarp salų.

Egilis buvo taip įpykęs, kad su juo buvo neįmanoma susikalbėti. Jis pats sėdėjo prie vairo. Jiems plaukiant fiordu link Herdlos, priešais pasirodė konungo sūnaus Riognvaldo dažytas laivas, kur buvo dvylika vyrų. Jie nugirdo, kad Egilio laivas stovi Herdlos šcheruose, ir nusprendė pranešti Onundui.

Egilis, vos pamatęs Riognvaldo laivą, tuojau jį pažino. Jis pasuko savo valtį tiesiai į jį. Abu laivai priartėjo vienas prie kitos ir susidūrė bortais. Riognvaldo laivas pasviro, ir vanduo, plūstelėjęs per bortą, užliejo jį. Egilis pašoko ir čiupo ietį. Jis liepė savo vyrams nepalikti nė vieno gyvo Riognvaldo laive. Tai padaryti buvo lengva, nes jie ir nesigynė. Riognvaldas ir visi jo bendrakeleiviai buvo užmušti, paskandinti, ir niekas iš jų neišsigelbėjo. Iš viso žuvo trylika žmonių. Po mūšio Egilis su draugais pasuko link Herdlos salos. Egilis tada pasakė visą:

31. *Baigėsi grumtynės,
kardas dar raudonas,*

*nužudžiau šį sykį
aš Gunhildos sūnų.
Nebijau jų keršto,
trylika karžygių
pasiunčiau Valhalon,
įniršio pagautas.*

Atplaukę į Herdlą, jie tuoj nubėgo ginkluoti į sodybą. Juos pamatę, Toriras su šeimynykščiais pabėgo ir išsislapstė. Bėgo visi, kas tik galėjo vaikščioti, vyrai ir moterys. Egilis ir jo vyrai išgrobstė visą turta, kuris pakliuvo po ranka. Paskui jie grįžo į savo laivą. Netrukus nuo kranto papūtė palankus vėjas, ir jie ėmė ruoštis išplaukti.

Kai burės jau buvo iškeltos, Egilis vėl išlipo į salą. Pasiėmęs lazdyno⁶⁵ kartį, jis užkopė ant uolėto kyšulio, žvelgiančio žemyno link. Egilis paėmė arklio galvą, užmovė ją ant karties ir ištare užkeikimo žodžius:

– Aš iškeliu dabar šią užkeikimo kartį ir siunčiu prakeikimą konungui Eirikui bei jo žmonai Gunhildai, – jis pasuko arklio galvą žemyno link. – Aš siunčiu prakeikimą dvasioms, gyvenančioms šioje šalyje, kad jos klaidžiotų, nerasdamos sau vietos, kol neišvys konungo Eiriko ir Gunhildos iš šalies.

Paskui, įsmeigęs kartį į uolos plyšį, paliko ją ten. Arklio galvą jis pasuko į žemyno pusę, o ant karties išpjaustė runomis visą tą užkeikimą⁶⁶.

Paskui Egilis grįžo į laivą. Jie pakėlė bures ir išplaukė į jūrą. Palankus vėjas stiprėjo, ir laivas greitai plaukė, Tada Egilis tarė:

*32. Aštrūs vėjo gūšiai
vandenį vagoja,
rėžia laivo priekis
baltą jūros bangą.
Su sparnais lediniais
audros atplasnoja,
blaško jūros gulbę,
jos krūtinę daužo.*

⁶⁵ Lazdynų šakoms buvo priskiriama magiška galia.

⁶⁶ Užkeikimo, Egilio užrašyto ant karties, tekstą sudaro dvi visos, pateikiamos pačioje LVI sk. pabaigoje. Neatsitiktinai ir visų šių runų skaičius yra magiškas – 72, arba triskart tiek, kiek ženklų buvo runų abėcėlėje.

Netrukus jie išplaukė į atvirą jūrą. Kelionė jiems sekėsi gerai, ir jie priplaukė Pilkiemio fiordą. Ten Egilis laivą paliko prieplaukoje, o visą turtą iškrovė ant kranto. Egilis nuvyko į Pilkiemį, o jo palydovai ėmė ieškoti pastogės. Grimas Plikagalvis jau buvo senas ir paliegęs. Taigi Egilis ėmė tvarkyti turtą ir ūkį.

LVIII. Grimo Plikagalvio mirtis

Vyras, vardu Torgeiras, buvo vedęs Yngvaro dukterį Tordisą, Egilio motinos Beros seserį. Torgeiras gyveno Ėriuklaukyje, į rytus nuo Gulbių kyšulio. Jis atvyko į Islandiją su Yngvaru. Jis buvo turtingas ir žmonių gerbiamas. Torgeiro ir Tordisos sūnus buvo Tordas, kuris po tėvo mirties gyveno Ėriuklaukyje, kai Egilis atplaukė į Islandiją.

Kartą rudenį, prieš pat šalčius, Tordas atjojo į Pilkiemį aplankyti savo giminaičio Egilio ir pakvietė jį į puotą. Pokyliui jis žadėjo padaryti alaus. Egilis pažadėjo atvykti po savaitės ir, atėjęs paskirtam laikui, jis susiruošė į kelionę kartu su savo žmona Asgerda. Iš viso jų važiavo dešimt ar dvylika žmonių. Kai Egilis jau susiruošė išvykti, Grimas Plikagalvis išėjo jį palydėti. Jis apkabino sūnų, prieš jam sėdant į balną, ir tarė:

– Tu, Egili, lyg ir neskubi atiduoti man pinigų, kuriuos man siuntė konungas Adalsteinas. Ką tu ketini su jais veikti?

Egilis atsakė:

– Tau labai reikia pinigų, tėve? Aš to nežinojau. Atiduosiu sidabrą, kai žinosiu, kad tau jo prireikė. Bet aš juk žinau, kad tau dar liko viena ar dvi skrynios, pilnos sidabro.

– Man regis, kad mes su tavimi savo turtus jau seniai pasidalijome. Todėl leisk man daryti, kas man patinka, su tuo, ką aš turiu, – atsakė Grimas Plikagalvis.

Egilis tarė:

– Tau nėra ko prašyti mano leidimo. Tu vis tiek padarysi savaip, kad ir ką aš sakyčiau.

Paskui Egilis nuvažiavo į Ėriuklaukį. Ten jį priėmė draugiškai ir maloniai. Jis ruošėsi praleisti ten tris naktis⁶⁷.

Tą patį vakarą, kai Egilis išvyko, Grimas Plikagalvis liepė pabalnoti arklį ir, visiems sugulus, išjojo iš namų. Ant kelių išvažiuodamas jis laikė gana didelę skryniją, o po pažastimi – varinį katilą. Vėliau žmonės

67 Taip reikalavo paprotys, žr. taip pat LXXVIII sk. pabaigą.

pasakojo, esą skrynią ar katilą – o gal ir tą, ir tą – jis paskandino Kuprio pelkėje, ant viršaus uždėjęs didelį plokščią akmenį.

Apie vidurnaktį Grimas Plikagalvis grįžo namo, nuėjo į savo kambarį ir nenusirengęs atsigulė į lovą. O rytą, kai prašvito ir visi sukilo, Grimas Plikagalvis sėdėjo atsirėmęs į stulpą negyvas. Jis taip sustingo, kad žmonės, nors ir kaip stengėsi, negalėjo jo ištiesinti.

Tada vienas žmogus sėdo ant arklio ir pasileido kiek įkabindamas į Ėriuklaukį. Ten jis nuėjo pas Egilį ir papasakojo, kas nutiko. Egilis apsi-rengė, pasiėmė ginklą ir tą patį vakarą išvyko namo į Pilkiemį. Nulipęs nuo arklio, jis įėjo vidun, į koridorių, iš kur durys vedė į miegamąsias vie-tas. Jis įėjo vidun, į kamara, paėmė Grimą Plikagalvį už pečių ir ištiesė jį, paskui paguldė ant gulto ir atliko viską, ką reikėjo⁶⁸. Paskui jis liepė paimti laužtuvus ir išlaužti pietinę trobos sieną. Kai viskas buvo padaryta, Egilis paėmė Grimą Plikagalvį už galvos, o kiti – už kojų, ir išnešė jį iš trobos pro skylę, išlaužtą sienoje. Nesustodami jie nešė jį iki Laivinės kyšulio. Nakčiai virš kūno išskleidė palapinę. Rytą, per potvynį, Grimą Plikagalvį paguldė į laivą ir išplaukė su juo prie Storulio kyšulio. Egilis liepė supilti pilkapi ant paties kyšulio. Ten paguldė Grimą Plikagalvį, jo arklį, ginklus ir kalvystės įnagius. Ar kartu padėjo jo turtą – apie tai nieko nepasakojama.

Egilis tada paveldėjo visas žemes ir visą turtą. Dabar jis buvo namų galva. Tordisa, Torolvo ir Asgerdos dukra, gyveno pas jį.

LIX. Egilio kelionė į Angliją

Konungas Eirikas jau visą žiemą valdė Norvegiją po savo tėvo konun-go Haraldo mirties, kai iš Anglijos atvyko Hakonas, Adalsteino auklė-tinis, antrasis konungo Haraldo sūnus. Tą pačią vasarą ir Egilis, Grimo Plikagalvio sūnus, grįžo į Islandiją. Hakonas nuvyko šiaurėn į Trand-heimą. Ten jį išrinko konungu. Visą žiemą Norvegijoje buvo du konun-gai – jis ir Eirikas. Bet pavasarį jie abu sutraukė savo kariuomenes. Hakonas turėjo daugiau žmonių, ir Eirikas neturėjo kitos išeities, kaip palikti šalį. Jis išvyko su savo žmona Gunhilda ir vaikais.

Hersiras Arinbjornas buvo konungo Eiriko įbrolis ir jo vaikų auklė-tojas. Iš visų lendrmanų konungas jį mylėjo labiausiai ir buvo paskyręs valdyti Firdiro fiulką. Arinbjornas paliko šalį kartu su konungu.

68 T. y. užspaudė lūpas ir nosį. Paskui velionį išnešė pro skylę sienoje, kad jo dvasia nerastų kelio atgal.

Iš pradžių jie nuvyko į vakarus, į Orknio salas. Ten Eirikas išleido savo dukrą Ragnhildą už jarlo Arnfino. Paskui su visa kariuomene jis išvyko į pietus, Škotijon, ir ten kariavo. Iš ten jis patraukė į pietus, Anglijon, ir ten taip pat kariavo.

Kai konungas Adalsteinas tai sužinojo, jis surinko kariuomenę ir išėjo pasitikti Eiriko. Bet susitikę jie ėmė vesti derybas ir susitarė, kad konungas Adalsteinas atiduos Eirikui valdyti Nortumbriją. Šis turėjo ginti konungo Adalsteino šalį nuo škotų ir airių. Po konungo Olavo mirties konungas Adalsteinas privertė Škotiją mokėti duoklę, bet kraštas jam buvo priešiškas. Konungas Eirikas visą laiką gyveno Jorvike.

Pasakojama, jog Gunhilda mokėjo burti ir padarė taip, kad Egilis, Grimo Plikagalvio sūnus, Islandijoje nerastų sau ramybės, kol jie vėl susitiks. Bet tą vasarą, kai Hakonas ir Eirikas varžėsi dėl valdžios Norvegijoje, laivams buvo uždrausta išplaukti iš Norvegijos į kitas šalis. Tą vasarą nei vienas laivas neatplaukė į Islandiją, ir nebuvo jokių žinių iš Norvegijos.

Egilis, Grimo Plikagalvio sūnus, gyveno savo tėvonijoje. Bet, gyven-damas antrą žiemą Pilkiemyje po Grimo Plikagalvio mirties, Egilis paniuro, ir kuo ilgiau tęsėsi žiema, tuo labiau jis niaukėsi, o kai atėjo pavasaris, Egilis pareiškė, kad jis nori paruošti laivą ir vasarą išplaukti. Jis pasikvietė irkuotojų ir užsimanė plaukti Anglijon. Laive buvo iš viso trisdešimt žmonių. Asgerda likosi namie šeimininkauti, o Egilis nusprendė aplankyti konungą Adalsteiną ir šitaip pasinaudoti jo pažadais, gautais skiriantis.

Egilis ilgai ruošėsi kelionei, o kai jie išplaukė į jūrą, ilgai nebuvo palankaus vėjo. Atėjo ruduo ir prasidėjo smarkios audros. Jie apiplaukė Orknio salas iš šiaurės. Ten Egilis nenorėjo sustoti, nes jis manė, kad tas salas valdo konungas Eirikas. Dabar jie plaukė į pietus Škotijos link, siaučiant baisiai audrai ir pučiant nepalankiam vėjui. Vargais negalais jie praplaukė Škotiją ir pasiekė šiaurinius Anglijos krantus. Bet vakare, pradėjus temti, pakilo stiprus vėjas. Staiga jie pastebėjo, kad ir atviroj jūroj, ir priešais juos bangos dūžta į povandenines uolas. Jiems neliko nieko kito, kaip plaukti į krantą. Taip jie ir padarė. Laivas sudužo, o jie išplaukė į krantą ties Humros⁶⁹ upės žiotimis. Niekas iš jų nežuvo, o didžioji krovinio dalis taip pat liko sveika, bet laivas išlakstė į šipulius.

Susitikę vietinius žmones, jie išgirdo tai, ko Egilis labiausiai bijojo: Eirikas Kruvinasis Kirvis ir Gunhilda valdė šį kraštą, ir Eirikas buvo čia

69 Hamberio upė.

pat, Jorviko pilyje. Egilis sužinojo ir tai, kad hersiras Arinbjornas gyvena pas konungą ir yra jo labai mėgstamas.

Visa tai sužinojęs, Egilis susimąstė. Jam atrodė beveik neįtikėtina, kad pasiseks iš čia ištrūkti, net jeigu jis ir mėgintų nueiti slapčia ilgą kelią iki Eiriko valdų ribos. Jį lengvai pažintų pirmas sutiktas žmogus, ir jam rodėsi, kad būtų nevyriška, jeigu jį sučiuptų taip besprunkantį. Tada jis nusprendė pasielgti drąsiai. Dar tą pačia naktį, kai jie atplaukė, jis gavo arklį ir nuėjo tiesiai į to miesto pilį. Kitos dienos vakarą jis pasiekė pilį ir, nieko nelaukęs, įėjo į ją. Jis užsidengė šalmą gobtuvu, o buvo gerai apsiginklavęs. Egilis paklausė, kuriuose rūmuose gyvena Arinbjornas. Jam parodė, ir jis nuvyko tenai. Prijojęs Arinbjorno namus, Egilis nuliupo nuo arklio ir kreipėsi į kažkokį žmogų. Tas pasakė, kad Arinbjornas vakarienauja. Egilis paprašė:

– Aš norėčiau, gerasis žmogau, kad tu nueitum į vidų ir paklaustum Arinbjorną, kur jam būtų patogiau pasikalbėti su Egiliu, Grimo Plikagalvio sūnumi – viduje ar lauke?

Žmogus atsakė:

– Man nesunku tai pasakyti.

Jis įėjo į vidų ir labai garsiai pasakė:

– Ten už durų laukia žmogus, milžiniškas kaip trolis; jis prašė, kad užeičiau ir paklausčiau, kur tu norėtum pasikalbėti su Egiliu, Grimo Plikagalvio sūnumi, viduje ar lauke.

Arinbjornas sako:

– Eik ir paprašyk, kad palauktų prie namų aš tuoj išeisiu.

Tas padarė, kaip liepė Arinbjornas; išėjo ir perdavė, kas jam buvo pasakyta. Arinbjornas paliepė nurinkti stalus. Paskui jis išėjo laukan, o su juo – ir visi šeimynykščiai. Pamatęs Egilį, Arinbjornas su juo pasisveikino ir paklausė, ko tas atvykęs. Egilis trumpai jam papasakojo apie savo kelionę.

– O dabar, jei nori padėti, patark, ką man daryti.

– Ar tu sutikai ką nors čia, mieste, jodamas į mano namus, – paklausė Arinbjornas, – kas galėjo tave pažinti?

– Ne, nieko, – atsakė Egilis.

– Tegul tavo žmonės pasiima ginklus, – tarė Arinbjornas.

Jie taip ir padarė, ir kai jie ir Arinbjorno žmonės apsiginklavo, Arinbjornas nuėjo su juo pas konungą. Priėjęs prie rūmų, Arinbjornas pabeldė į duris, paprašė jam atidaryti ir pasisakė, kas esąs. Sargyba tuojau atidarė duris. Konungas sėdėjo prie stalo. Arinbjornas liepė, kad be jo ir Egilio, įeitų dar dešimt žmonių.

– Dabar, Egili, – tarė jis, – tu privalai atsiduoti konungo malonei ir apkabinti jo kojas, o aš tave užtarsiu.

Paskui jie įėjo. Arinbjornas priėjo prie konungo ir pasveikino jį. Konungas jį draugiškai sutiko ir paklausė, ko jis nori. Arinbjornas tarė:

– Aš čia atvedžiau vieną žmogų, kuris nukeliavo ilgą kelią, norėdamas jus pamatyti ir susitaikyti su jumis. Jums didelė garbė, valdove, kad jūsų priešai patys atkeliauja iš kitų kraštų, nepajėgdami iškęsti jūsų rūstybės, nors jūs ir toli nuo jų esate. Pasielkite su šiuo žmogumi, kaip ir dera kilniam valdovui. Leiskite jam susitaikyti su jumis, jeigu jis, kaip matote, taip didžiai įvertino jūsų šlovę, kad nepabijojo pavojingos kelionės ir, palikęs savo namus, leidosi per jūras ir marias. Niekas nevarė jo į šią kelionę, tik atsidavimas jums.

Tada konungas apžvelgė įėjusius ir virš žmonių galvų pamatė Egilį. Jis pervėrė jį skvarbiu žvilgsniu ir prabilo:

– Na ir drąsus tu, Egili, jei nepabūgai atvykti pas mane. Paskutinį kartą mes taip išsiskyrėme, jog dabar tau nėra ko laukti iš manęs pasigailėjimo.

Tada Egilis priėjo prie stalo, apkabino konungo koją ir pasakė visą:

33. *Ilgą, sunkų kelią
atplaukiau per audrą,
pamatyt norėjau
Anglijos valdovą.
Haraldo vyriausią
sūnų aplankyti
drąsiai atvykau aš,
stoviu čia be baimės.*

Konungas Eirikas atsakė:

– Neverta vardyti tavo darbu; jų tiek ir tiek, ir jie tokie, kad ir bet kurio vieno jų pakanka, kad neišeitum iš čia gyvas. Nelauk čia nieko kito, kaip mirties. Tu ir anksčiau turėjai žinoti, kad jokio susitaikymo negali būti.

Tada įsiterpė Gunhilda:

– Kodėl Egilio iš karto neužmuša? Argi tu, konunge, pamiršai, ką jis tau padarė? Jis žudė tavo draugus ir gentainius, nužudė net tavo sūnų ir tyčiojo si iš tavęs. Kada ir kur tai girdėta, kad šitaip būtų elgiamasi su konungais?

Arinbjornas sako:

– Jei Egilis įžeidė konungą, tegul jis atperka savo kaltę šlovinamąja giesme, kuri liktų visiems laikams.

Gunhilda atsiliepė:

– Mes nenorime klausytis jo šlovinimo. Liepk, konunge, išvesti jį ir nukirsdinti jam galvą. Aš nenoriu jo nei girdėti, nei matyti.

Tada Arinbjornas pasakė:

– Konungas nesileis įkalbamas žemiems darbams. Jis neleis žudyti Egilio naktį, nes nužudyti žmogų naktį – niekšinga.

Konungas atsakė:

– Tebūnie taip, Arinbjornai, kaip tu nori. Tegul Egilis gyvena iki ryto. Pasiimk jį namo ir atvesk jį man rytą.

Arinbjornas padėkojo konungui už jo žodžius.

– Tikėkimės, valdove, – tarė jis, – kad Egilio reikalai pakryps į gera. Kad ir kokia didelė būtų jo kaltė jums, vis dėlto sutikite, jog ir jis daug nukentėjo nuo jūsų giminių. Jūsų tėvas, konungas Haraldas, užmušė šlovingąjį karžygi Torolvą, jo dėdė, visai nekaltą, tik per piktų žmonių apkalbas. O jūs, konunge, pažeidėte įstatymus, veikdamas prieš Egilį Onundo Kalniečio labui. Be to, jūs kėsinositės nužudyti Egilį, išžudėte daug jo žmonių, atėmėte iš jo visą turtą ir, be to, paskelbėte jį už įstatymo ribų ir ištrėmėte iš šalies. O juk Egilis ne toks žmogus, kad leistųsi skriaudžiamas. Prieš skelbdamas nuosprendį, privalote pasverti ir priešžastis, ne tik kaltę. O dabar Egilis eis pas mane nakvoti.

Taip ir buvo padaryta. Parėję namo, jie užlipo dviese į kambarėlį palėpėje ir ėmė tartis. Arinbjornas sakė:

– Konungas labai supyko, bet, man rodos, į pokalbio pabaigą jo pyktis atslūgo. Dabar likimas nuspręs, kas bus toliau. Aš žinau, kad Gunhilda dės visas pastangas, kad sužlugdytų tavo reikalą. Aš patariu tau naktį nemiegoti ir sukurti šlovinamąją giesmę konungui Eirikui. Būtų gerai, jei giesmė būtų dvidešimties posmų ir tu galėtum pasakyti ją iš ryto, kai ateisime pas konungą. Taip pasielgė mano gentainis Bragis⁷⁰, kai užsi-traukė švedų konungo Bjorno rūstybę. Jis tada sukūrė jam per vieną naktį dvidešimties posmų liaupsę ir taip išsaugojo gyvybę. Galbūt ir mums pasiseks šitaip sutaikyti tave su konungu.

Egilis atsakė:

– Gal aš ir pabandysiu padaryti taip, kaip tu patari, tik aš, tiesą sakant, visai nesiroošiu kurti liaupsių konungui Eirikui.

70 Bragis – seniausias iš visų žinomų norvegų skaldų, gyvenęs IX a. pirmoje pusėje. Bragis buvo net tapatinamas su poezijos dievu. Paprotys atsipirkti galvą šlovinamąja giesme buvo gana paplitęs.

Arinbjornas prašė jį pamėginti. Paskui jis nuėjo pas savo vyrus, ir jie sėdėjo už stalo iki vidurnakčio. Paskui Arinbjornas ir jo žmonės nuėjo miegoti, bet, prieš nusirengdamas, Arinbjornas užlipo į palėpę pas Egilį ir paklausė, kaip sekasi giesmė. Egilis atsakė, kad dar nieko nesukūręs.

– Čia palangėje tupėjo kažkokia kregždė ir čiauškęjo visą naktį, taigi aš neturėjau ramybės.

Arinbjornas tada išėjo pro duris į viršų. Jis atsisėdo iš lauko palangėje, kur anksčiau tupėjo paukštis. Čia jis pamatė kažkokią moterišką figūrą, kuri nuėjo šalin svetimu pavidalu. Arinbjornas visą naktį išsėdėjo palangėje, kol išaušo, o kai jis atėjo pas Egilį, tas jau buvo baigęs visą giesmę ir taip gerai įsiminęs ją, kad galėjo visą pasakyti Arinbjornui. Dabar jie ėmė laukti valandos, kada reikės eiti pas konungą.

LX. Egilis sako „Galvos išpirką“

Konungas Eirikas nuėjo, kaip paprastai, prie stalo, o su juo – daugybė žmonių. Sužinojęs apie tai, Arinbjornas atėjo su visais savo ginkluotais vyrais į konungo kiemą, kai konungas jau sėdėjo prie stalo. Jis pareikalavo, kad jį įleistų, ir jam iš karto leido įeiti. Pasiėmę pusę žmonių, jiedu su Egiliu įėjo į rūmus. Kita pusė liko už durų. Arinbjornas pasveikino konungą, ir tas jam maloniai atsakė. Arinbjornas tarė:

– Egilis atėjo. Jis nebandė pabėgti naktį. Mes norėtume žinoti, valdove, koks bus jo likimas. Aš laikiu iš jūsų gero. Žodžiais ir darbais aš, kaip ir dera, visada iš paskutiniųjų stengdavausi padidinti jūsų šlovę. Aš palikau visus savo turtus, gimines ir draugus, kuriuos turiu Norvegijoje, aš sekiau paskui jus, kai visi jūsų lėndrmanai jus paliko. Aš negalėjau kitaip pasielgti, nes jūs padarėte man daug gero.

Tada prabilo Gunhilda:

– Nutilk, Arinbjornai, ir nekalbėk tiek daug apie tai. Tu padarei daug gero konungui Eirikui, bet jis tau atsilygino. Konungas Eirikas turėtų būti tau nepalyginamai artimesnis už Egilį. Tu neturi teisės reikalauti, kad Egilis, tiek žalos mums padaręs, išeitų iš čia nenubaustas.

Arinbjornas atsakė:

– Jeigu jūs, konunge, su Gunhilda tvirtai nusprendėte nesitaikyti su Egiliu, tai būtų kilnu duoti jam savaitę laiko ramiai išvykti iš šalies. Juk jis savo valia atvyko pas jus ir tikėjosi taikos. O tada – kas bus, tas.

Gunhilda tarė:

– Dabar aš matau, Arinbjornai, kad tu ištikimesnis Egiliui, negu konungui Eirikui. Jei Egilis galės savaitę ramiai keliauti po šalį, jis suspės pabėgti pas konungą Adalsteiną. Dabar visiems aišku, jog konungas Eirikas silpniausias iš visų konungų, nors visai neseniai niekas nebūtų patikėjęs, kad jis neturės nei jėgų, nei noro atkeršyti už nuoskaudas tokiam žmogui kaip Egilis.

Arinbjornas atsakė:

– Niekas nepalaikys Eiriko galingesniu, jeigu jis nužudys atsidavusį į jo rankas svetimšalio bondo sūnų. Bet jeigu jau jis nori tuo pagarsėti, tai aš padėsiu jam padaryti šį įvykį, vertą padavimo. Mes su Egiliu gelbėsime vienas kitą, taigi teks kovoti prieš mus abu. Tau, konunge, teks brangiai sumokėti už Egilio gyvybę, nes mūsų lauke liksime mes visi, aš ir mano vyrai. Aš nesitikėjau iš jūsų, kad jūs greičiau leisite užmušti mane, negu dovanosite gyvybę žmogui, kuriam tarpininkauju.

– Labai jau karštai tu stengiesi padėti Egiliui, Arinbjornai. Aš nenoriu tau daryti nieko bloga, net jeigu tu pasiryžęs greičiau pats mirti, negu leisti užmušti Egilį. Kad ir kaip aš pasielgčiau, jo kaltė vis vien didelė.

Kai konungas tai pasakė, Egilis išėjo į priekį ir pradėjo sakyti savo giesmę. Jis kalbėjo garsiai, ir stojo tyla.

GALVOS IŠPIRKA

*Audrų sparnai
mus nešė čionai,
širdy saldus
Odino midus.
Palikom toli
ledų šaly
savo namus. –
Tu globoki mus.*

*Atėjom mes
į anglų žemes,
mums malonus
valdovas kilnus,
mano daina
šlovės sklidina.*

*Klausykite gerai,
tarnai ir kariai.*

*Sukluski nūnai
valandėlei vienai,
eilių, kary,
išklausyti turi.
Žino visi,
koks narsus esi.
Daugel karių
nukirtai kardū.*

*Griausmas kovos
lyg audra virš galvos,
veda visus
konungas drąsus.
Skydų žvangesys
kurtina ausis,
strėlių liūtis –
tai priešų mirtis.*

*Kariai narsieji
deny stovėjo
už skydų sienos
visi kaip vienas,
veržės į kovą
paskui valdovą,
daug priešų žuvo,
kraujais pasruvo.*

*Priešų pulkai
grūmės ilgai,
įveikė visus
Eirikas drąsus.*

*Kariai kai nutils,
skaldas prabils,
žygius apdainuos*

lyg raštuos senuos.
Konungo kely
darbai dideli,
daug liko žaizdų
nuo jo kardų.

Mena giesmė,
kaip kirvių žaisme,
žiro žaibai,
mūšis truko ilgai.
Ten kardas kirto
sėdamas mirtį,
nuo plieno grėsmingo
kraujas stingo.

Strėlės pulkais
skraidė laukais,
Eirikas drąsus
įveikė visus.

Galingu kardu
daug kirto žaizdų,
strėlė kiekviena
buvo mirtina,
vilkus pasotins,
įveikęs škotus.
Helė dalgiu švaistos –
arams bus maisto.

Debesys iečių
plėšrūnus kviečia,
varnai puotavo
prie grobio savo.
Kol mūšis truko,
ietys atbuko,
kardų daugybė
į skydus smigo.

Deniuos sugriuvo
lavonų krūvos,
Eirikas juos
rykliams atiduos.

Ietys skrajojo,
mirtį nešiojo,
virpėjo timpos
ir strėlės zvimbė.
Grobio sulaukę,
vilikai kaukė,
į šarvus smigo
kirvių galybė.

Narsus valdovas
veržės į kovą,
su skydu rankoj
jis priešus trunkė.
Minės jo vardą
būsimos kartos,
ir mano giesmės
šlovės pridės jam.

Sparnuotom strėlėm
priešus klojo eilėm,
Eirikas juos
rykliams atiduos.

Dainavau šlovę
kilniam valdovui,
narsiausių vyrų
eilėm pagyriau.
Pavargo laivo
kautynių deivė,
dailus jos kylis
į uolą skilo.

Vadui kilmingam
turtų nestinga,
jis dosniai žeria
atpildą kariui.
Eirikui tinka
būti turtingam,
jo rūmuos žiba
aukso gausybė.

Už kruviną kovą
žmonės nešlovins,
neims girti
sėjančio mirtį.
Kas skydu taikūs
visus užstos,
kas kardą padės,
tam meilė žydės.

Išklausė mus
valdovas ramus, –
tai ženklas vilties,
laimingos lemties.
Liejos saldus
Odino midus.
Konungui mana
širdies daina.

Tarp savo karių
aš drąsiai tariu
skambiąsias eiles,
pasimokyt galės
daug skaldų jaunų
iš šių dainų.
Valdovo verta
giesmė sukurta.

LXI. Egiliui dovanojama gyvybė

Kol Egilis sakė savo giesmę, konungas Eirikas sėdėjo tiesus, įsmeigęs į jį žvilgsnį. Giesmei pasibaigus, konungas tarė:

– Giesmė atlikta kuo gražiausiai. Dabar, Arinbjornai, aš nusprendžiau, kaip pasielsgiu su Egiliu. Tu taip karštai gynei jį, jog ketinai net mano priešu tapti. Tebūnie, kaip tu prašai: tegul Egilis palieka mano namus gyvas ir sveikas. Bet tu, Egili, ateityje keliauk taip, kad apleidęs mano namus, nepakliūtum daugiau į mano ir mano sūnų akis. Nepakliūk daugiau nei man, nei mano žmonėms, o šį kartą dovanoju tau gyvybę. Dabar aš nedarysiu tau nieko bloga, nes tu pats atsidavei mano valiai, bet žinok, kad tai joks susitaikymas su manimi ar su mano sūnumis ir giminėmis, jeigu jie panorės įvykdyti teisingą kerštą.

Tada Egilis pasakė:

34. *Liko galva*
man ant pečių,
brangi ji man,
nors negraži.
Labai kilni
ši dovana,
konungas ją
davė dosnus.

Arinbjornas gražiais žodžiais padėkojo konungui už jam parodytą garbę ir draugystę. Tada Arinbjornas su Egiliu išėjo ir nuskubėjo į Arinbjorno rūmus. Paskui Arinbjornas liepė savo žmonėms balnoti arklius ir išjojo su Egiliu. Juos lydėjo šimtas gerai ginkluotų vyrų. Arinbjornas ir jo žmonės jojo, kol atvyko pas konungą Adalsteiną. Ten juos gerai priėmė. Konungas pasiūlė Egiliui likti pas jį ir paklausė, kas įvyko tarp jo ir konungo Eiriko. Tada Egilis pasakė:

35. *Konungo rūstybę*
mums įveikt pavyko. –
Man paliko galvą
ir akis juodąsias.
Mano giminaičio
Arinbjorno ryžtas

*man labai padėjo.
Taip likau aš gyvas.*

Atsiveikindamas Egilis davė Arinbjornui dvi auksines apyrankes, kuriuos jam padovanojo konungas Adalsteinas. Kiekviena jų svėrė po markę. O Arinbjornas padovanojo Egiliui kalaviją, kuris vadinosi Kovos Valdovas. Torolvas, Grimo Plikagalvio sūnus, davė jį Arinbjornui, o dar anksčiau Grimas Plikagalvis gavo jį iš savo brolio Torolvo, o Torolvui šį kalaviją padovanojo Grimas Gauraveidis, Ketilio Upėtakio sūnus. Ketilis Upėtakis kovėsi su šiuo kalaviju dvikovose, ir tai buvo aštriausias iš kalavijų.

Arinbjornas ir Egilis išsiskyrė kaip geri draugai. Arinbjornas grįžo namo į Jorviką pas konungą Eiriką. Egilio žmonių ir laivininkų niekas nelietė, ir jie, Arinbjorno globojami, galėjo parduoti savo prekes. Žiemai baigiantis, jie išvyko į pietus, Anglijon, ir atvyko pas Egilį.

LXII. Egilis vyksta į Norvegiją

Vienas Norvegijos lendrmanų buvo vardu Eirikas Išmintingasis. Jis vedė Torą, hersiro Toriro dukrą ir Arinbjorno seserį. Jo valdos buvo rytuose, Vike. Tai buvo labai turtingas, gerbiamas ir protingas žmogus. Jo ir Toros sūnus buvo vardu Torsteinas. Jį auklėjo Arinbjornas, ir jis anksti suvyriškėjo. Jis išvyko į Angliją kartu su Arinbjornu. Tą patį rudenį, kai Egilis atvyko į Angliją, iš Norvegijos atėjo žinia, kad Eirikas Išmintingasis mirė, o jo palikimą pasiėmė konungo valdytojai ir paskelbė jį konungo nuosavybe. Sužinojęs apie tai, Arinbjornas ir Torsteinas nusprendė, kad Torsteinas vyks Norvegijon ir stengsis atgauti savo palikimą. O kai atėjo pavasaris, žmonės, išsirengę važiuoti užjūrin ėmė ruošti laivus, Torsteinas išvyko į pietus, Lundunan⁷¹, pas konungą Adalsteina. Jis parodė konungui Arinbjorno ženklus ir perdavė konungui, taipgi Egiliui Arinbjorno žodžius. Arinbjornas prašė Egilį tarpinkauti prieš konungą Adalsteina, kad šis prašytų konungą Hakoną, savo auklėtinį, atiduoti Torsteinui jo palikimą ir valdas Norvegijoje. Konungas Adalsteinas lengvai sutiko, kadangi pažinojo Arinbjorną tik iš gerosios pusės. Tuomet ir Egilis pasikalbėjo su konungu Adalsteinu apie savo ketinimus.

71 Dab. Londonas.

– Šią vasarą, – pasakė jis, – aš noriu vykti į rytus, Norvegijon, atgauti turto, kurį iš manęs atėmė konungas Eirikas su Onundu Kalniečiu. Jį dabar valdo Atlis Trumpasis, Onundo Kalniečio brolis. Aš žinau, kad jeigu konungą pasieks jūsų žodis, mano byla bus išspręsta teisingai.

Konungas atsakė, kad Egilis gali važiuoti, jei nori.

– Nors, – pridūrė jis, – aš pageidaučiau, kad tu liktum pas mane ir būtum mano šalies gynėjas ir mano kariuomenės vadas. Aš tau duočiau valdyti geras valdas.

Egilis sako:

– Šis pasiūlymas labai viliojantis. Aš sutinku ir nenoriu jo atsisakyti. Bet pirmiausia norėčiau nuvykti Islandijon aplankyti žmonos ir pažiūrėti savo turto.

Konungas Adalsteinas davė Egiliui gerą prekybinį laivą su kroviniu. Ten buvo kviečių, medaus ir daug kitokių gėrybių. Kai Egilis paruošė savo laivą užjūrio kelionei, su juo vykti nusprendė ir Torsteinas, Eiriko sūnus, apie kurį jau buvo kalbėta ir kurį vėliau ėmė vadinti Toros sūnumi. Susiruošę jie išplaukė. Konungas Adalsteinas su Egiliu išsiskyrė kaip geri draugai. Egilio ir Torsteino kelionė sekėsi puikiai. Jie pasiekė Viką ir pasuko į Oslofiordą. Ten, kaip ir šalies gilumoje, Raumarikyje, buvo Torsteino valdos. Atvykęs Norvegijon, Torsteinas pareikalavo, kad konungo paskirti valdytojai, užėmę jo valdas, grąžintų jam tėvo palikimą. Daugelis palaikė Torsteiną. Buvo apklausta daug įvairių žmonių. Torsteinas turėjo ten daug kilmingų giminių. Pagaliau byla buvo perduota spręsti konungui, ir Torsteinui pavedė prižiūrėti jo tėvo turtą. Egilis žiemai nuvyko pas Torsteiną, o su juo – dar vienuolika žmonių. Jis liepė atgabenti pas Torsteiną kviečius ir medų. Jie linksmai praleido žiemą. Torsteinas plačiai gyveno, kadangi turėjo didelių atsargų.

LXIII. Egilis ir Torsteinas susitinka su konungu

Kaip jau buvo sakyta, Norvegiją tuomet valdė konungas Hakonas, Adalsteino auklėtinis. Tą žiemą jis praleido šiaurėje, Trandheime.

Baigiantis žiemai, Torsteinas išsiruošė kelionėn, o su juo – ir Egilis. Jie turėjo apie trisdešimt žmonių. Susiruošę jie nuvyko iš pradžių į Uplandą, o iš ten – šiaurėn per Dovro kalnus į Trandheimą, pas konungą

Hakoną. Jie papasakojo konungui, ko atvykę. Torsteinas nusakė savo bylą ir atvedė liudininkus, ir tie patvirtino, kad jam priklauso visas tas palikimas, kurio jis siekia. Konungas palankiai išklausė jo kalbą, atidavė jam nuosavybę ir, be to, padarė jį karališkuoju lendrmanu, kaip anksčiau buvo jo tėvas.

Paskui pas konungą atėjo Egilis ir išdėstė savo bylą, perduodamas konungo Adalsteino žodžius ir parodydamas jo ženklus. Egilis norėjo Bjorno Nepriklausomojo turto, žemių ir kitų gėrybių. Jis reikalavo pusės viso to turto sau ir savo žmonai Asgerdai, siūlydamas pakviesti liudininkus ir duoti priesaiką. Jis sakė tą patį dėstęs konungui Eirikui ir pridūrė, kad jam nepavyko pasiekti teisybės dėl konungo Eiriko savivalės ir Gunhildos intrigų. Egilis papasakojo, kas įvyko Gulatinge. Jis prašė konungą išspręsti šią bylą taip, kaip reikalauja įstatymas.

Konungas Hakonas atsakė:

– Aš girdėjau, kaip mano brolis Eirikas ir Gunhilda kalbėjo, esą tu, Egili, varžydamasis su jais, panorai nusviesti didesnę akmenį, nei gali pakelti. Man atrodo, Egili, tau būtų geriau, jei aš nesikiščiau, nors man su Eiriku ir nebuvo lemta gyventi santarvėje.

– Tau, konunge, nevalia tylėti, kai sprendžiami svarbūs reikalai, nes visi žmonės čia – vietiniai ir svetimšaliai – klauso tavo balso. Aš girdėjau, kad jūs įvedėte čia, šalyje, įstatymus ir teises kiekvienam žmogui, ir aš žinau, kad jūs ir man, kaip ir kitiems žmonėms, leisite jais naudotis. Manau, kad savo kilme ir gimine aš nė kiek nenusileidžiu Atliui Trumpajam. O dėl santykių su konungu Eiriku turiu jums pasakyti, kad aš buvau pas jį, ir jis leido man ramiai keliauti, kur aš noriu. Aš norėčiau, valdove, pasisiūlyti jums tarnauti ir prisijungti prie jūsų palydos. Žinau, kad jūsų žmonės nebus drąsesni už mane mūsų lauke, ir jaučiu, kad neilgai trukus jūs susidursite su konungu Eiriku, jei tik jums bus lemta iki tol išgyventi. Bus keista, jei vieną gražią dieną tau nepasirodys, kad Gunhilda užaugino per daug sūnų.

Konungas atsakė:

– Tu, Egili, nebūsi mano kariauninkas. Per didelę spragą tavo gentainiai pralaužė mano giminėje, kad galėtum gyventi šioje šalyje. Važiuok Islandijon ir gyvenk savo tėvonijoje. Tada nebus tau jokios skriaudos iš mūsų giminės. O šioje šalyje, reikia manyti, kol būsi gyvas, mūsų giminė bus pati galingiausia. Bet konungo Adalsteino, mano auklėtojo, dėka tu galėsi niekieno netrukdomas ieškoti savo teisių, nes aš žinau, kad konungas Adalsteinas tave labai myli.

Egilis padėkojo konungui už jo žodžius ir paprašė, kad konungas duotų jam savo ženklus, vykstant pas Tordą į Aurlandą arba pas kitus lendrmanus – į Sogną ir Hiordalandą. Konungas pasakė, kad jis juos duos.

LXIV. Egilis užmuša Ljotą Išblyškėlį

Sutvarkę savo reikalus, Torsteinas ir Egilis išsiruošė kelionėn. Jie patraukė atgal tuo pačiu keliu, o kai pietuose pasiekė Dovro kalnus, Egilis pareiškė, kad jis pirmiausia nori nusileisti į Raumsdalį, o iš ten sąsiauriais keliauti toliau į pietus.

– Aš noriu, – pasakė jis, – sutvarkyti savo reikalus Sogne ir Hiordalande. Aš turiu paruošti laivą, kad vasarą galėčiau plaukti Islandijon.

Torsteinas atsakė, kad jis gali vykti, kur tik nori. Netrukus jie išsiskyrė; Torsteinas išvyko į pietus, į Slėnius⁷², ir pagaliau pasiekė savo valdas. Atvykęs parodė valdytojams konungo ženklus ir perdavė jo įsakymą gražinti jam visą atimtą nuosavybę, kurią jis siekė atgauti.

Egilis nuvyko savo keliu, ir jį lydėjo vienuolika žmonių. Netrukus jie atvyko į Raumsdalį, susirado laivą ir išplaukė į pietus, į Miorį. Apie jų kelionę nieko nepasakojama, kol jie neatvyko į salą, vadinamą Hiodu. Ten jie apsistojo Blindheimo kieme⁷³. Tai buvo turtinga sodyba. Ten gyveno lendrmanas, vardu Fridgeiras. Tai buvo jaunas vyriškis, neseniai perėmęs savo tėvo valdas. Jo motina, vardu Gyda, buvo hersiro Arinbjorno sesuo, kilminga ir ori moteris. Ji tvarkė ūkį drauge su savo sūnumi Fridgeiru. Gyveno jie labai prabangiai. Egilis ir jo bendrakeleiviai šiuose namuose buvo labai svetingai priimti.

Vakare Egilis sėdėjo greta Fridgeiro, o kiek toliau – jo draugai. Jiems iškėlė didelę puotą su gausybe vaišių. Šeiminingė Gyda vakare prakalbino Egilį, teiraudamasi apie savo brolių Arinbjorną bei kitus savo gimines ir draugus, kurie su juo išvyko į Angliją. Egilis atsakė į klausimus. Paskui Gyda paklausė, kaip jam sekėsi kelionė. Egilis jai kuo smulkiausiai papasakojo. Paskui jis tarė:

36. *Konungo piktumą
sunkiai aš pakėliau,
slepiasi gegutė,*

72 Į Gudbrandsdalio slėnį.

73 Čia supainiota: Blindheimo sodyba (dab. Blindheimo miestelis) yra ne Hiodo, bet Vigros – t. y. visai kitoje saloje.

*vanagą pamačius.
Arinbjornas narsiai
Egilį užstojo.
Gera tokį draugą
kelyje sutikti.*

Tą vakarą Egilis buvo labai linksmas, bet Fridgeiras ir jo šeimynykščiai buvo nekalbūs. Egilis ten pamatė gražią merginą puošniais rūbais. Jam pasakė, kad tai esanti Fridgeiro sesuo. Mergina buvo liūdna ir visą vakarą verkė. Egiliui ir jo draugams tai pasirodė keista.

Jie ten praleido visą naktį. Rytą, kai jie turėjo palikti salą, kilo stiprus vėjas. Kad išplauktų iš salos, jiems reikėjo valtys. Tuomet prie Egilio priėjo Fridgeiras su Gyda ir paprašė, kad Egilis su savo bendrakeleiviais palauktų, kol pasitaisys oras, žadėdami padėti viskuo, ko prireiktų. Egilis sutiko, ir laukdami, kol baigsis blogas oras, jie tris naktis ten linksmai puotavo. Pagaliau vėjas nurimo. Rytą Egilis su savo žmonėmis pakilo anksti ir ėmė ruošti kelionėn. Jiems atnešė valgyti ir davė alaus. Jie šiek tiek pasėdėjo ir pradėjo rengtis. Egilis atsistojo ir, padėkojęs šeimininkei ir šeimininkei už viešnagę, išėjo su draugais. Šeimininke su motina išėjo į lauką kartu su jais. Gyda kažką pradėjo tyliai sakyti savo sūniui Fridgeirui. Egilis stovėjo ir laukė. Jis užkalbino merginą:

– Ko verki, mergaite? Aš niekad nemačiau tavęs linksmos.

Ji negalėjo jam nieko atsakyti ir tik dar gailiau pravirko.

Tuo tarpu Fridgeiras garsiai pasakė savo motinai:

– Aš nenoriu dabar to prašyti. Jie jau susiruošė iškelti.

Tuomet Gyda priėjo prie Egilio ir pasakė:

– Aš tau papasakosiu, Egili, kas čia pas mus atsitiko. Yra toksai Ljotas Išblyškėlis⁷⁴, berserkas ir dvikovų mėgėjas. Jo visi nekenčia. Jis čia buvo atvykęs pirštis mano dukrai, bet mes nesutikome. Tuomet jis iškvietė į dvikovą mano sūnų Fridgeirą. Jie rytoj kausis Viorlo saloje. Aš norėčiau, Egili, kad tu palydėtum Fridgeirą į tą salą. Aš tikra, kad jeigu Arinbjornas būtų čia šalyje, tai mūsų neužgauliotų tokie žmonės kaip Ljotas.

– Jau vien dėl tavo giminaičio Arinbjorno aš, šeimininke, vyksiu su tavo sūnumi, jeigu tik tai jam padės.

– Tai gražu iš tavo pusės, – pasakė Gyda. – O dabar eikime į vidų ir praleiskime šią dieną drauge.

74 Vardo reikšmė – „bjaurus, negražus“.

Egilis ir jo palydovai grįžo į namus ir vėl ėmė puotauti. Jie taip sėdėjo visą dieną, o vakare atėjo Fridgeiro draugai, pasiryžę vykti drauge su juo, tad nakčiai ten susirinko daug žmonių. Jie visi šauniai puotavo.

Kitą dieną Fridgeiras išsirusoše kelionėn. Jį lydėjo daug žmonių, tarp jų ir Egilis. Oras pasitaikė puikus; jie išplaukė ir laimingai pasiekė Viorlo salą. Pajūryje buvo graži pievelė. Čia ir turėjo įvykti dvikova. Dvikovos vieta buvo nužymėta akmenimis.

Pagaliau atvyko ir Ljotas su savo žmonėmis. Jis turėjo skydą ir kalaviją. Ljotas buvo labai stambus ir stiprus vyras. Kai jis išėjo į dvikovos vietą pievoje, jį apėmė berserkiškas nirštas. Jis pradėjo piktai staugti ir kandžioti skydą. O Fridgeiras buvo neaukštas, smulkutis, gražus ir ne itin stiprus jaunikaitis. Jis dar nė karto nedalyvavo mūšyje. Kai Egilis pamatė Ljotą, jis pasakė visą:

37. *Fridgeiras per silpnas.
stokim mūšin, vyrai,
ir neduokim Ljotui
pasigrobt mergaitės.
Ljotas įnirtingai
kramto skydo kraštą,
bet į mūsų pusę
neramiai žvairuoja.*

Ljotas, išgirdęs šiuos žodžius, pastebėjo Egilį ir tarė:

– Eikš čionai, milžine, ir susirunk su manimi, jei taip nori. Pasigalynėkime. Tai bus garbingiau, nei kautis su Fridgeiru. Mano šlovė nė kiek nepadidės, jei aš jį nudobsiu.

Tada Egilis atsakė:

38. *Kuklų Ljoto norą
galime išpildyt, –
su blyškiuoju vyru
aš kardu pažaisiu.
Jam nebus malonės,
ruoškimės grumtynėms.
Duokit skaldui progą
skydų ginčą spręsti.*

Paskui Egilis pasiruošė dvikovai su Ljotu. Jis turėjo skydą, kurį paprastai nešiodavosi; prie diržo kabojo kalavijas, kurį jis vadino Angimi, o rankoje jis laikė Kovos Valdovą. Jis įžengė į dvikovo aikštelę, bet Ljotas dar nebuvo pasiruošęs.

Egilis sumojavo kalaviju ir pasakė visą:

39. *Mano kalavijo
ašmenys žaibuoja,
aš į Ljoto skydą
ginklą išbandysiu.
Greitai kraujas liesis,
vilgys mano kardą,
blyškųjį lavoną
sudraskys ereliai.*

Tuomet Ljotas išėjo į mūšio lauką. Jie puolė vienas kitą, ir Egilis smogė Ljotui, bet šis prisidengė skydu. Egilis taip aršiai puolė, kad Ljotas nespėjo atremti jo smūgių. Jis atšoko, norėdamas užsimoti, bet Egilis, nieko nelaukdamas, puolė jį kapoti iš visų jėgų. Ljotas peršoko akmenis ir leidosi bėgioti po lauką. Taip pasibaigė jų pirmasis susirėmimas. Ljotas pasiūlė pertrauką, ir Egilis sutiko. Jie atsisėdo atsikvėpti, ir Egilis pasakė visą:

40. *Karžygys jau traukias
nuo smarkaus puolimo,
dvikovų didvyris
išsigandęs bėga,
mano pliką galvą
vos išvydęs sprunka.
Kam narsos pritrūksta,
tas laimėt negali.*

Tuo metu galiojo įstatymas, kad jeigu kas iškviečia žmogų dvikovon ir laimi, gauna tai, dėl ko stojo į dvikovą. Bet jeigu pralaimi, tai turi atiduoti tiek turto, kiek buvo sutarta iš anksto. O jeigu jis žūsta dvikovoje, tai visas jo turtas atitenka nugalėtojui. Ir dar galiojo toks įstatymas, kad jeigu miršta svetimšalis, neturintis krašte pavaldėtojų, tai visą jo palikimą perima konungas.

Egilis paprašė Ljotą pasiruošti.

– Aš noriu, – pasakė jis, – baigti šią dvikovą.

Paskui Egilis šoko prie jo ir smogė kalaviju. Jis taip prisiartino prie Ljoto, kad šis nenorom atšoko ir išmetė skydą. Egilis tada smogė, pataikė aukščiau kelio ir nukirto jam koją. Ljotas krito ir tuoj pat mirė. Egilis nuėjo pas Fridgeirą ir jo draugus. Visi jam karštai dėkojo. Tuomet Egilis pasakė:

41. *Žuvo jau plėšikas,
daug padaręs pikta,
skaldas jį nukovė,
koją jam nukirto.
Atpildo nenoriu
iš Fridgeiro imti, –
su Ljotu kovoti
buvo tik žaidimas.*

Ljoto mažai kas gailėjo, nes jis buvo didelis vaidininkas. Kilimo jis buvo švedas ir šalyje neturėjo jokių giminių. Atvykęs į kraštą, jis praturtėjo per dvikovas. Jis nukovė daug garbingų bondų, iškvietęs juos dvikovon dėl jų žemių ir turto. Šitaip jis įsigijo daug žemių ir kilnojamojo turto.

Po dvikovos Egilis su Fridgeiru grįžo namo. Prieš išvykdamas į pietus, į Miorį, Egilis ten dar truputį paviešėjo. Egilis su Fridgeiru išsiskyrė kaip geri draugai; jis pasiūlė Fridgeirui pasiimti tas žemes, kurios anksčiau priklausė Ljotui. Egilis iškeliavo toliau į Firdirą, o iš ten – į Sogną pas Tordą iš Aurlando. Čia jį gražiai sutiko. Jis išdėstė savo bylą ir perdavė konungo Hakono žodžius. Tordas palankiai išklaušė Egilį ir pažadėjo visa kuo remti šiame dalyke. Tą pavasarį Egilis ilgai viešėjo pas Tordą.

LXV. Egilis nužudo Atlį Trumpąjį

Egilis pasuko savo keliu į pietus, į Hiordalandą. Jis plaukė laivu, irkluojamu trisdešimties vyrų. Vieną dieną jie priplaukė Aską Fenhringo saloje. Egilis išlipo į krantą su dvidešimčia žmonių, o dešimt saugojo laivą. Atlas Trumpasis buvo tenai, o su juo – dar keletas žmonių. Egilis liepė pakviesti jį ir pasakyti; esą Egilis, Grimo Plikagalvio sūnus, turįs į jį reikalą. Atlas ir visi kiti pajėgūs kovoti vyrai pasiėmė ginklus ir išėjo pas Egilį. Egilis tarė:

– Man sakė, Atli, kad tu valdai turtus, kurie teisėtai priklauso man ir mano žmonai Asgerdai. Tu turbūt girdėjai, kad aš siekiu Bjorno

Nepriklausomojo palikimo, kurio neatidavė man tavo brolis Onundas Kalnietis. Dabar aš atėjau apžiūrėti visos tos nuosavybės, žemių ir kitokio turto ir pareikalauti, kad atsižadėtum jų ir atiduotum man.

Atlis atsakė:

– Mes jau seniai girdėjome, Egili, kad tu vaidingas žmogus, o dabar tenka ir pačiam tuo įsitikinti, jei tu sieki turto, kurį konungas Eirikas priteisė mano broliui Onundui. Tada čia teisė ir valdė konungas Eirikas. Aš maniau, Egili, kad tu atvykai čia užsimokėti išpirką už mano brolius, kuriuos nužudei, ir atlyginti nuostolius už savo plėšikavimus čia, Aske. Aš su tavim kalbėčiau, jei būtum atvykęs šiuo reikalu, o dabar aš nieko negaliu tau atsakyti.

– Aš noriu, – sako Egilis, – pasiūlyti tau tai, ką siūliau Onundui: tegul mūsų bylą sprendžia Gulatingas. O tavo broliai neverti išpirkos, nes jie buvo nužudyti už nusikaltimus: jie neleido man pasinaudoti teisėmis bei įstatymais ir jėga atėmė man turtą. Konungas man leido ieškoti savo teisių šioje byloje. Aš kviečiu tave į Gulatingą, jis nuspręs sulig įstatymu!

– Aš atvyksiu į Gulatingą, – sako Atlis, – ir ten mes aptarsime šitą reikalą.

Paskui Egilis išvažiavo su savo žmonėmis. Jis išvyko šiaurėn, į Sogną, į Aurlandą, pas savo giminaitį Tordą. Ten jis viešėjo iki Gulatingo pradžios.

O kai žmonės susirinko į tingą, Egilis taip pat atvažiavo. Atvyko ten ir Atlis Trumpasis. Jie abu dėstė savo bylą ir gynė ją prieš teisėjus. Egilis reikalavo gražinti jam nuosavybę, o Atlis ginčijo jo reikalavimų teisėtumą ir siūlė atvesti dvylika liudininkų, kurie parodys, kad jo valdomas turtas nepriklauso Egiliui. Bet kai Atlis su liudininkais ėjo prie teisėjų, jį pasitiko Egilis ir pasakė, kad jam reikia ne priesaikų, o turto.

– Aš siūlau kitą įstatymą, būtent – kautis čia dvikovoje, ir lai nugalėtojas gauna turtą.

Egilio pasiūlymas buvo teisėtas ir įprastas tais laikais. Kiekvienas tada turėjo teisę iškviesti kitą dvikovon, nepaisant to, ar jis būtų ieškovas, ar atsakovas.

Atlis atsakė, kad jis neatsisakys kautis su Egiliu.

– Tu pasiūlei tik tai, ką aš pats norėjau tau pasiūlyti, nes privalau atkeršyti tau už visas skriaudas. Tu pražudei abu mano brolius, ir aš, žinoma, verčiau kovosiu su tavimi, kaip tu siūlai, nei leisiu tau neteisėtai paimti mano turtus.

Jie paspaudė vienas kitam ranką ir susitarė, kad stos į dvikovą ir kad nugalėtojas gaus ginčijamas žemes. Paskui jiedu pasiruošė dvikovai. Egilis ant galvos turėjo šalną, o rankoje – ietį. Priešais jis laikė skydą, o kalavijas

Kovos Valdovas kabojo ant jo dešinės rankos. Per dvikovas tada buvo priimta kabinti nuogą kalaviją ant rankos, kad prireikus nereikėtų traukti iš makštų ir būtų lengva pasiekti ranka. Atlis buvo ginkluotas lygai taip pat, kaip ir Egilis. Jis buvo vyras, praęs prieš dvikovų, stiprus ir drąsus.

Atvedė didelį seną jautį. Tai buvo aukojamasis jautis. Paprastai nugalėtojas turėdavo jį papjauti. Kartais būdavo tik vienas jautis, o kartais kiekviena pusė atsivesdavo po jautį.

Pasiruošę dvikovai, jie puolė vienas kitą. Pirmiausia jie metė ietis, bet nė viena jų neišmigo į skydą – abi nukrito žemėn. Tada abu griebėsi kalavijų, suėjo artyn ir ėmė kapotis. Atlis nesitraukė. Galingi smūgiai pylėsi taip dažnai, kad skydai neilgai trukus tapo niekam tikę. Tai pamatęs, Atlis metė savo skydą, apgniauzė kalaviją abiem rankom ir ėmė kapoti iš visų jėgų. Egilis kirto jam į petį, bet kalavijas neišsirėžė⁷⁵. Tada jis kirto jam antrą, trečią kartą. Jam buvo lengva pasirinkti kur kirsti, nes Atlis nesidangstė skydu. Egilis užsimodavo kalaviju iš visų jėgų, bet kalavijas neišsirėždavo, kad ir kur pataikydavo.

Egilis mato, kad taip nieko neišeis, nes ir jo skydas tapo nebetinkamas. Tada Egilis metė kalaviją ir skydą ir, puolęs prieš Atlį, apglėbė jį. Čia pasireiškė jėgų nelygybė, ir Atlis nugriuvo aukštiekninkas, o Egilis jį užgūlė ir perkando jam gerklę. Taip Atlis atsiveikino su gyvenimu, o Egilis greit pašoko ir nubėgo ten, kur stovėjo aukojamasis jautis. Jis sugriebė jį viena ranka už snukio, kita – už rago, parvertė aukštiekninką ir perlaužė jam sprandą. Paskui jis nuėjo ten, kur stovėjo žmonės, ir tarė:

42. *Mano kalavijas
kovoje atšipo.
Neėmė jis skydo,
nors kirtau galingai.
Pagyrūną Atlį
įveikiau imtynėm,
perkandęs jam gerklę,
jautį paaukojau.*

Dabar Egilis gavo visas siekiamas valdas, kurias, pasak jo, Asgerda, jo žmona, gavo kaip palikimą iš savo tėvo. Daugiau apie šitą tingą nieko nepasakojama.

75 Atlis užbūrė Egilio kalaviją.

Egilis nuvažiavo iš pradžių į Sogną ir ėmė valdyti ten gautas žemes. Tą pavasarį jis ilgai ten gyveno, o paskui išvyko su savo žmonėmis į rytus, į Viką. Jis nuvyko pas Torsteiną ir kurį laiką gyveno pas jį.

LXVI. Apie Egilio ir Asgerdos vaikus

Vasarą Egilis sutvarkė savo laivą ir susiruošęs išplaukė. Jis patraukė Islandijon. Kelionė jam sekėsi gerai. Jis atvyko į Pilkiemio fiordą ir sustojo prie kranto netoli savo sodybos. Krovinius jis liepė pernešti į namus, o laivą – ištraukti ant kranto. Tą žiemą Egilis praleido namie.

Egilis svetur prisirinko daug turtų. Jis tapo labai turtingu žmogumi. Jo ūkis buvo didžiulis. Jis nemėgo kištis į svetimus reikalus, kol gyveno šalyje, niekam nedarė blogo. Ir žmonės taip pat nelietė to, kas priklausė jam. Taip Egilis išgyveno namie nemąža žiemų.

Egilio ir Asgerdos vaikus taip vadino: vyriausiąjį sūnų Biodvaru, antrašį – Gunaru, dukras – Torgerda ir Bera, patį jauniausiąjį – Torsteinu. Visi Egilio vaikai buvo daug žadantys ir labai sumanūs. Vyriausia buvo Torgerda, o Bera – antroji.

LXVII. Paskutinė Egilio kelionė užjūrin

Iš rytų, iš užjūrio, Egilį pasiekė žinia, kad Eirikas Kruvinasis Kirvis žuvo vikingų žygyje⁷⁶, išplaukęs į vakarus, o Gunhilda ir jos sūnūs išvyko į pietus Danijon. Paliko Angliją ir visa ta kariauna, kuri lydėjo Eiriką. Arinbjornas grįžo tada į Norvegiją. Jis atgavo savo privilegijas bei valdas ir didžiai draugavo su konungu.

Egilis panoro vykti Norvegijon. Jis taip pat gavo žinią, kad mirė konungas Adalsteinas. Angliją tuo metu valdė jo brolis Jatmundas⁷⁷. Egilis parengė savo laivą ir parinko laivininkus. Pasiruošimams vadovavo Onundas Akylasis, Anio iš Anišlaičio sūnus. Onundas buvo aukštas ir stiprus, stipresnis už visus būryje. Daugelis kalbėjo, kad jis vilkolakis. Jis daugelį kartų plaukė į svetimas šalis. Onundas buvo truputį vyresnis už Egilį. Jie buvo seni draugai.

Susiruošęs kelionėn, Egilis išplaukė į jūrą. Kelionė sekėsi gerai. Jie prartėjo prie Norvegijos vidurio. Pamatę krantą, pasuko į Firdirą. Jie gavo žinių iš kranto, kad Arinbjornas namie, savo tėvonijoje. Egilis pasuko

⁷⁶ Eirikas Kruvinasis Kirvis žuvo 954 m.

⁷⁷ Čia supainiota chronologija: Jatmundas (Edmundas) valdė Angliją anksčiau (940–946).

laivą įlankon ir sustojo netoli Arinbjorno namų. Paskui jis nuvyko pas Arinbjorną, ir jų susitikimas buvo labai džiaugsmingas. Arinbjornas prašė Egilį paviešėti pas jį su tais palydos vyrais, kuriuos jis norėtų turėti prie savęs. Egilis sutiko ir liepė laivą ištraukti krantan. O laivininkai irgi susirado sau prieglobstį. Jis nuvyko pas Arinbjorną, o su juo – vienuolika žmonių. Dar anksčiau jis buvo liepęs pagaminti puikias karo laivo bures. Jis įteikė Arinbjornui šias bures ir dar daug kitų vertingų dovanų. Egilis peržiemojo Arinbjorno sodyboje, visi rodė jam pagarbą.

Tą pačia žiemą Egilis išvyko į pietus, į Sogną, rinkti pagalvės mokesčio. Ten jis ilgai išbuvo, o paskui nuvyko šiaurėn į Firdirą.

Arinbjornas šventė jolį⁷⁸. Jis sukviėtė daug draugų ir aplinkinių bondų. Ten susirinko labai daug žmonių ir buvo gausios vaišės. Arinbjornas padovanojo Egiliui ilgą drabužį, pasiūtą iš šilko, su auksiniais apvais ir auksinėmis sagomis priekyje iki pat apačios. Arinbjornas liepė pasiūti šį rūbą pagal Egilio ūgį. Be to, jis padovanojo jam pilną aprangą, pasiūtą joliumi. Ji buvo sukirpta iš margos angliškos medžiagos. Per jolį Arinbjornas apdovanojo savo svečius visokiausiomis dovanomis, nes buvo labai dosnus ir orus žmogus.

Tada Egilis sukūrė visą:

43. *Kilmingasis vyras
skaldui dovanojo
apsiaustą šilkinį,
auksu susagstyta.
Arinbjorno vaišės
iš visų šauniausios,
nuoširdesnio draugo
niekur aš nerasiu.*

LXVIII. Arinbjornas užmoka Egiliui už Ljoto žemes

Po jolio Egilis buvo tokios prastos nuotaikos, kad nepratarė nė žodžio. Ir kai Arinbjornas tai pastebėjo, jis prakalbino Egilį ir paklausė, kodėl tas toks liūdnas.

78 Pagoniška derlingumo šventė, vėliau sutapatinta su Šv. Kalėdomis.

– Aš noriu, – tarė jis, – kad tu man pasisakytum, ar tu sergi, ar kas kita tau atsitiko. Tada mes rasime būdą tau padėti.

Egilis atsako:

– Ne liga mane kankina, o didelis rūpestis, kaip atgauti turtą, kurį aš iškovojoau, užmušęs Ljotą Išblyškėlį šiaurėje, Mioryje. Man sakė, kad konungo paskirti valdytojai paėmė visą tą turtą ir perdavė jį konungo nuosavybėn. Dabar praverstų tavo pagalba atgauti šį turtą.

Arinbjornas ir sako:

– Aš nemanau, kad tai būtų neteisėta, jei tu gautum tą turtą, bet, man regis, jis pateko į tvirtas rankas. Vartai į konungo kiemą platus įeiti, bet siauri išeiti. Mes jau pakankamai bylinėjomės dėl turto grąžinimo su žmonėmis, galingsniais už mus. Ir tada konungas labiau manimi pasitikėjo, negu dabar, nes dabar mano draugystė su konungu Hakonu ne per didžiausia, nors man ir teko elgtis taip, kaip sako sena patarlė: saugok ažuolą, po kuriuo gyveni.

– Aš manau, – sako Egilis, – kad jeigu įstatymas mūsų pusėje, tai reikia pabandyti. Galbūt konungas mus ir palaikys, nes man sakė, kad jis teisingas žmogus ir griežtai laikosi įstatymų, kuriuos įveda šalyje. Aš manau važiuoti pas konungą ir pamėginti sutvarkyti su juo šį reikalą.

Arinbjornas atsako, kad jam tai nelabai patinka.

– Man regis, Egili, kad sunku suderinti tavo ūmumą ir drąsą su konungo būdu ir jo galybe. Manau, kad jis tau joks draugas ir tam turi priežasčių. Norėčiau, kad mes paliktume šį reikalą ramybėje ir daugiau jo nesiiimtume. Bet jei tu, Egili, sieksi savo, tai geriau aš pats važiuosiu pas konungą.

Egilis atsako, kad jis labai dėkingas ir kad labai to norėtų.

Hakonas gyveno tada Rogalande, o kartais Hiordalande. Jį nebuvo sunku surasti. Tuoj po šito pokalbio Arinbjornas išsiruošė kelionėn. Jis paskelbė, kad vyksta pas konungą, ir pasodino savo vyrus į dvidešimt vietį laivą, kurį turėjo. Egilis liko namie. Arinbjornas nenorėjo, kad jis važiuotų drauge.

Susiruošęs kelionėn, Arinbjornas išplaukė jūron, ir kelionė jam sekėsi gerai. Jis atvyko pas konungą ir buvo gerai priimtas. Pragyvenęs ten kurį laiką, jis išdėstė konungui savo reikalą ir pasakė, kad Egilis, Grimo Plikagalvio sūnus, atvyko į šalį ir mano, kad turi gauti visą tą turtą, kurį anksčiau valdė Ljotas Išblyškėlis.

– Mums pasakė, konunge, kad įstatymas Egilio pusėje, bet jūsų valdytojai paėmė visą turtą ir perdavė jį jūsų nuosavybėn. Aš noriu prašyti jus, valdove, kad Egilis gautų savo, kas pagal įstatymą jam priklauso.

Konungas ne iš karto jam atsakė.

– Aš nežinau, – tarė jis, – kodėl tu kalbi Egilio vardu tokiu reikalu. Jis jau buvo kartą pas mane, ir aš jam pasakiau, kad nenoriu jo matyti savo šalyje dėl tos priežasties, kuri jums seniai žinoma. Egilis neturėtų kreiptis į mane su tokiais reikalavimais, su kokiais anksčiau kreipėsi į mano brolių Eiriką. O tau, Arinbjornai, turiu pasakyti, kad tu tik tada galėsi likti šalyje, kai nustosi vertinti svetimšalius labiau už mane ir mano žodžius. Aš juk žinau, kad tavo mintys ten, kur Eiriko sūnus Haraldas, tavo auklėtinis, ir geriausia tau išvažiuoti pas jį ir jo brolius ir pasilikti su jais. Aš labai įtariu, kad tokie žmonės, kaip tu, bus man prasta parama, jei kils ginčas su Eiriko sūnumis.

Kadangi konungas taip nepalankiai pažiūrėjo į tą reikalą, Arinbjornas suprato, kad toliau derėtis beprasmiška. Jis susiruošė atgalios. Konungas buvo su Arinbjornu labai atžarus ir nedraugiškas, sužinojęs, ko tas atvažiavo. Bet Arinbjornas irgi nenorėjo žemintis prieš konungą. Taip jie ir išsiskyrė.

Arinbjornas grįžo namo ir papasakojo Egiliui savo nesėkmę.

– Daugiau aš tokiais reikalais į konungą nesikreipsiu, – pasakė jis.

Tai išgirdęs, Egilis, labai nuliūdo, jis manė, kad iš jo neteisėtai atima didelį turtą.

Po kelių dienų, anksti rytą, kai Arinbjornas buvo savo kambariuose – tuo metu ten buvo nedaug žmonių, – jis liepė pašaukti Egilį ir, kai šis atėjo, liepė atidaryti skrynią, išėmė iš ten keturiasdešimt markių sidabru ir taip tarė:

– Šį sidabrą aš duodu tau, Egili, vietoj tų žemių, kurias valdė Ljotas Išblyškėlis. Manau, bus teisinga, jei tu gausi šį užmokestį iš manęs ir mano sūnėno Fridgeiro už tai, kad išgelbėjai jį nuo Ljoto. Juk aš žinau, kad tu tai padarei dėl manęs. Esu tau skolingas ir noriu, kad tu nesijautum įstatymo nuskriaustas.

Egilis paėmė pinigų ir padėkojo Arinbjornui. Jis vėl pralinksėjo ir buvo patenkintas.

LXIX. Arinbjorno ir Egilio žygis

Tą žiemą Arinbjornas praleido namie, o pavasarį pareiškė norįs išvykti į vikingų žygį. Arinbjornas turėjo gerus laivus. Pavasarį jis paruošė tris didelius karo laivus. Jis turėjo tris šimtus žmonių. Šeimynykščius jis susodino į savo laivą. Tai buvo puikus būrys. Žygin jis pasiėmė ir daug

bondų sūnų. Egilis nutarė vykti kartu. Jis vadovavo vienam laivui, ir su juo išvyko daugelis tų, kuriuos jis parsivežė iš Islandijos. Prekybinį laivą, kuriuo Egilis atplaukė iš Islandijos, jis pasiuntė į rytus, į Viką. Ten jis pasisamdė žmonių, kurie vežtų parduot jo prekes. O Arinbjornas su Egiliu pakrantėmis pasuko savo karo laivus į pietus. Paskui jie patraukė su savo kariais į pietus, Saksų žemėn, ir ten jie kariavo visą vasarą ir prisigrobė daug turto. Rudeniop jie pasuko vėl šiaurėn ir priplaukė Fryzų žemę.

Vieną naktį, kai buvo tykus oras, jie įplaukė į kažkokią upę, kadangi nebuvo įlankų, patogių sustoti, ir buvo atoslūgis. Aplink plytėjo plati lyguma, o netoliese dunksojo miškas. Laukai buvo šlapi, nes lijo smarkus lietus. Tada jie nusprendė išlipti į krantą, o trečdalį kariuomenės paliko saugoti laivus.

Jie patraukė aukštupio link tarp kranto ir miško. Netrukus prieš juos išniro kaimas. Ten gyveno daug bondų. Pamatę karius, jie leidosi bėgti iš kaimo šalies gilumon. Vikingai puolė vytis. Toliau buvo kitas kaimas, o toliau – dar kitas. Kai jie priartėdavo, visi žmonės leisdavosi bėgti.

Aplink buvo plokščia ir plati lyguma, išraižyta griovių, kuriuose telkšojo vanduo. Taip fryzai aptverdavo savo žemes ir pievas. Kai kur per griovius buvo permesti dideli rąstai – tiltai. Visi kaimo gyventojai išbėgo į mišką.

Kai vikingai nutolo nuo jūros, fryzai susirinko miške ir, kadangi jų buvo daugiau kaip trys šimtai, išėjo prieš vikingus ir stojo su jais į kovą. Tai buvo žiauri kova, kuri baigėsi fryzų pralaimėjimu. Vikingai persekiojo bėgančiuosius.

Bėgliai išsilakstė į visas puses, o su jais – ir jų persekiotojai. Tik nedaugelis iš jų laikėsi kartu. Egilis uoliai persekiojo fryzus, ir su juo buvo keletas žmonių, tačiau bėglių buvo labai daug. Fryzai pribėgo prie griovio, perbėgo į kitą pusę ir nuėmė tiltą. Tuo pat metu prie griovio pribėgo ir Egilis su savo vyrais. Egilis atsispyrė ir peršoko griovį, bet kiti taip negalėjo, todėl net ir nebandė šokti. Pamatę, kad Egilis vienas, fryzai užpuolė jį visu pulku, bet jis nepasidavė. Tada ant jo užgriuvo dar vienuolika vyrų, bet jis visus juos išguldė. Paskui Egilis paklojo tiltą ir perėjo per griovį. Tuomet jis pamatė, kad visa jų kariuomenė pasuko prie laivų. Jis tada buvo prie pat miško. Egilis pamiške patraukė laivų link, kad prirėkus galėtų pasislėpti miške.

Vikingai prisigrobė ten daug turto ir galvijų. Grįžę prie laivų, vieni ėmė pjauti gyvulius, kiti krovė į laivus savo turtus, o dar kiti stovėjo ant

kranto, prisidengę skydais, kadangi fryzai, dideliu būriu priėję artyn, ėmė šaudyti. Tai buvo kitas fryzų būrys.

Kai Egilis išėjo į pakrantę ir pamatė, kas ten darosi, jis leidosi kiek kojos neša prie fryzų minios. Jis laikė ietį abiem rankom, o skydą užsimetė ant nugaros. Egilis badė ietimi ir guldė visus, kas prieš jį stovėjo, ir taip prasibrovė per tą būrį ir grįžo pas savo žmones. Jiems pasirodė, kad jis grįžta iš pragaro.

Tada jie sulipo į savo laivus ir nuplaukė nuo kranto. Dabar jie pasuko į Daniją. Kai jie priplaukė Limaflordą ir sustojo prie Halso, Arinbjornas sukviėtė savo žmones pasitarti ir pasakė jiems, ką sumanęs.

– Dabar, – sako jis, – aš važiuosiu pas Eiriko sūnus su tais, kurie norės mane lydėti. Neseniai aš sužinojau, kad abu broliai yra čia, Danijoje, su didele kariuomene. Vasarą jie žygiuose, o žiemoja čia, Danijoje. Aš leidžiu grįžti Norvegijon visiems tiems, kuriems maloniau vykti namo negu lydėti mane. O tau, Egili, aš patarčiau, kai išsiskirsime, grįžti Norvegijon ir vėliau kuo skubiausiai plaukti Islandijon.

Paskui žmonės išsiskirstė po laivus. Tie, kurie norėjo grįžti Norvegijon, nuėjo pas Egilį, bet dauguma nusekė paskui Arinbjorną. Arinbjornas ir Egilis išsiskyrė kaip artimi draugai.

Arinbjornas nuvyko pas Eiriko sūnus ir stojo į Haraldo Pilkakailio⁷⁹, savo auklėtinio, būrį, ir buvo kartu su juo, kol abu jie buvo gyvi. O Egilis plaukė šiaurėn, į Viką, ir įplaukė į Osloflordą. Ten stovėjo jo prekybinis laivas, kurį jis pavasarį buvo išsiuntęs į pietus. Čia buvo jo prekės ir jo žmonės, plaukę laivu. Torsteinas, Toros sūnus, atvyko pas Egilį ir pakviėtė jį žiemai kartu su tais žmonėmis, kuriuos jis norėtų turėti prie savęs. Egilis sutiko, liepė ištraukti laivus į krantą ir nuvežė prekes į patikimą vietą. Dalis jį lydėjusių žmonių pasiliko ten, o kiti išvyko į šalies šiaurę, kur buvo jų namai. Egilis nuvyko pas Torsteina, ir jį lydėjo dešimt ar dvylika žmonių. Egilis peržiemojo ten be rūpesčių.

LXX. Egilis ruošiasi išvažiuot į Vermalandą

Konungas Haraldas Gražiaplaukis rytuose užvaldė Vermalandą. Vermalandą pirmąkart užkariavo Olavas Medkirtys, Halvdano Baltakojo tėvas, kuris pirmas jų giminėje buvo Norvegijos konungas, o Haraldas

79 Haraldas Pilkakailis – Eiriko ir Gunhildos sūnus (935–970).

paveldėjo kunongo titulą. Visi jo protėviai valdė Vermalandą, rinko duoklę ir skyrė čia savo vietininkus.

Konungui Haraldui pasenus, Vermalandą valdė jarlas, vardu Arnvidas. Čia, kaip ir daug kur kitur, tada duoklę pradėjo mokėti blogiau, negu tais metais, kai konungas Haraldas buvo jaunas ir stiprus. Blogai mokėjo ir tais metais, kai Haraldo sūnus kovojo dėl valdžios Norvegijoje. Tada mažai dėmesio buvo skiriama pavaldžioms šalims, kurios buvo toli. Bet Hakonas, pasiekęs taiką, ėmė galvoti apie visas tas valdas, kurias turėjo tėvas Haraldas. Konungas Hakonas pasiuntė žmones į rytus, į Vermalandą. Iš viso dvylika žmonių. Jie paėmė iš jarlo duoklę. Bet kai jie grįžo atgal per Eidaskogo mišką, juos užpuolė plėšikai ir visus išmušė. Tas pat atsitiko ir kitiems pasiuntiniams, kuriuos konungas Hakonas siuntė į rytus, į Vermalandą. Žmonės žuvo, o turtas dingo. Žmonės tada kalbėjo, kad jarlas Arnvidas pats siunčia savo žmones užmušti kunongo pasiuntinių ir susigražinti turto.

Ir štai konungas Hakonas siunčia žmones trečią kartą. Jis tada buvo Trandheime. Tie žmonės turėjo nuvažiuoti į rytus, į Viką, pas Torsteiną, Toros sūnų, ir jam pasakyti, kad jis vyktų į rytus, į Vermalandą, rinkti konungui duoklės. Kitaip turėsiąs išvykti iš šalies, nes konungas sužinojęs, kad Arinbjornas, jo motinos brolis, atvykęs Danijon ir gyvena su Eiriko sūnumis ir kad jie turi dideles kariaunas, su kuriomis vyksta vasarą į žygius. Visa tai konungui Hakonui atrodė įtartina, nes jis baiminosi, kad Eiriko sūnūs, sutelkę pakankamai jėgų, ko gero, prieš jį sukils. Todėl jis ir persekiojo visus Arinbjorno draugus, gimines ir svainius: daugelį ištrėmė iš šalies arba kitaip juos spaudė. Štai kodėl ir Torsteinui konungas pasiūlė tokias sąlygas. Žmogus, kuris perdavė šį paliepimą, buvojo daugelyje kraštų, ilgai gyveno Danijoje ir Švedijoje. Jam ten buvo viskas žinoma – ir vietos, ir žmonės. Daug jam teko keliauti ir po Norvegiją.

Kai jis perdavė kunongo įsakymą Torsteinui, Toros sūnui, tas papasakojo Egiliui, ko šie žmonės atvyko, ir paklausė, ką jiems atsakyti. Egilis tarė:

– Iš paliepimo man visiškai aišku, kad konungas nori išvaryti tave iš šalies kaip ir kitus Arinbjorno giminaičius, nes kitaip nesiųstų tokio kilmingo žmogaus į pražūtingą kelionę. Aš tau patariu pasikalbėti su konungo pasiuntiniais ir pats noriu dalyvauti jūsų pokalbyje, tada pamatysim, kas iš to išeis.

Torsteinas padarė taip, kaip patarė Egilis: iškviėtė juos pokalbiui. Pasiuntiniai išdėstė reikalą ir perdavė konungo įsakymą, kad Torsteinas vyktų į tą kelionę, jei nenori apleisti Norvegijos. Tada Egilis pasakė:

– Aš gerai suprantu jūsų padėtį. Jei Torsteinas nevažiuos, tada jums reiks važiuoti duoklės.

Pasiuntiniai atsakė, kad jo teisybė.

– Torsteinas nevažiuos, nes jis, toks kilmingas žmogus, neprivalo imtis tokių menkų žygių. Bet jis mielai padarys tai, ką privalo daryti – lydės konungą savoje šalyje ir svetimose, jei konungas to reikalauja. O jei jums reikia žmonių šitai kelionei, tai jūs jų gausite, lygiai kaip ir visa kita, ko paprašysite iš Torsteino šiai kelionei.

Tada pasiuntiniai pasitarė ir nusprendė priimti šitą pasiūlymą, jeigu Egilis važiuos su jais.

– Konungas, – kalbėjosi jie, – jo labai nemėgsta ir bus patenkintas mūsų kelione, jei mums pasisektų pražudyti Egilį. O Torsteiną tegu jis tada veja iš šalies, jeigu jam tai patinka.

Tada jie pasakė Torsteinui, kad sutinka: jei važiuosiąs Egilis, Torsteinas galės likti namie.

– Tebūnie taip, – pasakė Egilis. – Aš pavaduosiu Torsteiną šitoje kelionėje. O kiek, jūs manote, reikia paimti iš čia žmonių?

– Mūsų iš viso aštuoni vyrai, – pasakė jie, – mes norim, kad iš čia važiuotų dar keturi. Tada mūsų būtų dvylika.

Egilis pasakė, kad taip ir bus.

Onundas Akyklasis ir dar keli Egilio kariauninkai tuo metu buvo išvykę pajūrin pažiūrėti laivų ir krovinių, kuriuos jie paliko saugoti rudenį. Ir jie dar nebuvo grįžę. Tuo Egilis buvo labai nepatenkintas, nes konungo žmonės skubinosi kelionėn ir nenorėjo laukti.

LXXI. Egilis suranda Armodą Barzdylą

Egilis susiruošė kelionėn, o su juo – trys jo vyrai. Jie turėjo arklius ir roges, kaip ir konungo žmonės. Buvo daug sniego, visi keliai užpustyti. Susiruošę jie leidosi į kelią ir pasuko šalies gilumon. Kai jie pasiekė rytų Eidą, ten per vieną naktį privertė tiek daug sniego, kad nesimatė kelio. Kitą dieną jie važiavo iš lėto, nes, iškrypus iš kelio, grėšė pavojus kiaurai prasmegti į sniegą. Vakarop jie sustojo ir pašėrė arklius. Tai buvo prie miškuoto kalnagūbrio.

Tada konungo žmonės pasakė Egiliui.

– Dabar mūsų keliai skiriasi. Čia, papėdėje, gyvena bondas, vardu Arnaldas, mūsų draugas. Mes ten pernakvosime, o jūs važiuokite į kalnėn ir, kai tik persikelsite per kalnagūbrį, pamatysite didelę sodybą,

kur galėsite apsinakvoti. Ten gyvena labai turtingas žmogus, vardu Armodas Barzdyla. O anksti rytą mes susitiksim ir kitą vakarą pasiėksime Eidaskogą. Ten gyvena garbingas bondas, vardu Torfinas.

Paskui jie išsiskyrė. Egilis ir jo žmonės patraukė į kalnėn, o apie konungo žmones reikia pasakyti, jog, Egiliui ir jo palydovams dingus iš akių, jie pasiėmė slides, kurias vežėsi drauge, ir užsidėjo jas. Paskui jie leidosi atgal, kiek jėgų beturėdami. Jie ėjo naktį ir dieną ir pasiekė Uplandą, o iš ten pasuko kairėn per Dovro kalnus. Jie nesiūlė toli, kol neatvyko pas konungą Hakoną ir nepapasakojo apie savo kelionę.

Egilis ir jo palydovai vakare privažiavo kalno viršūnę. Trumpai sakant, jie pasiklydo. Smarkiai snigo, arkliai kas žingsnį grimzdo į sniegą, ir juos tolydžio reikėjo traukti. Šlaitai buvo statūs, apaugę krūmais, ir brautis buvo labai sunku. Arkliai dažnai stoviniavo, o žmonėms eiti buvo dar sunkiau.

Jie labai pavargo, bet vis dėlto perėjo per kalną, pamatė didelę sodybą ir nuėjo link jos.

Kai jie įėjo į kiemą, pamatė prie trobos žmones. Tai buvo Armodas ir jo šeimynykščiai. Jie persitarė keliais žodžiais ir paklausė, kokios naujienos. Armodas, sužinojęs, kad jie konungo pasiuntiniai, pasiūlė jiems nakvynę. Jie priėmė jo pasiūlymą. Armodo šeimynykščiai paėmė jų arklius ir pakinktus, o bondas pakvietė Egilį į namus, ir visi suėjo į vidų.

Armodas pasodino Egilį aukštasuolyje į žemesnę vietą, o jo palydovus – šiek tiek atokiau. Jie daug kalbėjo, kaip sunkiai jiems teko šį vakarą važiuoti. Armodo šeimynykščiai labai stebėjosi, kaip jie čia prasibrovė, sakydami, kad čia ir be sniego žmonės negalėtų pravažiuoti.

Tada Armodas pasakė:

– Ar jums neatrodo, jog geriausia būtų sustatyti stalus ir pavakarie-
niauti, o paskui eiti miegoti? Taip jūs geriausiai pailsėtumėt.

– Būtų gerai, – atsakė Egilis.

Armodas liepė sustatyti stalus. Paskui atnešė didelius medinius dubenis išrūgų.

Armodas apgailėstavo, kad neturi giros ir negali jų gerai pavaišinti. Egilis ir jo draugai buvo labai pavargę ir ištroškę. Jie paėmė dubenis ir godžiai gėrė išrūgas, o Egilis – visų daugiausia. Kitokių vaisių nebuvo.

Kambaryje buvo daug šeimynykščių. Šeimininkė sėdėjo ant skersinio suolo, o su ja – dar kelios moteriškės. Bondo duktė sėdėjo ant aslos prie židinio. Jai buvo apie dešimt ar vienuolika metų. Šeimininkė pasiūlkė ją ir kažką pasakė į ausį. Tada mergaitė pribėgo prie stalo, kur sėdėjo Egilis. Ji pasakė:

44. *Motina man liepė
 Egiliui patarti,
 kad jisai šiandieną
 būtų atsargesnis.
 Ir sakyti liepė:
 svečias tepalaukia,
 greit šaunesnės vaišės
 atsiras ant stalo.*

Armodas sudavė mergaitei ir liepė tylėti.

– Tu visada plepi, ko nereikia!

Mergaitė nuėjo šalin, o Egilis pastatė dubenį su išrūgomis ant stalo. Jis buvo beveik tuščias. Paskui jų dubenis paėmė ir nunešė. Dabar susėdo ir visi namiškiai. Aplink buvo sustatyti stalai ir atnešta valgio. Iš pradžių atnešė mėsiško ir padavė Egiliui, kaip ir kitiems. Paskui davė alaus. Jis buvo labai stiprus. Netrukus visi pradėjo gerti po vieną, ir kiekvienas gėrė iš savo rago. Egiliu ir jo žmonėmis šeiminkai ypač rūpinosi. Jie turėjo gerti labai dažnai. Egilis gėrė be pertrūkio. O kai jo palydovai jau nebegalėjo gerti, jis išgerdavo ir už juos.

Tai tęsėsi iki tol, kol išnešė stalus. Visi nusigėrė, o Armodas, išgerdamas kaskart po pilną ragą, vis sakė:

– Aš geriu į tavo sveikatą, Egili!

O jo namiškiai gerdami sveikindavo Egilio palydovus. Vienas žmogus nešė Egiliui ir jo žmonėms po pilną ragą ir ragino greičiau gerti. Egilis liepė savo palydovams daugiau negerti, o kai nebūdavo galima atsisakyti, išgerdavo už juos.

Tada Egilis pajuto, kad jam darosi bloga. Jis atsistojo ir nuėjo per kambarį tiesiai ten, kur sėdėjo Armodas. Jis suėmė šeiminką rankomis už pečių, prispaudė prie suolo atramos ir susivėmė Armodui į veidą, akis, nosį ir burną. Vėmalai nutekėjo Armodo krūtine. Armodui užgniauzė kvapą, o atsigavęs jis irgi susivėmė. Ir visi Armodo šeimynykščiai, kurie ten buvo susirinke, sakė, kad Egilis pats niekingiausias ir blogiausias iš žmonių, nes neišėjo į lauką, kai jį pykino, ir kad jis neturėjo šitaip elgtis prie visų puotos metu. Egilis pasakė:

– Nereikia man priekaištauti už tai, kad aš darau tą patį, ką ir šeiminkas. Jis vemia ne mažiau už mane.

Paskui Egilis nuėjo į savo vietą ir atsisėdo. Paprašė alaus ir garsiai pasakė:

45. *Vėmalai paliudys,
kokios puikios vaisės.
Gal kiti dosniau tau
moka už nakvynę?
Įsidėk į galvą:
mes draugais nebūsim,
lai alaus tirštimai
papuošia tau barzdą.*

Armodas pašoko ir išbėgo į lauką, o Egilis paprašė dar alaus. Tada šeimininkė pasakė tam žmogui, kuris tą vakarą nešiojo alų, kad jis duotų visiems iki valiai. Tas paėmė ragą, pripylė jį ir atnešė Egiliui, Egilis ištuštino vienu matu. Tada jis pasakė:

46. *Išgeriu lig dugno
gaivią rago drėgmę,
nieks negaili skaldui
čia alaus šįvakar.
Kad ir iki ryto
man alučio piltu,
su džiaugsmu vis gersiu,
gerti nenustosiu.*

Egilis dar ilgai gėrė, išmaukdamas kiekvieną paduotą ragą. Bet menėje nebuvo linksmybės, nors kiti irgi gėrė. Pagaliau Egilis atsistojo, taipgi ir jo žmonės. Jie susiėmė nuo sienų pakabintus ginklus ir nuėjo į kluoną, kur stovėjo jų arkliai. Ten jie atsigulė ant šiaudų ir išmiegojo visą naktį.

LXXII. Egilis pas bondą Torfiną

Rytą, kai tik išaušo, Egilis atsikėlė. Jis susiruošė ir nuėjo į namus ieškoti Armodo. Atėjęs prie kamaros, kur miegojo Armodas, jo žmona ir duktė, Egilis atlapojo duris ir priėjo prie Armodo lovos. Jis išsitraukė kalaviją, viena ranka nutvėrė Armodą už barzdos ir prispaudė jį prie galvūgalio stulpo. Armodo žmona ir duktė pašoko ir ėmė prašyti Egilį, kad jo neužmuštų.

Egilis pasakė, kad tik dėl jų palieka jį gyvą.

– Jūs to nusipelnėt, bet jį vertėtų užmušti.

Ir Egilis pasakė:

47. *Tas piktasis vyras
ačiū tepasako
dukteriai ir žmonai.
Pats jis nebaisus man.
Man nebeatinka
jo niekingos vaišės,
greitai iškeliausim
vėl į ilgą kelią.*

Paskui Egilis nurėžė Armodui barzdą ir taip dūrė pirštu į akį, kad ta iššoko ant skruosto. Paskui jis nuėjo pas savo palydovus. Jie išvyko savais keliais ir per pusryčius⁸⁰ atsigavo į Torfino sodybą. Jis gyveno prie Eidaskogo miško. Jie pareikalavo maisto sau ir pašaro arkliams. Torfinas pasakė, kad jie gaus visa, ko reikia. Tada Egilis ir jo žmonės suėjo į vidų. Egilis paklausė Torfiną, ar šis nematęs jo bendrakeleivių.

– Mes susitarėm čia susitikti.

Torfinas taip atsakė:

– Apyaušriu pro čia pravažiavo šeši vyrai, visi apsiginklavę iki dantų.

Tada vienas iš Torfino šeimynykščių pasakė:

– Aš važiavau naktį malkų ir sutikau kelyje šešis vyrus. Tai buvo Armodo šeimynykščiai, bet iki aušros dar buvo toli. Tai ir nežinau, ar ten buvo tie patys šeši žmonės, kuriuos tu mini.

Torfinas pasakė, kad jo matyti žmonės pravažiavo tada, kai šeimynykštis grįžo su malkų vežimu namo.

Kai jie sėdo valgyti, Egilis pastebėjo, kad ant skersinio suolo prie sienos guli ligonė moteris. Jis paklausė Torfiną, kas ta moteris, kuri taip kenčia. Torfinas atsakė, kad ji vardu Helga ir kad ji jo duktė.

– Ji jau seniai serga. Labai karščiuoja. Nemiega naktimis ir pasidarė kaip pamišėlė.

– Ir jūs nebandėte jos gydyti? – paklausė Egilis.

Torfinas atsakė:

– Buvo išpjaustytos runos. Čia netoliese gyvena vienas bondo sūnus, jis išpjaustė. Tada jai pasidarė dar blogiau. O gal tu, Egili, žinai ką nors nuo tokių negalavimų?

80 Valgoma būdavo dukart per dieną – apie 9 val. ryto ir vakare.

Egilis sako:

– Turbūt blogiau nepasidarys, jei aš to imsiuos.

Pavalgęs Egilis priėjo prie ligonės ir su ja pasišnekėjo. Jis paprašė nukelti ją nuo suolo ir patiesti ant jo švarų patalą. Taip ir buvo padaryta. Tada jis apžiūrėjo jos guolį ir rado ten banginio ūsą su išpjaustytomis runomis. Egilis perskaitė runas, nugrandė jas ir įmetė į ugnį. Egilis sudegino visą banginio ūsą ir liepė išnešti į lauką tuos rūbus, kuriuos ji vilkėjo. Tada jis pasakė:

48. *Lai nepjausto runų,
kas jų nesupranta,
paslaptingas ženklas
gali suklaidinti.
Aš nugramdžiau dešimt
runų išrantytų,
jos šią sunkią ligą
atnešė mergaitei.*

Egilis išpjaustė runas ir padėjo į jos guolį po pagalve. Jai pasirodė, lyg ji būtų pabudusi iš miego, ir pasakė, kad dabar sveika, nors ir silpna. Jos tėvas ir motina labai apsidžiaugė. Torfinas pasakė, kad Egilis gali tikėtis iš jo bet kokios pagalbos.

LXXIII. Egilis pas bondą Alvą

Egilis pasakė savo žmonėms, kad jis nori nedelsiant leistis į kelią. Torfinas turėjo sūnų, vardu Helgis. Jis buvo drąsus vaikas. Tėvas su sūnumi pasisiūlė Egilį palydėti per mišką. Jie pasakė tikrai žiną, kad Armodas Barzdyla pasiuntė šešis žmones į mišką jų tykoti ir kad, galimas daiktas miške esama dar ir kitų pasalų tam atvejui, jei pirmiesiems nepasisiektų. Kartu su Torfinu išsiruošė dar trys žmonės. Tada Egilis pasakė visą:

49. *Kai palydoj mano
ketvertas keliauja,
su šešiais aš drąsiai
kautis pasiryžęs,
o jei būsim mūšy
aštuoni mes vyrai,*

*tenedrišta mūsų
tuzinas užpulti.*

Torfinas ir jo žmonės nusprendė važiuoti į mišką kartu su Egiliu. Dabar jie buvo aštuoniese. Privažiuavę tą vietą, kur buvo pasala, jie pamatė žmones. Armodo šeimynykščiai, sėdėję pasaloje, pamatė, kad važiuoja aštuoni žmonės, nesiryžo jų užpulti ir pasislėpė miške. Kai Egilis su savo palydovais priėjo tą vietą, kur anksčiau sėdėjo žmonės, jie suprato, kad ten iš tikrųjų buvusi pasala. Egilis liepė Torfinui su savo žmonėmis važiuoti atgal, bet jie norėjo vykti toliau. Egilis pasipriešino ir prašė juos grįžti namo. Jie taip ir padarė, o Egilis su savaisiais keliavo toliau, ir dabar jie buvo keturiese.

Pavakary jie pastebėjo miške šešetą žmonių. Jiems pasirodė, kad tai Armodo žmonės. Tie, kurie tykojo žvalgyboje, išsoko ir užpuolė juos, jie gynėsi, ir susirėmimas baigėsi tuo, kad Egilis nudobė du, o kiti pabėgo į mišką. Egilis su draugais keliavo toliau, ir nieko jiems neatsitiko, kol perėjo mišką. Miško pakraštyje jie apsistojo pas bondą, vardu Alvas, vadinamą Alvu Turtuoliu. Tai buvo senyvas ir turtingas žmogus, tačiau savito būdo. Jis nenorėjo laikyti namuose daug šeimynykščių, tik keletą. Egilį jis priėmė draugiškai ir buvo su juo kalbus. Egilis sužinojo iš jo daug naujienų, ir Alvas atsakė jam į visus klausimus. Daugiausia jis kalbėjo apie jarlą ir apie norvegų konungo pasiuntinius, kurie nuvažiavo į rytus rinkti duoklės. Sprendžiant iš Alvo kalbų, jis nebuvo jarlo draugas.

LXXIV. Egilis renka duoklę

Anksti rytą Egilis su savo palydovais susiruošė į kelionę. Atsisveikindamas Egilis padovanojo Alvui kailinius. Alvas su padėka priėmė dovaną.

– Iš šitų kailinių aš galėsiu pasisiūti skrandą, – pasakė jis ir paprašė Egilį vėl apsilankyti grįžtant atgal. Jie išsiskyrė kaip draugai, ir Egilis nuvažiavo toliau.

Vakarop jis atvyko į jarlo Arnvido dvarą, ir jarlas juos labai gerai sutiko. Jį su palydovais pasodino garbingoje vietoje, arčiausiai jarlo.

Pernakvojęs Egilis su savo palydovais perdavė jarlui savo pavedimą ir Norvegijos konungo žodžius. Jie pasakė, kad konungas nori gauti iš Vermalando visą duoklę, nesumokėtą nuo tų laikų, kai Arnvidas buvo paskirtas ten jarlu. Jarlas pasakė, kad jis atidavė visą duoklę konungo pasiuntiniams.

– Ir aš nežinau, – pasakė jis, – ką jie paskui padarė: ar atidavė ją konungui, ar pabėgo su ja iš šalies. O kadangi jūs parodėte tikrus ženklus, kad esate siųsti konungo, tai aš surinksiu visą duoklę, kuri jam priklauso, ir įduosiu jums į rankas. Bet aš neatsakau už tai, kaip jūs su ja pasielgsite vėliau.

Egilis su savo žmonėmis pagyveno ten kurį laiką, o kai susirengė išvažiuoti, jarlas atidavė jiems duoklę. Pusė jos buvo sidabru, o pusė – voverių kailiukais. Ir štai Egilis su savo žmonėmis susiruošė ir leidosi atgal į kelionę. Atsisveikindamas Egilis pasakė jarlui:

– Dabar mes nuvešim konungui gautą duoklę, bet tu turi žinoti, jarlai, kad čia žymiai mažiau, negu konungas tikėjosi gauti, ir, be to, čia nėra išpirkos už jo pasiuntinius, kuriuos, pasak žmonių, tu liepei užmušti.

Jarlas atsakė, kad tai netiesa. Taip jie ir išsiskyrė.

Kai Egilis išvažiavo, jarlas pašaukė du brolius, kurie abu vadinosi Ulvais. Ir jiems taip pasakė:

– Aš manau, kad tas ilgšis Egilis, kuris čia pas mus ką tik buvo, padarys mums daug rūpesčių, sugrįžęs pas konungą. Lengva įsivaizduoti, ką jis apie mus papasakos pačiam konungui, jei jis drįso į akis apkaltinti mus tokiu nusikaltimu kaip konungo žmonių nužudymas. Jūs turite važiuoti paskui juos ir visus užmušti, kad jie negalėtų apšmeižti mūsų konungui. Aš manau, protingiausia būtų nutykti jų Eidaskogo miške. Pasiimkit tiek žmonių, kiek reikia, kad nė vienas nepaspruktų ir kad jūs patys nuo jų nenukentėtumėt.

Broliai išsiruošė į kelią, ir su jais buvo trisdešimt vyrų. Jie išvažiavo į mišką, kur žinojo kiekvieną takelį. Jų žvalgai sekė Egilį.

Per mišką vedė du keliai. Vienas ėjo per kalną stačiu šlaitu ir buvo toks siauras, kad joti dviem žmonėms greta buvo neįmanoma. Šis kelias buvo trumpesnis. Kitas kelias ėjo kalno papėde. Ten telkšojo didelės pelkės, per kurias buvo patiesti rąstai. Ten irgi buvo įmanoma joti tik po vieną. Prie kiekvieno kelio jie įrengė pasalą po penkiolika žmonių.

LXXV. Egilis ir jo vyrai užmuša daugiau kaip dvidešimt penkis žmones

Egilis keliavo tol, kol pasiekė Alvo namus, ir buvo ten gerai priimtas ir apnakvydintas. Kitą rytą jis atsikėlė prieš aušrą ir susiruošė kelionėn. Kai jie sėdėjo prie pusryčių stalo, įėjo bondas Alvas. Jis pasakė:

– Anksti ruošiesi, Egili – aš tau patarčiau į kelionę taip neskubėti, o veikti atsargiau, nes aš manau, kad miške jūs laukia pasala. Aš neturiu

žmonių, kad galėčiau duoti tau pastiprinimą, bet siūlau palaukti pas mane, kol pasakysiu, kada galima važiuoti per mišką.

Egilis atsakė:

– Tai tuščia baimė. Aš važiuosiu, kaip ir ketinau.

Egilis su savo žmonėmis susiruošė į kelionę, o Alvas jį vis atkalbinėjo ir prašė grįžti, jeigu jis pastebės, jog kažkas bus prieš jį važiavęs per mišką. Jis pasakė, kad nė vienas žmogus nevažiavo per mišką iš rytų pusės, Egiliui nuvažiavus į rytus.

– Išskyrus tuos, – pridūrė jis, – kurie, kaip aš manau, baudžiasi jus užpulti.

– Kaip tu manai, kiek ten galėtų būti žmonių, jei iš tikrųjų teisybę sakai? Mus nelengva nugalėti, tegul mūsų ir mažiau.

Alvas atsakė:

– Aš važiavau į mišką su saviškiais, ir mes aptikome pėdsakus, o tie pėdsakai vedė į miško tankmę. Ten, matyt, daug žmonių. Bet jei netiki mano žodžiais, tada važiuok ir pasižiūrėk pats, bet grįžk atgal, jeigu įsitikinsi, kad aš kalbu tiesą.

Egilis išvyko, ir kai jie išvažiavo į kelią, kuris vedė miškan, pamatė žmonių ir arklių pėdsakus. Tada Egilio palydos vyrai ėmė sakyti, kad reikia grįžti.

– Mes važiuosime toliau, – pasakė Egilis. – Nieko nuostabaus, kad per Eidaskogą nuvažiavo žmonės – juk tai didelis kelias.

Jie važiavo toliau, o pėdsakai nenyko, ir tų pėdsakų buvo labai daug, o ten, kur keliai šakojosi, pėdsakai irgi pasiskirstė ir jų buvo po lygiai kiekvienoje pusėje. Tada Egilis pasakė:

– Dabar aš tikiu, kad Alvas sakė tiesą. Mums reikia pasiruošti, nes visai tikėtina, kad susidursime su priešais.

Tada Egilis ir jo palydovai nusimetė apsiaustus, viršutinius drabužius ir viską sudėjo į roges. Egilis turėjo rogėse storą virvę, nes buvo toks paprotys išvykstant į ilgą kelią pasiimti atsargai virvių, jeigu prireiktų taisyti pakinktus. Egilis paėmė didelį plokščią akmenį, pridengė juo krūtinę ir pilvą, prisirišo jį prie savęs virve, apsvyniodamas ja iki pečių. Paskui jie važiavo toliau.

Eidaskogas – tai toks miškas, tankus pakraščiuose ir iš abiejų pusių iki pat sodybų – tankynės, bet viduryje – plačios proretmės, vieni krūmokšniai, o vietomis ir visai miško nėra.

Egilis ir jo žmonės važiavo trumpesniu keliu per kalnagūbrį. Visi turėjo skydus ir šalmus, taipgi ginklus kirsti ir smeigti. Egilis važiavo

pirmas. Ir kai jie privažiavo kalną, apačioje buvo miškas, o ant kalno, viršuje, tarpeklyje, miško nebuvo. Kai jie pradėjo kilti šlaitu, iš miško išsoko septyni vyrai, puolė paskui juos ir apšaudė strėlėmis. Egilis ir jo žmonės atsisuko ir stojo jiems skersai kelio. Tada nuo uolos pradėjo leistis kiti. Jie rito žemyn akmenis ir tai jau buvo kur kas pavojingiau. Tada Egilis pasakė:

– Traukitės žemyn į tarpeklį ir ginkitės, kaip galite, o aš užkopsiu ant uolos.

Jie taip ir padarė. Ir kai Egilis užkopė ant uolos, prieš jį stojo aštuoni vyrai, ir visi kaip vienas šoko prie jo ir jį užpuolė. Apie tą mūšį nėra ko pasakoti, nebent kad Egilis visus paklojo. Paskui jis priėjo prie skardžio krašto ir pradėjo svaidyti žemyn akmenis, ir vermalandiečiai nustojo priešintis. Trys žuvo, o keturi pabėgo į mišką, sužeisti ir pritrenkti. Tada Egilis su savo žmonėmis pasiėmė arklius ir nuvažiavo toliau į kalną, o tie vermalandiečiai, kurie pabėgo nuo jų, papasakojo viską savo draugams, tykojusiems pasaloje prie pelkių. Jie išvyko žemutiniu keliu, pasiryžę pralenkti Egilį. Tada Ulvas pasakė savo draugams:

– Dabar mes turime veikti labai gudriai ir nepamesti jų iš akių. Kelias eina per kalnus, o pelkė remiasi į juos. Ten viršuje yra uola, kelias eina tarp jos ir pelkės, ne platesnis už siaurą takelį. Vieni iš jūsų vyks prie uolos ir užpuls juos, jeigu jie bandys ten praeiti. Kiti pasislėps čia miške ir puls juos iš užnugario, kai tik jie pasirodys. Svarbu, kad nė vienas iš jų nepabėgtų.

Taip jie ir padarė. Ulvas nuėjo prie uolos, o su juo – dar dešimt žmonių. Egilis ir jo žmonės važiavo savo keliu ir nieko nenumanė apie šitas užmačias, kol pasiekė vietą, kur kelias siaurėja. Kai iš užnugario juos užpuolė ginkluoti vyrai, Egilis su draugais pasisuko į juos ir pradėjo gintis. Tada juos puolė ir tie, kurie buvo prie uolos, ir Egilis, pamatęs priešus, stojo prieš juos. Jie kovėsi neilgai, ir Egilis užmušė kai kuriuos ant kelio, o kiti pasitraukė į lygesnę vietą. Egilis puolė paskui juos. Ulvas krito, ir galų gale Egilis vienas nukovė vienuolika žmonių. Paskui jis grįžo prie kelio, kur jo draugai kovojo su aštuoniais priešais. Ir vienoje, ir kitoje pusėje buvo sužeistų. Kai tik Egilis pasirodė, vermalandiečiai iš karto pabėgo į mišką, kuris buvo čia pat. Penki pabėgo, visi sunkiai sužeisti, o trys gulėjo negyvi. Egilis buvo sužeistas, bet nesunkiai. Jie vėl leidosi į kelią. Egilis perrišo žaizdas savo draugams; visos žaizdos buvo nesunkios. Jie įsėdo į roges ir važiavo likusią dienos dalį. O pabėgę vermalandiečiai pasiėmė savo arklius ir patraukė iš miško rytų pusėn, kaimo link. Ten

jiems perrišo žaizdas ir davė palydovų. Taip jie atvyko pas jarlą ir papasakojo apie savo nesėkmę. Jie pasakė, kad abu Ulvai žuvo, ir dvidešimt penki žmonės užmušti.

– Ir tik mes penkiese likome gyvi, ir tai sužeisti ir sužaloti.

Jarlas paklausė, kas atsitiko Egiliui ir jo palydovams. Jie atsakė:

– Mes gerai nežinome, kaip sunkiai jie sužeisti, bet jie labai drąsiai mus puolė. Nors mes buvom aštuoniese, o jie keturiese, mums teko bėgti. Penki pabėgo į mišką, o trys žuvo. Egilį ir jo žmones mes matėme pilnus jėgų.

Jarlas pasakė, kad visa tai labai blogai.

– Aš taip nesikrimščiau, kad žuvo tiek daug vyrų, jei jūs būtumėte užmušę tuos norvegus, o dabar, kai jie nukeliaus iš miško į vakarus ir papasakos norvegų konungui viską, kas įvyko, reikia laukti iš jo paties blogiausio.

LXXVI. Egilis įteikia mokestį ir iškeliauja į Islandiją

Egilis keliavo, kol išėjo iš miško vakarų pusėje. Vakare jie atvyko pas Torfiną ir buvo labai gerai sutikti. Ten Egiliui ir jo palydovams perrišo žaizdas. Jie ten išbuvo keletą naktų – pailsėjo patys ir davė arkliams pailsėti.

Helga, šeimininko duktė, buvo jau pagijusi nuo negalios ir pakilusi iš patalo. Ir ji, ir visa šeima buvo dėkingi Egiliui. Žmogus, išpjaustęs Helgai runas, gyveno netoliese. Dabar iškilo aikštėn, kad jis jai piršosi, bet Torfinas nepanorėjo išleisti už jo dukters. Paskui jis bandė ją suvedžioti, bet ji nenorėjo už jo tekėti. Tada jis sumanė išpjaustyti jai meilės runas, bet nesugebėjo to padaryti ir išpjaustė jai tokias, kurios įvarė jai ligą.

Kai Egilis susiruošė išvykti, Torfinas su sūnumi važiavo jo palydėti. Iš viso jų buvo dešimt ar dvylika vyrų. Visą dieną jie važiavo kartu, kad galėtų apsiginti nuo Armodo ir jo žmonių. Tačiau Armodas, sužinojęs, jog Egilis su savo žmonėmis atsigynė nuo gausesnio būrio priešų ir nugalėjo juos, prarado viltį susidoroti su Egiliu ir pasiliko namuose su visais žmonėmis. Egilis ir Torfinas išsiskirdami pasikeitė dovanomis ir pasižadėjo būti draugai. Tada Egilis ir jo žmonės nuvažiavo savo keliu, ir nieko nepasakojama, kaip jie pasiekė Torsteiną. Ten jie užsigydė žaizdas ir gyveno iki pavasario, o Torsteinas pasiuntė žmones pas konungą Hakoną, kad nuvežtų jam duoklę, kurią Egilis surinko Vermalande.

Atvykę pas kunungą, jie papasakojo, kas atsitiko Egiliui kelionėje, ir atidavė jam duoklę. Konungas dabar suprato, kad jo spėliojimais buvo teisingi ir kad jarlas Arnvidas abu kartus liepė užmušti konungo siūstus į rytus pasiuntinius. Konungas pasakė, kad Torsteinas gali pasilikti šalyje ir gyventi su juo taikoje. Pasiuntiniai išvyko namo ir, grįžę pas Torsteiną, papasakojo jam, kad konungas labai patenkintas kelione, kad Torsteinas dabar gali gyventi taikoje su konungu ir kad konungas užtikrino būsiąs jam draugiškas.

Konungas Hakonas nuvažiavo vasarą į Viką, į rytus, o iš ten su didele kariuomene patraukė į žygi į Vermalandą. Jarlas Arnvidas pabėgo, bet konungas paėmė didelę išpirką iš bondų, kurie, pasak duoklę renkančių žmonių, buvo nepaklusnūs. Jis paskyrė kitą jarlą tam kraštui valdyti ir paėmė duoklę iš jo ir iš jo bondų. Paskui konungas Hakonas patraukė toliau į vakarinį Gautlandą ir nukariavo jį, kaip apie tai pasakojama jam skirtoje sagoje ir tose giesmėse, kurios apie jį sudėtos. Jose taip pat pasakojama, kad jis nuvyko į Daniją ir ten kariavo. Jis paskandino dvylika danų laivų, kai tuo tarpu pats turėjo tik du. Savo brolvaikiui Trygviui, Olavo sūnui, jis suteikė konungo vardą ir teisę valdyti rytų Viką.

Egilis vasarą paruošė prekybinį laivą ir surinko įgulą, o tą karo laivą, kuriuo rudenį atplaukė iš Danijos, atsisveikindamas atidavė Torsteinui. Torsteinas gausiai apdovanojo Egilį. Ir jie pasižadėjo būti draugai. Egilis pasiuntė žmones į Aurlandą pas savo giminaitį Tordą ir paprašė jį perimti savo valdžion žemes, kurias Egilis turėjo Sogne ir Hiordalande ir parduoti jas, jeigu atsirastų pirkėjas. Kai Egilis pasiruošė kelionei ir kai papūtė palankus vėjas, jis iš pradžių plaukė Viko pakrantėmis, o paskui nuplaukė į šiaurę palei Norvegijos krantus ir dar toliau į atvirą jūrą. Pūtė palankus vėjas. Egilis įplaukė į Pilkiemio fiordą ir nukreipė laivą į uostą netoli savo sodybos. Jis liepė pernešti prekes į namus, o laivą išvilkti į krantą. Paskui jis parvyko namo, o žmonės jį džiaugsmingai sutiko. Tą žiemą Egilis praleido namie.

LXXVII. Apie Ketilio Drimbos vergus

Kai Egilis sugrįžo iš savo kelionės, visas tenykštis kraštas jau buvo apgyvendintas. Pirmieji naujakuriai buvo jau visi išmirę, bet jų sūnūs arba vaikaičiai ten tebevyveno.

Ketilis Drimba atplaukė Islandijon, kai šalis jau buvo tankiai apgyvendinta. Pirmąją žiemą jis praleido Drimblaukyje, Vėplių pusiasalyje.

Ketilis atplaukė jūra iš vakarų, iš Airijos. Jis atsivežė daug airių vergų. Vėplių pusiasalio žemės tuomet jau buvo užimtos. Todėl Ketilis pasuko prie Drimbos kyšulio ir praleido ten žiemą, bet ten neišsikūrė. Paskui jis nuvyko į Pilkiemio fiordą ir praleido ten trečią žiemą. Tą vietą vėliau žmonės pavadino Drimblaukiu, o upę, kuri įteka į jūrą toje vietoje, kur jis žiemai paliko savo laivą, – Drimbupe.

Tordas, Torgeiro Ėriuko sūnus, gyveno Ėriuklaukyje. Jis buvo vedęs ir turėjo sūnų, vardu Lambis⁸¹. Jis buvo tada jau suaugęs ir stiprus pagal savo metus. Vasarą, kai žmonės važiavo į tingą, vyko ir Lambis. O Ketilis Drimba nuvyko į vakarus, į Platųjį fiordą, pasiieškoti sau žemės sodybai. Tuo metu pabėgo jo vergai. Jie atėjo naktį pas Tordą į Ėriuklaukį, padegė jo namus ir sudegino Tordą kartu su šeimynykščiais. Jie išplėšė jo klėtį, išgrobstė brangenybes ir prekes; sukrovė visa tai ant arklių ir leidosi į Gulbių kyšulį.

Rytą, saulei tekant, sugrižo Lambis. Dar naktį jis matė gaisrą. Su juo buvo keletas vyrų. Jis tuoj pat leidosi vytis vergus. Prie jo prisidėjo vyrai iš kitų kiemų. Kai vergai pamatė, kad juos vejasi, metė, ką prisigrobė, ir puolė bėgti. Vieni pabėgo į pelkes, kiti bėgo pajūriu, kol fiordas užtvėrė kelią. Čia Lambis su savo palydovais pavijo juos ir užmušė vergą, vardu Koris. Nuo to laiko ta vieta vadinama Korio kyšuliu. O Skoris, Tormodas ir Svartas⁸² šoko į jūrą ir plaukė nuo kranto. Tada Lambis ir jo palydovai sėdo į valtis ir išplaukė jų vytis. Skorį sugavo Skorio saloje ir ten jį užmušė. Paskui priplaukė prie Tormodo uolų ir ten užmušė Tormodą. Todėl tos uolos taip vadinamos. Sugavo jie dar keletą vergų, ir dabar tos vietos vadinamos jų vardais.

Lambis gyveno Ėriuklaukyje ir buvo žymus bondas. Jis buvo stiprus, tačiau ramaus būdo.

Ketilis Drimba nuvažiavo į vakarus, į Platųjį fiordą, ir apsigyveno Menkių fiordo pakrantėje. Pagal jį atsirado ir pavadinimai Drimbaslėnis ir Drimbos fiordas. Jo žmona buvo Yrė, Geirmundo Velniaodžio duktė. Jų sūnus buvo Valis.

Žmogus, vardu Grimas, buvo Svertingo sūnus. Jis gyveno Samankalnio kieme, žemiau Plynaukštės, buvo turtingas ir garsios giminės. Jo bendramotė sesuo buvo vardu Ranveiga. Ji buvo Torodo, Olfuso godžio, žmona. Jų sūnus buvo Skaftis, įstatymų skelbėjas. Grimas vėliau

81 Vardo reikšmė – „ėriukas“.

82 Vardo reikšmė – „juodasis“. Tikriausiai tai buvo airis.

irgi buvo įstatymų skelbėjas. Jis pasipiršo Torolvo dukteriai Tordisai, Egilio dukterėčiai ir podukrai. Egilis mylėjo Tordisą ne mažiau už savo vaikus. Ji buvo labai graži moteris. Egilis žinojo Grimą esant kilmingos giminės ir todėl tinkamą jai į vyrus, tad jie buvo sužadėti. Tordisa ištekėjo už Grimą. Tada Egilis paskyrė jai jos tėvo palikimą. Ji išvažiavo pas Grimą, ir abu ilgai gyveno Samankalnyje.

LXXVIII. Egilis kuria „Skaudžių sūnų netektį“ ir „Arinbjorno giesmę“

Buvo vienas vyras, vardu Olavas. Jo tėvas buvo Hioskuldas, Kolio iš Slėnių sūnus, o motina – Melkorka, airių konungo Myrkjartano duktė. Olavas gyveno Bandoagiryje, Lašišupės slėnyje, prie Plačiojo fiordo. Olavas buvo labai turtingas ir gražus vyras, pats gražiausias Islandijoje. Tai buvo labai orus žmogus. Olavas pasipiršo Torgerdai, Egilio dukteriai. Torgerda buvo labai graži mergina, augalota, protinga ir išdidi, tačiau visada rami ir santūri. Egilis gerai pažinojo Olavą ir suprato, kad jis – tinkamas jaunikis, todėl atidavė Torgerdą Olavui. Ji išvažiavo su juo į Bandoagirį. Jų vaikai buvo Kjartanas, Torbergas, Haldoras, Steindoras, Turida, Torbjorga, Bergtora. Pastaroji buvo godžio Torhalio, Odo sūnaus, žmona. Torbjorga iš pradžią buvo ištekėjusi už Asgeiro, Knioto sūnaus, o vėliau – už Vermundo, Torgrimo sūnaus. Turida buvo ištekėjusi už Gudmundo, Siolmundo sūnaus. Jų sūnūs buvo Halis ir Bardis Žudikas. Osuras, Eivindo sūnus, Tordo iš Olfuso brolis, gavo už žmoną Egilio dukterį Berą.

Biodvaras, Egilio sūnus, tada buvo jaunas ir pilnas jėgų. Tai buvo daug žadantis jaunuolis, gražus, augalotas ir stiprus – toks, kokie jo metuose buvo Egilis ir Torolvas. Egilis jį labai mylėjo ir pats buvo Biodvaro mylimas.

Kartą vasarą į Baltupę įplaukė laivas, ir ten prasidėjo didelė mugė. Egilis nusipirko daug miško ir liepė parvežti laivu jam į namus. Jo šeimynykščiai plaukiojo aštuonirkliu luotu, kuris priklausė Egiliui. Kartą Biodvaras pasiprašė plaukti su jais, ir jie jam leido. Ir taip jis išplaukė su šeimynykščiais Baltupės žiočių link. Aštuonirkliame luote jų buvo šeši vyrai. Jie susiruošė plaukti namo, bet trukdė vakaro potvynis, tad gavo palaukti, kol jis pasibaigs, ir išplaukė tik vėlai vakare. Staiga pakilo labai stiprus pietvakarių vėjas, o atoslūgio srovė nešė juo atgal. Vanduo fiorde sukuriavo – ten dažnai taip atsitinka. Galiausiai luotas nuskendo, ir visi jie dingo.

Kitą dieną bangos išmetė kūnus. Biodvaro kūnas išplaukė prie Einaro kyšulio. Kitus kūnus ir luotą srovė nunešė į fiordo pietus. Vėliau žmonės rado luotą prie Dūmų uolos.

Egilis dar tą pačią dieną sužinojo, kas atsitiko, ir iškart išjojo ieškoti žuvusiųjų. Biodvarą jis atrado ant kranto. Egilis pakėlė kūną ir, pasidėjęs sau ant kelių, nujojo į Storulio kyšulį, prie Grimo Plikagalvio pilkapio. Jis liepė atverti pilkapį ir paguldė Biodvarą šalia Grimo Plikagalvio. Paskui pilkapį vėl užpylė, bet ne anksčiau saulėlydžio.

Paskui Egilis parjojo namo į Pilkiemį ir iš karto nuėjo į kamara, kur paprastai miegodavo. Jis atsigulė ir užstūmė skląstį, ir niekas nedrįso jo prakalbinti. Pasakojama, kad laidojant Biodvarą Egilis buvo apsirengęs taip: aptemptomis blauzdinėmis, raudonu medvilnės drabužiu, prigludusiu prie krūtinės ir užvarstytu iš šono. Žmonės kalbėjo, kad jis taip atsidusęs, jog drabužis ir blauzdinės perplyšę. Ir kitą diena Egilis neatidarė kambaros durų, nieko nevalgė ir negėrė. Jis ten gulėjo visą dieną ir visą naktį. Niekas nedrįso jo prakalbinti.

Trečią rytą, vos auštant, Asgerda liepė vienam žmogui pasibalnoti arklį, kuo greičiausiai šuoliuoti į vakarus, į Bandogirį, ir papasakoti Torgerdai visa, kas nutiko. Buvo jau po pusiaudienio, kai anas ten atjojo. Jis dar pasakė, esą Asgerda prašanti ją kuo greičiausiai atvykti į pietus, į Pilkiemį. Torgerda liepė tuoj pat pabalnoti jai arklį. Ją lydėjo du žmonės. Jojo jie visą vakarą ir visą naktį, kol prijojo Pilkiemį. Torgerda tuojau nuskubėjo į vidų. Asgerda pasisveikino su ja ir paklausė, ar ji vakarie niavusi. Torgerda garsiai atsakė:

– Aš nevakarieniavau ir nevakarieniausiu, kol nepateksiu pas Frėją. Aš paseksiu tėvo pavyzdžiu. Nenoriu gyventi be savo tėvo ir brolio.

Ji priėjo prie kambaros ir sušuko:

– Tėve, atidaryk! Noriu kartu su tavimi eiti vienu keliu.

Egilis atitraukė skląstį. Torgerda įėjo vidun, užšovė skląstį ir atsigulė į kitą lovą. Egilis jai tarė:

– Gerai, dukra, kad nori sekti tėvu. Didelę meilę parodei man. Ko man gyventi po tokios nelaimės?

Paskui jie kiek patylėjo.

Staiga Egilis paklausė:

– Ką darai, dukrele? Tu kažką kramtai?

– Kramtau jūržolę, – atsakė ji, – manau, nuo jos bus man blogiau. Antraip, ko gero, per ilgai išgyvensiu.

– O ar nuo jų žmogui darosi bloga? – paklausė Egilis

– Labai bloga, – atsakė ji. – Gal nori pabandyti ir tu?

– O kodėl gi ne? – tarė jis.

Po kurio laiko Torgerda paprašė atsigerti, ir jai atnešė vandens. Tada prašneko Egilis:

– Taip jau yra. Kai suvalgai jūržolę, norisi gerti be galo.

– Nori atsigerti, tėve? – klausia Torgerda.

Jis paėmė ragą ir nurijo keletą didelių gurkšnių. Torgerda tarė:

– Mus apgavo, čia pienas.

Egilis taip sukando ragą, kad liko žymės, ir sviedė jį šalin. O Torgerda pasakė:

– Ką gi mums dabar daryti? Mūsų sumanymas žlugo. Aš vis dėlto norėčiau, tėve, pratęsti mūsų gyvenimą, kad tu galėtum sukurti Biodvarui atminimo giesmę, o aš išpjaustyčiau ją ant lazdos runomis. O paskui numirkime, jei mums atrodys, kad taip reikia. Kažin, ar tavo sūnus Torsteinas sukurs Biodvarui atminimo giesmę, o juk netinka, kad jis liktų po mirties nepašlovintas. Aš manau, kad nė vienas iš mudviejų nebūsim jo šermenyse.

Egilis pasakė, kad iš tiesų vargu ar galima tikėtis, kad Torsteinas sugėbėtų sukurti giesmę Biodvarui, net jei ir bandytų.

– Taigi, aš pats pabandyčiau, – pridūrė jis.

Egilis turėjo dar vieną sūnų, Gunarą, tas irgi buvo neseniai miręs. Štai giesmės pradžia⁸³:

SKAUDI SŪNŲ NETEKTIS

1. *Labai man sunku
liežuviį pajudinti,
svarli dainos⁸⁴
stengtis prakalbinti,
vilties neturiu,
kad Viduro grobi⁸⁵*

83 Poemos „Skaudi sūnų netektis“ vertimas ir paaiškinimai paimti iš: *Mimiro šaltinis*: senųjų islandų tekstų antologija, sudarytoja ir vertėja Rasa Ruseckienė; kai kuriuos tekstus vertė Aurelijus Vijūnas ir Rasa Baranauskienė, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2003, p. 202–205.

84 *Dainos svirlys* – liežuvio keningas.

85 Poezijos midus, *Viduras* – Odinas.

*lengvai išviliosiu
iš sielos slaptynės⁸⁶.*

2. *Neišprašysi
iš minties būsto⁸⁷,
nes begalinė
širdgėla slegia,
Frigos gentainių
radinio⁸⁸ mielo,
kadais parsinešto
iš jotunų⁸⁹ krašto.*

3. *Nekaltas tas,
kursai atgijo
Nokvero dvergo
numanaus laivėj⁹⁰.
Jotuno sprando
ūžauja žaizdos⁹¹
nirčios prie durų
Naino būsto⁹².*

4. *O mano gentę
paglemš greit myris,
lyg miško klevą
vėtra mus blaško.
Nelinksmas tas,
kurs neša iš gryčios
kaulus gentainio
pakast kapuosna.*

86 Širdis, krūtinė.

87 Širdis, krūtinė.

88 Poezijos midus, *Frigos gentainiai* – asai.

89 Milžinai.

90 Pirmasis pusposmis nesuprantamas ir bandomas įvairiai rekonstruoti. *Nekaltas tas, kursai atgijo...* – poezija (?). *Dvergo Nokvero laivė* – dvergo būstas (?).

Čia galbūt užsimenama apie tai, kad dvergai pagamino poezijos midų.

91 Jūra, kuri radosi iš milžino Imiro kraujo.

92 *Nainas* – dvergas, jo būstas – pakrantės uolos.

5. *Bet noriu motės
manosios pirma
ir tėvo mirtį
ašai minėt,
tuomet išnešiu
iš žodžių alko⁹³
medį šlovės⁹⁴,
kalba lapuotą.*

6. *Prarają baisią
banga išplovė
manojo tėvo
būry gentainių.
Žinau, spraga
žioji skaudi,
sūnus nebegriš,
kur paglemžė jūra.*

7. *Rana⁹⁵ mane
labai apiplėšė,
aš netekau
bičiulių mielu,
sutraukė jūra
gentės saitus,
išrovė giją
iš mano širdies.*

8. *Žinia, pajėgčiau
pakelt jei kardą,
tuomet aludariui⁹⁶
ateitų galas,
su vėtrų broliu⁹⁷*

93 Širdis, krūtinė.

94 Panegirika, atminimo giesmė.

95 Jūrų dievo Egiro žmona, pažod. „plėšikė“.

96 Aludaris – dievas Egiras, kuris sukviėtė dievus į puotą ir didžiuliam katile privirė alaus.

97 Egiras.

*aš susigrumčiau,
stočiau į kovą
su Egiro sēbre⁹⁸.*

9. *Nesiviliu betgi
galių surasiąs
žiauriai atkeršyt
sūnaus žudikui,
juk regi tūlas
negalią senio,
argi valios
vyras mažjėgis?*

10. *Daug iš manęs
paglemžė jūra,
graudu minėt
žūtį gentainių,
giminės skydas⁹⁹
kai iškeliavo
džiaugsmo keliu¹⁰⁰,
gyvatą palikęs.*

11. *Žinau gerai,
kad nesužėlė
sūnaus širdy
blogdario sėkla,
būt suvešėjęs
lai skydo medis¹⁰¹,
kol išsives jį
karingasai Gautas¹⁰².*

98 Rana.

99 Egilio sūnus.

100 Kelias į Valhalą.

101 Karys.

102 Odinas.

12. Visuomet tėvo
žodžiui pakluso,
nors svetimi
kita sakytu,
namie paspirtis
man nuolat buvo
ir valią mano
visad rėmė.
13. Mėnulio lokės
atšiaurų vėją¹⁰³
dažnai nužvarbo
brolio netektis,
pasigendu jo
mūšiui pašėlus,
dairaus aplink,
atmenu jį.
14. Koks kitas stos
man prie šalies
narsus karys
įkaršty mūšio,
trūksta man jo,
kai puola priešai,
sparnus palaužė
pražūtis draugų.
15. Sunku aptikt
tarpe tautų
po kartuvėm Elgo¹⁰⁴
vyrą prakilnų,
nes giminėj
piktanoris grasus

103 Mėnulio lokės (trolės) vėjas – mintys. Tai vienas Egilio naujadarų keningų.

104 Elgas – Odinas, jo kartuvės – uosis Igdrasilis, tautos po Elgo kartuvėm – žmonija.

*į žiedus išmaino
palaikus brolio¹⁰⁵.*

16. *Dažnai jaučiu,
kai turtų gviešias*
-----

17. *Sako, kad nieks
sūnaus netekties
negali atlygint,
tik kitas sūnus
jei gimt vietoj jo,
kurs artimiam
aną atstotų,
tėvus paguostų.*

18. *Nesidžiaugiu
žmonių būry,
nors santarvė
laikos nūnai.
Sūnus nukako
Odino menėn¹⁰⁶,
atžala motės
genties susitikt.*

19. *Greta manęs
nedraugas mano
salyklo rikis¹⁰⁷
stovi rūstus,
o aš veido žemę
stoviu nudelbęs,
važių minties¹⁰⁸
pakelt negaliu,*

105 Egilis smerkia tuos, kurie tenkinasi išpirka, o ne keršija už gentainio nužudymą.

106 Valhala.

107 Dievas Egiras.

108 Veido žemė ir minties važiai – galvos keningai.

20. nes liepsna
ligos baisios
ainiui manam
akis užmerkė,
tikrai žinau,
buvo taurus,
kalbų blogų
bodėjos jis.
21. Vis dar menu,
kai nešė delnuos
buveinėn dievų
bičiulis gautų¹⁰⁹
giminės uosį,
mano augintą,
mano žmonos
želmenį švelnų.
22. Sutariau aš
su iečių valdovu,
buvau patiklus,
iečių nelaukiau,
draugystę nūn
nutraukė mūs
važių bičiulis,
pergalės viešpats¹¹⁰.
23. Nebeaukočiau
aš broliui Vilio,
asų gynėją
orus atstumčiau,
bet Mimiro draugas¹¹¹
dovaną davė,

109 Gautų bičiulis – Odinas, gautai – viena germanų tautų, čia: žmonės.

110 Iečių valdovas, važių bičiulis, pergalės viešpats – Odinas.

111 Vilio brolis, asų gynėjas, Mimiro draugas – Odinas.

*atlygi skalsų
už skaudį mano.*

24. *Davė man dovį
vilko varžovas¹¹²,
mūšiuos patyręs,
meną beydį
ir mintį blaivią,
jog bematant
perprantu aš
kėslus priešų.*

25. *Sunku nūnai!
Dviveidžio aso
priešo sesuo¹¹³
kysuly stovi,
tačiau džiugus,
gera valia,
baimės nebodams
baigtį sutiksiu.*

Kuo toliau Egilis kūrė, tuo labiau stiprėjo, ir kai giesmė buvo baigta, jis padeklamavo ją Asgerdai, Torgerdai ir savo namiškiams. Jis atsikėlė iš lovos ir sėdo į aukštasuolį. Šią giesmę Egilis pavadino „Skaudžia sūnų netektimi“. Paskui Egilis liepė suruošti žuvusiems sūnums šermenis pagal seną paprotį ir, kai Torgerda važiavo namo, jis dosniai ją apdovanojo kelionei.

Egilis ilgai gyveno Pilkiemyje ir ten paseno, bet neminima, kad jis su kuo nors šalyje būtų kivirčijęsis. Taip pat nepasakojama, kad jis būtų dalyvavęs dvikovose ar mūšiuose, gyvendamas Islandijoje. Pasak žmonių, po įvykių, apie kuriuos buvo pasakota, jis nebuvo išvykęs iš Islandijos visų pirma todėl, kad negalėjo gyventi Norvegijoje dėl minėto konungų priešiško. Jis gyveno plačiai, nes turto jam netrūko. Ir visada jis buvo linksmas ir guvus.

Konungas Hakonas, Adalsteino auklėtinis, ilgai valdė Norvegiją, bet į pabaigą Norvegijon atėjo Eiriko sūnūs ir ėmė kovoti su konungu Hakonu

¹¹² Odinas.

¹¹³ *Dviveidis asas* – Odinas, jo *priešas* – Fenriras Vilkas, šio *sesuo* – mirties deivė Helė.

dėl karalystės. Tačiau iš kiekvienos kovos konungas Hakonas išeidavo nugalėtoju. Jų paskutinis mūšis įvyko Hiordalande prie Fitjaro, Stordo saloje. Konungas Hakonas nugalėjo, bet buvo mirtinai sužeistas. Tada Norvegiją pradėjo valdyti Eiriko sūnūs.

Hersiras Arinbjornas buvo prie Haraldo, Eiriko sūnaus. Jis tapo pata-rėju, ir Haraldas suteikė jam dideles privilegijas. Arinbjornas tapo kariuo-menės vadu ir rūpinosi šalies gynyba. Arinbjornas buvo didelis ir galingas kariautojas. Jis gavo valdyti Firdiro fulką.

Egilis, Grimio Plikagalvio sūnus, sužinojo, kad Norvegiją valdąs naujas konungas ir kad Arinbjornas grįžęs į savo valdas Norvegijoje ir esąs labai konungo gerbiamas. Tada Egilis sukūrė jam liaupsę. Štai jos pradžia¹¹⁴:

*Skambiai dainuoju
karžygiui šlovę,
tik šykštuoliams girti
žodžių neikvosiu.
Vado žygius
eilėm apsakysiu,
nepameluos
skaldo liežuvis.*

*Giesmę sukursiu
savo draugų garbei,
ne apie tuos,
kas giriasi aršiai.
Daugel karalių
mano eilių klausė,
niekas nesakė,
kad aš pataikūnas.*

Žmogus, vardu Einaras, atsiėjo sūnus Helgiui ir anūkas Otarui, proanūkis Bjornui Rytiečiui¹¹⁵, užėmusiam žemes Plačiajame fiorde. Einaro brolis buvo Osvivras Išmintingasis. Jau ankstyvame amžiuje Einaras buvo augalotas, stiprus ir labai nagingas. Jau nuo vaikystės jis pradėjo kurti visas ir buvo labai žingeidus.

¹¹⁴ Pateikiamas ne visas giesmės vertimas.

¹¹⁵ Rytiečiui – t. y. norvegui.

Kartą vasarą atlinge Einaras užėjo į Egilio, Grimio Plikagalvio sūnaus, palapinę, ir jie pradėjo kalbėtis. Netrukus jie įsikalbėjo apie skaldų meną, ir abu buvo patenkinti šiuo pokalbiu. Paskui Einaras dažnai ateidavo pakalbėti su Egiliu, ir jie stipriai susidraugavo. Einaras buvo neseniai grįžęs iš kelionės po svetimas šalis. Egilis daug klausinėjo Einarą apie įvykius Norvegijoje, apie savo draugus ir apie tuos, kurie jo manymu, buvo jo priešai. Jis taip pat daug klausinėjo apie tuos, kurie dabar buvo valdžioje. O Einaras klausinėjo Egilį apie jo buvusius žygius ir žygdarbius. Egiliui tokios kalbos patiko, ir jis mielai pasakodavo.

Einaras paklausė Egilį, koks buvo jo pats žymiausias žygdarbis, ir prašė papasakoti apie jį. Egilis pasakė:

50. *Vienas aš kovojau
prieš aštuonis vyrus,
dvylika kariūnų
du kartus nukoviau.
Atkakliai aš grūmiaus,
į kiečiausią skydą
smigo kalavijas,
ašmenys žaibavo.*

Atsisveikindami Egilis ir Einaras pasižadėjo būti draugais. Einaras ilgai išbuvo svetimuose kraštuose tarp įžymių žmonių. Jis buvo dosnaus būdo ir dažnai pritrūkdavo pinigų. Einaras buvo drąsus, kilniaširdis ir geras vaikas. Jis buvo jarlo Hakono, Sigurdo sūnaus, kariauninkas.

Tuo metu Norvegijoje buvo didelė nesantaika – jarlas Hakonas kariavo su Eiriko sūnumis. Čia vieni, čia kiti turėdavo palikti šalį. Eiriko sūnus konungas Haraldas krito mūšyje pietuose, Danijoje, prie Halso Limafiordo. Jį ten išdavė. Jis kovėsi su jarlu Hakonu ir su Haraldu, Knuto sūnumi, pramintu Auksiniu Haraldu. Tada kartu su konungu Haraldu žuvo ir hersiras Arinbjornas, apie kurį anksčiau buvo kalbama. O kai Egilis sužinojo apie Arinbjorno žuvimą, jis pasakė:

51. *Žuvo kilmingasis,
kurs dalijo dosniai
skaisčią jūros ugnį¹¹⁶*

*karžygiams už triūsą.
Kur surasiu tokį
hersirą galingą,
kurs šviesaus sidabro
už dainas nešykšti?*

Skaldas Einaras, Helgio sūnus, buvo pramintas Svarstyklių Skambesiu¹¹⁷. Jis sukūrė drapą¹¹⁸ jarlui Hakonui, pavadintą „Aukso stoka“. Jarlas labai ilgai nenorėjo jos ir klausytis, nes pyko ant Einaro. Tada Einaras pasakė:

*52. Aš sukūriau dainą
galingajam jarlui,
jis šią šalį valdė,
kol kiti miegojo,
o dabar gailiuosi,
nes jaučiu – valdovas
skaldui nebus draugas.
Veltui keliavau čia.*

O paskui jis dar pasakė:

*53. Greitai aš pas kitą
jarlą nukeliausiu,
jis vilkams po mūšio
maisto daug palieka.
Eisiu aš į laivą
Sigvaldo kariaunon,
išrašytu skydu
jį nuo priešų dengsiu.*

Jarlas nenorėjo, kad Einaras išvažiuotų, ir išklausė liaupšę. Atsidėkodamas už giesmę, jis padovanojo Einarui skydą. Tai buvo didelė brangenybė: ant skydo buvo piešiniai pagal senus padavimus, o tarp piešinių – auksinės plokštelės ir brangakmeniai.

117 Einaras Svarstyklių Skambesys gavo iš jarlo Hakono svarstyklės, kurios, dedant svarsčius, skambėjo. Todėl jį taip ir praminė.

118 Ypač puošnią liaupšę.

Einaras nuvyko Islandijon ir svečiavosi pas brolių Osvivrą. Bet rudenį Einaras iš ten išvyko į vakarus, atvažiavo į Pilkiemį ir pasiliko ten svečiuotis. Egilio tada nebuvo namie. Jis buvo išvykęs netoli į šiaurę, ir jo laukė netrukus sugrįžtant namo. Einaras laukė jo tris naktis, nes tada buvo paprotys daugiau trijų naktų neviešėti. Tada Einaras pradėjo ruošti ir kelionę ir, kai jau buvo susiruošęs, priėjo prie Egilio vietos ir pakabino virš jos brangųjį skydą, sakydamas, kad dovanoja skydą Egiliui. Paskui Einaras išvyko, o Egilis tą pačią dieną grįžo namo. Atėjęs į savo vietą, jis pamatė skydą ir paklausė, kam priklauso šis brangenybė. Jam pasakė, kad buvo atvažiavęs Einaras Svarstyklių Skambesys ir padovanojo jam šitą skydą. Tada Egilis pasakė:

– Koks menkysta! Jis mano, kad aš sėdėsiu prie skydo visą naktį ir kurisiu jį šlovinančią giesmę! Duokit man arklį! Aš pasivysiu ir užmušiu jį!

Jam pasakė, kad Einaras išvykęs anksti rytą ir jau tikriausiai Vakarų Slėniuose.

Egilis vis dėlto sukūrė liaupnę, ir štai jos pradžia:

54. *Aš turiu pašlovint
nuostabųjį skydą,
atradau sugrįžęs
skaisčią laivo ugnį.
Eilėmis be galo
dovaną šią girsiu,
lai kiekvienas girdi
mano pagyrimą.*

Egilis ir Einaras buvo draugai visą gyvenimą. O apie skydą pasakojama, kad Egilis pasiėmęs jį, kai važiavo į vestuves šiaurėn, į Pelkyne, kartu su Torkeliu, Gunvaldo sūnumi, ir su Bjorno Rudojo sūnumis Treviliu ir Helgiu. Ten skydas įkritęs į rūgusio pieno statinę ir sugedęs. Egilis liepęs nuimti nuo jo papuošalus, ir auksinės plokštelės svėrusios dvylika eirirų.

LXXIX. Apie Torsteina, Egilio sūnų,
ir jo vaikus

Egilio sūnus Torsteinas išaugo į labai gražų vaiką, šviesiaplaukį ir baltaveidį. Jis buvo augalotas ir stiprus, bet visai nepanėšėjo į savo tėvą. Torsteinas buvo protingas, atlaidus, saikingas ir ramus žmogus. Egilis

nelabai jį mylėjo, o Torsteinas taip pat nebuvo per daug prisirišęs prie tėvo. Bet Asgerda jį labai mylėjo, ir jis ją taip pat. Egilis tuo metu ėmė greitai senti.

Kartą vasarą Torsteinas išvažiavo į altingą, o Egilis liko namie. Prieš išvažiudamas iš namų, Torsteinas su Asgerda paėmė iš skrynios Egilio šilkinį apsiaustą, Arinbjorno dovaną, ir, juo apsirengęs, išvyko į tingą. Kai jis ėjo prie Įstatymo uolos, tas apsiaustas vilkosi žeme ir susitėpė. Kai Torsteinas grįžo namo, Asgerda padėjo apsiaustą į vietą. Po kurio laiko Egilis atidarė skryniją ir, pamatęs sugadintą apsiaustą, pareikalavo, kad Asgerda paaškintų, kaip visa tai atsitiko.

Tada Asgerda jam papasakojo visą tiesą. O Egilis pasakė:

55. *Kam paliksiu turtą,
jei sūnus netikęs?
Savo tikrą tėvą
jis apgaulinėja.
Vikingas jaunasis
palūkėt privalo,
kol manusius kaulus
pilkapy palaidos.*

Torsteinas vedė Jofridą, Gunaro, Hlivo sūnaus, dukterį. Jos motina Helga buvo Olavo Vilkiūkščio duktė ir Tordo Stauglio sesuo. Pirmą kartą Jofrida buvo ištėkėjusi už Torodo, Odo iš Tarpupio sūnaus. Netrukus Asgerda mirė. Egilis išvyko iš namų, palikęs ūkį Torsteinui, ir persikėlė į pietus, į Samankalnį, pas savo žentą Grimą, nes iš visų, kurie buvo dar gyvi, labiausiai mylėjo savo podukrą Tordisą.

Kartą į Molio užtakį atplaukė laivas. Laivą vairavo žmogus, vardu Tormodas. Jis buvo norvegas, Torsteino, Toros sūnaus, šeimynykštis. Jis atvežė skydą, kurį Torsteinas siuntė Egiliui, Grimo Plikagalvio sūnui. Tas skydas buvo didelė brangenybė. Tormodas įdavė skydą Egiliui, ir tas mielai jį priėmė. Žiemą Egilis sukūrė drapą apie jam padovanotąjį skydą, kuri vadinosi „Giesmė apie skydą“. Ji prasideda tokiais žodžiais:

56. *Odino gėrimą,
iš manęs priimki,
o kariai tavieji
lai nutilę klauso.*

*Prisimins daug metų
Hiordalando žmonės,
ką dainavo skaldas
vikingui narsiajam.*

Egilio sūnus Torsteinas gyveno Pilkiemyje. Jis turėjo du nesantuosinius sūnus, Hrivlą ir Hravną, o po vedybų jis su Jofrida turėjo dešimt vaikų. Dėl jų dukters Helgos Gražuolės varžėsi Gunlaugas Gyvatliežuvis su skaldu Hravnu. Pats vyriausias jo sūnus buvo vardu Grimas, antras – Skulis, trečias – Torgeiras, ketvirtas – Kolsveinas, penktas – Hjorleivas, šeštas – Halis, septintas – Egilis, aštuntas – Tordas. Jų dukra, vardu Tora, ištekėjo už Tormodo, Klepjarno sūnaus. Iš Torsteino vaikų kilo didelė giminė, kurioje buvo daug žymių žmonių. Visi, kurie kildina save iš Grimo Plikagalvio, vadinami Pelkių žmonėmis.

LXXX. Steinaro galvijai ganosi Torsteino žemėje

Kai Egilis gyveno Pilkiemyje, Onundas Akyklasis gyveno Anišlaityje. Jis buvo vedęs Torgerdą, Bjorno Storulio iš Sniegakalnio pakrantės dukterį. Jų vaikai buvo Steinaras ir Dala, kuri ištekėjo už Ogmundo, Galčio sūnaus. Jų sūnūs buvo Torgilsas ir Kormakas. Kai Onundas suseno ir jo akys nusilpo, jis atsisakė tvarkyti ūkį ir perdavė jį savo sūnui Steinarui. Tėvas ir sūnus valdė didelius turtus.

Steinaras buvo labai aukštas ir stiprus, bet labai negražaus veido, ilgų kojų ir trumpo liemens, susikūprinęs. Tai buvo labai staigus, priekabus, nenuolaidus ir šiurkštus žmogus, baisus karštakošis.

Kaip Pilkiemyje pradėjo šeiminkauti Egilio sūnus Torsteinas, tarp jo ir Steinaro netrukus prasidėjo nesutarimai. Į pietus nuo Kiemupės yra vadinamoji Stirtos pelkė. Žiemą ji užšąla, bet pavasarį, kai nutirpsta ledas, pelkė pavirsta tokia nuostabią ganyklą, kad netgi ją vadino Stirta. Kiemupė nuo seno žymėjo žemių ribas. Bet pavasarį Steinaro galvijai dažnai užklysdavo į šią pelkę, kai būdavo varomi nuo Kiemupės. Torsteino šeimynykščiai tuo labai piktinosi, bet Steinaras nepaisė jų skundų. Pirmąją vasarą nieko ypatingo neatsitiko. Bet kitą pavasarį Steinaro galvijai vėl ten pat ganėsi. Tada Torsteinas kreipėsi į Steinarą. Jis kalbėjo ramiai ir prašė Steinarą laikyti galvijus savo ganyklose – ten, kur ganoma nuo seno. Steinaras atsakė, kad banda gali ganytis, kur jai patinka. Jis kalbėjo atžagariai, ir jiedu su

Torsteinu šiek tiek apsižodžiavo. Tada Torsteinas liepė nuvyti Steinaro bandą už Kiemupės, o kai Steinaras sužinojo, jis liepė savo vergui Graniui ganyti bandą Stirtos pelkėje, ir tas ištisas dienas ją ten ganė. Į vasaros pabaigą visos pievos į pietus nuo Kiemupės buvo nuganytos.

Kartą Torsteinas užlipo ant aukštos uolos už Pilkiemio pasižvalgyti. Čia jis pamatė besiganančius Steinaro galvijus. Tada jis nuėjo į pelkes. Jau vakarėjo. Jis pamatė, kad banda nuėjusi į tarpumiškę. Torsteinas nubėgo per pelkes, bet Granis, jį pamatęs, greitai nuvarė bandą į užtvartą. Torsteinas jį pasivijo ir prie vartelių užmušė. Ta vieta, kur kadaise stovėjo varteliai, nuo tada vadinama Granio varteliais. Toje vietoje ėjo lauko aptvaras. Torsteinas užvertė ant Granio tvorą ir taip pridengė jo kūną¹¹⁹. Paskui Torsteinas grįžo namo, į Pilkiemį. Moterys, atėjusios melžti, rado Granio lavoną. Jos parėjo namo ir papasakojo Steinarui, kas nutiko. Steinaras palaidojo Granį miškelyje ant šlaito ir pavedė kitam vergui ganyti bandą. Jo vardas neminimas. Iki pat vasaros pabaigos Torsteinas dėjosi nieko nežinąs.

Atsitiko, kad žiemos pradžioje Steinaras išvyko į Sniegakalnio pakrantę ir kurį laiką ten išbuvo. Steinaras ten pamatė vieną vergą, vardu Trandas. Jis buvo labai augalotas ir stiprus. Steinaras panoro nupirkti šį vergą ir pasiūlė didelę kainą. Bet vergo savininkas užsipašė tris markes sidabro. Tai buvo beveik dukart daugiau negu paprasto vergo kaina. Bet jie vis dėlto sutarė, ir Steinaras parsivežė Trandą namo.

Namie Steinaras pasakė Trandai:

– Štai koks dalykas: aš turiu tau darbo. Visi kiti darbai jau paskirstyti. Aš tau duosiu tokį darbą, kuris tavęs neapsunkins. Tu ganysi mano bandą. Man labai svarbu, kad banda gerai ganytųsi. Tu nieko neklausyk, o žiūrėk pats, kur geriausia ganyti. Jeigu tau nepakaks jėgų ir drąsos susitvarkyti su bet kuriuo iš Torsteino namiškių, vadinasi, aš blogai pažįstu žmones.

Steinaras davė Trandai didelį kirvį su labai aštriais ašmenimis, beveik uolekties ilgumo.

– Žiūriu į tave, Trandai, – pasakė Steinaras, – ir galvoju, kad tave vargu ar sustabdys net ir godžio vardas, jei tau teks susidurti su pačiu Torsteinu.

– Aš nesijaučiu skolingas Torsteinui, bet man atrodo, aš suprantu, kokią uždavinį tu man duodi. Tu, be abejo, manai, kad nebus didelės rizikos, jei pasiūsi tokį kaip aš. Ką gi, aš nieko prieš pasigalynėti su Torsteinu.

119 Pridengė jo kūną – kad apsaugotų nuo plėšriųjų žvėrių.

Ir Trandas pradėjo ganyti bandą. Jis greitai suprato, kur Steinaras jam liepė ganyti savo galvijus, ir pradėjo ganyti Stirtos pelkėje. Kai Torsteinas tai sužinojo, jis pasiuntė vieną iš savo tarnų pas Trandą ir paprašė parodyti jam, kur eina riba tarp jo ir Torsteino žemių. Susitikęs su Trandu, tas perdavė visa, kas jam buvo pavesta pasakyti, ir paprašė Trandą nuvaryti bandą kiton pusėn, nes dabar jis ganąs bandą Torsteino, Egilio sūnaus, žemėje. Trandas atsakė:

– Man nė kiek nerūpi, kieno ši žemė. Aš ganau ten, kur man atrodo geriau.

Taip jie išsiskyrė. Tarnas sugrįžo ir perdavė Torsteinui vergo žodžius. Torsteinas nesiėmė jokių žygių. O Trandas dieną naktį ganė bandą.

LXXXI. Trandas užmušamas, o Steinaras iškelia bylą

Vieną rytą anksti atsikėlęs Torsteinas užlipo ant Pilkiemio uolos. Iš ten pamatė rupšnojančią Steinaro bandą. Tada Torsteinas nuėjo pelkių link ir priėjo prie bandos. Šalia Kiemupės, ant medžiais apaugusios uolos, miegojo Trandas. Apavą jis buvo nusiavęs. Torsteinas įkopė į uolą. Rankoje jis laikė nedidelį kirvuką ir jokio kito ginklo neturėjo. Torsteinas kirvuko kotu stuktėlėjo Trandai ir liepė keltis. Tas pašokęs čiupo abiem rankomis savąjį kirvį ir užsimojo. Jis paklausė, ko Torsteinas norįs. Šis sako:

– Tiek tenorėjau pasakyti, kad ši žemė priklauso man, o jūsų ganyklos yra kitapus upelio. Tačiau nieko nuostabaus, kad tu dar nežinai, kur čia žemių ribos.

Trandas sako:

– Man nesvarbu, kam priklauso ši žemė. Ganysiu gyvulius ten, kur jiems labiau patinka.

– Vis dėlto, – pasakė Torsteinas, – savo žemę tvarkysiu aš, o ne Steinaro vergai.

Trandas sako:

– Esi daug kvalesnis, Torsteinai, negu aš maniau, jei pats lendi po mano kirviu ir kiši pavojun savo orumą. Kaip matai, esu dvigubai stipresnis už tave, na, ir drąsos man pakanka. Be to, esu už tave geriau ginkluotas.

Torsteinas atsakė:

– Aš ryšiuos šiam pavojui, jei nesutiksi ganyt kitoj vietoj. Tikiuosi, kad mūsų likimai bus lygiai tokie pat skirtingi, kaip ir mūsų padėtis prieš įstatymą.

Trandas sako:

– Tuoį pat matysi, Torsteinai, kaip aš bijau tavo grasinimų.

Trandas atsisėdo ir ėmė rištis batus, o Torsteinas smarkiai užsimojo savo kirvuku ir taip kirto Trandui per sprandą, kad galva nusirito jam ant krūtinės. Užvertęs akmenimis jo kūną, Torsteinas sugrįžo atgal į Pilkiemį.

Tą dieną Steinaro galvijai ilgai neparėjo namo. Steinaras, praradęs bet kokią viltį jų sulaukti, apsiginklavo ir pasibalnojo arklį. Jis iškeliavo į pietus, į Pilkiemį, o jį prijojęs, pradėjo šnekėtis su žmonėmis ir paklausė, kur Torsteinas. Jam pasakė, kad Torsteinas namie. Tada Steinaras liepė paprašyti Torsteiną išeiti, esą turįs jį reikalą. Tai išgirdęs, Torsteinas pasiėmė ginklą, išėjo ir atsistojo tarpdury. Jis paklausė Steinarą, ko jam reikia.

– Ar tu užmušei mano vergą Trandą? – paklausė Steinaras.

– Užmušiau, – atsakė Torsteinas. – Gali neieškoti kitų kaltininkų.

– Tu, kaip aš matau, manaisi drąsiai ginąs savo žemę, užmušdamas du mano vergus. Bet, mano galva, čia joks žygdarbis. Aš tau duosiu geresnę progą drąsiai ginti savo žemę, nes daugiau niekam nebepatikėsiu ganyti bandos. Bet privalai žinoti, kad dieną naktį mano gyvuliai gansysis tavo žemėse.

– Pernai vasarą aš užmušiau tavo vergą, kuriam tu liepei ganyti gyvulius mano žemėje, paskui aš leidau tau iki pat žiemos ganyti kur tinkamam. Dabar aš užmušiau kitą vergą už tokį pat prasikaltimą, ir tu vėl gali ganyti bandą kur tinkamas iki žiemos. Bet jeigu ir kitą vasarą ganysi mano žemėje ir liepsi savo žmonėms čia ginti gyvulius, aš užmušiu kiekvieną, kuris saugos bandą, nors tai būtum ir tu pats. Ir taip bus kiekvieną vasarą, kol ten ganysi.

Steinaras parvažiavo namo į Šlaitkiemį, o kiek vėliau nujojo į Stiebagirį. Ten tuo metu gyveno Einaras. Jis buvo godis. Steinaras paprašė jį pagalbos ir pasiūlė pinigų. Einaras pasakė:

– Mano pagalba tau nepadės, jei neįsikiš kiti įtakingi žmonės.

Tada Steinaras išvyko į Dūmaslėnį pas Tarpupio Odą, paprašė jį pagalbos ir pasiūlė jam pinigų. Oda paėmė pinigus ir pažadėjo remti Steinarą byloje prieš Torsteiną. Paskui Steinaras parėjo namo, o pavasarį Oda ir Einaras susitiko su Steinaru ir išvyko kviesti Torsteiną į teismą. Juos lydėjo daug žmonių. Steinaras kaltino Torsteiną vergų nužudymu ir reikalavo tremties už kiekvieną nužudymą, nes toks įstatymas galiojo tuo atveju, jeigu žmogui užmušdavo vergą ir nesumokėdavo išpirkos iki trečio saulės patekėjimo. O dvi tremtys buvo tolygios paskelbimui

už įstatymo ribų. Torsteinas savo ieškinio neiškėlė, bet tuojau pasiuntė žmones į pietus, į Pilkiemio kyšulį. Jie nujojo į Samankalnį pas Grimą ir viską ten papasakojo. Egilis, atrodė, dėl to nė kiek nesijaudino, jis ramiai viską išklausinėjo apie Torsteino ir Steinaro ginčą ir apie žmones, šioje byloje remiančius Steinarą. Paskui pasiuntiniai parvyko namo, ir Torsteinas buvo labai patenkintas jų kelione.

Torsteinas, Egilio sūnus, didelės palydos lydimas, išjojo į pavasario tingą ir atvyko viena naktimi anksčiau už kitus. Jis ištempė palapinę, taip pat padarė ir kiti jo palydovai, turėję palapinėms sienas. Kai jie įsikūrė, Torsteinas liepė jiems vėl imtis darbo ir pastatyti dideles sienas. Paskui liepė jas apdengti, ir ta palapinė buvo didesnė už visas kitas, kur ten stovėjo, bet niekas joje neapsigyveno.

Su dideliu palydos būriu į tingą atjojo ir Steinaras. Tarpupio Odas taip pat atvyko su daugybe šeimynykščių. Daug žmonių atsivedė ir Einaras iš Stiebagirio. Jie ištempė savo palapines. Žmonių tinge susirinko labai daug. Visi ėmė dėstyti savo bylas. Torsteinas nesisiūlė taikytis, o tiems, kurie bandė juos taikyti, pasakė, kad lauks teismo sprendimo. Jis pasakė, kad Steinaro ieškinys dėl vergų nužudymo jam atrodo nepagrįstas, nes Steinaro vergai nusipelnę tokios bausmės.

Steinaras laikėsi labai įžūliai. Jo ieškinys jam atrodė teisingas, o parama pakankamai tvirta, kad galėtų laimėti. Todėl jis drąsiai gynė savo bylą. Tą dieną, kaip paprastai, žmonės lipo į tingo šlaitą, dėstė savo bylas, o vakare teisėjai turėjo paskelbti sprendimą. Torsteinas buvo tenai su savo žmonėmis. Jis sekė, kad tinge būtų laikomasi nustatytos tvarkos, kaip ir anais laikais, kai Egilis buvo godis ir turėjo valdžią. Abi pusės buvo gerai apsiginklavusios.

Staiga žmonės tingę pamatė Tarpeklio paupiu jojančius raitelius. Jų skydai blizgėjo. O kai prijojo tingą, priešaky pasirodė vyras mėlynu apsiaustu, su aukso šalmu ant galvos, auksu papuoštu skydu ir kalaviu prie juosmens; rankoje jis laikė ietį su auksu kaustytu užmovu. Tai atvyko Egilis, Grimos Plikagalvio sūnus, vedinas aštuoniomis dešimtimis žmonių. Jie visi buvo gerai apsiginklavę, lyg pasirenę mūšiui. Tai buvo rinktiniai vyrai, nes Egilis surinko iš visų pietinių kyšulių geriausius bondų sūnus, visus tuos, kurie jam atrodė geri kariai. Egilis prijojo prie tuščios palapinės, kurią buvo liepęs pastatyti Torsteinas. Jie nušoko nuo arklių. Sužinojęs, kad atjojo tėvas, Torsteinas nuėjo jo pasitikti su visais savo žmonėmis ir širdingai pasisveikino su juo. Egilis ir jo žmonės sudėjo balnus ir visą mantą palapinėje, o arklius nuvedė į pievą. Paskui

Egilis ir Torsteinas su visa palyda užlipo ant tingo šlaito ir atsistojo į savo įprastines vietas. Egilis atsistojo ir garsiai paklausė:

– Ar yra tinge Onundas Akylasis?

Onundas atsiliepė ir pasakė:

– Džiaugiuosi, kad atvykai Egili. Tu galėsi pašalinti kliūtis, kurios trukdo žmonėms susitaikyti.

– Ar čia ne tavo kaltė, kad tavo sūnus Steinaras pradėjo bylą prieš mano sūnų Torsteiną ir surinko šitiek žmonių, norėdamas mano sūnų Torsteiną išvyti slėptis miškuose?

– Aš čia niekuo dėtas, – pasakė Onundas, – kad tarp jų kilo nesutarimai. Aš daug kalbėjau, įtikinėjau Steinarą susitaikyti su Torsteinu, nes aš niekada nenorėjau įžeisti tavo sūnaus orumo. Tai dariau dėlei mūsų senos draugystės, kuri mus, Egili, sieja nuo tada, kai mes augome artimoj kaimynystėj.

– Greit pamatysim, – atsakė Egilis, – ar tu sakai tiesą, ar meluoji, nors aš negaliu patikėti, kad tu meluotum. Prisimenu tas dienas, kada mes nebūtume galėję net įsivaizduoti, jog mums teks bylinėtis ir jog mes negalėsime sulaukyti savo sūnų nuo kvailysčių, kurias čia girdžiu. Manau, kad kol dar gyvi esame, turime patys paimti į rankas savo sūnų bylą ir viską sutvarkyti patys, o ne leisti Tarpupio Odui su Einaru pjudyti mūsų sūnus kaip arklius. Tegul jie savo turtus didina koku nors kitokiu būdu, o nesiima šitokių bylų.

Tada Onundas atsistojo ir pasakė:

– Teisybę sakai, Egili, mums nedera dalyvauti šiame tinge, kur teisiiasi mūsų sūnūs. Gėda mums bus, jei negalėsime jų sutaikyti. Aš noriu, Steinarai, kad tu patikėtum man šią bylą ir leistum veikti taip, kaip aš laikysiu reikalinga.

– Aš nežinau, – atsakė Steinaras, – ar galiu atsisakyti savo ieškinio, užsitikrinęs žymių žmonių paramą. Aš sieksiu tokios pabaigos, kuri patenkintu Odą ir Einarą.

Tada Odas ir Steinaras pasitarė, ir Odas pasakė:

– Aš tave remsiu, kaip žadėjau, kol tu laimėsi arba pasieksi tokią pabaigą, kuri tave patenkintų. Aš neatsakau, kaip pakryps tavo byla, jeigu spręs Egilis.

Tada prakalbo Onundas:

– Odo žodžiai man ne įstatymas. Jis man nei geras, nei blogas, o Egilis man padarė daug gera. Aš labiau tikiu juo nei kitais ir todėl šios bylos imsiuosi pats. O tu nesistenk visus mus nuteikti prieš save. Ligi šiolei aš viską sprendžiau už mus abu, taip bus ir šį kartą.

– Tu perdaug uoliai imiesi šios bylos, tėve, aš manau, kad mes labai dėl to gailėsimės.

Paskui Steinaras, remdamasis visais įstatymais, pavedė vesti bylą Onundui, kad šis ją spręstų arba taikytų. Onundas, tik perėmęs bylą, nuėjo pas Torsteiną ir Egilį. Jis pasakė:

– Dabar, Egili, aš noriu, kad tu teistum ir spręstum pats, kaip tau atrodo teisinga, nes tavo sprendimu šioje byloje, kaip ir visose kitose, aš tikiu labiausiai.

Onundas ir Torsteinas padavė vienas kitam ranką ir paprašė visus paliudyti, jog Egilis, Grimo Plikagalvio sūnus, pats, niekieno nevaržomas, spręs šią bylą savo nuožiūra. Pokalbis tuo ir baigėsi, o žmonės išsiskirstė į savo palapines. Prie Egilio palapinės Torsteinas liepė atvesti ir papjauti tris jaučius, kad tingo metu būtų ko valgyti. Kai Odas iš Tarpupio ir Steinaras grįžo į savo palapinę, Odas tarė:

– Tu, Steinarai, su savo tėvu nutarei nutraukti bylą. Dabar, kai bylą sprendžia Egilis, aš atsiimu savo pažadą tave remti, nors ir žadėjau tau paramą, kol tu laimėsi arba pasitenkinsi kokia kitokia bylos pabaiga.

Steinaras pasakė, kad Odas jį gerai ir drąsiai rėmęs ir kad jų draugystė turinti būti dar tvirtesnė negu anksčiau.

– Aš sutinku, – pasakė jis, – kad esi laisvas nuo savo įsipareigojimų.

Vakare teisėjai skelbė savo sprendimus, bet nepasakojama, kad būtų įvykę kas nors ypatinga.

LXXXII. Egilio sprendimas byloje

Kitą dieną Egilis, Grimo Plikagalvio sūnus, nuėjo ant tingo šlaito, o kartu su juo – Torsteinas ir visi jų žmonės. Ten atėjo ir Onundas su Steinaru. Odas iš Tarpupio ir Einaras su savo žmonėmis taip pat nuėjo tenai. Vėliau, kai kiti žmonės išdėstė savo bylas, Egilis atsistojo ir pasakė:

– Ar čia yra Steinaras ir Onundas, ar jie girdi mane?

Onundas atsakė, kad jie čia.

– Tada aš pasakysiu, kaip išspręsta Steinaro ir Torsteino bylą. Pradėsiu nuo to, kad mano tėvas Grimas atvyko į šią šalį ir užėmė visą žemę apie Pelkes ir toliau. Jis įsikūrė Pilkiemyje ir nužymėjo savo žemių ribas, o savo draugams jis išdalijo aplinkines žemes, kur jie ir dabar gyvena. Aniuvi jis davė Anišlaitį, tą sodybą, kur dabar gyvena Onundas ir Steinaras. Mes visi žinome, Steinarai, kur eina riba tarp Pilkiemio ir Anišlaičio: ta riba yra Kiemupė. Negaliu sakyti, kad tu, Steinarai, nežinojai, jog

siunti ganytis savo bandą į Torsteino žemę, ne – tu pasisavinai jo žemę ir manei, kad jis toks nevertas savo giminės vardo, kad leis tau save plėsti. Juk tu, Steinarai, ir tu, Onundai, turėjote žinoti, kad Anis gavo šią žemę iš mano tėvo Grimo! Ir štai Torsteinas užmušė du tavo vergus. Visiems aišku, kad savo veiksmais jie nusipelnė mirties ir kad jie neverti išpirkos. Jeigu jie būtų ir laisvi žmonės, net tada jie vis viena nebūtų verti išpirkos. Už tai, Steinarai, kad kėsinaisi į mano sūnaus Torsteino žemes, kurias jis gavo iš manęs, o aš paveldėjau iš savo tėvo, tu privalai palikti savo žemes Anišlaityje be jokio atlyginimo. Į pietus nuo Ilgupės tu negali turėti nei namų, nei prieglobsčio, privalai išvykti iš Anišlaičio ne vėliau, kaip pasibaigs persikėlimui skirtos dienos. Tave galės užmušti kiekvienas, kas norės padėti Torsteinui, kai baigsis tavo persikėlimui skirtas laikas, jei iš čia neišvyksi arba neįvykdysi to, ką aš priteisiau.

Kai Egilis atsisėdo, Torsteinas paprašė visus paliudyti nuosprendį. Tada Onundas Akylasis pasakė:

– Žmonės sakys, Egili, kad tavo nuosprendis neteisingas. Apie mane galima pasakyti nebent tai, kad visai stengiausi sutaikyti šį ginčą. Bet dabar aš nepraleisiu progos, kad kiek galėdamas pakenkčiau Torsteinui.

– Man atrodo, – pasakė Egilis, – kad tau su sūnumi bus dar blogiau, jeigu mūsų ginčai nepasibaigs. Manau, Onundai, privalėtum žinoti, jog aš visada sugebėdavau apginti savo teises prieš tokius kaip tu ir tavo sūnus. O Odas ir Einaras, uolūs visko dalyviai, nusipelnė tokios pagarbos, kokios buvo verti.

LXXXIII. Steinaras pasaloje tyko Torsteino

Buvo tinge ir Torgeiras Miegalius, Egilio sesers sūnus. Jis šioje byloje iš paskutiniųjų rėmė Torsteina ir prašė tėvą bei sūnų duoti jam žemės kur nors Pelkėse. Anksčiau jis gyveno prie Miegaležerio, į pietus nuo Baltupės. Egilis palankiai išklausė jo prašymą ir pasakė Torsteinui, kad šis leistų jam gyventi Pelkėse. Jie įkurdino jį Anišlaityje, o Steinaras persikėlė už Ilgupės ir apsigyveno prie Molupio. Egilis išvyko namo į pietus, į Pilkiemio kyšulį. Tėvas su sūnumi išsiskyrė draugiškai.

Torsteinas turėjo žmogų, kurį vadino Iriu¹²⁰, nepralenkiamą greitumu ir akylyumu. Jis buvo svetimšalis, buvęs Torsteino vergas, paleistas laisvėn. Jis prižiūrėjo Torsteino gyvulius, pavasarį varydavo avis į kalnus, o rudenį

120 Mat jis turbūt buvo airis.

pargindavo į aptvarus. Kai praėjo persikėlimo laikas, Torsteinas liepė surinkti visas likusias avis ir išvaryti į kalnus. Iris liko su avimis aptvare, o Torsteinas su savo šeimynykščiais išvyko į kalnus. Jie buvo aštuoniese. Torsteinas liepė užtvėrti tvorą Griso tarpupyje tarp Ilgežerio ir Tarpeklio upės. Pavasarį į darbus jis nusiuntė daug žmonių.

Apžiūrėjęs, kaip vyksta darbas, Torsteinas pasuko namo. Jam jojant pro tingo laukus, jo pasitikti išbėgo Iris ir pasakė, kad jis nori pasikalbėti su juo akis į akį. Torsteinas liepė palydovams joti toliau, kol jis kalbės su Iriu. Iris papasakojo, kad dieną jis buvo užlipęs ant Ežio kalnelių pažiūrėti avių.

– Ir štai matau, – pasakė jis, – kad miške, truputį aukščiau žiemos kelio, kyšo dvylika iečių ir blizga skydai.

Torsteinas pasakė garsiai, kad jį girdėtų palydovai:

– Kodėl jis taip nori mane pamatyti, kad net negaliu keliauti namo? Bet Olvaldas išiseis, jeigu aš atsisakysiu su juo pasikalbėti, kai jis serga.

Iris tada nubėgo kiek kojoms neša į kalnus. Torsteinas pasakė palydovams:

– Atrodo, mums teks važiuoti ilgesniu keliu, nes dar reikia užsukti į pietus, į Olvaldo sodybą. Olvaldas kviečia mane užvažiuoti. Aplankysiu jo prašomas, gal bent kiek atsilyginsiu už jautį, kurį gavau iš jo dovanų praeitą rudenį.

Ir jie pasuko į pietus per pelkes žemiau Kartgirio, paskui dar labiau į pietus, link Drimbupės, o toliau paupiu, raitųjų taku. Jodami pro ežerą, kur į pietus nuo upės, jie pamatė didelę bandą ir žmogų. Tai buvo Olvaldo šeimynykštis. Torsteinas jį paklausė, kaip jaučiasi Olvaldas. Žmogus atsakė, kad Olvaldas sveikas ir kerta mišką.

– Tai pasakyk jam, – tarė Torsteinas, – kad, jei jis turi į mane svarbų reikalą, tegu atvyksta į Pilkiemį, o aš dabar joju namo.

Taip jis ir padarė, bet vėliau paaiškėjo, kad tą dieną Steinaras, Akylojo sūnus, su vienuolika žmonių prie Ežios kalvos buvo surengę pasalą. Torsteinas dėjosi nieko nežinąs, ir po to viskas buvo ramu.

LXXXIV. Torsteinas išveja Steinarą

Vyras, vardu Torgeiras, buvo geras Torsteino bičiulis ir giminaitis. Tuo metu jis gyveno Gulbių kyšulyje. Torgeiras kiekvieną rudenį kviesdavosi svečių į puotą; jis nuvyko pas Torsteiną, Egilio sūnų, ir pakvietė jį svečiuosna. Torsteinas pažadėjo atvažiuoti, ir Torgeiras išvyko namo. Sutartą

dieną Torsteinas susiruošė kelionėn. Iki žiemos dar buvo keturios savaitės. Su Torsteinu iškeliavo jo svečias norvegas ir dar du namiškiai.

Grimas, Torsteino sūnus, buvo dešimties metų. Jis taip pat išsiruošė su jais. Jie buvo penkiese. Jie nusigavo iki Ilgupės krioklio, ten persikėlė į kitą krantą ir nujojo toliau Upėtakių upės link.

Už upės dirbo Steinaras ir Onundas su savo žmonėmis. Pažinę Torsteina, jie griebėsi ginklų ir puolė vytis jį ir jo žmones. Torsteinas pastebėjo persekiotojus, kai su palydovais jau jojo iš Ilgmiškio. Ten kūpsojo aukšta neplati kalva. Jie nušoko nuo arklių ir pasikėlė į kalvą. Torsteinas liepė mažajam Grimui bėgti į mišką. Steinaras ir jo žmonės prijėjo kalvą ir užpuolė Torsteina ir jo palydovus, prasidėjo mūšis.

Su Steinaru drauge buvo šeši suaugę vyrai ir jo dešimtmetis sūnus. Jų susirėmimą pamatė žmonės iš kitų sodybų, kurie dirbo netoli pievoje, ir subėgo skirti. Kai juos išskyrė, abu Torsteino šeimynykščiai buvo jau užmušti; taip pat žuvo vienas Steinaro šeimynykštis ir buvo keletas sužeistų. Tada Torsteinas puolė ieškoti Grimą ir surado jį sunkiai sužeistą, o Steinaro sūnus gulėjo šalia jo negyvas. Kai Torsteinas sėdo ant savo arklio, Steinaras sušuko jam:

– Bėgi, baltapūki Torsteinai?

Torsteinas atsakė:

– Nepraeis nė savaitė, ir tu bėgsi dar toliau.

Paskui jis su savo bendrakeleiviais nujojo per pelkę, laikydami mažąjį Grimą ant kelių. Bet kai jie įėjo į mišką, berniukas mirė, ir jie palaidojo jį tame miške. Nuo to laiko miškas vadinamas Grimamiškiu, o vieta, kur jie kovėsi – Kovos kalva.

Vakare Torsteinas atvyko į Gulbių kyšulį, kaip ir buvo numatęs anksčiau, ir praleido ten tris dienas. Paskui jis susiruošė atgal. Jam siūlė palydovų, bet jis atsisakė, ir jie nujojo atgal dviese.

Tą dieną, kai Torsteinas, Steinaro nuomone, turėjo grįžti namo, Steinaras išjojo į pajūrį. Jis prijėjo kopas netoli Ėriuklaukio, ir ten nulipo nuo arklio. Jis turėjo kalaviją, kuri vadino Šveitriuaju. Tai buvo labai geras ginklas. Steinaras stovėjo kopose su apnuogintu kalaviju ir žiūrėjo tik į vieną pusę – ten, kur per smėlį jojo Torsteinas. Ėriuklaukyje tada gyveno Lambis, ir jis pamatė, ką sumanė Steinaras. Jis išėjo iš namų, leidosi šlaitu į kopas ir, priėjęs prie Steinaro iš užpakalio, griebė jį už pažastų. Steinaras stengėsi ištrūkti, bet Lambis stipriai jį laikė, ir abu nuvirto nuo kopos. O tuo metu Torsteinas su savo palydovu prajėjo pro šalį palei jūrą.

Steinaras buvo atjojęs jaunu arkliu. Šis ištrūko ir nušoliavo pajūriu. Torsteinas ir jo palydovas pamatė jį ir nustebo, nes jie nematė, kad Steinaras būtų čia jojęs. O Steinaras vėl lipo į kopą, nes nepastebėjo, kaip prajogo Torsteinas. Kai jie su Lambiu vėl iširopstė į kopą, Lambis jį smarkiai pastūmėjo. Steinaras to nelaukė, tad nesusilaikė ir nulėkė žemyn į smėlį, o Lambis nubėgo namo. Atsikėlęs Steinaras nusivijo Lambį, bet Lambis, parbėgęs namo, išoko į vidų ir užsidarė. Steinaras taip smogė kalaviju, kad ašmenys giliai įstrigo į staktą. Taip jie ir išsiskyrė, ir Steinaras nuėjo namo.

Sugrįžęs namo, Torsteinas kitą dieną pasiuntė šeimynykščius į Molupį pasakyti Steinarui, kad tas persikeltų už Lavos kauburyno, kitaip jis, Torsteinas, pasinaudosiąs jėgų persvara.

– Ir tada jau nepabėgsi, – pasakė Torsteinas.

Steinaras persikėlė į Sniegakalnio pakrantę ir įsirengė būstinę, kurią pavadino Laivu. Tuo pasibaigė vaidai tarp jo ir Torsteino, Egilio sūnaus.

Torgeiras Miegalius gyveno Anišlaityje. Bet Torsteinui jis buvo prastas kaimynas. Kartą susitikę Egilis ir Torsteinas ilgai šnekėjosi apie Torgeirą Miegalių, jų giminaitį, ir jų nuomonės sutapo.

Tada Egilis pasakė:

*57. Sprendimu manuoju
Steinaras klastingas
žemių nebeteko.
Tuo padėt norėjau
Geiro palikuoniui.
Bet sūnėnas mano –
net sunku tikėti –
blogas pasirodė.*

Tada Torgeiras Miegalius persikėlė iš Anišlaičio į pietus, Flokio slėnin, nes Torsteinas, kad ir kaip stengėsi, niekaip negalėjo su juo sugyventi. Torsteinas buvo teisingas ir taikus žmogus. Bet, kai kiti užkabindavo, mokėjo apsiginti. Todėl prasidėti su juo buvo pavojinga. Odas buvo tada įtakingas žmogus Pilkiemio fiordo krašte, į pietus nuo Baltupės. Jis buvo godis šventykloje, kuriai visi gyventojai į šiaurę nuo Tarpeklio plokščiakalnio mokėjo mokesčius.

LXXXV. Egilio, Grimo Plikagalvio
sūnaus, mirtis

Egilis, Grimo Plikagalvio sūnus, visai suseno ir tapo nepaslankus. Jo regėjimas ir klausa nusilpo, o kojos blogai klausė. Egilis gyveno tada Samankalnyje pas Grimą ir Tordisą. Kartą, eidamas pasieniu, jis nikstelėjo koją ir pargriuvo. Tai pamačiusios, kažkokios moteriškės nusijuokė ir pasakė:

– Blogi tavo reikalai, Egili, jei pats virsti iš kojų.

Šeimininkas Grimas tada pasakė:

– Kai buvom jauni, moterys mažiau iš mūsų tyčiojosi.

O Egilis tarė:

*58. Man galva jau dreba
ir einu kaip kuinas.
Aš visai bejėgis,
aš beveik apkurtęs.*

Pagaliau Egilis visai apako. Kartą žiemą, kai buvo labai šalta, Egilis prisėdo prie ugnies pasišildyti. Virėja pasakė, jog keista, kad toks žmogus, koks kadaise buvo Egilis, maišosi dabar po kojomis ir trukdo dirbti.

– Leisk man pasišildyti prie ugnies, – tarė Egilis, – vietos mums užteks.

– Kelkis, – atsakė ji. – Eik į savo vietą ir netrukdyk mums.

Tada Egilis atsistojo, nuėjo į savo vietą ir pasakė:

*59. Apgraibom aš ieškau
prie ugnies sau vietos,
moterie, nepyki,
žvilgsnis man aptemo,
o kadais karaliai
mano žodžių klausė,
dainą mano gyrė,
aukso nešykštėjo.*

Kitą kartą, kai Egilis priėjo prie ugnies pasišildyti, vienas žmogus paklausė, ar nešala jam kojos, ir paprašė jo nekišti jų taip arti ugnies.

– Taip aš ir padarysiu, – tarė Egilis, – bet man dabar nelengva dėti kojas kur reikia, nes aš nieko nebematau. Aklo žmogaus gyvenimas nėra toks jau malonus dalykas.

Ir jis tada pasakė visą:

60. *Taip pamažu
laikas praslinks.
Vienišas aš,
senas labai.
Konungas joks
nebepadės,
kojoms žvarbu
tarsi našlėms.*

Tai buvo Hakono Galingojo valdymo metais. Egilis, Grimu Plikagalvio sūnus, tada buvo perkopęs aštuonias dešimtis. Jei ne aklumas, būtų dar visai stiprus vyras. Kartą vasarą, kai žmonės rinkosi į tingą, Egilis paprašė Grimą, kad tas vežtųsi ir jį. Grimui nepatiko toks prašymas. Kalbėdamasis su Tordisa, Grimas pasakė, ko jo prašė Egilis.

– Aš norėčiau, – pridūrė jis, – kad tu sužinotum, ką jis sugalvojo.

Tordisa nuėjo pas Egilį, savo dėdę. Pasikalbėti su Tordisa jam buvo didžiausias džiaugsmas. Atėjusi pas jį, Tordisa paklausė:

– Ar tiesa, dėde, kad tu nori važiuoti į tingą? Aš noriu, kad tu man pasakytum, ką manai ten veikti.

– Aš tau pasakysiu, – tarė jis, – ką aš sugalvojau. Aš noriu nusivežti į tingą dvi skrynias, kurias man kadaise padovanojo Adalsteinas. Abi jos pilnos angliško sidabro. Aš noriu, kad skrynias užkeltų ant Įstatymų uolos, kai ten susirinks daugiausia žmonių. Paskui aš pažersiu sidabrą, ir bus labai keista, jei žmonės taikiai jį pasidalys. Aš manau, ten bus ir antasių, ir spardymosi, ir, galimas daiktas, galų gale visi tinge susipeš.

Tordisa atsakė:

– Tai būtų puikus pokštas, kurį visi minėtų, kol žmonės gyvens šioje šalyje.

Paskui ji nuėjo pas Grimą ir papasakojo jam, ką sumanęs Egilis.

– Negalima leisti, kad jis iškrėstų tokią baisią nesąmonę, – pasakė Grimas.

Ir kai Egilis vėl prašneko su juo apie kelionę į tingą, Grimas jį atkalbėjo nuo važiavimo. Taip Egilis liko namie. Bet jam tai nepatiko, ir jis buvo blogai nusiteikęs.

Samankalnyje tada varė bandas į kalnų pievas, ir Tordisa tingo metu buvo kalnuose. Vieną vakarą, kai žmonės Samankalnyje jau ėjo gulti, Egilis pašaukė Grimu vergus. Jis liepė atvesti jam arklį.

– Aš josiu nusiprausti prie karštųjų šaltinių, – pasakė jis.

Jis susiruošė ir išėjo, pasiėmęs abi skrynias sidabro. Sėdo ant arklio, nujojo per pievą už kalniuko ir ten dingo iš akių. O rytą žmonės atsikėlę pamatė, kaip per kalvelę, esančią į rytus nuo sodybos, parkiūtina Egilis, vedinas arkliu. Jie nuėjo ir parvedė jį namo. Bet nei skrynių, nei vergų niekas daugiau nematė, ir visi spėliojo, kur Egilis paslėpė savo sidabrą.

Į rytus nuo sodybos kalne yra dauba. Kai staiga atšyla, iš jos veržiasi krioklys, o kai vanduo nuslūgsta, žmonės toje dauboje dažnai randa angliškų monetų. Kai kas spėlioja, kad Egilis ten paslėpė savo sidabrą. Už Samankalnio pievų yra didelės ir labai gilios pelkės. Daugelis mano, kad Egilis ten paskandino savo sidabrą. Į pietus nuo upės yra karšti šaltiniai, o prie jų – didelės duobės, ir kai kas mano, jog Egilis paslėpė savo sidabrą tose duobėse, nes ten dažnai klaidžioja žaltvykslės.

Egilis pasakė, kad užmušė Grimo vergus, o sidabrą paslėpė, bet kur jį paslėpė – niekam nesakė.

Rudenį Egilis susirgo, ir liga nuvarė jį į kapus. Kai jis mirė, Grimas liepė jį aprengti geriausiaisiais drabužiais. Paskui jis liepė nunešti kūną į Palapinių kyšulį ir supilti ten pilkapi. Tame pilkapyje Egilį palaidojo kartu su jo ginklais ir drabužiais.

LXXXVI. Apie Egilio kaulus

Kai Islandijoje buvo įvesta krikščionybė, Samankalnio Grimas pasikrikštijo. Jis liepė pastatyti bažnyčią, o žmonės pasakojo, jog Tordisa į ją perkėlė Egilio palaikus. Šis pasakojimas pasitvirtino, kai Samankalnyje buvo pastatyta nauja bažnyčia, o toji, kurią Grimas kadaise pastatė prie Hriso tilto, – nugriauta, ir, perkelianč kapus, po altoriumi buvo rasti žmogaus griaučiai. Kaulai buvo daug didesni nei paprastų žmonių, ir visi nusprendė, jog sprendžiant iš senų žmonių pasakojimų, tai Egilio kaulai.

Tada ten gyveno pastorius Skaftis, Torarino sūnus, labai protingas žmogus. Jis paėmė Egilio kaukolę ir nunešė ją į kapines. Kaukolės didumas jį nustebino, bet dar labiau nustebino jos svoris. Iš lauko kaukolė buvo išraižyta kaip kriauklė. Skaftis užsimanė išmėginti, kokio jį tvirtumo. Jis paėmė didoką kirvį, užsimojo ir iš visų jėgų smogė pentimi per kaukolę, norėdamas ją perskelti. Ten kur jis smogė, kaukolė pabalo, bet neliko jokios žymės. Iš to matyti, jog tai kaukolei paprastų žmonių smūgiai negalėjo pakenkti ir tada, kai ją dengė oda ir mėsa.

Egilio kaulai buvo užkasti Samankalnio kapinių pakraštyje.

LXXXVII. Apie Pelkių žmonių giminę

Kai Islandija priėmė krikštą, Torsteinas pasikrikštijo ir liepė pastatyti bažnyčią Pilkiemyje. Jis buvo dievobaimingas ir sąžiningas žmogus. Jis išgyveno iki gilos senatvės ir mirė nuo ligos. Palaidotas buvo Pilkiemyje, toje bažnyčioje, kurią pats pastatė.

Torsteinas davė pradžių didelei giminei, kurioje buvo žymių žmonių ir skaldų. Visi tie, kurie kildino save iš Grimo Plikagalvio, buvo vadina mi Pelkių žmonėmis. Ilgą laiką šios giminės vyrai buvo stiprūs ir karingi, o kai kurie net pasižymėjo labai dideliu protu. Tačiau šios giminės žmonės buvo labai nepanašūs. Buvo ir pačių gražiausių žmonių, kada nors gimusių Islandijoje, kaip Torsteinas, Egilio sūnus, Kjartanas, Olavo sūnus ir Egilio sūnėnas, ir Halis, Gudmundo sūnus, taip pat Helga Gražuolė, Torsteino duktė, dėl kurios varžėsi Gunlaugas Gyvatliežuvis su skaldu Hravnu. Bet daugelis Pelkių žmonių giminėje savo išvaizda buvo labai negražūs.

Torgeiras, Torsteino sūnus, buvo stipriausias iš visų brolių, o Skulis buvo aukščiausio ūgio. Po savo tėvo Torsteino mirties Skulis gyveno Pilkiemyje ir ilgai dalyvavo vikingų žygiuose. Jis stovėjo jarlo Eiriko laivo, vadinamo Geležinšoniui, pirmagalyje, kai žuvo konungas Olavas, Trygvio sūnus. Septyniuose mūšiuose Skulis grūmėsi drauge su vikingais.

Asmenvardžių, vietovardžių ir pavadinimų rodyklė

A

- „Arinbjorno giesmė“ (*Arinbjarnarkviða*), viena iš trijų garsiųjų Egilio giesmių 205, 215
- „Aukso stoka“ (*Vellekla*), skaldo Einaro Svarstyklių Skambesio sukurta drapa jarlo Hakono garbei 217
- Adalsteinas Nugalėtojas, Jatvardo sūnus (sen. isl. *Áðalsteinn inn sigrsæli Játvarðsson*, sen. angl. *Æpelstan*, 924–939 m.), Anglijos karalius 134–139, 141–146, 149, 155, 162–164, 169, 174–177, 185, 214, 232
- Adilas (*Aðils*), Bretlando (t. y. Vello) jarlas, Hringo brolis 135–136, 139–142, 144 (dar žr. Hringas)
- Agdiras (*Agðir*), sritis Norvegijos pietuose, atitinka dabartines Rytų Agderio (norv. *Aust-Agder*) ir Vakarų Agderio (*Vest-Agder*) apskritis 70, 97
- airiai (*Írar*) 134, 164, 205
- Airija (*Írland*) 64, 204
- Akis Turtuolis (*Áki inn auðgi*), danas, kurį Egilis sutiko Kurše 126–128, 130, 133
- Aldžio sala (*Aldi*), dab. Aldenas (*Alden*) 157
- Aliostos sala (*Álþst*) Vefsnio fiorde, dab. Alstenas (*Alsten*) 68, 72, 76, 91
- Alova, Erlingo duktė (*Álof Erlingsdóttir*) 113, 151
- Alrekstadiras (*Álreksstaðir*), dab. Orstadas (*Árstad*) 110, 157
- altingas (*alþingi*), visuotinė Islandijos gyventojų sueiga Tingio slėniuose 216, 219
- Alvas Turtuolis (*Álfr inn auðgi*) 197–200
- Alvas Vikingas (*Álfr askmaðr Qzurarson tóta*), Osuro Barzdylos sūnus, Gunhildos ir Eivindo brolis 131–132
- Alvgeiras (*Álfgeirr*), Nortumbrijos jarlas 135–136, 139–140
- Ančia, upė (*Andakilsá*) 100
- Ančių užtakis (*Andakáll í Borgarfirði*) 100, 118
- Angis (*Naðr*), Egilio kalavijas 144
- anglai (*Englar*) 84, 136, 139, 144, 169
- Anglija (*England*) 82–83, 134–137, 140, 163–164, 175, 178, 185
- Anis (*Áni*) 94, 185, 227
- Anišlaitis (*Ánabrekka*) 100, 185, 220, 226–227, 230
- Arinbjornas Toriro sūnus (*Arinbjörn Þórisson*), hersiras 119–120, 124–125, 129–132, 146–157, 163, 165–169, 174–175, 178–179, 185–191, 215–216, 219
- Armodas (*Ármóðr*) 192–198, 202
- Arnaldas (*Arnaldr*) 192
- Arnfinas (*Arnfiðr*), Halando jarlas 129
- Arnfinas (*Arnfiðr*), Orknėjų jarlas 164
- Arngeiras, Bersio Bedievio sūnus (*Arngeirr Bersason goðlauss*) 149
- Arnvidas (*Arnviðr*), Vermalando jarlas 191, 198, 203
- Arnvidas (*Arnviðr*), Sunmiorio kunungas 62–63
- Asbjornas (*Ásbjörn*), kunungo Haraldo jarlas 63
- Asgautas (*Ásgautr*), kunungo Haraldo jarlas 63
- Asgeiras, Knioto sūnus (*Ásgeirr Knattarson*) 205

- Asgerda, Bjorno duktė (*Ásgerðr Bjarnardóttir*) 109–110, 114, 119–120, 146–152, 156, 162–164, 177, 182, 184–185, 206, 214, 219
- Askas (*Askr*), Onundo Kalniečio buveinė Fenhringo saloje, dab. Askėjus (*Askøy*) 113, 150, 159, 182–183
- Aslauga, Gutormo duktė (*Áslaug Gutormsdóttir*) 97
- Asnė, Vestaro duktė (*Ásný Vestarsdóttir*), Ofeigo Paniurelio žmona 92
- Atlėjaus sala (*Atley*) 121, 124
- Atlietis, Bardas (*Atleyjar-Bárðr*)
žr. Bardas
- Atlis Liesasis (*Atli inn mjóvi*), Gaularo jarlas 61, 63
- Atlis Trumpasis, Torgeiro Dygliakojo sūnus (*Atli inn skammi Þorgeirsson þyrnifótar*), Onundo Kalniečio ir Hado brolis 113, 176–177, 182–184
- Audbjornas (*Auðbjörn*), Firdiro fiulko konungas 61–63
- Audunas Blogasis Skaldas (*Auðun illskælda*) 68
- Auksinis Haraldas (*Gull-Haraldr*)
žr. Haraldas, Knuto sūnus
- Aukštasalis (*Hólmr*) 149
- Aukštutiniai karštieji šaltiniai (*Reykir inir efri*) 115
- Aurlandas (*Aurland*), Bjorno tėvonija, Sogno krašte 106–107, 110, 118, 151–152, 178, 182–183, 203
- B**
- Baltupė (*Hvítá*) 101–102, 115, 205, 227, 230
- Bandogiris (*Hjarðarholt*), sodyba Lašių slėnyje 205–206
- Bangių salos (*Hvalseyjar*) 102
- Bardas (*Bárðr*), Bardas Atlietis (*Atleyjar-Bárðr*), konungo Eiriko dvaro valdytojas 120–125, 130–131
- Bardas Baltasis, Brynholvo sūnus (*Bárðr inn hvíti Brynjólfsson*) 66, 68–73
- Bardis, Gudmundo sūnus (*Barði Guðmundarson*), Bardis Žudikas (*Víga-Barði*) 205
- Baugas (*Baugr*), Ketilio Upėtakio įbrolis 91–92
- Beitstadafiordas (sen. isl. *Beitsjór*, dab. norv. *Beitstadfjorden*), Trondheimo fiordo atšaka 88
- Bera Yngvaro duktė (*Bera Yngvarsdóttir*) 86, 104, 109–110, 116
- Bera, Egilio duktė (*Bera Egilsdóttir*) 185, 205
- Berdla (*Berðla*), dab. Berlé (norv. *Berle*) 59 (dar žr. Karis Berdlietis)
- Bergtora, Olavo duktė (*Bergþóra Óláfsdóttir*) 205
- Bersis Bedievis (*Bersi goðlauss*) 149
- Beržynkiemio sodyba (*Hrísar*) 115
- Biodvaras, Egilio sūnus (*Boðvarr Egilsson*) 185, 205–207
- Byrdos sala (*Byrða*) 84
- Bjalvis (*Bjálfi, Brunda-Bjálfi*), Bjalvis Bebaimis, Kveldulvo tėvas 59
- Bjarmalandas (*Bjarmaland*) 112
- Bjorgolvas (*Björgólfr*), pustrolis, Torgaro lendrmanas 66–67, 72
- Bjornas (*Björn*), Sogno hersiras, Brynholvo tėvas 106
- Bjornas Karštaslėnio karžygys, Arngeiro sūnus (*Björn Arngeirsson Hitdælakappi*) 149
- Bjornas Rytietis (Norvegas), Ketilio sūnus (*Björn inn austræni Ketilsson*) 215
- Bjornas Rudasis (*Rauða-Björn*) 218
- Bjornas Storulis iš Sniegakalnio pakrantės (*Björn inn digri af Snæfellsströnd*), Torgerdos tėvas, Onundo Akylojo uošvis 220
- Bjornas, Brynholvo sūnus (*Björn Brynjólfsson*) 106–113, 119–120, 130–131, 147–154, 177

Bjornas, švedų konungas (*Björn Svíakonungr*) 167
 Bjorno pieva (*Bjarnartǫður*) 108
 Blindheimo kiemas, Blindheimo sodyba (*Blindheimr*) (pasak sagos, Hiudo, bet iš tiesų – Vigros saloje) 178
 Bragis Senasis, Bodžio sūnus (*Bragi Boddason inn gamli*), skaldas 167
 Brenejaro salos (*Brenneyjar*), netoli dab. Gioteborgo 130
 britai (*Bretar*), t. y. velsiečiai 134, 141
 Britų šalis (*Bretland*), t. y. Velsas 135
 Brynjolvas, Bjorgolvo sūnus (*Brynjólfr Björgólfsson*), bondas iš Torgaro salos 66–70, 72–73, 81
 Brynjolvas, Bjorno sūnus (*Brynjólfr Bjarnarson*), Aurlando (Sogne) hersiras 106–110, 112, 118–119, 152
 Brynjolvas, Helgio sūnus (*Brynjólfr Helgason*) 119

D

Dala, Onundo Akylojo duktė (*Dalla Qnundardóttir sjóna*) 220
 danai (*Danir*) 84, 126, 135, 203
 Danija (*Danmörk*) 84–85, 128, 133, 185, 190–191, 203, 216
 Dygliakojis (*Þyrnifótr*) žr. Torgeiras Dygliakojis
 Dovro kalnai (*Dofraffjall*, dab. *Dovre-fjell*), Norvegijoje 176, 178, 193
 Drimbaslėnis (*Gufudalr*) 204
 Drimblaukis, prie Pilkiemio fiordo (*Gufuskálar í Borgarhreppi*) 204
 Drimblaukis, Vėplių pusiasalyje (*Gufuskálar á Rosmhvalanesi*) 203
 Drimbos fiordas (*Gufufjörðr*) 204
 Drimbos kyšulys (*Gufunes*) 204
 Drimbupė (*Gufuá, Gufá*) 99, 101, 204, 228
 Dublinas (*Dyflinn*, dab. *Dublin*) 107
 Dublino apylinkės (*Dyflinnar skíði*) 64

Dūmų ragas (*Reykjanes*) 99, 103
 Dūmų slėnis (sen. isl. *Reykjadalur*, dab. *Reykholtsdalur*) 115
 Dūmų uola (*Reykjarhamarr*) 206

E, Ė

Egilis (*Egill Þorsteinsson*), Torsteino ir Jofridos sūnus, Helgos Gražuolės brolis, pagrindinio sagos veikėjo Egilio vaikaitis 220
 Egilis, Grimio Plikagalvio sūnus (*Egill Skalla-Grímsson*), pagrindinis sagos veikėjas 104–106, 115–134, 136, 139–169, 174–207, 214–216, 218–220, 222, 224–228, 230–234
 Eidaskogas (*Eiðaskógr*) 191, 193, 196, 199–200
 Einaras, Teito sūnus (*Einarr Teitsson*) 223, 225–227
 Einaras, Helgio sūnus (*Einarr Helgason*), vadintas Svarstyklių Skambeisiu (*skálaglamm*), skaldas 215–218
 Einaro kyšulys (*Einarsnes við Borgarfjörð*), kur buvo rastas Biodvaro kūnas 206
 Eirarsundas (*Eyrarsund*) 128
 Eiras (*Eyrr*) 85
 Eirikas Išmintingasis (*Eiríkr alspakr*), vienas Norvegijos lėnrmunų 175
 Eirikas Kruvinasis Kirvis, Haraldo sūnus (*Eiríkr blóðøx Haraldsson*), Norvegijos konungas 110–113, 119–121, 124–125, 130–133, 149–157, 161, 163–177, 183, 185, 188 (dar žr. Eiriko sūnūs)
 Eirikas, Hakono sūnus (*Eiríkr Hákonarson*), jarlas 234
 Eiriko sūnūs (*Eiríkssynir*) 188, 190–191, 214–216
 Eivindas Ėriukas, Kario sūnus (*Eyvindr lambi Kárason*), Olviro Trumpanosio brolis 59–61, 68–70, 90–91

- Eivindas Kinkadrebys, Osuro
Barzdylos sūnus (*Eyvindr skreyja*
Qzurarson tóta), Gunhildos bro-
lis, Torvaldo Smarkuolio žudikas
131–133, 148
- Eivindas Skaldų Žlugdytojas, Fino
Žvairio sūnus (*Eyvindr skáldaspil-
lir Finnsson skjálga*) 91
- Eldueido sąsmauka (*Eldueið*, dab.
Namdalseid) 88
- Elvradas Galingasis, t. y. anglosaksų
karalius Alfredas Didysis (sen. isl.
Elfráðr inn ríki, sen. angl. *Ælfrēd*,
Ælfrēd) 134–135
- Ėriuklaukis (*Lambastaðir*) 162–163,
204, 229
- Erlingas turtuolis (*Erlingr inn auðgi*)
iš Ostro salos 113
- Ežios kalneliai, Ežios kalva (kalvos)
(*Einkunnir*) 101, 228
- F
- Faravidas (*Faravið*), Kvenlando ko-
nungas 78, 81
- Farerai (*Færeyjar*) 64
- Fenhringo sala (*Fenhring*), dab.
Askėjus (norv. *Askøy*) 158, 182
- Finas Žvairys, Eivindo Ėriuko sūnus
(*Fidr skjálgi Eyvindarson lamba*),
Eivindo Skaldų Žlugdytojo
tėvas 91
- Finmarkas (sen. isl. *Finnmörk*, dab. norv.
Finnmark) 67–68, 71, 73, 77–82
- Firdiro fulkas, Firdiras (sen. isl. *Firðir*,
Firðafylki, *Fjarðafylki*, dab. norv.
Fjordane) 61–64, 76, 86, 93, 106,
110, 112, 130, 132, 146, 151, 163, 182,
185–186, 215
- Fitjaras (*Fitjar*), kunungo dvaras
Hordalande, Stordo saloje 110, 215
- Fjaliras (*Fjalir*) 63, 132
- Flamandų žemės (*Flæmingjaland*),
dab. Flandrija 134
- Flokio slėnio upė (*Flókadalsá*) 102
- Flokio slėnis (*Flókadalur*) 115, 230
- Foldas (*Foldin*), dab. Oslo fiordas
(norv. *Oslofjorden*) 85
- Frėja (*Freyja*) 206
- Fridgeiras, Gydos sūnus (*Fridgeirr*
Gyðuson), Arinbjorno sūnėnas
178–180, 182, 188
- fryzai (*Frísir*) 189–190
- Fryzų šalis, Fryzų žemė (*Frísland*)
133, 189
- Frodis (*Fróði*), kunungo Eiriko auklė-
tinis 157–160
- Furusundas (*Furusund í Firðafylki*) 83
- G
- „Galvos išpirkimas“ (*Höfuðlausn*),
viena iš trijų garsųjų Egilio gies-
mių 169–173
- Gaularas (*Gaular*), žymi šventvietė ir
aukojimų vieta 61, 132
- Gautelvos upė (sen. isl. *Gautelfr*, *Elfr*),
dab. Giotaelvos upė Švedijoje
(šved. *Götaelv*) 83, 85
- Geiras Turtuolis, Ketilio Miegaliaus
sūnus (*Geirr inn auðgi Ketilsson*
blunds), Grimo Plikagalvio žentas,
Torunos vyras 115, 203
- Geirašlaitis (*Geirshlið*), sodyba
Flokio slėnyje 115
- Geirlauga, Eivindo Ėriuko duktė
(*Geirlaug Eyvindardóttir lamba*),
Sighvato Rudojo žmona 91
- Geirmundas Velniaodis (*Geirmundur*
heljarskinn), vienas pirmųjų
Islandijos naujakurių 204
- Geležinšonis (*Járnbarðinn*), jarlo
Eiriko, Hakono sūnaus, laivas 234
- Gyda, hersiro Toriro duktė, her-
siro Arinbjorno sesuo (*Gyða*
Þórisdóttir hersis) 178–179
- Godrekas (*Goðrekr*), Nortumbrijos
jarlas 135

- Gormas Senasis (*Gormr inn gamli*), Danijos konungas (valdė 910–958 m.) 128, 133
- Granio varteliai (*Granahlíð*), vieta, kur Torsteinas užmušė Granį 221
- Granio vienkiemis Storulio kyšulyje (*Granastaðir í Digranesi*) 101, 115
- Granis (*Grani*), Steinaro vergas, kurį nužudė Torsteinas 221
- Granis (*Grani*), vienas iš Grimo Plikagalvio šeimynykščių ir kaimynų 94, 101, 115–117
- Grimamiškis (*Grímsholt*) 229
- Grimaras, Grimo sūnus (*Grímarr Grímsson*) 100
- Grimarkiemis Ančių užtakyje (*Grímarsstaðir í Andakíl*) 101
- Grimas (*Grímr*), Grimolvo brolis, vienas iš Grimo Plikagalvio šeimynykščių 94
- Grimas Gauraveidis, Ketilio Upėtakio sūnus (*Grimr loðinkinni Ketilsson hængs*) 175
- Grimas Plikagalvis, Kveldulvo sūnus (*Skalla-Grímr Kveld-Úlfsson*), Egilio tėvas 60, 65, 83, 86–87, 92–106, 108–111, 113–120, 131–132, 147–149, 162–165, 175, 182, 187, 206, 215–216, 219, 220, 224, 226–227, 231–232, 234
- Grimas, Bardo sūnus (*Grímr Bárðarson*), Brynjalvo vaikaitis 70
- Grimas, Grimolvo sūnus (*Grímr Grímólfsson*) 100
- Grimas, Hego sūnus (*Grímr Heggson*) 116
- Grimas, Svertingo sūnus (*Grímr Svertingsson*), gyvenęs prie Samankalnio, Torolvo dukters Tordisės vyras, įstatymų skelbėjas (1002–1003 m.) 204–205, 219, 224, 231–233
- Grimas, Toriro sūnus (*Grímr Þórisson*), Grimas Halogalandietis (*Grímr inn háleygski*), Ketilio Keliauninko vaikaitis 100, 149
- Grimas, Torsteino sūnus (*Grímr Þorsteinsson*) 220, 229
- Grimo upė (*Grímsá í Borgarfirði*) 100, 102, 116
- Grimolvas (*Grímólfr*), vienas iš Grimo Plikagalvio šeimynykščių 94, 100
- Grimolvo pievos (*Grímólfsfit*) 100
- Grimolvo upelis (*Grímólfslækur*) 100
- Grimolvo vienkiemis (*Grímólfsstaðir*) 100
- Grisas Laisvasis (*Gríss lausingi*) 94, 102
- Griso tarpupis (*Grísartunga í Stafholtstungum*) 102, 228
- Grjotgardas, jarlo Hakono Hladiriečio sūnus (*Grjótgarðr Hákonarson Hlaðajarls*) 63
- Gudmundas Siolmundo sūnus (*Guðmundr Sölmundarson*) 205
- Gulatingas (*Gulabing*) 150, 151, 157, 177, 183
- Gulbių kyšulys (*Álptanes*) 100–101, 103, 105, 162, 204, 228–229
- Gulbių upė (*Álptá*) 149
- Gunaras, Egilio sūnus (*Gunnarr Egilsson*) 185, 207
- Gunaras, Hlivo sūnus (*Gunnarr Hlifarson*) 219
- Gunhilda Bjorno duktė (*Gunnhildr Bjarnardóttir*), Onundo Kalniečio žmona 113, 147, 150–151
- Gunhilda Osuro duktė (*Gunnhildr Özurardóttir*), karalienė, Eiriko Kruvinojo Kirvio žmona, žinoma kaip „konungų motina“ (*Gunnhildr konungamóðir*), pasak šios ir kai kurių kitų sagų, buvusi ne karališkos kilmės, tačiau kituose šaltiniuose įvardijama kaip danų karaliaus Gormo Senojo duktė, taigi karaliaus Haraldo

- Mėlyndančio sesuo 112–113, 121–122, 131–133, 148–149, 152, 156–157, 161, 163–164, 166–168, 177, 185
- Gunhilda, jarlo Halvdano duktė (*Gunnhildr Hálfðanardóttir jarls*), Fino Žvairio žmona 91
- Gunlaugas Gyvatliežuis, Hromundo sūnus (*Gunnlaugr ormstunga Hrómundarson*) 149
- Gunlaugas Gyvatliežuis, Ilugio sūnus (*Gunnlaugr ormstunga Illugason*) 220, 234
- Gutormas, Sigurdo Elnio sūnus (*Gutormr Sigurðarson hjartar*) 96–98
- H**
- Hadas, Torgeiro Dygliakojo sūnus (*Haddr Þorgeirsson þyrnifótar*) 113, 157, 159–160
- Hakonas Galingasis, Sigurdo sūnus (*Hákon jarl Sigurðarson inn ríki*), jarlas (937–995 m.) 216–217, 232
- Hakonas Gerasis, Adalsteino auklėtinis, Haraldo Gražiaplaukio sūnus (*Hákon inn góði Adalsteinsfóstri Haraldsson ins hárfagra*), Norvegijos kunungas 134, 163–164, 175–177, 182, 187, 191, 193, 202–203, 214–215
- Hakonas Hladirietis, Hakonas Grjotgardo sūnus, Hladiro (sen. isl. *Hlaðir*, dab. norv. *Lade*) jarlas (*Hákon Hlaðajarl Grjótgarðsson*) 63
- Halandas (*Halland*), vietovė Švedijoje 129
- Halas, Gudmundo sūnus (*Hallr Guðmundarson*) 205, 234
- Halbera, Ulvo Bebaimio duktė (*Hallbera Ulfsdóttir ins óarga*), Kveldulvo motina 59
- Halbjornas Pustrolis iš Hrvanistos (*Hallbjörn hálftröll í Hrafnistu*), Ketilio Upėtakio tėvas 59
- Haldoras, Olavo sūnus (*Halldórr Oláfsson*) 205
- Halis, Torsteino sūnus (*Halli Þorsteinson*) 220
- Halogalandas (sen. isl. *Hálogaland*, *Háleygjafylki*, norv. *Hålogaland*, maždaug atitinka dabartines Nordlando ir Tromso apskritis Šiaurės Norvegijoje) 61, 66, 68, 71, 73–76, 78, 81–82, 90–91
- Halsas (*Háls*), prie Limafiordo (sen. isl. *Limafjörð*, dan. *Limfjorden*), Danijoje 190, 216
- Halsteinas, jarlo Atlio Liesojo sūnus (*Hallsteinn Atlason jarls*) 61
- Halvardas Kietasis (*Hallvarðr harðfari*), kunungo Haraldo pasiuntinys, Sigtrygo Greitojo brolis 83, 85, 87, 89–90, 97–99
- Halvdanas (*Hálfðan*), jarlas, skaldo Eivindo Skaldų Žlugdytojo motinos Gunhildos tėvas 91
- Halvdanas Baltakojis (*Hálfðan hvítbeinn*), kunungas, Olavo Medkirčio sūnus 190
- Halvdanas Juodasis (*Hálfðan svartí*), kunungas, Haraldo Gražiaplaukio tėvas 61, 97
- Haraldas Gauruotasis (*Haraldr lífa*), vėliau pavadintas Haraldu Gražiaplaukiu, Halvdano sūnus (*Haraldr hárfagri Hálfðanarson*) 61–66, 68, 70–71, 74–76, 79, 83–87, 90–91, 93, 95–98, 102, 107, 110, 134, 156, 163, 166–167, 190–191
- Haraldas Pilkakailis, Eiriko sūnus (*Haraldr Eiríksson gráfeldr*) 188, 190, 215–216
- Haraldas, Gormo sūnus (*Haraldr Gormsson*), danų kunungas (936–985 m.) 128, 133
- Haraldas, Knuto sūnus (*Haraldr Knutsson*), dar vadintas Auksiniu Haraldu (*Gull-Haraldr*) 216

- Harekas Bjorgolvo ir Hildiridos sūnus, Hrioreko brolis (*Hárekr Björgólfsson, Hildiríðarson*) 67, 73, 75–76, 79, 82–83 (dar žr. Hildiridos sūnūs)
- Haugasundas (*Haugasund*, dab. *Haugesund*), vietovė Rogalande, Norvegijoje 156
- Havrfsfiordas (*Hafsvfjörður*) 70, 76
- Hebridų salos (sen. isl. *Suðreyjar*, dab. angl. *Hebrides*) 107
- Hegas (*Heggr*) 116
- Heglaukis (*Heggsstaðir*) 116
- Helga Gražuolė, Torsteino duktė (*Helga in fagra Þorsteinsdóttir*), dėl kurios varžėsi Gunlaugas Gyvatliežuvis su skaldu Hravnu „Gunlaugo Gyvatliežuvio sagoje“ 220, 234
- Helga, Ketilio Upėtakio duktė (*Helga Ketilsdóttir hængs*), Brynjalvo iš Torgaro žmona 66
- Helga, Olavo Vilkiūkščio duktė (*Helga Óláfsdóttir feilans*) 219
- Helga, Torfino duktė (*Helga Þorfinnsdóttir*) 196, 202
- Helgis, Bjorno Rudojo sūnus (*Helgi Rauða-Bjarnarson*), Trevilio (Kaklaskarės) brolis 218
- Helgis, Otaro sūnus (*Helgi Óttarsson*) 215, 217
- Helgis, Ranveigos sūnus (*Helgi Ranveigarson*), Tordo brolis 119
- Helgis, Torfino sūnus (*Helgi Þorfinnsson*) 197
- Helgis, Upėtakio sūnus iš Slėnio (*Helgi Hængsson á Velli*) 92
- Helsingjalandas (*Helsingjaland*), dab. Helsinglandas (*Hälsingland*), sritis Švedijoje 64, 78
- Herðla (*Herðla*), sala Hiordalande 158, 160–161
- Herdlos šcherai (*Herðluver*) 158
- Herjolvus Upėtakio sūnus (*Herjólfur Hængsson*) 92
- Herlaugas (*Herlaugr*), Naumudalio kunungas 61
- Herlaugas, jarlo Hakono Hladiriečio sūnus (*Herlaugr Hákonarson Hlaðjarls*) 63
- Hersteinas, jarlo Atljo sūnus (*Hersteinn Atlason jarls*) 61
- Hildiras iš Hildiro salos (*Hildir úr Hildisey*) 92
- Hildirida, Hiognio iš Lekos duktė (*Hildiríðr Högnadóttir*) 66–67 (dar žr. Hildiridos sūnūs)
- Hildiridos sūnūs (*Hildiríðarsynir*) 67, 70, 72, 74, 76–77, 79, 81–82, 91 (dar žr. Harekas, Bjorgolvo sūnus, ir Hriorekas, Bjorgolvo sūnus)
- Hildiro sala (*Hildisey*) 92
- Hiodo sala (*Hjǫð*) 178
- Hiognis iš Lekos (*Högni, bóndi í Leku*) 67
- Hiordalandas (sen. isl. *Hjǫrðaland*, dab. norv. *Hordaland*) 82–83, 110–113, 118, 150, 156, 178, 182, 187, 203, 215, 220
- Hiordalando fiulkas (*Hjǫrðafylki*) 151 (dar žr. Hiordalandas)
- Hioskuldas, Kolio iš Slėnių sūnus (*Hǫskuldr Dala-Kollsson*) 205
- Hisingas (*Hising*), sala Gautelvos upėje 83, 87
- Hjaltlandas, dab. Šetlando salos (*Hjaltland*, dab. angl. *Shetland*) 107
- Hjorleivas Torsteino sūnus (*Hjǫrleifr Þorsteinsson*) 220
- Hjorleivas, Hrodmaro sūnus (*Hjǫrleifr Hróðmarsson*), vienas iš pirmųjų Islandijos gyventojų, persikėlęs Islandijon drauge su Ingolvu 91
- Hladiras (sen. isl. *Hlaðir*), dab. Ladė (norv. *Lade*) 87, 90 (dar žr. Hakonas Hladirietis)
- Holmsteinas, jarlo Atljo (Liesojo) sūnus (*Hólmsteinn Atlason jarls*) 61

- Hravnas Onundo sūnus, skaldas (*Skáld-Hrafn Önundarson*) 220, 234
- Hravnas, Torsteino sūnus (*Hrafn Þorsteinsson*) 220
- Hravnas, Upėtakio sūnus (*Hrafn Hængsson*), įstatymų skelbėjas (930–949 m.) 92, 102
- Hravnhilda, Ketilio Upėtakio iš Hravnistos duktė (*Hrafnhildr Ketilsdóttir hængs úr Hrafnistu*) 91
- Hravnista, dab. Ramsta (*Hrafnista*, dab. norv. *Ramsta*) 59, 66, 91
- Hravno sodybviētė (*Hrafnþóptir*) 92
- Hringarikis, dab. Ringerikė (*Hringaríki*, dab. norv. *Ringerike*) 97
- Hringas (*Hringr, jarl i Bretlandi*), Britų šalies (t. y. Velso) jarlas, Adilso brolis 135–136, 139–141 (dar žr. Adilsas)
- Hriorekas, Bjorgolvo ir Hildiridos sūnus (*Hrærekkr Björgólfsson, Hildiríðarson*), Hareko brolis 67 (dar žr. Hildiridos sūnūs)
- Hriso tiltas (*Hrísbrú*) 233
- Hrivla, Torsteino sūnus (*Hrifla Þorsteinsson*) 220
- Hroaldas (*Hróaldr, jarl i Firðafylki*), Firdiro jarlas 61, 63
- Hrolaugas (*Hrollaugr*), Naumudalio kunungas, vėliau – jarlas 61
- Hromundas, Toriro sūnus (*Hrómundr Þórisson*), Ketilio Keliauninko vaikaitis, Grimo Halogalandiečio brolis 149
- Humra (*Humra*), upė Anglijoje, dab. Hamberis (angl. *Humber*) 164
- Huntjovas (*Húnþjófr*), Nordmiorio kunungas 61–62
- I, J, Y
- Ilgasis (*Langr*), Torolvo, Plikagalvio Grimo sūnaus, kalavijas 139
- Ilgėzeris (*Langavatn*) 228
- Ilgmiškis (*Langaholt*) 229
- Ilgšio vienkiemis (*Jarðlangsstaðir*) 101
- Ilgupė (*Langá á Mýrum*) 100–101, 103, 149, 227
- Ilgupės krioklys (*Langárfors*) 149, 229
- Ilugis Juodasis, Halkelio sūnus (*Illugi svarti Hallkelsson*), Turidos Usnės sūnus, skaldo Gunlaugo Gyvatliežuvio tėvas 149
- Ingibjorga, Haraldo Gražiaplaukio duktė (*Ingibjörg Haraldsdóttir hárfagra*) 91
- Ingirida, Sveino duktė (*Ingiríðr Sveinsdóttir*), konungo Olavo Romiojo (*Ólafr kyrrri*) žmona 119
- Ingolvas, Orno sūnus (*Ingólfr Arnarson*), pirmasis Islandijos naujakūrys norvegas 91, 96, 99
- Inguna (*Ingunn*), Ketilio Upėtakio žmona, Hravno motina 92
- Iris (*Íri*) (airis), buvęs Torsteino Egilio sūnaus (*Þorsteinn Egilsson*) vergas, paleistas į laisvę 227–228
- Islandija (*Ísland*) 64, 91–92, 96, 99–103, 108, 111, 113, 115, 117, 145, 148–149, 156, 162–164, 176–178, 185, 189–190, 202–203, 205, 214, 218, 233–234
- Įstatymų uola (*Lögberg*) 232
- Yngvaras (*Yngvarr*) 86, 102–105, 162
- Yrė, Geirmundo Velniaodžio duktė (*Yrr Geirmundardóttir heljar-skinns*), Ketilio Drimbos žmona 204
- J
- Jamtalandas (*Jamtaland*), dab. Jemtlandas (Švedijoje) (šved. *Jämtland*) 64, 78
- Jarlsneso kyšulys (*Jarlsnes*), Bretlande, t. y. Velse 140
- Jatmundas (Edmundas), anglų karalius (*Játmundr Englakonungr*, sen. angl. *Eadmund*, 939–946 m.) 185

- Jatvardas, Elvrado sūnus (*Játvardr Elfráðsson*, sen. angl. *Eadward*, 901–924 m.), anglų karalius
Edvardas, Alfredo sūnus 134–135
- Jautupė (*Þjórsá*) 92
- Jofrida, Gunaro duklė (*Jófríðr Gunnarsdóttir*), ištekėjusi už Torsteino, Egilio sūnaus 219–220
- Jorundas, Hravno sūnus, godis (*Jörundr goði Hrafnsson*) 92
- Jorvikas (*Jórvík*), dab. Jorkas (angl. *York*) 135, 164–165, 175
- Jutlandija (sen. isl. *Jóttland*, dab. dan. *Jylland*) 130, 133, 148
- K
- Kalva (*Hváll*), dar žinoma kaip Storolvo kalva (*Stórolfshváll*) 92
- Kalvelės (*Haugar*, at *Haugum*), sodyba, kuri anksčiau vadinosi Sigmundo vienkiumi (*Sigmundarstaðir*) 102
- Kalvos upelis (*Hváslækur*) 92
- karelai (*Kirjalar*) 78
- karelių kraštas (žemė) (*Kirjálaland*), dab. Karelėja 78, 81
- Karis (*Kári*), Karis Berdlietis (*Berðlu-Kári*) 59–60, 63, 68–70, 88
- Kartgirys (*Stangarholt*) 101, 228
- Katanesas (*Katanes*), dab. Keitnesas (*Caithness*) Škotijoje 64
- Ketilis Drimba (*Ketill gufa*) 203–204
- Ketilis Hadalandietis (*Ketill hǫðr*) 154–155
- Ketilis Keliauninkas (*Ketill kjölfari*), Toriro tėvas, Grimo ir Hromundo senelis 99
- Ketilis Miegalius (*Ketill blundr*) (nepainiotinas su Ketiliu Snaudaliumi, *Blund-Ketill*) 115
- Ketilis Snaudalius, Geiro sūnus (*Blund-Ketill Geirsson*) (nepainiotinas su Ketiliu Miegaliumi, *Ketill blundr*) 115
- Ketilis Upėtakis, Halbjorno iš Hravnistos sūnus (*Ketill hængr Hallbjarnarson í Hrafnistu*) 59, 66, 91, 175
- Ketilis Upėtakis, Naumdalio jarlo Torkelio sūnus (*Ketill hængr Þorkelsson Naumdæljarls*) 91
- Kiemelis, Sodžius (galbūt ir pagonių šventykla) (*Hof*) 92
- Kiemupė (*Háflslækur*) 100, 220–222, 226
- Kjartanas, Olavo sūnus (*Kjartan Óláfsson*) 205, 234
- Kjotvis Turčius (*Kjǫtvi inn auðgi*) 70
- kolbiagai (*Kylfingar*) 73
- Kolsveinas, Torsteino sūnus (*Kollsveinn Þorsteinsson*) 220
- Korio kyšulys (*Kóranes*) 204
- Koris (*Kóri*), Ketilio Drimbos vergas 204
- Kormakas Ogmundo sūnus (*Kormákr Ögmundarson*), skaldas 220
- Kovos kalva (*Orrostuhváll*) 229
- Kovos Valdovas (*Dragvandill*), kalavijas 175, 181, 184
- Kreivupė (*Rangá*) 92
- Kruvinasis Kirvis (*Blóðøx*) žr. Eirikas Kruvinasis Kirvis
- Kupriakalvis (*Krumshólar í Borgarhreppi*) 101
- Kuprio pelkė (*Krumskelda*) 163
- Kuprys (*Krumr*) žr. Torbjornas Kuprys
- kuršiai (*Kúrir*) 126
- Kuršių žemė, Kuršas (*Kúrland*) 125, 139
- Kveldulvas Bjalvio sūnus, Vakarinis Ulvas, Vakarinis Vilkas (*Kveld-Úlfr Bjálfason*), Salbjorgos vyras, Torolvo ir Plikagalvio Grimo tėvas, Egilio senelis 59–60, 62, 64–66, 68–70, 83–84, 86–87, 91–94, 96–100, 102, 104, 112
- kvenai (finų gentis) (*Kvenir*) 78
- Kvenlandas, kvenų šalis (*Kvenland*) 78, 81

Kvigas, Hego brolis (*Kvígr, bróðir Hegg*) 116

L

Laivas (*Ellíði*), Steinaro būstas

Sniegakalnio pakrantėje 230

Laivinės kyšulys (*Naustanes*) 163

Laivo ragas, Laivo kyšulys (*Knarrar-nes*) 100, 103

Lambis, Tordo sūnus (*Lambi Þórðar-son*) 204, 229–230

lapiai, samiai (*Finnar*) 67–68, 73, 78, 81–82

Lašių pieva (*Laxfit*) 116

Lašiųpės slėnis (*Laxárdalur*) 205

Lavos laukai, Lavos kauburnas prie Pilkiemio (*Borgarhraun*) 100, 230

Lekos sala (*Leka*) 67, 77

Lidandisneso kyšulys (*Líðandisnes*), dab. Lindesnesas (norv. *Lindesnes*), piečiausias Norvegijos kyšulys 85

Limafiordas, dab. Limfiordas (sen. isl. *Limafljóðr*, dan. *Limfjorden*) Jutlandijoje, Danijoje 190, 216

Lygra (*Lygra*) 110

Ljotas Išblyškėlis (*Ljótr inn bleiki*), berserkas 178–182, 186–188

Londonas (sen. isl. *Lundúnir*, dab. angl. *London*) 175

Lundas (sen. isl. *Lundr*, dab. šved. *Lund*), miestas dabartinėje Švedijoje, Viduramžiais priklausęs Danijai 128

Lundunas žr. Londonas

M

Maudyklės slėnis (*Laugardalur*) 102

Melkorka, airių konungo Myrkjartano duktė (*Melkorka Mýrkjartansdóttir Írakonungs*) 205

Menkių fiordas (*Þorskafjóðr*) 204

Miegaležeris (*Blundsvatn*) 227

Milžinkiemis (*Þursstaðir*) 101

mioriečiai (*Mærir*) 62–63

Mioris (*Mærr*) 61–63, 66, 178, 182, 187, Nordmioris, arba Šiaurinis Mioris (*Norðmærr*) 61–63, Sunmioris, arba Pietinis Mioris (*Sunnmærr*) 62–63

Miškupė (*Markarfljót*) 92

Myrkjartanas, airių karalius (*Mýrkjartan, Írakonungr*) 205

Moeida, Hildiro duktė (*Móeiðr Hildisdóttir*), Upėtakio sūnaus Vestaro žmona 92

Moeidkalvis (*Móeiðarhváll*) 92

Molio užtakis (*Leiruvágr*) 219

Molupis (*Leirulækr*) 103, 149, 227, 230

Mosėjaus pilis (*Móseyjarborg*) 107

Mosėjaus sala (*Mósey*), dab. Musa (angl. *Mousa*), viena iš Šetlando salų 107

Mostrarsundo užtakis (*Mostrar-sund*) 85

N

naumudaliečiai (*Naumdalir*) 62

Naumudalis (*Naumdælafylki, Naumudalr*), dab. Namdalenas (norv. *Namdalen*, samių kalba *Näämesjevuemie*) 61, 75–78, 88–91

Naustdalis (sen. isl. *Naustdalr*, dab. norv. *Naustdal*) 63

Nordmioris, Šiaurinis Mioris (*Norðmærr*) žr. Mioris

Normandija (*Norðmandi*) 64

Nortumbrija (sen. isl. *Norðimbraland*, dab. angl. *Northumberland*) 135–136, 138, 164

norvegai (*Norðmenn*) 78, 115, 124, 135, 140, 149, 198, 202, 219, 229

Norvegija (*Nóregr*) 61, 78, 85, 97, 102–103, 106–111, 115, 130, 133–134, 146, 148–150, 152, 156–157, 163–164,

168, 175–176, 185, 190–191, 198, 203,
214–216

O

Odas iš Tarpupio, Onundo sūnus
(*Tungu-Oddr Qnundarson*) 101,
219, 223–227, 233

Odas Vienišius (*Oddr einbúi*) 94, 102

Ođinas (*Óđinn*) 93, 123, 143, 156, 169,
173, 207, 210–214, 219

Ofeigas Paniurelis, Onundo sūnus
(*Ófeigr grettir Qnundarson*) 92

Ogmundas, Galčio sūnus (*Ogmundr
Galtason*) 220

Ogvaldsnesas (*Ogvaldsnes*), vienas iš
konungo Haraldo dvarų 110

Olavas Medkirtys (*Óláfr trételgja*),
Halvdano Baltakojo tėvas, Verma-
landą užkariavęs konungas 190

Olavas Romusis, Haraldo sūnus
(*Óláfr Haraldsson inn kyrri*) 119

Olavas Rudaplaukis (*Óláfr rauði*), škotų
konungas 135–138, 140–144, 164

Olavas Vilkiūkštis, Torsteino sūnus
(*Óláfr feilan Þorsteinsson*) 102, 219

Olavas, Haraldo Gražiaplaukio sūnus
(*Óláfr Haraldsson hárfagra*),
Viko gyventojų išrinktas konungu;
nužudytas brolio Eiriko 156

Olavas, Haraldo sūnus žr. Olavas
Romusis (nepainiotinas su ko-
nungu Olavu, Haraldo Gražia-
plaukio sūnumi)

Olavas, Hioskuldo sūnus (*Óláfr
Höskuldsson*) 127

Olavas, Trygvio sūnus (*Óláfr
Tryggvason*), Norvegijos konun-
gas (995–1000 m.) 234

Oleivas Rankena (*Óleifr hjalti*) 102,
115–116

Olfusas (*Ólfus*) 204–205

Olvaldas (*Ólvaldr*) 228

Olvaldo sodyba (*Ólvaldsstaðir*) 228

Olviras (*Ólvir*), hersiro Toriro namiš-
kis 120–124

Olviras Trumpanosis, Kario sūnus
(*Ólvir hnúfa Kárason*), konungo
Haraldo skaldas 59–61, 65, 69–70,
77, 80, 88–90, 93–95

Onundas Akylasis, Anio sūnus
(*Qnundr sjóni Ánason*) 100, 185,
192, 220, 225–227, 229

Onundas Kalnietis, Torgeiro Dyg-
liakojo sūnus (*Berg-Qmundr
Þorgeirsson þyrnifótar*) 113, 147,
149–154, 156–160, 167, 176, 183

Orknio salos (sen. isl. *Orkneyjar*,
dab. angl. *Orkney*, škot. *Arcaibh*)
64, 107, 164

Ormas Stipruolis, Storolvo sūnus
(*Ormr inn sterki Stórolfsson*), Upė-
takio vaikaitis 92

Oslofiordas (sen. isl. *Oslóarfjorðr*,
dab. norv. *Oslofjorden*) 85, 176,
190 (dar žr. Foldas)

Ostrarfiordas (*Ostrarfjörðir*, dab. norv.
Osterfjorden) 94

Ostro sala (*Ostr*, dab. norv. *Osterøy*) 113

Osuras Barzdyla (*Qzurr tóti*), Gunhil-
dos tėvas 113, 129

Osuras, Eivindo sūnus (*Qzurr Eyvin-
darson*), gavęs į žmonas Egilio
dukterį Berą 205

Osvivras Išmintingasis, Helgio sūnus
(*Osvifr inn spaki Helgason*), Einaro
brolis 215, 218

Otaras, Bjorno Rytiečio sūnus (*Óttarr
Bjarnarson ins austræna*) 215

P

Paguodos kyšulys (*Munodarnes*) 102

Palapinių kyšulys (*Tjaldanes*) 233

Paribio upė (*Merkiá*) 92

Pašlaitės (*Fljótshlíð*) 92

Pašlaitkiemis prie Skersupės (*Þve-
rárhlið*) 149

- Pelkės (*Mýrar*) 100–101, 204, 226–227
 Pelkių žmonės (*Mýramenn*) 116, 234
 Pelkių žmonių giminė (*Mýramannakyn*) 220, 234
 Pelkynė (*Víðimýrr*) 218
 Pietinės salos žr. Hebridų salos
 Pilkiemio fiordas (*Borgarfjörðr*)
 99–103, 108, 113, 115, 148, 162, 185,
 203–204, 230
 Pilkiemis (*Borg*), sodyba Pelkėse
 (*á Mýrum*) 100–101, 103, 105, 108,
 113–115, 117–118, 148, 162–164, 206,
 214, 218, 220–224, 226, 228, 234
 Plačiakiemis (*Breiðabólstaðr*) 92
 Platusis fiordas (*Breiðafjörðr*) 204, 215
 Plynuokštė prie Samankalnio (*Heiðr, Mosfellsheiði*) 204
 Prieplaukos kalnai (*Hafnarfjöll*) 100
- R
- Ragis, Oleivo Rankenos sūnus (*Ragi Oleifsson hjalta*) 102
 Ragnaras Kailiakelnis (*Ragnarr loðbrók*) 135
 Ragnaras, Gutormo sūnus (*Ragnarr Guttormsson*) 97
 Ragnhilda, Eiriko Kruvinojo Kirvio duktė (*Ragnhildr Eiríksdóttir blóðøxar*), Orknio jarlo Arnfino žmona 164
 Ragnhilda, Gutormo duktė (*Ragnhildr Guttormsdóttir*) 97
 Ranveiga, Tordo dukra (*Rannveig Þórðardóttir*), Ingiridos motina, konungo Olavo Romiojo uošvė 119
 Ranveiga, Tordo iš Aurlando duktė (*Rannveig Þórðardóttir á Aurlandi*) 118
 Raudonasis tarpekis (*Rauðsgil*) 115
 Raumarikis (*Raumaríki*), dab. Rumerikė (dab. norv. *Romerike*) 176
 Raumsdalis (*Raumsdalr*), dab. Rumsdalis (norv. *Romsdalen*) 61–63, 178
 Riognvaldas, Eiriko Kruvinojo Kirvio sūnus (*Rognvaldr Eiríksson blóðøxar*) 157–158, 160
 Riognvaldas, Eisteino sūnus (*Rognvaldr Mærajarl Eysteinnsson*), abiejų Miorių ir Raumsdaliao jarlas, sudeginęs konugą Vemundą 63
 Rytų Agdiras (*Austr-Agðir*) 97 (dar žr. Agdiras)
 Rytų žemės (*Austrvegr*) 84, 110, 125, 133
 Rogalandas (*Rogaland*), Norvegijos sritis tarp Agdiro ir Hiordalando 70, 110, 156, 187
 Rūdų kyšulys (*Raufarnes*), dab. Roidanesas (dab. isl. *Rauðanes*) 78
 Ruonių įlanka (*Selalón*) 100
- S
- „Skaudi sūnų netektis“ (*Sonatorrek*), viena iš trijų garsiųjų Egilio giesmių 207–214
 Saksų žemė (*Saxland*) 134, 189
 Salbjorga, Kario duktė (*Salbjörg Káradóttir*), Eivindo Ėriuko ir skaldo Olviro Trumpanosio sesuo, ištekėjusi už Kveldulvo 59–60
 Samankalnis (*Mosfell*) 204–205, 219, 224, 231–233
 Sandnesas (*Sandnes*), sodyba Aliostos saloje 68–69, 72–73, 79, 82, 86, 88, 90–91, 93
 Saudėjaus sala (*Sauðey*) 124
 Saudungsundo sąsiauris (*Sauðungsund*) 154
 Seheimas (*Sæheimr*), konungo dvaras, dab. Seimas (norv. *Seim*) Norvegijoje, Alversunde 109
 Serkas, Brynjalvo sūnus (*Serkr Brynjólfsson*) 119
 Seuna, Grimo Plikagalvio duktė (*Sæunn Skalla-Grímsdóttir*), Torfino Rūsčiojo žmona 104, 149

- Sighvatas Rudasis (*Sighvatr rauði*),
vedęs Eivindo dukterį Geirlaugą 91
- Sigmundas (*Sigmundur*) 102
- Sigmundo kyšulys (*Sigmundarnes*) 102
- Sigmundo vienkiemis (*Sigmundars-
taðir*), dab. Kalvelės (*Haugar*) 102
- Sigrída, Sigurdo iš Sandneso duktė
(*Sigríðr Sigurðardóttir á Sandnesi*),
Brynjolvo sūnaus Bardo žmona,
su juo susilaukusi Grimo, o po
Bardo mirties ištekėjusi už
Kveldulvo sūnaus Torolvo, kuriam
žuvus ištekėjo už Eivindo Ėriuko
68, 71, 88, 90–91
- Sigtrygas Greitasis (*Sigtryggr snar-
fari*), Halvardo Kietojo brolis,
konungo Haraldo pasiuntinys 83,
85, 87, 98
- Sigurdas Elnias (*Sigurðr hjǫrtr*) 96
- Sigurdas iš Sandneso (*Sigurðr, bóndi
á Sandnesi*) 68–69, 72
- Sigurdas, Eisteino sūnus (*Sigurðr
Eysteinnsson*), Orknio jarlas 107
- Sigurdas, Gutormo sūnus (*Sigurðr
Guttormsson*) 97
- Sigurdas, Haraldo Gražiaplaukio
sūnus (*Sigurðr Haraldsson hárf-
agra*), trandheimiečių išrinktas
konungu, nužudytas brolio Eiriko
Kruvinojo Kirvio 156
- Sigvaldis, Haraldo Gaubto sūnus,
jarlas (*Sigvaldi jarl Strút-Haralds-
son*) 217
- Siolvis Kapotojas, Huntjovo sūnus
(*Sǫlvi klofi Húnþjófsson*) 62–63
- Skaftis, Torarino sūnus (*Skapti Þóra-
rinsson*), kunigas 35, 233
- Skaftis, Torodo sūnus, įstatymų skel-
bėjas (*Skapti Þóroddsson, lǫgsögu-
maðr*) (1004–1030 m.) 204
- Skaldas Hravnas (*Skáld-Hrafn*) 220,
234
- Skardžiai (*Brekkur*), Upėtakio sūnaus
Herjolvo sodyba 92
- Skarnsundo sąsiauris (*Skarnssund*) 88
- Skersupė Kreivupės slėnio apylinkėse
(*Þverá i Rangárvallasýslu*) 92
- Skersupė Pilkiemio fiordo apylinkėse
(*Þverá i Borgarfirði*) 101, 149
- Skorio sala (*Skorraey*) 204
- Skoris (*Skorri*), Ketilio Drimbos ver-
gas 204
- Skulis, Torsteino sūnus (*Skúli Þorsteins-
son*) 220, 234
- Slėniai (*Dalir*), Gudbrandsdalio slė-
nis Norvegijoje 178, 205
- Slėniai, Vakarų slėniai (*Dalir, vestr til
Dala*) Islandijoje, Plačiojo fiordo
apylinkėse 218
- Slėnis (*Vǫllr*), Upėtakio sūnaus Helgio
sodyba 92
- Smėlio užtakis (*Sandvík*) 117
- Sniegakalnio pakrantė (*Snæfellsströnd*)
220–221, 230
- Sognas (*Sogni*) 65, 106, 110–111,
118–120, 132, 151, 178, 182–183,
185–186, 203
- Sognefiordas (sen. isl. *Sognsær*,
dab. norv. *Sognefjorden*) 96–97,
107, 110, 154
- Solskelio sala (*Sólskel*) 63
- Solundiro salos (*Sólundir*) 66
- Solveiga Gražuolė, jarlo Atlio (Liesojo)
duktė (*Solveig in fagra Atladóttir
jarls*) 61
- Srovingasis fiordas (*Straumfjörðr*) 103
- Stadas (*Staðr*) 63
- Steinaras, Onundo Akylojo sūnus
(*Steinarr Qnundarson sjóna*,
Steinarr Sjónason) 220–230
- Steindoras, Olavo sūnus (*Steindórr
Ólafsson*), Torgerdos sūnus ir
Egilio vaikaitis 205
- Steinsundas, Steinsundo sąsiauris
(*Steinssund*) 154
- Stiebagiris (*Stafaholt*) 223–224
- Stirtos pelkė (*Stakksmýrr*) 220–222
- Stordo sala (*Storð*) 215

- Storolvas, Upėtakio sūnus (*Stórólfr Hængsson*) 92
- Storolvlaukis (*Stórólfsvöllr*) 92
- Storulio kyšulys (*Digranes*, dab. *Borgarnes*) 101–102, 114, 163, 206
- Sumarlidis, Herjolvo sūnus (*Sumarliði Herjólfsson*), skaldo Vetrliðžio tėvas 92
- Sunmioris, arba Pietinis Mioris (*Sunnmærr*) 62–63 (dar žr. Mioris)
- Suomija (*Finnland*) 78
- Svartas (*Svartr*), Ketilio Drimbos vergas 204
- Sveinas Brynjalvo sūnus (*Sveinn Brynjólfsson*) 119
- Š
- Šernas (*Beigaldi*) žr. Tordas Šernas
- Šernynė (*Beigaldi, Beigaldastaðir*) 101
- Šiaurinė upė (*Norðrá í Borgarfirði*) 101–102
- Šikšnė (*Brák*), Grimo Plikagalvio vergė žr. Torgerda Šikšnė (*Torgerðr brák*)
- Šikšnės sąsiauris (*Brákarsund*) 117
- Šiltupis (*Varmalækur*) 102
- Škotų žemė, Škotija (*Skotland*) 135, 137–138, 164
- Šlaitgalis (*Hlíðarendi í Fljótshlíð*) 92
- Šlaitkiemis (*Brekka*), Anio sodyba 233
- Švedija (*Svíaveldi*) 191
- Šveitrusis (*Skrýmir*), Steinaro kalavijas 229
- Šventagaršvės nerija (*Hvanneyrr*) 100
- T
- Tarpeklio plokščiakalnis (*Skarðsheiðr*) 230
- Tarpeklio upė (*Gljúfrá*) 101, 224, 228
- Tarpupio Odas, Onundo sūnus (*Tungu-Oddr Önundarson*) 101, 219, 223–226
- Tora Nėrinuotrankė, Hroaldo duktė (*Þóra hlaðhǫnd Hróaldsdóttir*), Bjorno Brynjalvo sūnaus žmona 106–110, 113, 151–152
- Tora, hersiro Toriro duktė (*Þóra Þórisdóttir hersis*), lėndrmano Eiriko Išmintingojo žmona 175
- Tora, Torsteino duktė (*Þóra Þorsteinsdóttir*) 220
- Torarinas, Ragio brolis, Oleivo sūnus (*Þórarinn Ragabróðir Oleifsson*) 102
- Torarna (*Þórarna*), burtininkė 94
- Torbergas, Olavo sūnus (*Þorbergr Ólafsson*) 105
- Torbjorga, Olavo duktė (*Þorbjörg Ólafsdóttir*) 105
- Torbjornas Kuprys, Torarnos sūnus (*Þorbjörn krumr Þórǫrnuson*), gyvenęs Kupriakalvyje (*í Krums-hólum*) 94, 101
- Torbjornas Storulis (*Þorbjörn digri*) žr. Bjornas Storulis
- Torbjornas Varnas (*Þorbjörn hornklofi*), konungo Haraldo skaldas 68
- Tordas (*Þórðr*), Torgeiro, Sigtrygo Greitojo ir Halvardo Kietojo brolis, nužudytas sodyboje 83, 85
- Tordas Stauglys, Olavo Vilkiūkščio sūnus (*Þórðr gellir Ólafsson feilans*) 102, 219
- Tordas Šernas, Torarnos sūnus (*Þórðr beigaldi Þórǫrnuson*) 94, 101
- Tordas, Brynjalvo sūnus (*Þórðr Brynjólfsson á Aurlandi*) 106, 119, 151, 153, 178, 182–183, 203
- Tordas, Granio sūnus (*Þórðr Granason*) 115–117
- Tordas, Ranveigos sūnus (*Þórðr Rannveigarson*) 118
- Tordas, Torgeiro Ėriuko sūnus (*Þórðr Þorgeirsson lamba, Þórðr Lambason*), kurį drauge su visais šeimynykščiais sodyboje sudegino pabėgė vergai 162, 204

- Tordas, Torsteino sūnus (*Þórðr Þorsteinsson*) 220
- Tordisa Kartis, Toriro Milžino duktė (*Þórdís stöng Þórisdóttir*) 102
- Tordisa, Yngvaro duktė (*Þórdís Yngvarsdóttir*), Torgeiro Ėriuko žmona, Beros sesuo, Egilio teta ir Torgeiro, Ėriuko sūnaus, Tordo motina 162
- Tordisa, Olavo Vilkiūkščio duktė (*Þórdís Óláfsdóttir feilans*), Torarino, Ragio brolio, žmona ir Tordo Stauglio sesuo 102
- Tordisa, Torfino Rūsčiojo ir Seunos duktė (*Þórdís Þorfinnsdóttir stranga*), Grimo Plikagalvio anukė, Argeiro žmona 149
- Tordisa, Torolvo duktė (*Þórdís Þórólfsdóttir*), Asgerdos dukra, Egilio dukterėčia ir mylima įdukra, Grimo Svertingo sūnaus žmona 147, 149, 163, 205, 219, 231–233
- Torfinas Rūstusis (*Þorfiðr strangi*), Seunos vyras ir Grimo Plikagalvio žentas 130–131, 140, 142, 148–149
- Torfinas, bondas iš Eidaskogo (*Þorfinnr, bóndi við Eiðaskóg*) 193, 195–198, 202
- Torgaras, Torgaro sala (*Torgar*) 66–67, 69–72, 75–77, 79, 81, 91
- Torgeiras (*Þorgeirr*), Tordo, Sigtrygo Greitojo ir Halvardo Kietojo brolis, kuriam Torgilsas Rėksnys nukirto ranką 83, 85
- Torgeiras (*Þorgeirr*), Torsteino gėntainis, gyvenęs Gulbių kyšulyje 228
- Torgeiras Dygliakojis iš Asko vienkiemio (*Þorgeirr þyrnifótr á Aski*) 113, 147, 154
- Torgeiras Ėriukas (*Þorgeirr lambi*) 86, 162
- Torgeiras Ilgšis (*Þorgeirr jarðlangr*), gyvenęs Ilgšio vienkiemyje 94, 101
- Torgeiras Miegalius, Geiro sūnus (*Þorgeirr blundr Geirsson*) 115, 227, 230
- Torgeiras, Torsteino sūnus (*Þorgeirr Þorsteinsson*) 220, 234
- Torgerda Šikšnė (*Þorgerðr brák*), Plikagalvio Grimo vergė 117
- Torgerda, Bjorno Storulio duktė (*Þorgerðr Bjarnardóttir ins digra*) 220
- Torgerda, Egilio duktė (*Þorgerðr Egilsdóttir*), Olavo žmona, vyliumi atgrasiusi Egilį nuo nusimarinimo badu ir paskatinusi jį sukurti giesmę „Skaudi sūnų netektis“ (žr.) 185, 205–207, 214
- Torgilsas (arba Torgisli) Rėksnys (*Þorgils (Þorgisl) gjallandi*) 76–77, 82–83, 85, 88–89, 97
- Torgilsas, Ogmundo sūnus (*Þorgils Ogmundarson*), Kormako brolis 220
- Torhalis godis, Odžio sūnus (*Þórhallr goði Oddason*) 205
- Toriras Barzdyla iš Herdlos salos (*Skegg-Þórir í Herðlu*) 158, 161
- Toriras Ilgasmakris, Agdiro konungas (*Þórir haklangr, konungr af Oðum*) 70
- Toriras Milžinas iš Milžinkiemio (*Þórir þurs á Þursstöðum*) 94, 101
- Toriras Truma (Griaustinis) (*Þórir þruma*) 85
- Toriras, jarlo Hroaldo sūnus (*Þórir Hróaldsson jarls*), hersiras 96, 108, 110–112, 131–132, 146, 151–152, 175
- Toriras, Ketilio Keliauninko sūnus (*Þórir Ketilsson kjölfara*) 99
- Torkelis Trevilis arba Torkelis Kaklaskarė, Rudojo Bjorno sūnus (*Þorkell trefill Rauða-Bjarnarson*) 218
- Torkelis, Gunvaldo sūnus (*Þorkell Gunnvaldsson*) 218
- Torkelis, Naumudalio jarlas (*Þorkell Naumdæljarl*) 94

- Torlauga, Hravno duktė (*Þórlaug Hrafnisdóttir*), godžio Jorundo žmona, turėjusi sūnų Valgardą 92
- Tormodas (*Þormóðr*), Ketilio Drimbos vergas, užmuštas palei Tormodo uolas 204
- Tormodas, Kleppjarno sūnus (*Þormóðr Kleppjárnsson*), vedęs Torą Torsteino dukterį 220
- Tormodo uolos (*Þormóðssker*) 204
- Torodas Beržynkiemio Miegalius, Geiro sūnus (*Þoróðdr Hrisablundr Geirsson í Hrisum*) 115
- Torodas godis, Eivindo sūnus (*Þoróðdr goði Eyvindarson*) 104–105
- Torodas, Odo iš Tarpupio sūnus (*Þoróðdr Tungu-Oddsson*), pirmasis Jofridos vyras 219
- Torolvas, Grimo Plikagalvio sūnus (*Þorólfr Skalla-Grímsson*), Egilio brolis 105, 109–120, 124–125, 129–134, 139–143, 146, 149, 175, 205
- Torolvas, Kveldulfo sūnus (*Þorólfr Kveld-Ulfsson*), Grimo Plikagalvio brolis, Egilio dėdė 63, 65–66, 68–93, 95, 97, 99, 145
- Torsteinas, Egilio sūnus (*Þorsteinn Egilsson*), gyvenęs Pilkiemyje, su žmona Jofrida susilaukęs dešimties vaikų (tarp jų – Helgos Gražuolės) ir dar turėjęs du nesantuokinius sūnus; konfliktavęs su Steinaru; priėmęs krikštą ir pastatęs Pilkiemyje bažnyčią 101, 207, 218, 229–230, 234
- Torsteinas, Eiriko Išmintingojo sūnus, arba Torsteinas, Toros sūnus (*Þorsteinn Eiríksson alspaks, Þorsteinn Þóruson*) 175–178, 190, 192, 203, 219
- Torsteinas, Toros sūnus (*Þorsteinn Þóruson*) žr. Torsteinas, Eiriko sūnus
- Toruna, Plikagalvio Grimo duktė (*Þórunn Skalla-Grímsdóttir*), ištėkėjusi už Geiro Turtuolio, Ketilio Miegalius sūnaus 104, 115
- Torvaldas Smarkuolis (*Þorvaldr ofsi*), Torfino Rūsčiojo brolis, Bjorno Nepriklausomojo giminaitis 130–133
- Trandas (*Þrándr*), Steinaro vergas, kurį užmušė Torsteinas Egilio sūnus 221–223
- Trandgirys (*Þrándarholt*) 115
- Trandheimas (*Þrándheimr*), dar vadinamas Triondalagu (*Þrándalög*), dab. Triondelagas (norv. *Trøndelag*), sritis vidurio Norvegijoje (nepainiotinas su dab. Trondheimo miestu) 61, 63, 65, 68, 70–71, 79, 87, 90, 97, 176, 191
- Trevilis žr. Torkelis Trevilis
- Triondalagas (*Þrándalög*), kitas Trandheimo (*Þrándheimr*) pavadinimas 61
- Trygvīs, Olavo sūnus (*Tryggvi Ólafsson*), Viko konungas 201
- Truma (*Þruma*), dab. Trumėjaus sala (dab. norv. *Tromøy*), sala Pietų Norvegijoje, Rytų Agderio apskrityje 85
- Tunsbergas (*Túnsberg*), dab. Tionsbergas (norv. *Tønsberg*) Norvegijoje 97, 156
- Turida Usnė, Gunlaugo duktė (*Þuríðr dylla Gunnlaugsdóttir*) 149
- Turida, Olavo duktė (*Þuríðr Ólafsdóttir*), Torgerdos duktė ir Egilio anūkė 205

U

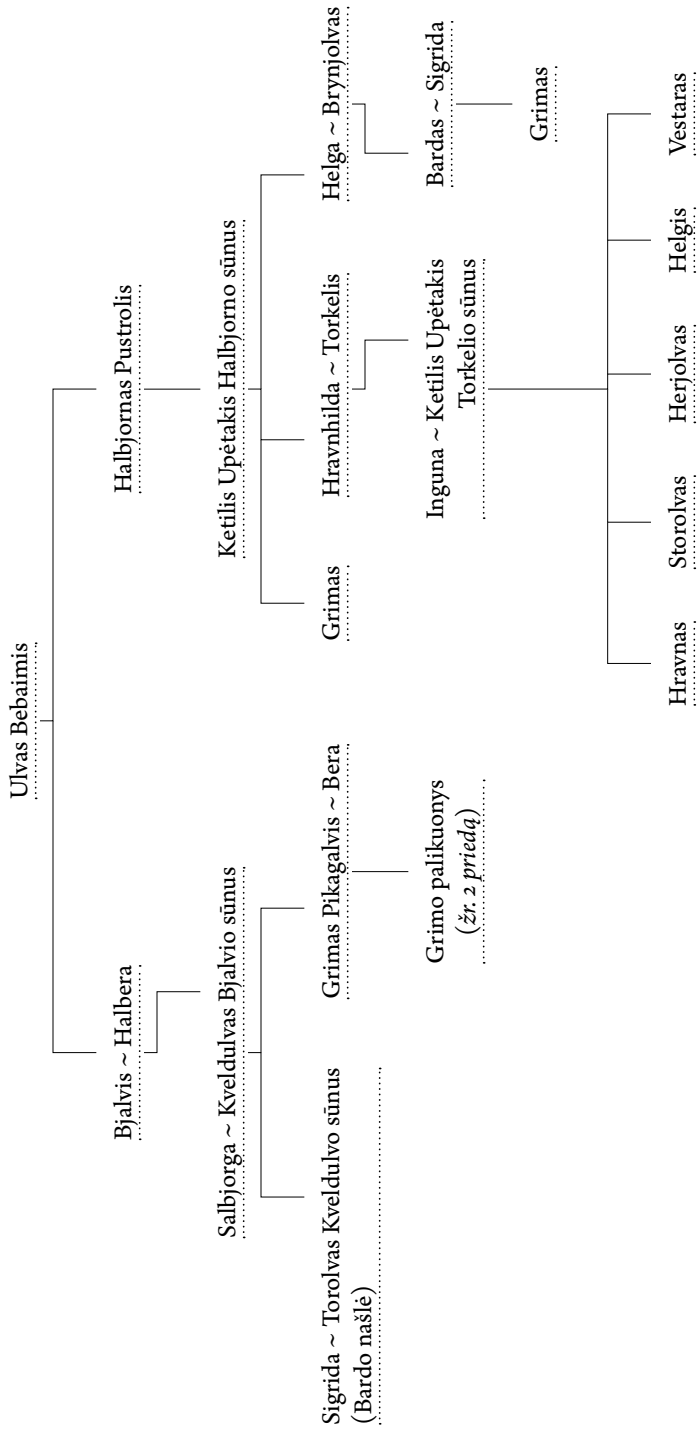
- Ulvas (*Úlfr*) žr. Kveldulvas, Vakarinis Ulvas, Vakarinis Vilkas
- Ulvas (*Úlfr*), du bendravardžiai broliai Ulvai 199

- Ulvas Bebaimis (*Úlfr inn óargi*), Halberos tėvas ir Kveldulvo senelis 59
- Upėtakis (*Hængr*) žr. Ketilis
- Upėtakis, Torkelio sūnus
- Upėtakių upė (*Aurriðað*) 229
- Uplandas (*Upplönd*), dab. Oplandas (norv. *Oppland*) 61, 84, 87, 93, 176, 193
- Utsteinas (*Utsteinn*, dab. norv. *Utstein*), kunungo dvaras Rogalande, Norvegijoje 110
- V
- Vagaras (*Vágar*), dab. Lofoteno salyno salos Austvogiojus (*Austvågøya*) ir Vestvogiojus (*Vestvågøya*) Šiaurės Norvegijoje 81
- Vakarinis Gautlandas (sen. isl. *Gautland it vestra*), dab. Vakarų Giotlandas Švedijoje (šved. *Västergötland*) 203
- Vakarinis Ulvas, Vakarinis Vilkas (*Kveld-Úlfr*) žr. Kveldulvas
- Valandas (*Valland*), dab. Prancūzija 64
- Valdresas (*Valdres*) 93
- Valgardas, godžio Jorundo sūnus (*Valgarðr Jorundarson*) 92
- Valis, Ketilio Drimbos sūnus (*Váli Ketilsson gufu*) 204
- Vefsniras, dar vadinamas Vefsnirfiordu (sen. isl. *Vefsnir*), dab. Vefsnfiordas (norv. *Vefsnfjorden*) Šiaurės Norvegijoje, Helgelande 68, 79
- Vemundas (*Vémundr*), Firdiro kunungas, kurį sudegino jarlas Rognvaldas 63
- Vėplių pusiasalis (*Rosmhvalanes*) 203
- Vermalandas (*Vermaland*), dab. Vermalandas Švedijoje (šved. *Värmland*) 9, 188, 190–191, 198, 203
- Vermundas, Torgrimo sūnus (*Vermundr Þorgrímsson*) 205
- Vestaras, Upėtakio sūnus, iš Moeidkalvio (*Vestarr Hængsson að Móeidarhvoli*) 92
- Vestfoldas (sen. isl. *Vestfold*, *Vestrfold*, dab. norv. *Vestfold*) 83, 97
- Vetrlidis, Sumarlidžio sūnus (*Vetrlíði skáld Sumarliðason*), skaldas 59
- Vienišiaus kalvos (*Einbúabrekkur*) 102
- Vienišiaus kyšulys (*Einbúanes*) 102
- Vikas (*Vík*), žemės abipus Oslofiordo 61, 70, 83–85, 87, 97, 133, 156–157, 175–176, 185, 189–191, 203
- Vinheidas, Vinheido lyguma (*Vínheiðr*) Anglijoje 136
- Vinos upė (sen. isl. *Vína*), dab. Šiaurės Dvina (rus. *Severnaja Dvina*), Rusijoje 112
- Vinuskogo miškas (*Vínuskógar*) Anglijoje 136
- Viorlo sala (*Vǫrl*), kur Egilis kovėsi dvikovoje su Ljotu Išblyškėliu 180
- Vitaras, Vitaro šcherai (*Vitar*), žuvalietė prie Aldžio salos, kur Egilis sužinojo, jog kunungas paskelbė jį už įstatymo ribų 157
- Vorsas (*Vors*), dab. Vosas (norv. *Voss*) Norvegijoje 93–94

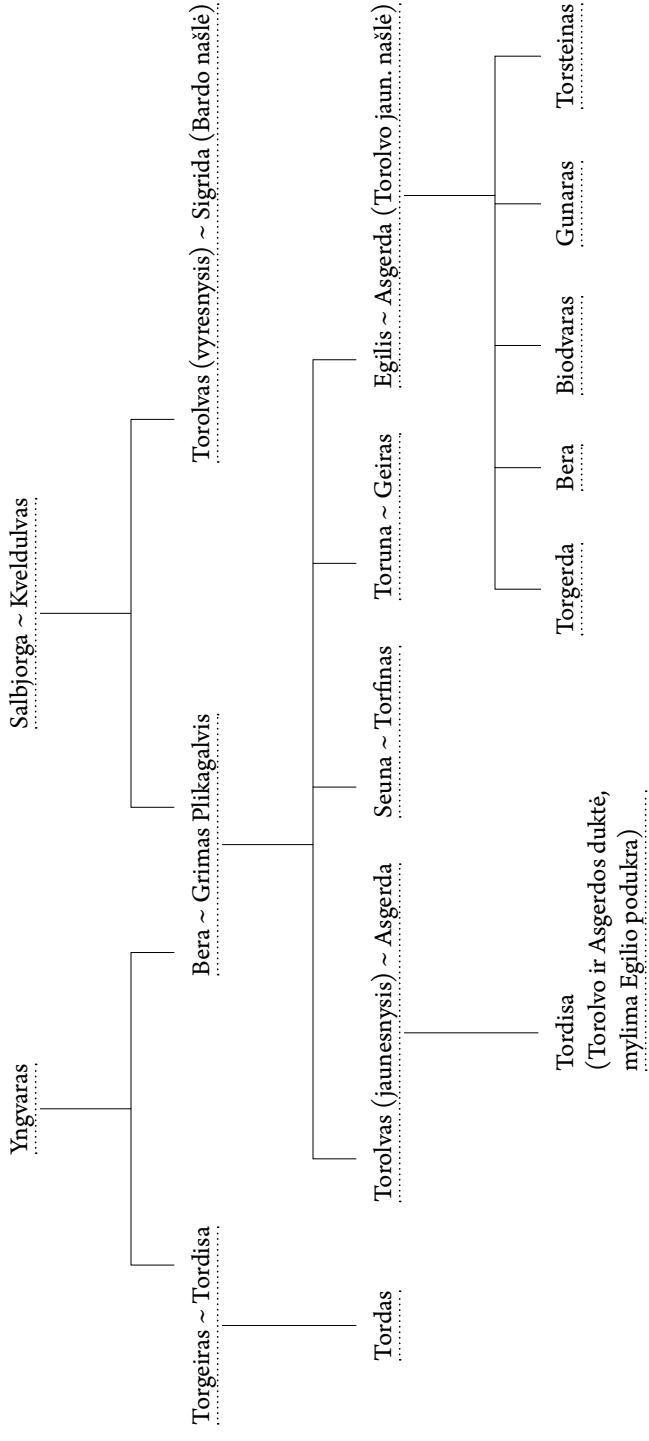
PRIEDAI

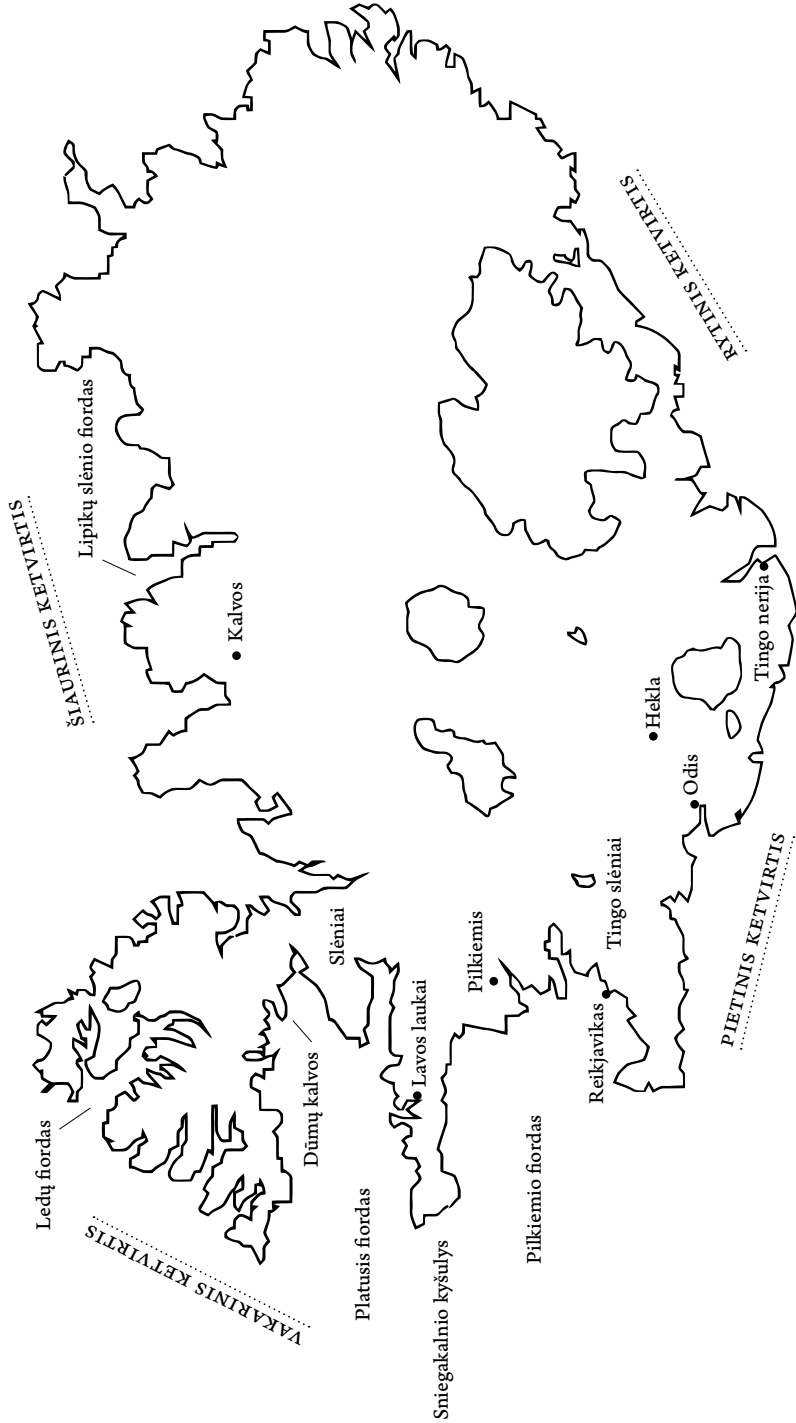
1 PRIEDAS

Ulvo Bebamio palikuonys (t. y., Egīlio protevīai ir kiti tolimesni giminaičiai)

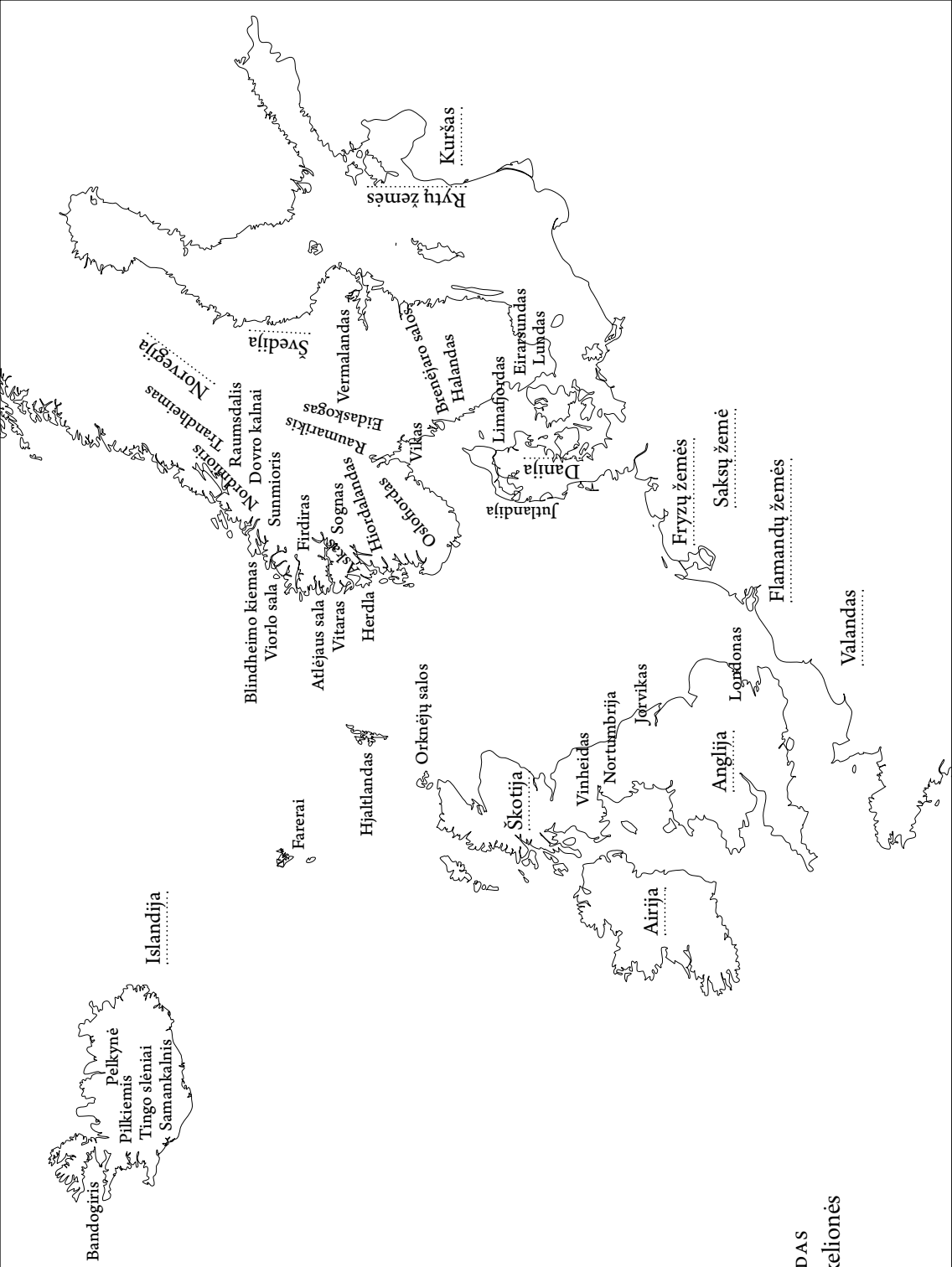

2. PRIEDAS
 Grimo Plikagalvio ir jo sūnaus Egilio šeima

3 PRIEDAS
Eglio laikų Islandijos žemėlapis

4 PRIEDAS
 Egilio kelionės

Scandinavistica Vilnensis

serijoje išleista:

Poetinė Eda, iš senosios islandų kalbos vertė Aurelijus Vijūnas, Vilnius: Aidai, 2009 (*Scandinavistica Vilnensis* 1).

Approaching the Viking Age, Proceedings of the International Conference on Old Norse literature, mythology, culture, social life and language, 11-13 October 2007, Vilnius: Vilnius University Publishing House, 2009 (*Scandinavistica Vilnensis* 2).

Ieva Steponavičiūtė, *Texts at Play: The Ludic Aspect of Karen Blixen's Writings*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011 (*Scandinavistica Vilnensis* 3).

Aurelija Griškevičienė, *Norvegų kalbos gramatika*, Vilnius: Tyto alba, 2012 (*Scandinavistica Vilnensis* 4, „Mokomosios knygos“).

Šį leidinį be rašiško autoriaus ir leidėjo sutikimo draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), leisti, versti, nuomoti, platinti jo originalą ar kopijas. Draudžiama šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Išleido „Aidai“, Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius

Spausdino „Standartų spaustuvė“, Dariaus ir Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius